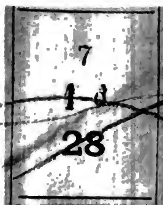

7
1 d
28

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
7
2 C
14

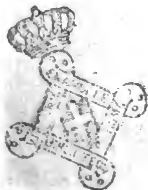

DE ANNO IVBILEI

Comprato giuli 3.
feb. 1676
filij J. Goutheren.

DE ORIGINE ET PROGRESSV CELEBRITATIS ANNI IVBILEI

FRANC. MARIA PHOEBEVS
VRBEVETANVS
ARCHIEPISC. TARSENSIS
S. SPIRITVS COMMENDATARIVS

ad instruendum animum

IMMINENTE
ANNO IVBILEI.

MDCLXXV.

ROMAE　　　　SVP. PERMIS.

SS. D.N.

CLEMENTI DECIMO PONTIFICI MAXIMO.

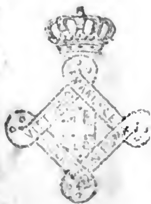

Ioseph Coruus, & Bartholomæus Lupardus Typographi Camerales F. P.

NACTI non sine divina, vt par est credere, providentia hoc Opus de Iubileo, opportunum tempori & loco, Authore eximio, notæ tum pietatis, tum doctrinæ, operæ nos pretium facturos existimavimus, si illud juris publici face-

re-

remus, & nostris cusum typis in lucem ederemus: Ejusmodi enim est, ut mentes omnium fidelium instruere possit eruditione sacra, varia, & recondita, cùm in eo quæcunque ad argumentum Iubilei spectant, tum ex Annalibus, tum ex Sacrorum Rituum Myrothecio, tum ex Cimeliorum thesauro, tum ex Vaticani Carthophilacij arcanis, ea omnia egregiè descripta contineantur: nec desint lumina sententiarum, & igniculi exemplorum, quibus legentium animi instituantur, & inflammentur ad expiationem delictorum, peccatorumque remissionem procurandam. Idque majori

cum

cum fructu, quòd utile doctrinæ cum dulci Historiarum misceatur. Et quidem cùm de Patrono cogitaremus, lumen quoddam, hoc nostro majus, & Superis vicinius nostros irradiavit oculos, & altiùs cum reverentia ad animos penetravit, religione incussa, si aliò dedicandi studium averteremus. Hoc erat Tuum, Beatissime Pater, tanquam ex arce, & apice siderum collucens, quod in universum Ecclesiasticum Orbem Sole se splendidius diffundebat. Et verò decent Te Stellæ propter splendorem sanguinis, ac lucem cælestis doctrinæ, & clarissimarum virtutum radios, quibus illustras Vr-

bem, & illuminas Orbem. Ac ſicuti mitius eſt, & dulcius lumen Stellarum, quàm ſit aut Lunæ, aut Solis; ita Tu, Sanctiſsime Clemens, nomine ac re præfers benignitatem, quæ Te maximè amabilem reddit tum civibus, tum peregrinis, quos allicis, & attrahis, decora ſuavitate, & majeſtate ſuavi. Quare non ſine divini Numinis beneficio factum eſt, ut hæc Iubilei ſolemnitas in Pontificatus Tui tempus incideret, & ex Altari aperires Auream Sancti Petri Portam, qua ferream hanc ętatem Sacro-ſancti Eccleſiæ theſauri divitijs inaurares, atque hujus operis Authorem, illud præ demiſsio-

ne

ne animi inter privatos parietes concludere ſatagentem, Tuorum ſiderum lumine pateſaceres. Nos itaque Opus ne in tenebris involutum, quod piaculum eſſet, remaneret, in lucem edere ſummo ſtudio curavimus: ac ut dignè ſplendeſceret, clariſsimo Tuo nomine illuſtrari fecimus. Cujus eſt tanta claritudo, ut vel umbra, quæ Librum protegit, Solis vicem gerat, ac radijs illuminet, & condecoret: quò appareat Orbi, quantus ſit ſplendor Clementis, cujus umbræ tanta lux eſt, quanta a Sole ipſo diffunditur. Itaque exemplum ſimile Petro exhibes, cujus ſi umbra

 ſana-

ſanabat, Tua inaurat, & illuſtrat. Deus Optimus Maximus Sanctitatem Tuam Eccleſiæ bono diu ſervet incolumem. Ex Typis Vaticanis die IV. Ianuarij MDCLXXV.

INDEX CAPITVM
PARTIS PRIMÆ.

PARTIS SECVNDÆ.

ELENCHVS AVTHORVM.

Cle-

Gre-

Gretſerus.
Meierus.
Bergomas.
Sadoletus.
Iannozzius Manettus
Hieremias Propheta.
Innocentius III.
Innocentius IV.
Innocentius X.
S. Ioannes Euang.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes XIX.
Anania.
Belethus.
Bicillus.
Canoniſta.
Chapeauillus.
Diaconus.
Friburgenſis.
Gualterius.
Mariana.
Nauclerus.
Roſinus.
Seueranus.
Stringa.
Io. Baptiſta Leonius.
Paulianus.
Pigna.
Io. Franciſcus Firmanus.
Io. Paulus Mucantius.
Io. Petrus Gluſſianus.
Iob.
Ioſeph Hæbreus.
Ioſeph Scaliger.
Ioſue Propheta.
Iræneus Martyr.
Iſaias Propheta.
Iſidorus Hiſpalenſis.
Iſidorus Peluſiota.
Iulius III.
Iulius Cæſar Scaliger
Iulius Roſeus Scholiaſtes.
Iuſtus Lipſius.
Iuo Carnotenſis.

L

Landtgrauius Turingiæ.
Landulphus.
Laurẽtius Beyerlink.
Laurentius Brancatus a Laurea.
S. Leo Magnus.
Leo X.
Leuitici.
Lezzana.
Lilius Giraldus.
S. Lucas Euangeliſta.
Lucas Vvaddingus.
Lucianus.
Lucius Florus.
Ludgerus Epiſc.
Ludouicus a S. Carolo.
Aurelius.
Branca.
Viues.

M

Macedo.
Macrobius.
Magiſter hiſtoriarum.
Malmesbrienſis.
Marianus Florẽtinus.
Marſilius Honoratus
Martinus V.
Martinus Cromerus.
Martinus Pœnitentiarius.
Martyrologium Gallicanum.
S. Mattheus Apoſtolus.
Mattheus Pariſius.
Mattheus Villanus.
Matthias de Miechouia.
S. Maximus.
Michrologus.
Miræus.

N

Natalis Comes.
Nauarrus.
Nicolaus I.
Nicolaus IV.
Nicolaus V.
Alamannus.
Cauſſinus.
Numeri.

O

Octauius Pancirolus.
Oleaſter.
Ordo Romanus.
Origenes.
Orlandinus.
Oſorius.
Ouidius.

Panni-

P

PAnuinius.
Papirius Massonus
Paruta.
S.Paulinus.
S.Paulus Apostolus.
Paulus II.
Paulus III.
Paulus Alaleo.
Diaconus.
Petauius.
Petrarcha.
S.Petrus Apostolus.
S.Petrus Chrisologus.
Petrus Crespetius.
Delphinus.
Manlius.
Matthæus.
Maturus.
Opmeerus.
Piso.
S. Pius I.
Pius II.
Platina.
Plinius.
Plutarchus.
Polidorus Virgilius.
S. Prosper.
Protonotarij S. R. E.
Prouerbiorum.

R

RAphaël Riera.
Rationarium Sodal. Sanctiss.Trinit.
Raynaldus.
Rebdorfius.
Relatio vitæ Clementis viij.apud Iuntas.
Ribera.
Regestrũ epist. Curiæ.
Regestrum lit. secret.
Rupertus Abbas Tuitensis.

S

SAbellicus.
Salomon.
Samuel Nakielski.
Sansouinus.
Scipio Ammiratus.
Serrarius.
Sidonius Appollinaris
Sigonius.
Siluester a Secretis Bonif.VIII.
Sirmondus.
Sixtus IV.
Sixtus V.
Smetius.
Sophonia Prophæta.
Speculator.
Spondanus.
Stephanus Infissura.
Stephanus Vinandus.
Strabo.
Suaresius Episc. Vasionensis.
Suetonius.
Summontius.
Surius.
Synodus Arelatensis.
Illiberitana.
Romana.
Turonensis.

T

TArcagnota.
Tertullianus.
Theodoretus.
Theodoricus è Niem.
S.Thomas Aquinas.
Fortifiocca.
Vandinus.
Vualsingamus
de Vio.
Tiberius Alpharanus
Titus Liuius.
Tranquillus.
Trithemius.
Tursellinus.

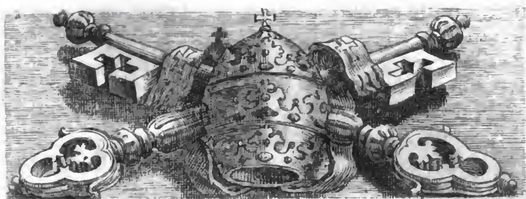
V

VAlentia.
Valerius Maximus.
Varro.
Vbertus Vellesius.
Vghellius.
S.Victor I.
Victorellus.
Vincentius Belluacen.
Virgilius Maro.
Volaterranus.
Vrbanus IV.
Vrbanus VI.
Vrbanus VIII.
Vrbeuetanæ Ecclesiæ tabulæ.

Z

ZEnophon.
Zozimus.

DE

DE ORIGINE ET PROGRESSV CELEBRITATIS
ANNI IVBILEI
PARS PRIMA. CAP. I.

Indulgentiarum thesaurus quis sit, & unde dicatur?

IESVS CHRISTVS Dominus noster egenus factus est, cùm diues esset, ut nos suâ inopiâ ditaret: quò *in omnibus*, teste Apostolo, *divites facti essemus in illo*. Nobis siquidem nasci dignatus est, cùm in formâ Dei esset, formam servi accipiens, & in similitudinem hominum factus; immò & pro nobis mori non dubitauit; at oblatus est, quia ipse voluit, tradens semetipsum oblationem pro nobis, & Hostiam Deo: ut nos eriperet de potestate tenebrarum, & transferret in Regnum dilectionis suæ; quin & nos a vinculis peccati, quibus miserandum in modum, in summâ egestate detinebamur ad-

2. ad Corinth. c. 8. num. 9.

1. ad Corinth. c. 1. n. 5.

ad Philip. c. 2. n. 6.

Isai. c. 53. n. 7

 stri-

ſtricti, nullo noſtro, ſed ſuo tantùm pretio pro nobis ſoluto miſericorditer liberando. Verè igitur languôres noſtros ipſe tulit, & dolôres noſtros ipſe portauit: uulneratus propter iniquitates noſtras, & attritus propter ſcelera noſtra, delevit, quod adversùs nos erat chirographum contrarium nobis: ut livôre ejus ſanati, & juſtificati in ſanguine ipſius, ſalvi eſſemus ab irâ per ipſum.

Iſai.c.53.n.4

ad Coloſſen. c.2.n.14.

Ad Rom. c.5. num.9.

At verò quia iniquitatem non fecit, nec inventus eſt dolus in ore ejus: tradidit tamen in mortem animam ſuã, & cum ſceleratis reputatus eſt quaſi leproſus, & percuſſus à Deo, & humiliatus; *pro eo*, inquit Dominus, *quòd laboravit anima ejus, uidebit, & ſaturabitur: in ſcientiâ ſuâ juſtificabit ipſe juſtus ſervus meus multos, & iniquitates eorum ipſe portabit. Ideò diſpertiam ei plurimos, & fortium dividet ſpolia.* Itaque immeritam pœnam Chriſtus Dominus in ſatisfactionem noſtram lûit; & roſeum ſui capitis cruorem in membra, hoc eſt in nos, qui ejus membra ſumus, & unum corpus in illo, diffundens, ſe pretium magnum Deo Patri dilectus, & unigenitus Filius, ſanctus, innocens, & impollutus in arâ Crucis obtulit. Licèt uerò paſſio ejus aſſumptæ carnis congruerit infirmitati, tamen ob hypoſtaticam humanitatis unionem ad uerbum divinum, utpote a Divino ſuppoſito exhibita, & a voluntate Patris accepta, conſecuta eſt meritum infinitum, juxta illud Apoſtoli: *Quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus.* Ideòque infinitè exceſſit debitum, quo Adam pro peccato tenebatur: atque hoc ipſum, quod ultra debitum erat, remanet in theſauro Eccleſiæ ex redundantiâ meritorum paſſionis ejus, ut nos edocet S.Ioannes. *Si quis peccauerit, advocatum habemus apud Patrem,* IESVM *Chriſtum juſtum: & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autem*

1 Petr.c.2 n.22

Iſai.c.53.n.5 & 11.

Ad Rom.c.12 n. 5 & ad Corinth. c. 6. n.15.& 20.

ad Hebr. c. 7. num.26.

S.Thom. par. 3. quæſt.48. art.fin.

1. ad Corinth. c.1.n.25.

Ioann. epiſ 1. c.2.n.1.

tem

tem tantùm, sed etiam pro totius mundi.

Exigua enim pretiosissimi Christi sanguinis guttula ex ejus sacrosancto corpore effluxa, innumeras valuisset animas è faucibus callidissimi hostis eripere, totumque genus humanum exuberanter redimere. Itaque ne incassum effluens ejus unda purpurea redundasset, vel inanis tantæ effusionis miseratio redderetur; quicquid infinitum sanè, & indeficiens communi generis humani reparationi supererat, mox in relabentium redemptionem erogandum, non in agro abscōdit Dominus noster clemētissimus IESVS Christus, sed in ærario Ecclesiæ nunquam defecturo deposuit: ab ipsâ piâ genitrice Romanâ Ecclesiâ per manus B. Petri Cœli Clavigeri, ejusque pro tempore Successoris in terris ipsius Christi Vicarij, pro debitâ filiorum satisfactione pœnarum, ac indigentiâ salubriter dispensandum: ut fusiùs infra videbimus.

S. Thom. 3 p. quæst. 46 art. 5. dist. 3.

Matth. c. 13 num. 44.

S. Carol. Borro. Act. Med. par. 7. lit. past. de Iub.

Earumdem verò Christi satisfactionum cumulo infinito postea accessere illæ, quæ secundùm Apostolum *deerant passionum Christi*; quas videlicèt Christus ipse passurus erat in membris: satisfactiones nempe Deiparæ Virginis, quæ licèt omninò pulchra, & formosa, sine rugâ, & maculâ, tum a peccato originali, tum ab actuali prorsus immunis: acerbissimas tamen molestias ad satisfactionem idoneas perpessa fuit, in profectione in Bethleem, in fugâ in Ægyptum, in passione dilectissimi Filij, præcipuè juxta Crucem: Quamobrem S. Anselmus, & S. Hieronymus plusquàm martyrem ipsam Beatissimam Virginem, utpote Matrem totius dilectionis, & charitatis appellarunt: Nec defuere, qui in expositione Deuteronomij, *Sicut dies juventutis tuæ, ita & senectus tua*, elegànter ex ijs verbis colligi asseruerint, plus meruisse Beatissimam Virginem instillando lac ex vberibus, quàm Martyres fun-

ad Colossen. c. 1. n. 24.

S. Anselm. lib. 1. de excell. B. V. c. 1.

S. Hieron. ser. de Assumpt. ad Paulum, & Eustochiū.

Deuteron. c. 33. n. 25.

dendo sanguinem ex uenis, eique trimulæ obtigisse, ut inclytos quosque heroes vinceret, cùm ij non tantis effulserint meritis sub uitæ exitum, quantis illa sub infantiæ exordium. Inter plures verò S. Bernardinus Senensis cæteris fortasse præcellentiùs inquit, *Mariā unico actu fidei ac obedientiæ Angelo nuncianti filij conceptionem plus meruisse, quàm Sancti omnes meruerint omnibus actibus uirtutum suarum*. Vnde constat Beatissimæ Virgini ingentes meritorum cumulos super-fuisse ad augendum Ecclesiæ thesaurum.

S. Bernardin. Senen. serm. 15. de festiu. Virg.

Accessêre pariter Catholicæ Ecclesiæ Gazophylacio aliorum Sanctorum lacrymæ, & pœnalitates justorum, & Martyrum præcipuè ueneranda supplicia, quorum alij læthalibus noxijs omnino caruisse creduntur, vt Ioannes Baptista Præcursor, Ieremias, & Iacobus frater Domini: Alij nunquam post Baptismatis gratiam mortiferam culpam admiserunt, uel de patratis criminibus condignâ præstitâ satisfactione, ac remissione perceptâ; plurimis inde nihilominùs cruciatibus, ærumnis, & calamitatibus affecti sunt; quibus ideò singulis cum Iob dicere fas esset: *Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior in staterā; quasi arena maris hæc grauior appareret*. Eorum siquidem, vt Apostolus ait. *Alij distenti sunt, alij ludibria, & uerbera experti, insuper & uincula, & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt; circumierunt in melôtis, in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus; in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cauernis terræ. Et hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid prouidente, vt non sine nobis consummarentur*. Quod proculdubio non contigisset in illis, quos mundus nequam ad mortem

Iob. c. 6. n. 2.

ad Hebr. c. 11 num. 35.

non

non odiſſet, quiue paribus tantùm eorum debito ſatisfactionibus præſtitis repromiſſionem accepiſſent; ſecus uerò in ijs, qui in vnitate corporis myſtici, *ueritatem* ſecundùm Apoſtolum *facientes in charitate, creuerunt in illo per omnia, qui eſt caput Chriſtus, ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam ſubminiſtrationis ſecundùm operationem in menſuram vniuſcujuſque membri augmentum corporis fecerunt in ædificationem ſui in charitate*. In operibus etenim pœnitentiæ ſuper-erogauerunt vltra menſuram debitorum ſuorum: multas itaque tribulationes injuſtas ſuſtinuerunt, per quas multitudo pœnarum poterat compenſari, ſi eis deberetur, quorumque meritorum copia omnem pœnam hominibus nunc uiventibus debitam excedit. Quin potiùs peccati labe immunes, multos, & grauiores, quàm qui ad ſuorum delictorum expiationem ſufficerent, labores exantlarunt. Hi namque de ſuis ipſis ſatisfactionibus nos quidem participes efficere potuerunt, ac *Deo pro nobis melius aliquid prouidente* ſecundùm Apoſtolum, *non ſine nobis* conſummati ſunt, qui eorum paſſionum non exiguam partem percipimus. Siquidem & ciuili politiâ inſtruimur, vt in Republicâ a ſoluendo amici debito amicus minimè arceatur, iſque immunis a ſolutione euadat, pro quo alter ſatisfecerit: Vnde Apoſtoli admonemur oraculo, *vt alter alterius onera portemus ſic adimpleturi legem Chriſti*: & Moyſi contigiſſe liquet, vt ſuâ illâ feruenti oratione, quâ Deum precatus eſt, vt populo parceret, aut ſe de libro vitæ delêret, ſibi præmium quæſierit, ac populo remiſſionem impetrauerit, & Leuitici docemur verbis illis (*rogante pro eis Sacerdote, propitius erit eis Dominus*) Sacerdotem ritè orantem non tantùm ſibi præmium, ſed & populo imminentis pœnæ remiſſionem impetrare. Hiſque

ad Epheſ. c. 4. num. 15.

S. Thom. in 4. diſt. 20. qu. 1. art. 3.

ad Galat. c. 6. n. 2.

Exod. cap. 32. num. 32.

Leuit. cap. 4. num. 20.

Sacro-

Sacrorum Canonum dispositio consentit, quâ confirmatur, eodem actu, quo quisque sibi gratiam, uel augmentum gratiæ promeretur, alteri tum uitâ functo pœnæ in purgatorio luendæ condonationem impartiri. Et licèt Deus, qui est in misericordiâ, cumulatiùs quàm exigunt opera vt meritoria, in æternitate Sanctis suis præmia largiatur; tamen quia vt satisfactoria eorum debita longè excedunt, suum in alijs effectum sortiri oportebat, ne Deus, quem Ecclesiasticus retribuentem proclamat, quemque ex benignitate suâ omnia nostra semper in bonum conuertere docemur sacris paginis, quicquam irremuneratum, uel in uacuum abire permisisse, redarguatur. Cùm Sanctis suis manifestè promiserit, *Trademini a parentibus, & fratribus, & cognatis, & amicis, & morte afficient ex uobis: & eritis odio omnibus propter nomen meũ, & capillus de capite uestro non peribit*; & alibi. *Vestri capilli capitis omnes numerati sunt, nolite timere*. Capilli autem corporis superflua sunt, per quos eleganter Saluator Noster expressit, super-erogatas Sanctorum satisfactiones minimè perituras, sed Ecclesiæ thesaurum in aliorum indigentium beneficium, & leuamen fore aucturas, iuxta illud Ecclesiastici. *quod beneplacitum est Deo fides, & mansuetudo* (quibus Sancti in eorum confessione, & heroicâ patientiâ floruerunt) *adimplebit thesauros illius*, quibus, qui vsi fuerint, participes fient amicitiæ Dei.

c.1.26. qu.7. & c. Anima 13.q.2.

Ecclesi.c.35. num.13.

Genes. c.50. num.20.

Luc.c.21.n.16

Matth.c.10. n.30. & Luc. c.12.n.7.

Ecclesiastic.c. 1.n.35.

Quamuis autem (vt prælibauimus) Christi satisfactiones satìs superque fuissent ad absolutissimum indulgentiarum thesaurum comparandum, & omnia temporalis pœnæ debita extinguenda, voluit tamen clementissimus Dominus Noster Iesvs Christus in eo simul deponi Sanctorum satisfactiones; vt Sancti ad nostram salutem spiritualem aliquo modo concurrerent

rent

rent, ac ita quos elegerat amicos, suâ eiusmodi societate honoraret: præterea quòd licèt passiones Christi sint infiniti pretij, tamen illæ per indulgentias finito modo applicantur: itaque nihil repugnat, vt ijs aliquid ex Sanctorum satisfactionibus super-addatur. Nec enim ob id aliquid excellentiæ Christi satisfactionum derogatur: cùm iuxta Sapientis adagium, *sapientia filij sit gloria, & lætitia Patris*. Præterquamquòd si ex solis Christi meritis thesaurus Ecclesiæ conflaretur, irremuneratæ uiderentur remanere super-erogationes Sanctorum: uel si hæ solitariæ sine infinitis Christi meritis applicarentur, vti per se finitæ sunt, exhauriri quandoque indulgentiarum aceruus potuisset; & quidem Clemens Papa VI. piè, & in rem aptè animaduertit, *quantò plures indulgentiarum applicatione trahuntur ad iustitiam, tantò magis accrescere ipsorum cumulum meritorum*. Superest igitur, vt de intentione Christi, & Sanctorum satisfaciendi pro nobis, aliqua afferamus; Et sanè de intentione Christi Domini, non est quòd ad eam elucidandam laboremus: cùm exploratissima elucescat sententia Petri. *Christus passus est pro nobis, vt redimeret nos de maledicto legis*, & Pauli, qui & in Actis Apostolorum dixisse perhibetur *Notum sit nobis uiri fratres, quia per hunc* (idest Christum, de quo loquitur) *nobis remissio peccatorum annunciatur, & ab omnibus, quibus non potuistis in lege Moysi justificari, in hoc omnis, qui credit, justificatur*. quin & Ioannes ait, *Christus est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantùm, sed etiam pro totius mundi*. Constat præterea alibi ex sacris paginis, & ex sanctis Patribus, Christum Dominum satisfecisse pro culpâ, & pœnâ totius generis humani, ac insuper eum pro nobis meruisse dona gratiæ, & gloriæ sempiternæ, Sanctos quoque, quatenus eorum

Clemens VI. extrauag. Vnigenitus de pænit. & remiss.

Petr c.2.n.21
ad Galat. c.3. num 13.
Act. Apost. c. 13.n.38.

Ioann. epist. 1 c.2.n.2.

rum

rum debita minora meritis erant , & altiori cumulo extabant, pro nobis satisfecisse, suisque bonis operibus salutem nostram, & gloriam promouisse: cùm præsertim eorum charitas vrgêret, vt nobiscum suorum abundantiam meritorum communicarent. Hoc sanè liquet ex ijs, quæ Apostolus inquit: *non quæro quæ uestra sunt, sed uos, nec debent parentibus filij thesaurizare, sed parentes filijs: Ego autem libentissimè impendam, & super-impendar ipse pro animâbus uestris: licèt plùs uos diligêns minùs diligar.* Vnde Origenes colligit, Paulum suo modo expiauisse aliorum peccata, moriendo pro Christo, ac pro fidelibus mori desiderando; dilucidiùs verò Paulus ipse *Adimpleo*, inquiens, *ea quæ desunt passionum Christi in carne meâ pro corpore ejus, quod est Ecclesia*, quam nos uidelicèt constituimus. Ad quæ verba S. Augustinus *Impletæ*, ait, *erant omnes passiones, sed in capite: restabant adhuc Christi passiones in corpore: Vos autem estis corpus Christi, & membra. In his ergo membris, cùm esset Paulus Apostolus, dixit, vt adimpleam, quæ desunt passionum Christi in carne meâ.* Hucusque Augustinus. Sed magis adhuc apertè ad rem nostram Apostolus idem: *In præsenti tempore uestra abundantia illorum inopiam suppleat: vt & illorum abundantia uestræ inopiæ sit supplementum, vt fiat æqualitas*: cuius uerborum nexûs sensus litteralis est. Vt diuites Christicolæ opibus temporalibus in præsenti seculo temporali stipe Sanctorum pauperum indigentiæ subueniant; vt horum bona opera, quibus abundant, eorum inopiæ spirituali supplementum sit.

1. ad Corinth. c.12. n.14.

Origen. homil. 10. n.24.

ad Colossen. c. 1. n.24.

S. Augustin. in psalm. 86.

2. ad Corinth. c.8. n.14.

Idipsum etiam expressit idem Apostolus, cùm dixit, *sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent; ita multi vnum corpus sumus in Christo: singuli autem alter alte-*

ad Rom. c.12. num.4.

alterius membra, *necessitatibus sanctorum*, ac meritis inuicem *communicantes*. Itaque Regius Psaltes prophetico ore præcinuit. *Particeps ego sum omnium timentium te*; atque in symbolo fidei, propterea Sanctorum communionis particula continetur, quæ uidelicèt specialem quamdam inter Iustos communicationem bonorum operum ad uerbum declarat. Vnde D. Thomas: *Omnes*, inquit, *qui inuicem charitate connectuntur, aliquod emolumentum ex mutuis operibus reportant: ac inde est, quòd articulus fidei ponitur Sanctorum communionis*. Iustum siquidem Sancti existimarunt, socios eorum passionis, & gaudij omnes nos esse, ut alibi Apostolus innuit dicens *Gaudeo, in passionibus pro uobis*. Ad quæ uerba Cornelius a Lapide modū applicandi merita passionū Christi, pro remissione omnium peccatorum, eleganter referens, sic ait *Sicut multa desunt passionibus Christi, ut gentes ad Christi fidem conuertantur, & passionis ejus participes fiant eorum, quæ adimpleuerunt Apostoli, dum multa passi sunt in prædicatione Euangelij pro fide Christi propagandâ, ut primò, ac propriè hîc intendit Apostolus; ita multa desunt passionibus Christi, ut fidelibus jam conuersis pleniùs in dies, & pleniùs passiones, & satisfactiones illæ Christi applicentur: sicut ergo quisque fidelis per opera satisfactoria, quæ subit, applicat sibi satisfactionem Christi, ut satisfaciat pro pœnâ temporali peccatis suis debitâ; ita potest passionem, & satisfactionem suam Christi satisfactione nixam, & mixtam, cum illâ ampliùs non indigeat, omni scilicet culpâ, & pœnâ sibi jam condonatâ, alijs applicare*.

Psal. 118. n. 63

S. Thom. in 4 sent. dist. 45. par. 2. c. 1.

ad Colossen. cap. 1. n. 24.

Cornel. a Lapid. Comm. in d. epist. ad Colos. num. 12.

CAPVT II.

A quo tempore Indulgentiarum vsus in Ecclesiam Catholicam inductus fuerit?

NDVLGENTIARVM vsum novum, ut Nouatores aduersùs Apostolicam Sedem latrant, inuentum non esse, vel ex earum impiâ, ab ipsis vagientis Ecclesiæ incunabulis, impugnatione apertè euincitur. Etenim Montanus, a quo Montanistæ hæretici prodiêre, morem applicandi satisfactiones Martyrum, qui tunc in vsu erat, primus omnium post Christum natum secundo seculo improbare est ausus. Montanistis sub tertij seculi initium Tertullianus accessit, qui in eamdem hæresim prolapsus sibi mentitus est, cùm in libro de pudicitiâ, *sufficiat*, inquit, *Martyri propria delicta purgasse: ingrati, uel superbi est in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit consecutus.* Tertulliani errorem, adultâ jam tertij seculi ætate, instaurarunt Nouatianus Presbyter Romanus, & Nouatus Presbyter Carthaginensis, nullam esse in Ecclesiâ potestatem remittendi peccata post baptismum patrata: adeòque nec relaxandi pœnam indulgentijs potestatem adesse, asserentes. Inducias subinde tulit huic hæretico bello ejusmodi impietas plerisque seculis, donec Waldenses, a Waldesio dicti, anno circiter MCLXX. Indulgentias nihil ualere, & Purgatorium non extare, impio dogmate prædicare non erubuerunt. Nec seculum exijt, quin Conradus Abbas Vrspergensis anno MCCXLVI. ut suis, quas in vulgus veluti a Deo immediatè acceptas spargebat, indulgentijs auctoritatem conciliaret, antiquum earundem Ecclesiæ thesaurum defe-

Tertullian. lib. de pudicit. c. 22.

defeciſſe effutiret. Prodière mox anno MCCCLXII. fratres Flagellantes, ſeu Crucis appellati, qui extinctam paulò ante a Bonifacio VIII. hæreſim excitantes, Sacerdotium in novo Teſtamento, ut in antiquo ob malitiam Præſulum deſijſſe, blaterarunt; quaſi a tempore Silueſtri propter adiunctum temporale dominium, quod pugnare cum Sacerdotio affirmabant, Ordo Eccleſiaſticus, ac inſuper legitima Romanorum Pontificum ſeries, a tempore Vrbani VI. in Eccleſiâ defeciſſet. Quod porrò impijſſimum, poſt ferè millenos annos à Silueſtro, paradoxum excogitatum eſt a perditiſſimis hæreticis, cùm per longiſſima ſpatia tot Sanctiſſimi Pontifices, ac innumerabiles quoque præſtantiſſimi Patres, qui veluti clariſſima Eccleſiæ ſidera micuerunt, dominium illud temporale Romanæ Eccleſiæ a Conſtantino liberaliter donatum, & retinuerint, & celebrarint, illudque univerſalia etiam Concilia approbarint. Hiſque deinceps non abſimilis farinæ nebulones Wiclefus, Ioannes de Hus, Lutherus, Calvinus, Kemnitius, alijque eorum Sectarij, adhærentes, indulgentiarum acerrimi impugnatores extiterunt. Verùm ab inductione prædictâ, ad exempla applicationis hujuſmodi, quibus earumdem indulgentiarum vſus non minùs ſolidè comprobetur, progrediamur.

Ioannes Diaconus in vitâ S.Gregorij Magni tradit, 335.
Sanctum Silveſtrum in dedicatione, & per octauam Dedicationis Baſilicæ Principis Apoſtolorum conceſſiſſe omnibus ad eam convenientibus, ut *magna fieret remiſſio peccatorum*, *Romanis* uidelicet, & *circumadiacentibus mille annorum*, *Tuſcis*, *&* *Longobardis duorum millium*, *&* *ijs qui maria tranſmeare noſcuntur*, *trium millium annorum*. indulſiſſe quoque eumdem Silveſtrum Lateranenſi Eccleſiæ, teſtimonio Gregorij II.

Ioann. Diac. in Vit. S. Greg. Magni.

confirmat Eminentissimus D.meus, olim ejusdem Ecclesiæ Canonicus, exquisitæ doctrinæ, & summæ uirtutis uir, Cardinalis Cæsar Rasponus in suo, quem edidit, eruditissimo de eâdem Basilicâ libro, ubi habet, quòd *Constantinus Augustus, ut est humanum ingenium præclaris consiliorum suorum operibus maximè deditum, ne exteriori, & uisibili Basilicæ a se constructæ cultui, spiritualis, ac inuisibilis cultus non responderet, magnoperè laborasse traditur. Et quia Ecclesiarum præcipuus usus in propitiandâ in eis divinâ gratiâ, eluendisque peccatorum sordibus est, diligenter cum S. Silvestro egisse, ne quid illi cælestium thesaurorum, quod ad eam rem idoneum putaretur deesse vellet* &c. Ac ita (pro eâ, quæ habenda est fides uetustissimo Archivi Lateranensis Codici ac Tabulæ, quam magnam appellant, pari antiquitate uenerabili) obtinuit, *ut accedentibus sine peccato mortali ad eamdem Basilicam, remissio fieret omnium peccatorum*; quam plenariam indulgentiam a Gregorio II. (iteratâ Basilicæ restauratæ consecratione) confirmatam fuisse, Eminentissimus ipse subijcit ex Summario Indulgentiarum ejusdem Basilicæ.

Card. Rasponus de Basil. Lateran. lib. 2. cap. 14.

His accedit Valentiæ auctoritas, & quidem idonea, sacello Sanctæ Crucis in Hierusalem, ad petitionem S. Helenæ Augustæ per Silvestrum consecrato, cum multiplici, ut ait, peccatorum ueniâ ijs, qui illud uisitassent indultâ, ut comprobat antiquissimus lapis, characteribus illius ævi incisus. Nec desunt alij gravissimi Auctores, ac in primis Romani Pontifices, quorum testimonijs, ac diplomatibus hæc ipsa antiquitatis indulgentiarum ueritas stabilitur.

Valentin to. 4 quæst. de Indulg.

433. Nicolaus IV. indulgentias unius anni, & quadraginta dierum anniversariâ consecrationis die, Basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris a Sixto Tertio concessas anno CCCCXXXIII. confirmauit.

Nicol. IV. litt. dat. 3. Cal Augast. an. 1288. Tom. 1.

Divus

590. Divus Thomas asserit, Gregorium Magnum circa finem quinti seculi, Stationum Vrbis indulgentias decrevisse.

S. Thom. in 4. sent. dist. 20. q. 1. art. 3.

813. Leo III. (ut Surius affert in uitâ S. Suviberti) plurimas indulgentias impartivit uisitantibus Ecclesias, Capellas, & Altaria per ipsum constructa, uel consecrata, ac præcipué illam, in quâ S. Suviberti corpus Werdæ quiescit. Idque probat Surius testimonio S. Ludgeri Episcopi Monasteriensis ejus ævi Scriptoris his verbis: *Leo Papa sub Carolo Magno &c. Aquisgrani dedicavit Ecclesiam perpetuæ Virginis Mariæ, donans eamdem Ecclesiam multis indulgentijs: deinde consecravit Ecclesias gloriosæ ejusdem Virginis Mariæ, tam in Tungris, quàm in Vlieto, & Colonia Agrippinæ, tam ad Sanctum Martinum, quàm in Capitolio altaria consecravit, & multa alia Monasteria, & Altaria, & Capellas per Alemanniam, & Galliam, ubique multas indulgentias conferendo.* Werdæ verò catalogo Sanctorum adscripto Sancto Suviberto Episcopo Monasteriensi, *obtulit eidem Ecclesiæ Werdensi speciales indulgentias cunctis fidelibus celebrantibus festum Sancti Suviberti Episcopi, & ad divina eò confluentibus.*

Sur. tom. 2. in uita S. Suuiberti 1. Mart. ann. 813.

Ludg. Episc. ad Rixfrid. Traiect. Episc. c. 9.

847. Sergium II. trium annorum, & totidem quadragenarum indulgentiam statuisse uisitantibus Ecclesiam S. Martini in Montibus de Vrbe, liquet ex antiquissimo lapide ibi ad confessionem S. Martini exposito, de quo Baronius in suis Annalibus mentionem facit.

Baron. ad annno 847. vers. temporibus Sergij.

1070. Alexander II. teste eodem Baronio, Lucam petijt, ibique egregiâ Basilicâ ab eo excitatâ, & in honorem S. Martini Episcopi, & Confessoris Deo dicatâ pridie nonas Octobris, per octiduum dedicationis ejusdem anniversarium ad ipsam deuotè confluentibus indulgentiam pœnitentiæ largitus est.

Idem ad d. ann.

1095. Vrbanus II. consecratâ Ecclesiâ Sanctissimæ Trinitatis

Idem ad d. Ann. n. 16.

tatis ad Cavam Matellianam, concessit, ut quicunque in statu pœnitentiæ, Domino opitulante, positus esset, & ad eamdem Ecclesiam accederet, ibique vno die ante ipsius Basilicæ consecrationem, & per totum diem sequentem, nec-non die Iovis sanctâ, atque per totam diem Veneris sanctam foret, de omnibus peccatis, de quibus uerè confessus esset, & contritus, tantum indulgentiæ, & ueniæ a Domino consequeretur, quantum eundo ad S. Iacobum Compostellanum, indeque redeundo lucraretur: singulis verò diebus devotionis causâ ad illam accedentes, quatuor annorum, & totidem quadragenarum indulgentiam suorum peccatorum obtinerent. Qui autem ad Capellam sitam in Monasterio, eâdem die consecratam, diebus, & festivitatibus prædictis convenirent, septem annos, & totidem quadragenas de simili Indulgentiâ post peccatorum expiationem lucrifacerent. Accedentes pariter ad Ecclesiam constructam in Casale eidem Monasterio adjacente, diebus, & festis præfatis, necnon in festivitatibus Beatissimæ Virginis, totidem annos, & quadragenas acquirerent.

Ex præfatis itaque constat ante annum MLXX. ad Sanctum Iacobum Compostellanum iter agentibus indulgentias fuisse indultas.

1095. *Idem ad d. ann. n. 41.* Vrbanus II. in Concilio Claramontano proficiscentibus in expeditionem Hierosolymitanam, pro stipendio laboris, omnium peccatorum indulgentiam proposuit.

1111. *Idem ad d. an. n. 4. Vsper gen de Roman Conc.* Paschalis II. ijs, qui pro Concilij progressu limina Apostolorum cum precibus uisitarent, ad remedium animarum de capitalibus, pœnitentibus, & confessis quadraginta dierum pœnam relaxavit.

1119. *Concil. Lateran. 2. c. 14.* Callixtus II. in Concilio Lateranensi II. Oecumenico nono, anno MCXIX. celebrato, omnibus Imperio

Ro-

Romaniæ opem ferentibus omnium peccatorum veniam indulsit.

1162. *c. quod autem de pænit. & remiss.*

Alexander III. Anno MCLX. Archiepiscopo Cantuariensi scripsit, indulgentias, & remissiones per Prelatos non subditis concessas minimè suffragari. Præterea Friderici Imperatoris audaciâ compressâ, Venetijs Ecclesiam Canonicorum Regularium indulgentijs perpetuò ditavit: patet testimonio Angeli Rocchæ ex antiquâ inscriptione incisâ in marmore ad coronam januæ majoris Templi.

Rocch. de sacrosanct. Christi Corp. Rom. Pont. iter agenti prafer. p. 2. pag. 30.

1213. *c. Excommunicamus 5. de haretic. Concil. Lateranen. celebrat. an. 1215. c. accedentibus relat. in tit. de excess. Prelator.*

Innocentius III. anno MCCXIII. indulgentias olim concessas proficiscentibus in subsidium Terræ Sanctæ extendit ad Crucesignatos contra hæreticam prauitatem: Et in Concilio Lateranensi declaravit, indulgentiarum concessionem privatiuè quoad Abbates, aliosque Episcopo inferiores Præsules, spectare ad Episcopalem dignitatem. Demum cùm preces recitandas ad Sudarium Domini edidisset, illas recitantibus indulgentias concessit, ut ex Matthæo Parisio Gretserus refert.

Iac. Gretser. de Imagin. nō manufact. cap 17. Matth. Paris. hist. Henrici III. Angliæ Regis.

1217. *Baron. ad an. 1030. n. 23.*

Honorius III. consecratâ Ecclesiâ Casemarij Monasterij literis datis Laterani 3. non. Februarij quas Baronius ad uerbum exscripsit ad ann. MCCXXX. universis ad celebritatem consecrationis ejusdem, ac infra novem dies convenientibus, de injunctis pœnitentijs annum unum misericorditer relaxavit.

1223. *S. Antonin. in Summ. par. 3. tit. 24. c. 7. § 4*

Anno verò MCCXXIII. ut S. Antoninus tradit Calendis Augusti idem Honorius Templo S. Mariæ Angelorum Assisij a septem Episcopis ritè expiato, approbavit plenariam indulgentiam, quam Sanctus Franciscus ex intercessione, & meritis Beatissimæ Virginis a Deo obtinuisse testabatur, uti perpetuò a primis uesperis Kal. Aug. ad secundas sequentis diei duraturã.

1245. *Concil. Lugdun. celebr. ann. 1245.*

Innocentius IV. in Concilio generali Lugdunensi spe-

Inst.15.c. Cũ ex eo vers. quam autem de sent. excomm. & c.3. de pœnit. & remiss. in 6. ſpecialem indulgentiam ijs conceſſit, *qui in ultimis uoluntatibus aliquid in Terra Sancta, uel Imperij Romaniæ ſubſidium pro ſuorum peccaminum remiſsione relinquerent*: admonuitque Epiſcopos, ne in dedicatione Eccleſiæ annum, & in anniverſario ejuſdem quadraginta dierum remiſſionem excederent.

1260. Alexander IV. Anno MCCLX. die Dedicationis Sacroſanctæ Baſilicæ Lateranenſis, quaſcumque indulgentias a Prædeceſſoribus conceſſas renovavit, & illas præſertim, quas Beatus Silveſter ad preces Conſtantini Auguſti indulſerat, quas etiam uſque ad diem *Benedict.Canonic. de Sanct. Sanct.c.31.n.20.* Dedicationis Baſilicæ Apoſtolorum Petri, & Pauli prorogavit. Ita quidem Benedictus Canonicus a Ioanne Diacono in uitâ D.Gregorij accepiſſe tradit.

1262. Vrbanus IV. inſtitutâ univerſali ſolemnitate Sanctiſſimi Corporis Chriſti feriâ quintâ poſt Dominicam Sanctiſſimæ Trinitatis, in diplomate *Tranſiturus* *Clement.vnic. de reliqu. & vener.sanct.* *ad Patrem*, relato à Clemente V. pro excitandis fidelibus populis ad cultũ auguſtiſſimo Sacramẽto debitũ expedito, ut ſcribit S. Antoninus, ijs, qui divinis offi- *S.Antonin. in Sum. par.2. tit.20.c.1.§1* cijs ejuſdẽ ſolemnitatis, & per octavã intereſſent, pleraſque indulgentias contulit, inferiùs exprimendas.

Liceat uerò interim a propoſito ſermone paululùm digredi, ut aliquem ſcribendi uſum dulci noſtræ Patriæ amori tribuamus, dum tantæ ſolemnitatis ab Vrbano IV. cùm indulgentijs univerſim decretæ cauſam & finem commemoramus: quemadmodum a Sancto Antonino refertur, ac ex ueteribus inſignis penè ad miraculum ſurgentis ſtructuræ Vrbevetanæ Cathedralis monimentis apparet.

Ferrar.in Catal. gener.die 5. Aprilis. Martyrolog. Gallic. pag. 191. Gerebat olim Vrbanus, cùm in ſminoribus eſſet, Archidiaconatum in Leodienſi Eccleſiâ; cùm quædam Virgo, nomine Iuliana diuino lumine illuſtrata, tum Vrbano ipſi, tum alijs pietate, & doctrinâ con-

ſpi-

ſpicuis viris, diuinam de ſolemnitate Sanctiſſimi Eucharistiæ a Christo instituti Sacramenti decernendâ, voluntatem aperuit: quam ei divinitus obiectam ſpeciem Ioannes Chapeavillus Canonicus Leodienſis historiæ ſuæ fide confirmauit, nempe quòd Iulianæ Virgini conciui, *tempore ſuæ juuentutis, quoties orationi incumbebat, magnum ſignum admirabile ſeſe exhibebat, apparebat inquam ei Luna in ſplendore cum aliquautulâ tamen ſui ſpharici corporis fractione, quam cùm multoties aſpexiſſet, mirabatur admodùm, ignorans quid ei viſio illa portenderet* (vtor verbis ipſius-met Scriptoris). *Itaque poſt grauiores pij ardoris æſtus, fuſaſque ad Deum preces, diuini conſilij particeps effecta eſt.* Reuelauit ſiquidem ei Christus Dominus in Lunâ præſentem Eccleſiam (vtì D. Gregorius interpretatur vaticinium Habacuc. *Luna ſtetit in ordine ſuo.*) *Quid Lunæ nomine*, inquit idem Chapeauillus, *niſi Eccleſia deſignatur? in Lunæ autem fractione, defectus vnius ſolemnitatis in Eccleſiâ figurari, quam volebat in terris a ſuis fidelibus Dominus celebrari &c.* Cùmque Iuliana demiſsè de ſe ſentiens arduam prouinciam ſuſcipere expauceſceret, rem totam inter cæteros Roberto Epiſcopo Leodienſi detêxit, qui adhibito Theologorum conſilio, & ſynodo coactâ, ſolemnem celebritatis ejuſdem anniuerſariam diem instituit in ſuâ Diæceſi, de quâ Hoëſemius, & Ioannes Chapeavillus. Itaque (vt idem Hoëſemius inquit) ſubinde in pleriſque Germaniæ, & Franciæ Eccleſijs a Clero, & populo festum Sanctiſſimi Sacramenti celebrari cæptum eſt: quouſque tandem de ipsâ in vniuerſum Orbem celebritate propagandâ decretum edidit Vrbanus Pontifex renunciatus, & miraculo ſanctiſſimæ Euchariſtiæ excitatus anno MCCLXII. quo tempore reſidebat cum vniuersâ curiâ in Vrbe-ueteri præclariſſimâ Tuſciæ

Ioann. Chapeauill. de orig. festiu. Corp. Dom. cap. 2.

S. Gregorius homil. 29. de aſcenſ. Domini.

Ioann. Chapeauill. vbi ſup.

Hoeſem. in Enric. Gual. c. 6.

Ioan. Chapeau in not. ad Hoeſem.

Ciuitate: a qua in loco non multùm dissito, ideſt Vulſinij, in quâdam Eccleſiâ in memoriam S. Chriſtinæ, ſacerdote tunc celebrante, eiuſque incuriâ poſt confectionem Sacramenti guttâ ſanguinis in corporale defluente, ſive vt traditione conſtat, de tranſubſtantiatione ſacerdote ambigente, & Sanguine è Calice in Corporale exuberante; Sacerdos ipſe ad tegendam malæ credulitatis,vel ad negligentiæ notam effugiendam, corporale complicuit, pleriſque, vt moris erat, plicis involutum; per illas ſingulas, compertum eſt, ſacratiſſimum ſanguinem excurriſſe, & in ſingulis partibus complicatis, Hoſtiæ effigiem, Saluatoris noſtri prope ad diuinæ formæ ſpeciem efformaſſe, quemadmodùm commemorat S. Antoninus. Subdunt uerò Eccleſiæ Cathedralis antiquæ tabulæ hiſtoriam explentes. Tunc Vrbanus certior factus de miraculo, eius facti veritatem quàm diligenter perquiſiuit, & & plurimorum teſtimonio confirmatus, feriâ quintâ poſt Dominicam Sanctiſſimæ Trinitatis, inſtitutâ ſolemni vtriuſque Cleri ſupplicatione, ad Vrbem-ueterem afferri iuſſit ſanctiſſimũ corporale Chriſti ſanguine conſperſum. Illud ad Portam Ciuitatis aduectum, obvius Pontifex reuerenter excepit, & ad Eccleſiam S.Conſtantij, cuius titulo olim Cathedralis Eccleſia fruebatur, ſolemni pompâ proprijs manibus geſtauit; vbi per octiduum, conuenientium vndequaque fidelium oculis intuendum, ac ſuper Altari adorandum expoſuit. Degebant tunc Vrbe-ueteri duo clariſſima Eccleſiæ ſidera Sanctus Bonauentura de Balneoregio, & Sãctus Thomas Aquinas ſacrę ibîdem Theologiæ Lectores, alter in S.Franciſci, alter in S.Dominici Cœnobio, quod vnâ-cum contiguâ Eccleſiâ in ipſis penè illius Ordinis primordijs inſigni nobilium tum ſanguine, tum pietate, ac munificentiâ

S. Anton. vbi ſup.

Eccleſ. Vrbe-ueter antiqu. tabul. de San. Corpor.

tiâ Ciuium, præſertim Monaldenſium, Italiæ præclariſſimæ ſtirpis, ſummo ſtudio, & non vulgari ſumptu exædificatum perhibetur.

Hos igitur memorabiles ſanctitate, ac doctrinâ uiros Bonauenturam, & Thomam conſuluit Vrbanus de ſtatuendâ, eâ ipsâ quintâ feriâ poſt feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis, in vniuerſo Orbe eiuſmodi celebritate; vt integro ſolemnitatis ritu tanti Sacramenti inſtitutionem, ac miraculi memoriam vniuerſa plebs fidelium recoleret. Ijs proinde prouinciam commiſit condendi Miſſam, & Officium in ſingulis quibuſque Eccleſijs celebranda, ac recitanda. Imperatis vterque paruit, ac inter ſe communicatis, & collatis ſcriptis, S.Bonauentura non minùs humilitate, & modeſtiâ, quàm doctrinâ præſtans, inſpectis, & perpenſis Miſsâ, & Officio a D. Thomâ compoſitis, ea, quæ ipſe exarauerat, ſtatim in fruſta conſcîdit, quòd ſibi præ alijs a D.Thomâ compoſitis diſplicuiſſent: itaque Miſſa, & officium, quibus in ejuſmodi ſolemnitate Eccleſia vtitur, a Sancto Thoma (vt Gauantus habet) accepta ſunt. *Gauant. comment. ad rubr. Miſſa par 4. tit. 22. n. 4.*

Edidit tunc præfatus Vrbanus IV. eius ſolemnitatis decretales literas *Tranſiturus*, quibus prætereà adiêcit loco lucri diſtributionum quotidianarum, quæ in Cathedralibus, & Collegiatis acquiri ſolent a Præbendatis cùm horis canonicis, alijſque diuinis officijs interſunt ſtipendium ſpirituale indulgentiarum, quas deinde Clemens V., Martinus V. & Eugenius IV. munificentiùs auxerunt. Ioannes uerò XXII. Conſtitutionem Vrbani, quam ex antiquo mss. Codice Gauantus ſe legiſſe aſſerit, nec-non Clementis V. cujus Clementinas obſeruari præceperat in Synodo Viennenſi, ratas habuit. *Regeſtr. Epiſt. eur. lib. 3. epiſt. 160.* *Gauant. Comment. ad rubr. Breu. Rom. ſect. 6. cap. 2.*

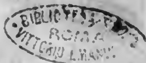
Subdit prætereà S.Antoninus, quòd Romanâ Cu-

S. Antonin. in Summ. p. 2. ad ann. 1460. riâ Florentiæ residente, vt tantæ salutaris institutionis memoria quotannis honorificentiùs ageretur, eidem pleraque priuilegia Martinus V. adiecit, primó vt eâ die interdictum in omnibus Ecclesijs ipso iure cesset, prout diebus Resurrectionis, & Natiuitatis Domini, Pentecostes, & Assumptionis Beatissimę Virginis fieri solet; secundò indulgentias a Prædecessoribus concessas duplicavit, tertiò novas indulsit jejunantibus in vigiliâ, & communicantibus in ipsâ solemnitate, nec-non frequentantibus huiusmodi supplicationem. Eug. IV. Extrauag. Præterea Eugenius IV. editâ desuper Extrauaganti, Præsulibus Ecclesiasticis iniunxit, vt Dominicâ præcedente Festum Sanctissimi Corporis Christi in concionibus indulgentias, & priuilegia prædicta populis insinuare satagerent. Et Clemens VI. religioso inflammatus studio augendæ pietatis erga præcipui miraculi cultum, proposita ab Vrbano IV. indulgentiarum præmia uisitantibus Cathedralem Vrbevetanam, in quâ præfatum Sanctissimum Corporale pretioso Christi cruore conspersum asseruatur, auxit, locupletavitque, editis eâ de re literis, quas Raynaldus ita ad uerbum exscripsit: *Clemens Episcopus &c. Vniversis Christi fidelibus præsentes literas inspecturis. Etsi deuota populi fidelis sinceritas ad veneranda sanctorum, quorum suffragijs indigêre noscitur, solemnia, quandoque donis spiritualibus, videlicèt remissionibus, & indulgentijs inuitetur, ad illius tamen venerationem celeberrimam, qui Sanctorum omnium conditor se pro redemptione generis humani dedit in pretium, & fidelibus suis speratur in præmium se daturum, est fidelium ipsorum deuotio ampliori huiusmodi largitione munerum excitanda. Olim siquidem fel. rec. Vrbanus Papa IV. prædecessor noster, piâ consideratione præmeditans, & attendens, fidelium ipsorum deuotioni congruere, & expedire*

Raynald. in annal. Eccles. ann. 1344. n. 63 ex tom. 2. Epis. secr. 703

dire saluti, quòd illud salutiferum, & dulcissimum Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini Nostri IESV Christi, quo quotidie in Ecclesiâ pro salute nostrâ pascimur, & potamur; præter illam venerandam memoriam, quam quotidie facit ipsa Ecclesia, celebritate solemnitatis specialis fulgêret; ad hoc certum annuum festum, videlicèt quintam feriam post octauam Pentecostes providit perpetuis temporibus statuendam. Et vt Clerus, & populus ad colendum festum ipsum inducerentur devotiùs, & ad Ecclesiam, in quâ eiusdem festi celebraretur officium, frequentiùs conuenirent, omnibus verè pœnitentibus, & confessis, qui matutinali officio festi eiusdem in Ecclesiâ, in quâ huiusmodi ageretur officium, centum; qui uerò Missæ, totidem; qui autem in primis eiusdem festi Vesperis interessent, similiter centum; qui verò in secundis, totidem; eis verò, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorij Officijs adessent, pro quâlibet hac ipsarum quadraginta; illis autem, qui per octavas illius festi matutinalibus uespertinis, Missæ, ac prædictarum Horarum officijs interessent, centum dies singulis octavarum ipsarum diebus de injunctis pænitentijs relaxauit. Sanè pro parte dilectorum filiorum Cleri, & populi Civitatis Vrbevetanæ, Nobis & Ecclesiæ Romanæ immediatè subiectæ, nuper humiliter supplicato, quòd cùm in Ecclesiâ Vrbeuetanâ post institutionem dicti festi, de ipso primum Oratorium constructum fuerit, & propter quoddam miraculum, quod ad consolationem fidelium, & fidei exaltationem catholicæ ibîdem extitit diuinâ clementiâ mirabiliter operatum, tam de Civitate ipsâ, quàm uicinis partibus, cum ingenti devotione fidelium multitudo innumerabilis annis singulis in festiuitate huiusmodi ad Ecclesiam conueniat supradictam, ad augendam devotionem conuenientium huiusmodi, ampliare dictas indulgentias de benignitate Apostolicâ dignaremur. Nos, qui devotionem, & merita crescere populi

Chri-

Christiani paternis desiderijs affectamus, supplicationi hujusmodi benigniùs inclinati, de Omnipotentis Dei misericordiâ, & Beatorum Apostolorum eius Petri, & Pauli auctoritate confisi, omnibus verè pænitentibus, & confessis, qui singulis annis in eodem festo, & per octauas ipsius ad Ecclesiam prædictam causâ deuotionis conuenerint, diuina officia, sicut superiùs per Horas distincta sunt, audituri, præter indulgentias per eumdem Prædecessorem generaliter, vt præfertur, concessas, totidem de gratiâ concedimus speciali. Datum Auenioni Idibus Februarij Anno secundo.

Has autem ex antiquo more modicas indulgentias subsecutæ sunt omnium peccatorum plenissimæ remissiones, quas hîc, vtpote satìs superque hodiernâ Apostolicæ Sedis munificentiori manu ad praxim reductas, & consuetudine roboratas commemorare superfluum existimauimus.

Scripserat Raynaldus Vrbevetani miraculi historiam hac styli ratione: *Hoc porrò calamitosissimo tempore, quo grassari immissos a Manfredo Saracenos, aliosque impios immanibus Ecclesias sacrilegijs uiolasse in patrimonio Beati Petri uidimus, Diuina Prouidentia insigne miraculum edidit, vt homines ad Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti uenerationem excitaret. Faciebat rem Diuinam in agro Vrbevetano Sacerdos, cùm Dominici sanguinis guttulam in corporalia effluere passus est; quæ cùm complicasset, in omnibus illis plicis, purissimo sanguine purpurata visa, atque nonnullis in locis Sacræ Hostiæ forma expressa apparuit. Injêcit tantum prodigium Vrbano occasionem instituendæ, quintâ feriâ ab Octauâ Pentecostes recurrente festiuitatis; permotumque alijs grauissimis rationibus ipse testatur; vt nimirum tepescente aliquorum de tanto Sacramento fide, instructâ ingenti pompâ illius celebritate, impiorum perfidia pudore confunderetur, at-*

Raynald. tom. 14. contin. ad annal. Baron. ad ann. 1264. num. 26.

que

que accenderetur bonorum pietas. Et quamuis institutio Corporis, & Sanguinis Dominici sub sacris speciebus in incruento Missæ sacrificio, feriâ quintâ hebdomadæ sanctioris recolatur; quia tamen Ecclesia tunc in plangendâ Domini acerbissimâ morte, pijs ritibus occupata est, non ita inter luctus medios, expromendæ pro tanto beneficio lætitiæ uacare posse in Diplomate Apostolico edisserit, post celebratas augustissimi Sacramenti laudes, atque illius demonstratam veritatem (ut Vrbanus in præfatis literis Transiturus ad Patrem habet) licèt hoc memoriale Sacramentum in quotidianis Missarum solemnijs frequentetur, conveniens tamen arbitramur, & dignum, vt de ipso semel saltem in anno ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam, & insaniam, memoria solemnior, & celebrior habeatur.

Sed jam ad narrationem Summorum Pontificum, & Conciliorum redeamus, a quibus indulgentiarum usum reperimus olim fuisse comprobatum.

In Concilio Salisburgensi sub Gregorio X. contra Abbates, sibi facultatem indulgentias concedendi assumentes, cautum fuit, ne illam usurparent, declaratumque, ad solam Episcopalem Dignitatem ejusmodi potestatem pertinêre. 1274. *Conc. Salisburg. celebrat. d. ann. c de cætero de pœnit. & remiss.*

In Concilio Erbipolensi sub Honorio IV. Sacerdoti, & Clerico deportantibus Sanctissimum Sacramentum, vel ante illud lanternam bajulanti ad infirmos, seu ad mulieres partui proximas, nec-non uerè pœnitentibus, & confessis eidem Sacramento per viam genuflectentibus, & orationem Dominicam cum salutatione Angelicâ ad minùs recitantibus, decem dies de injunctâ pœnitentiâ relaxati fuerunt. 1287. *Concil. Erbipolen. celebr. d. ann. c. 8.*

In Concilio Viennensi Clemens V. Constitutionem Vrbani IV. de celebrandâ festivitate Corporis Christi confirmavit, & indulgentias auxit ijs, qui inter recitan- 1311. *Conc. Viennensi d. ann. c. si Dominicum. Clem. unic. de reliq. & vener. Sanct.*

citandum Horas Canonicas in Ecclesiâ morarentur.

1314. Concil. Rauennaten. III. d. an. c. 20.
1286. Concil. Rauennat. d. ann. rubr. Pauperes.

In Concilio Ravennate III. sub eodem Pontifice sancitum fuit, non esse Episcopalis potestatis concedere indulgentiam vltra numerum quadraginta dierum, præterquam in solâ Ecclesiæ consecratione, in quâ de uno anno in simili Concilio sub Honorio IV. statutum fuerat.

1436. Concil. Basileen. sess. 24. d. ann.

In Concilio Basileensi sub Eugenio IV. emanavit synodica Epistola concessionis indulgentiæ plenariæ contribuentibus aliquid in subsidium expeditionis Hierosolymitanæ semel in vitâ, & semel in mortis articulo, quam Ecclesia Romam Anno Iubilei euntibus largiri consuevit.

1448. Concil. Turonon. d. ann. c. 17.

In Concilio Turonensi sub Nicolao V. decretum fuit indulgentias ubique concessas, non-nisi de locorum Ordinariorum, seu eorumdem Vicariorum consensu publicandas fore.

Constat igitur, singulis quibusque retroactis seculis ante Lutherum indulgentiarum usum novum inventum esse effutientem, ab ipsis incunabulis Ecclesiam Catholicam earum thesaurum agnovisse, ac vsum retinuisse.

1562. Concil. Trid. sess. 25. de Indulg.

Optimo igitur jure, ac sano judicio Tridentina Synodus edito decreto de indulgentijs, potestatem eas conferendi Ecclesiæ a Christo traditam, earumque vsum ab antiquissimis etiam temporibus Christiano populo maximè salutarem declaravit, & anathemate percussit impios homines, qui vel inutiles illas asse-rerent, vel eas concedendi in Ecclesiâ potestatem adesse negarent; immò & quòd ab ipso Ecclesiæ exordio, vt memoravimus, ejusmodi thesaurum optimè fideles agnoverint, ejusdemque divitias Martyres ipsi in aliorum levamen, utpote super-erogatas eorum satisfactiones, applicari studuerint, seu ab illis, ad quos spe-

ctaret

ctaret, applicandas in ærario Ecclesiæ reliquerint. Cujus rei idoneum argumentum repetere lubet, quod in nostrâ Dissertatione insertâ libro inscripto, *Acta Canonizationis Sanctorum Petri de Alcantarâ, & Mariæ Magdalenæ de Pazzis* attulimus: Nempe ab ipsis Martyribus adhuc vagientem Ecclesiam Catholicam indulgentiarum vsum, seu applicandarum super-erogatarum earumdem satisfactionum praxim hausisse; cùm persecutionum tempore lapsi fideles ad Ecclesiam redeuntes, & exemologesim facientes, indulgentias de injunctis, deque injungendis implicitè pœnitentijs ab ipsis Martyribus in carceribus constitutis, ac proximè martyrium subituris poscebant: quòd minùs se illas ab Episcopis assequi posse ob facinorum gravitatem considerent. Id quidem est, quod Tertullianus ad Martyres tunc in carcere positos scripsit, ipsas indulgentias *pacem* appellans, adhuc Catholicus eas nō improbans: sed prudentem earumdem concessionem commendans, easdem literas, quas proinde pacis libellos dictitat, cautè etiam ab Episcopis executioni demandandas asseruit. Non tamen ipsimet Martyres lapsis indulgentias concedebant, sed supplices libellos ad Episcopos dabant, ut eorum martyrij mox subeundi super-erogatas satisfactiones lapsis applicare dignarentur, uti Cyprianus pariter multis exemplis declarat, ac in primis in Epistolâ ad Martyres, qui plusquàm fas esset indulgentes, nimis properè lapsis literas ipsas tradebant. Itaque sicuti nonnullis tanquam importunè nimis, uel inofficiosa petentibus, vigor sacerdotalis resistere cępit; ita humiliter, submissèque indulgentias ipsas efflagitantibus, pastoralis commiseratio, cùm præsertim id temporis ratio postularet, præsto fuit. Et quidem Cyprianus ipse epistolâ contra Novatianos, ac alibi fusè hujusce consuetudi-

Acta Can. SS Pet. & Magd. de Pazz.

Tertull. lib. ad Martyr. cap. 1.

Cypr. epist. ad Martyr.

S. Cyprian. epist. 53. & 54 cont. Novat.

nis meminit, licèt epistolâ XXIII. anonymas, & generales Martyrum indulgentiales largitiones, seu pacis libellos, & nominatim excessum Luciani improbet, qui Pauli in carcere positi literarum ejusmodi super-erogationum quoscumque poscentes lapsos participes faceret, quem sibi Lucianus ipse ad Celerinum crimini imputat his uerbis: *Scire debuisti, quòd circa nos actum* (nempe a Cypriano) *cū benedictus Martyr Paulus adhuc in corpore esset, vocavit me, & dixit mihi, Luciane coram Christo tibi dico, vt si quis post accersitionem meam abs te pacem petierit, des in nomine meo*; & adjungit; *Sed & omnes, quos Dominus in tantâ tribulatione accersire dignatus est, literas ex compacto vniversis pacem dimisimus*. Hujusmodi autem abusus, ac excessus animos dedêrunt Patribus Concilij Niceni, solis Episcopis potestatem tribuendi ad applicandas pro eorum arbitrio lapsis indulgentias, libellorum pacis usu prorsus abolito; hæc sunt Canonum verba: *pro animi ardore quivis susceperit injunctam pænitentiam, valeat Episcopus indulgentiam, ne præstitum integrum tempus persolvere teneatur, illi præstare*.

Lucian. ad Celerin. epist. 22

Conc. Nic. can. 11. & 12.

Et porrò non tantùm a pœnis canonicis in præsenti seculo, sed etiam a reatu pœnæ, quam unusquisque secundùm Dei judicium promeretur in Purgatorio, ejusmodi indulgentias liberare, dogma Ecclesiasticum indubitatum esse, probat Divus Thomas, eâ inter cæteràs invictâ ratione, quòd, *si temporales tantùm pænas in hac vitâ suis hisce Indulgentijs Ecclesia relaxaret, damnificaret potiùs, quàm adjuvaret, dum remitteret illas ad graviores, hoc est, ad Purgatorij pænas*. Comprobatur pariter ex eo, quòd universa Ecclesia id ipsum declaravit, facto Summorum Pontificum, omnium Episcoporum, & sacrorum Conciliorum, passim concedentium indulgentias, per quas non solùm docuerunt cō-

S. Thom. in compl. qu. 25. art. 1.

dona-

donari obligationem exequendi pœnitentiam injunctam, ſed prætereà remitti pœnam injungendam, & expiandam in Purgatorio. Quòd enim Summi Pontifices paſſim indulſerint centum & mille remiſſionũ annos, certè eos implicitè ſaltem involvere voluiſſe pœnas in Purgatorio explendas, ambigendum nõ eſt; cùm ignorare nequiverint, præſentis uitæ pœnas ad ſummum octoginta, vel nonaginta annorum poſt rationis uſum metâ contineri.

Hiſce, alijſque ſolidiſſimis rationibus permoti Patres in Concilio Cõſtantienſi, quo-ad hæc minimè reprobato inter quadraginta articulos Ioannis Wiclefi in favorem ſubſidij pro reductione Græcorum, & Cõcilium Tridentinum indulgentiarum uſum comprobarunt, impugnatores damnarunt; quamquàm nullum in ſacris literis, nullum apud antiquos Latinorum, & Græcorum Patres de eâ re teſtimonium haberi aliqui crediderint. Sed proculdubio id non aſſeruiſſent, ſi in prænarratos Doctoris gentium, & Sacræ Scripturæ locos idoneos incidiſſent, vel traditionem Eccleſiæ inſpexiſſent, ſedulòque perpendiſſent. Etenim eâdem auctoritate, quâ verbum Dei ſcriptum illam pollêre, optimè inſinuat Leo X. cùm ad Cajetanum ſuum in Germaniâ Legatum miſerit Extravagantem, pro quâ Cajetanus ipſe ad ſolutionem tertij quæſiti reſpondit: *Eccleſia id tradidit, & traditione credimus, prout alia dogmata, quæ in verbo Dei ſcripto non ſunt*. Siquidem Eccleſiæ auctoritas ſpecialis, & expreſſa ritè fundata in doctrinâ Evangelicâ ad hæc ſtatuenda ſatis ſuperque fuit: Ioanne dicente; *Paraclytus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, illc vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis*. Immò & ad indulgentiarum uſum, quod ſpectat, miraculis quæ linguæ ſunt divinæ, eum comprobatum,

Concil. Conſtant. ſeſſ. 8.

Concil. Trid. ſeſſ. 25.

Caiet. par. 3. qu. 48. art. 3.

S. Ioann. cap. 14. n. 26.

S.Bernard. lib.2. de consid. ad Eugen Gofrid.in Vit. S.Bernard. lib.3.c.4.

ac traditionem Ecclesiasticam ejusmodi confirmatam fuisse, asserit Sanctus Bernardus, ac in ipsius vitâ repetit Gofridus; ex prædicatione scilicèt sacri itineris Hierosolymitani, cùm idem Bernardus literas Apostolicas, quibus in pœnitentiam, & remissionem peccatorum iter arripere fideles permovebantur, Dominum cõfirmasse sequentibus signis, pronunciaverit his uerbis: *uel numerare, nedum narrare difficile foret, unâ siquidem die uiginti, seu etiam plures ab incommodis varijs, ex indulgentiarum publicatione sanati sunt, nec facilè ab hujusmodi dies ulla vacavit.*

CAPVT III.

Indulgentiarum Thesauri Custos, & OEconomus quis a Deo constitutus?

S.Thom.in 4. dist.20. qu.1. art.3.

VM bona, quæ sunt alicujus multitudinis communia, ut docet D.Thomas, *distribuenda sint singulis pro arbitrio ejus, qui multitudini praeest*, Gazopgylacij Ecclesiæ Custos, & OEconomus necessariò asserendus uidetur Romanus Põtifex, qui ex commisso sibi cœlitus munere, universo fidelium præsidet Gregi: ac ideò unicus Dispensator divitiarum ejusdem Thesauri a Deo constitutus; licèt olim largiùs Episcopis in partem solicitudinis assumptis indulgentias distribuendi Vicariã potestatem delegasset. Itaque eorum quilibet in propriâ Diœcesi, Sanctorum, qui inibi martyrium passi fuerant, & nomina olim in sacris Dyptichis imponebat, eorumque satisfactionum vel ad ipsorum Martyrum preces, seu proprio arbitrio applicationis executor censebatur. Successu tamen temporis, lapsis commentitias interdum,

dum, vel anonymas, seu generales literas, non expresso in eis ipsorum lapsorum nomine, aut illas importunè nimis exhibentibus utrumque Romanus Pōtifex ad se avocavit, ne petentium vrgente importunitate apud Episcopos, vigor Ecclesiasticus tepesceret. Martyribus proinde cultum asserere, non-nisi ex Apostolicæ Sedis judicio, ijs licêre sancivit: Ac Sanctorum eorumdem Martyrum satisfactiones (quibusdam exceptis in operibus pijs intra eorum Diœcesim tantummodò explendis) applicare vetuit. Ejusmodi autem fuit Ecclesiæ praxis usque ad Fabiani Pontificis gloriosum exitum. Etenim post id tempus, continuatâ Deciorum Gallieni; & Volusiani persecutione, quâ Romani Pontificis electio biennio ferè protracta est, Romanus Clerus ex antiquiori consuetudine, sublato visibili Vniversalis Ecclesiæ capite, suarū esse partium ratus est, Catholicæ Ecclesiæ ubique locorum in ijs, quę licêrent prospicere, atque consulere. Quippe qui (utì propinquiora membra capiti inhærent) ipsius capitis munera expleturus, lapsorū multitudinem, ne ijdem desperatione deficerent, commiseratus est. Coactâ igitur Synodo scripsit ad Cyprianum, aliosque Episcopos, vt exemplo Christi, qui Petrum, post negationem respexerat, ac amarè flenti pepercerat, in lapsos tum in Idololatrîam, rigorem avitum miseratione temperarent: & ijs, quibus vitæ exitus imminebat, si lacrymis, si fletibus dolentis, ac pœnitentis animi signa prodidissent, & spes vivendi secundùm hominem nulla substitisset, actâ pœnitentiâ, & professâ frequenti suorum detestatione factorum, cautè, & solicitè subvenirent. Sunt ferme uerba ipsius Romani Cleri. Hujus sanctionem Cornelius demum Pontifex renunciatus confirmavit. Verùm quia exinde largiori iterùm Episcoporum erga lapsos indul-

Nauarr. not. 31. num. 12.

Luc. c. 22. n. 61.

Cler. Rom. epist. 31.

Synod. Illiberit. can. 25. ibi Bin. in not, lit. O. Synod. Arelat c. 6.

dulgentiâ, Ecclesiastica disciplina admodùm confici videbatur, in Concilijs Illiberritano, & Arelatensi sancîtum fuit, solemnes, quos adhuc pacis Martyrum vocabant, libellos, cautè executioni demandari, vel omninò reijci ab Episcopis, in Domino expedire. Romanus autem Antistes, fidelis servus, & prudens constitutus a Deo super familiam suam, statutas quasdã, quadraginta scilicèt dierum in singulis celebritatibus, ac unius anni in Dedicatione tantùm Ecclesiarum, indulgentias distribuendi, Vicariam potestatem Episcopis dimisit; ac ne reliquæ incassum irent, vel, quod caput est, Deus summè liberalis parsimoniæ redargui posse videretur, illas per se ipsum solus dividere consuevit in alimenta filiorum, qui charitate urgente, ut Clemens V. & Leo X. optimè docuerunt, membra sunt Christi, nempe qui fide recti, spe longanimes, capiti invicem connectuntur. Non enim prodesse possunt spirituales indulgentiæ ijs, qui a Christo, & ab Ecclesiâ separati, vel in mortali peccato existunt, vel ex hac vitâ, in eo miserabiliter reperti migraverunt.

Clem. V. in Extrauag. Leo X in Decretal.

Et sanè solus Romanus Pontifex pro suâ in universam gentem omnimodâ jurisdictione, & illimitatâ potestate in universâ Ecclesiâ, ejus Thesauri dispensator existit, exemplo Doctoris Gentium, qui absens pro eâ, quâ ex Apostolico munere in Gentes auctoritate pollêbat, incestuosum illum priori epistolâ Sathanæ traditum, eumdem commiseratus, absolvît: *Sufficit*, inquiens, *illi, qui ejusmodi est objurgatio hæc, quæ fit a pluribus: itaut è contrario magis donetis, & consolemini: ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeatur, qui ejusmodi est, propter quod obsecro vos, ut confirmetis in illum charitatem*. Paulus verò hoc egit ad imitationem Iesv Christi dulcissimi miseratoris nostri, qui deprehensæ mu-

1. ad Corinth. c. 5. n. 5. 2. ad Corith. c. 2. n. 6.

lieri

lieri in adulterio, immò & Samaritanæ, quæ in ſecreto cubiculo adulterum fovebat, culpam & pœnam remiſerat. Quare S.Ioannes non tantùm Nicolaitis ſcortatoribus, ſed etiam idolotytis pœnitentibus veniam ſpopondit.

S.Ioann. c.8. n.11. idem c.4

Apocalip c.2. n.16. & 21.

His exemplis ductus Romanus Pontifex ex acervo ſuper-erogationum Sanctorum, infinitis Chriſti meritis admixtarum, de quibus Sancti nihil peculiariter diſpoſuerunt, quaſque ob charitatis nexum reliquis membris profuturas in ærario Eccleſiæ reliquerunt, aliquas fidelibus in extremo laborantibus applicuit: quin etiam inflictas jam pro admiſſis delictis, ac pro arbitrio Sacerdotis injunctas pœnitentias, vel adhuc fortè maiores lege debitas injungendas, ſecundùm Dei judicium, ne præ nimiâ triſtitiâ pœnitens abſorbeatur, ex rationabili causâ relaxare conſuevit. Eamdem D. Pauli doctrinã ſecuta ſunt ſacroſancta OEcumenica Concilia Nicenum I. & Chalcedonenſe miſsâ in Conciliabulo Epheſino II. ad Monachos, qui ſub Euthychete erant indulgentiæ, & remiſſionis epiſtolâ, & Provincialia Anciranum, Laodicenſe, & Agathenſe. Illamque antea a priſcis Patribus in praxim deductam probant Tertullianus tunc Catholicus, & S.Cyprianus, a quibus remiſſæ apparent pœnitentiæ in peccatorum ſatisfactionem injunctæ, quibus & injungendas involvi ſolêre ex ſuperioribus liquet, quatenus illæ ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate emanarent.

Concil. Nicen. I. can. 11. Chalcedonen. art. 1. in Epiſt. ad Conciliab Epheſin. 2. miſſ ad Monach. qua habetur in tom. 2. Concil.

Concil. Anciran. c. 5. Laodic. 20. & Agathen. c. 37.

Tertullian. lib. ad Martyr. c. 1. S.Cyprian. epiſt. 11.

Summa verò Romani Pontificis munificentia in hujus cœleſtis theſauri pretioſiſſimis gemmis largiter, & ſalubriter diſpenſandis eluceſcit Anno Iubilei, tempore ſanè acceptabili, dieque ſalutis, cùm Deus potiſſimè audit clamorem populi, qui per tubarum clangorem in Iubilei anni indictione, ac celebratione

2. ad Corinth c.6. n.2.

expri-

Ioann.c.4.n. 14. exprimebatur. Tunc enim aperit venas illius *fontis aquæ vivæ salientis in vitam æternam*; identidem clamans fidelibus: *Siquis sitit, veniat ad me, & bibat; & qui vult accipiat aquam vitæ gratis. Effundam enim aquam super sitientem, & fluenta super aridam*: & rursum *omnes sitientes venite ad aquas*. Tunc enim omnibus patêre aditum ad pellucidos, & vivos indulgentiarum fontes deprehenditur, maximâ & capaci patefactâ Portâ, quæ olim Aurea nunc Sancta appellatur, juxta Sophoniæ vaticinium: *Et erit in die illâ*, dicit Dominus, *Vox a Portâ piscium, & contritio magna a collibus*. *Piscium*, hoc est Christi fidelium sub Piscatore Petro degentium secundùm Matthæi parabolam: *Sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti*. A collibus, nempe a Romanâ Vrbe, quæ septem collium Ciuitas dicta est. Quamobrem non incongruè a Romano Antistite institutum fuit; ut in Iubilei Anni celebritatis initio Porta aurea Basilicæ S.Petri penitus panderetur, & sub ejusdem finem prorsus iterùm clauderetur. Quam in rem aptè Isaias: *Spiritus Domini super me, eò quòd vnxerit Dominus me ad annunciandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, & annum placabilem Domino*.

Ioann.c.7.n. 38.

Apocalyps.c. 22.n.18.

Isai.c.44.n.3 c.55.n.1.

Sophon.c.1.n. 10.& 11.

Matth.13.n. 47.

Isai.c.61.n.1

CA-

CAPVT IV.

Iubilei Anni celebritas a quo tempore in Ecclesiam Catholicam inducta fuit?

E Anno Iubilei (quâ voce primùm usi fuerunt Cardinalis S.Georgij Stephanesius, & Franciscus Petrarcha carmine ad Clementem VI. atq; ex Summis Pontificibus idem Clemens in Diplomate indictionis incipiente: *Vnigenitus*) deque Portæ Aureæ apertionis, & clausuræ solemnijs, ac gestis Romanorum Pontificum inter vniuscujusque Iubilei anni momenta differturi, præmittendum duximus, unde ejusmodi celebritas originem hauserit? videlicèt a Iobelo ne Mosaycæ legis quinquagesimo, an à seculari Ethnicorum anno, ludis in honorem Apollinis, & Dianæ sacro? Et sanè qui veriùs ad anni quinquagesimi Iudæorum ipsius anni institutionem referunt, temporariam remissionem Iobeli antiqui Testamenti, remissionem spiritualem sub lege gratiæ concedendam significare contendunt: ut præ cæteris Clemens in præfatâ decretali *Vnigenitus* innuere videtur: Idque colligunt ex Levitico, ubi hæc habentur: *Locutus est Dominus ad Moysen in Monte Synai: numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, idest septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem, & clanges buccinâ mense septimo, decimâ die mensis, propitiationis tempore in universâ terrâ vestrâ. Sanctificabisque Annum quinquagesimũ, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipse est enim Iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam, & unusquisque rediet ad familiam pristinam, quia Iubileus est, & quinquagesimus annus.* Adeòque aptè

Card. S.Georgij Stephanes; de Centes. Franc. Petrarch. Carm. ad Clem.VI.

Clem.VI. decret. Vnigenitus.

Levit.c.25.n. 1. & 8.

Pancirol.pag. 99. ad Text. levit.c.25. n. 9. & Isaj.c.6 num.6.

per buccinas Iobeleas populum Iudaicum repræsentari advertit Pancirolus, quòd illis Iudæi in eâ solemnitate uterentur. Idque confirmant duæ illæ buccinæ, quæ in Arcu triumphali Vespasiani, vel Titi ejus filij in ipso lapide cælatæ uisuntur, quibus Hebræus populus significabatur. Rursus uerò ex libro Numeri ibi: *Atque ita fiet, ut cùm Iubileus, idest quinquagesimus Annus remissionis aduenerit, confundatur sortium distributio, & aliorum possessio ad alios transeat*; ubi Ioseph Hebræus rem fusè explicat, quæ ad Iubilei novæ legis institutionem, & effectus maximè confert. Vt enim ille buccinâ, ita Iubileus noster buccinâ, & Apostolicâ voce prænunciatur. In illo labor colendi terram desinebat, in hoc labor proprius per laborem, & merita Christi, & Sanctorum cessare videtur. In illo debita temporalia, in hoc spiritualia condonantur. In illo libertas corporis Hebræis, in hoc animæ Christianis restituitur. In illo possessiones terrenæ abalienatæ recuperabantur, in hoc virtutes, & merita per peccatum perdita restaurantur. In illo demum exules in Patriam redibant, per hunc è Cœlo expulsi, quod Patria nostra est, secundùm Apostolum, in Patriam cœlestem revocantur.

Lib. Numer. c. 36. n. 4.

Ioseph Hebr. antiq. Iudaic. lib. 3. c. 10.

ad Philip. c. 3. num. 20.

Non tamen desunt Auctores, qui Iubilei ritum ad veterum Levitarum privilegia deducant: juxta quæ, impleto quinquagesimo ætatis anno ijdem a ministerio Tabernaculi eximebantur; hæc enim in libro Numeri habentur: *locutusque est Dominus ad Moysen, dicens. Hæc est lex Levitarum. A viginti quinque annis, & supra ingredientur, ut ministrent in Tabernaculo fœderis: cùmque quinquagesimum ætatis annum impleverint servire cessabunt*. Nec secus illâ eâdem ætate apud quasdam nationes manu-missionem a militiâ decretam fuisse, testatur Macrobius.

lib. Numeri c. 8. n. 1. & 23.

Macrob. lib. 1. Saturnal.

Ejus-

Ejuſmodi verò Hebræorum Iobelum initiū ſumpſiſſe, colligit Serarius, anno ab origine mundi bis milleſimo quingenteſimo; ſeu ſecundùm Pontacum, anno ab Abraham quinquageſimo primo; itaque aſſerit conuenire Iubileum Chronicum cum legali, non ſine ſummo myſterio, & incredibili Dei providentiâ. Tentat verò Pontacus prius revocare ad annum quadrageſimum quintum Abrahæ, locando Iubileum quadrageſimum primum, vt octogeſimus primus reſpondeat anno Chriſti trigeſimo, ſeu trigeſimo primo, qui fuit poſt annos bis millenos a quadrageſimo quinto Abrahæ. Et quia quinquageſimi primi Iubilei initium ad annum Moyſis ultimum ab Abraham quingenteſimum quintum deducit, ſeptuageſimum primum Iubileum ad annum Abrahæ milleſimum quingenteſimum quadrageſimum quintum reducit; at neminem ex veteribus Scriptoribus, qui de ejuſmodi Iubileo diſſeruerit, præter Euſebium, dummodo ita ſit, produci poſſe affirmat. Serar. in Ioſue c.13.q.14.

Principium porrò quinquageſimi primi Iubilei ad annum ſextum Ioſue ſecundùm Hebræos, ac initium octogeſimi primi ad annum Abrahæ bis milleſimum quadrageſimum quintum, Tiberij Cæſaris decimum quintum protrahit, quo quater milleni anni ab Orbe condito, ſeu octogies quinquaginta, octogeſimus Iubileus perficiuntur, anno Chriſti trigeſimo, quo cæleſtis ipſa divinaque Tuba cæpit prædicare remiſſionem peccatorum: tam-etſi ſecundùm Euſebianam ſupputationem annus Chriſti trigeſimus ab Abraham, ſiue a bis milleſimo conditi Orbis ſit tantùm annus milleſimus centeſimus nonageſimus quartus. Variè namque numerantur diuerſorum Regum anni, ac ideò credimus Idatium auſpicari ſuos Iubileos ex eo tempore, quo Dominus aſcendit ad Cœlos, hoc eſt, tribus

vel quatuor ferè annis post trigesimum Christi. Statuit autem septimum in lege novâ Iubileum expletũ ad annum tertium Theodosij trecentesimum octogesimum tertium Christi, seu post æram quatercentesimam vigesimam primam, a quâ si demas annos Christi triginta tres, & æras triginta octo, supersunt anni trecenti quinquaginta, & octavus inchoatur Iubileus. Rabinorum vulgus ad Christum numerant annos termille septingentos sexaginta, itaque Iubileum statuunt ad annum Christi ducentesimum quadragesimum. Ac sanè Christus præcepit nobis, ut septuagies septies condonaremus contumelias nobis illatas & injurias dimitteremus. Ipse enim natus in septuagesimâ septimâ generatione ab Adam, remissionem peccatorum nostrorum a Deo obtinuit affixus Cruci, sanguinem fundens, & seipsum hostiam in satisfactionem peccatorum offerens post septuagesimum quintum Iubileum, nempe in septuagesimo sexto, ut Alcazar exponit.

Matth. c 18. num. 22.

Alcazar. in Apocalips.

Has verò inter ambiguitates Serarij supputationem ac sententiam lubentiùs amplectimur, vtpote ad rem nostram magis idoneas; nempe Iubileum Hebræorum, ut animaduertimus, initium sumpsisse ab anno mundi originis bis millesimo quingentesimo, quo anno Terra a Iosue Hebræis diuisa est per sortem; cùm populus in possessionem illius immissus, cæpit agros colere, anno scilicèt ab exitu ex Agypto quadragesimo septimo. Desijsse verò ejus Iubilei celebritatem, quo tempore Iudæorum excisio secuta est; tunc siquidem discriminationem possessionum, & Tribuum inter Hebræos ipsos fuisse sublatam, differtè colligit Cornelius a Lapide.

Cornel. à Lapid. Comment ad c 25. Leuit.

De secularibus autem Ethnicorum ludis crebra est mentio apud omnes, & priscos & recentes Romana-

rum

rum rerum Scriptores. Hi pariter referunt, Ethnicos falsis eorum Dijs non simulacra tantùm, aras, & fana: sed dies quoque, menses, & annos olim dicare consuevisse. Ouidius enim Calendarium cecinit de sacris diebus. Alexander ab Alexandro vetustâ lege cautum reperiri asseruit, vt singuli menses aliquibus Dijs dicarentur. Ex annis demum tum lunaribus Ægyptiorum secundùm Herodotum triginta dierum: tum trium, quatuor, & sex mensium apud Arcades, Arcananos, & Chaldæos ex Zenophonte: nec-non decem, aut tandem duodecim ex Macrobio; secundos quosque Lunares Veneri quondam, & Mercurio, Solares Marti, duodecimos Iovi, trigesimos Saturno consecratos fuisse liquet, testimonio Plutarchi. Censorinus præterea tertios quoslibet Clericis Bacchi addictos; & quintos in Græciâ celebres ob spectacula Iovi Olympico sacra, ac Romæ ob ludos agonales, & sacrificia lustralia; unde & lustri nomen, (vt Festus & Plinius avunculus tradunt) quinque annorum revolutio accepit. Demum recensent Strabo nonos apud Delphos Apollini Pythio nuncupatos, & Natalis Comes (qui de alijs quoque copiosè agit) vigesimos primos apud Athenienses: apud Pithagoricos quinquagesimos nonos: & apud Romanos centesimos, oraculo librorum Sybillinorum ludis publicis, ideò secularibus appellatis, omnium celeberrimos Apollini, & Dianæ dicatos. Hos seculares ludos Valesio sive Valerio auctore primū celebratos fuisse anno CCCCII. ab V.C. comprobant præfati libri Sybillini, quibus secundi seculares ludi peracti perhibentur anno DII. P. Claudio Pulchro, & L. Bruto Coss. vndecimo scilicèt anno primi belli Punici. De quibus Livius, Horatius, Valerius Maximus, Plinius, Lucius Florus, Festus, Zozimus, Herodianus, Capitolinus, Censori-

Ouid. in Fastis. Alex. ab Alex. lib. 3. genial. cap. 25. Herod. in Euterpe Zenoph. lib. de Aequinoc. Macrob. Saturnal. lib. 1. cap. 13. & 14 Plutarc. sub Num. & lib. de placit. Philos. Censor. de die nat. v. de sec. Ouid. in 1. fast. Aristophanes in Plut. Plin. lib. 2. c. 47. Liu. hist. l. 1. Strabo lib. 9. Ouid. l. 1. metaph. Natal. Com. Mythol. lib. 5 Lil. Girald. de Poet. hist. l. 6. Horat. car. secul. ed. 6. lib. 4. & Od. vlt. lib. vlt. Valer. max. lib 2. c. 1. Luc. Flor. Herod. hist. l. 3. Capitol. in Gord.

Euseb. in Cron. Cassiod. in Cron. Scalig. lib. I. Poet. c. 38. Viues. lib. 3. de Ciuit. Dei cap. 18. Panuin. de lud. secul. Baron. annal. ann. 313. n. 4 Zozim. hist. l. 2.

rinus, Eusebius, Cassiodorus, Iulius Cæsar Scaliger, Ludovicus Vives, & alij, octies indictos ferunt: ultimos fuisse factos a Philippo Imperatore anno post conditam Vrbem M. nonnulli tradunt Scriptores. Onuphrius tamen Panuinius secus sentit, quippe qui existimet supremos fuisse peractos XII. seculo ab Honorio, quem propterea reprehendit Baronius, quòd præcedenti seculo a Constantino Magno hujusmodi ludos religiosè prætermissos graui licèt cum Romanorum dolore, quòd ludi antiquissimi, & in summo pretio habiti negligi viderentur, Honorius cum dedecore Christiani nominis Christianus ipse restitueerit. Verùm neque Zozimus agnouit seculares ludos post Severum, neque ludi, a Philippo Imperatore facti, seculares dicendi sunt; quare octavi novissimi extiterunt.

Apud Christianos tandem Iubilei annum, quem usque ad mundi hujus consummationem minimè desiturum credimus, a sacro veteris Testamenti Iobelo initium sumpsisse arbitramur. Verùm quòd Romanæ Sedis peculiare studium abolendæ secularium ludorum superstitionis, ac vanæ celebritatis illum a quinquagesimo ad centesimi anni metam non sine divino instinctu olim protraxerit, idque Bonifacius VIII Pontificio diplomate confirmaverit, probaveritque assentimur. In primis enim huic saniori, ac veriori sententiæ consentiunt Preces, quæ olim in apertione Portæ Sanctæ a summo Pontifice persoluebantur; nempe. *Deus qui per Moysen famulum tuum Populo Israelitico quinquagesimum annum remissionis, & Iubilei instituisti, concede propitius nobis famulis tuis Iubileum centesimum tuâ auctoritate institutum &c.* Eamdem sententiam confirmant Auctores non ignobiles, Bonifacij literas interpretantes, qui multò ante ejusdem

Ioan. Bruceard in Diar. ann. 1499 die 24. Decem.

Ponti-

Pontificis ætatem, Iubileum centesimum in usu extitisse, Sabaudorum, & Belluacensium quorumdam senum testimonio ducti, asseverant. Ab illis, ut Cardinalis Stephanesius commemorat, Bonifacio relatũ fuerat, se a majoribus, qui proximo anno seculari ad Vrbem concesserant, seriò admonitos non semel fuisse, ut venturo anno centesimo Romæ adesse ad lucrifaciendos indulgentiarũ thesauros properarent. Alijs demum publicis monimentis, ac validis, solidisque argumentis, ea ipsa veritas comprobatur. Siquidem recensent Iubilea anni Quadragesimi noni post Christum natum, & passum, & in Cœlos ascensum, Isidorus, & Eusebius, Quinquagesimi verò Ioseph Scaliger, & Petavius; de annis autem Iubilei, (quos perperam auspicatur ab excessu Moysis) deque annis Sabbaticis, Cappellus mentionem facit.

Card. Stephanesius de centes.

Scaliger. in Eusebiũ par. 18. Petauius in rational. temp. lib. 2. c. 11.

Capell. in hist. sacr.

Cõferunt etiam ad antiquitatem ipsam Iubilei ante Bonifacium statuendam Diplomata Pontificia, ac præcipuè Decretales literæ ejusdem Pontificis: *Antiquorum habet fida relatio, quòd accedentibus ad honorandam Principis Apostolorum de Vrbe Basilicã concessæ sunt magnæ remissiones, & indulgentiæ peccatorum.* Quibus ferè ijsdem verbis usi fuerunt in literis indictionis, ac reductionis anni Iubilei Paulus II. Iulius III. & Clemens VIII. qui *Quemadmodum*, inquit, *veteri traditione, & majorum monimentis testatum est, antiquissima Romanæ Ecclesiæ instituto, per decurrentes seculorum ætates, hoc est singulis centenis annis a Christi Domini, & Salvatoris nostri natali, amplissimæ peccatorum indulgentiæ, & remissiones propositæ erant ijs, qui sacra Beatorum Apostolorum limina piè, ac devotè visitarent. Quam sanè vetustam institutionem anni centesimi, non vanâ Gentilium superstitione, sed religioso cultu, & Christianorum concursu Romæ celebrandi fel. rec. Bonifacius Papa VIII.*

Bullar. in Bonif. VIII.

Paul. II. Iul. III. const. si Pastores Cle. VIII. Annus Domini.

Præ-

Prædecessor noster suo Apostolico Decreto ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum confirmavit &c. Itaque Cardinalis de Turrecrematâ cum Ioãne Theologo Canonistâ; *De initio*, ait, *hujus institutionis indulgentiæ anni Iubilei nihil certi reperire potuimus, nisi quòd vulgariter dicitur, quòd ab antiquo tempore incæpit in annis centesimis a Nativitate Christi, sed propter multas tribulationes ortas in Orbe, multo tempore cessavit: post verò tempore Bonifacij Octavi circa annum millesimum trecentesimum fuit renovata.*

Card. & Turrecremata cum Ioanne Canonista in c. si quis §. Item cap. levit. 25. de pœnit. dist. 1.

Ioannes Monachus Cardinalis, quem secutus est Navarrus, testatur, a Sũmo Pontifice Bonifacio VIII. sibi efflagitanti responsum fuisse, anno centesimo se indulgentiam ejusmodi duplici motivo concessisse; primùm, quòd vulgare esset, indulgentiam annis centesimis a Nativitate Christi olim concedi consuevisse: secundò quòd vtì Commentator inquit, *Sermo, qui famatur ab omnibus non est omninò falsus.*

Ioan. Monach Card. in 4. col. gloss c. 9. extrauag.

Gregorius Tolosanus refert, Gregorium Magnum ad exemplum veteris Iubilei centesimo quoquo anno visitantibus Basilicam Principum Apostolorum remissionem, & plenariam indulgentiã concessisse, adeòque verum Iubileum celebrari voluisse.

Greg. Tolos. l. 2. Syntag. vtr. Iur. c. 9. num 3.

Angelus Pientinus exordium Constitutionis Bonifacij VIII. perpendens asserit: *Verùm quia ex ijs consequi videtur, Iubileum non multis ante annis ab Ecclesiâ fuisse inventum, ut Polydorus Virgilius lib. de rer. invent. Navagerius, & alij nonnulli Auctores Bonifacio illud adscribentes apertissimè docent; ne nos quoque ejusdem sententiæ esse videamur, præmittendum est, prorsus quidem quando haberi cæpit, ignorari: quòd tamen ante Bonifacij tempora multis annorum curriculis, quamquàm non eãdẽ, quâ postea solemnitate, in vsu fuerit, & a pluribus fide dignis senioribus Scriptoribus (id enim magnâ diligentiâ*

Angel. Pien. lib. 1. cap. 9. vers. Verùm de Iubil.

per-

perquiri) Bonifacius ipse accepit, & Diplomate illo, quod de ipso Iubileo edidit, haud obscurè designavit.

Pancirolus per mille annos ante Bonifacium VIII. fideles centesimo quoquo anno Romam devotionis causâ pergere consuevisse asserit. *Pancirol. lib. Tesori nascosti di Roma.*

Augustinus Valerius Cardinalis Veronensis, *Virgo*, ait, *Deipara pacem, salutemque Italiæ ferens, in Picano suæ domui sedem optavit, Bonifacio VIII. Pontifice, qui primus sacrum Iubileum centesimo quoquo anno celebrandum certâ lege, & decreto Apostolico constituerat; licèt jam antea a majoribus receptum esset, ut qui ad sacra Principum Apostolorum Petri, & Pauli limina seculares peregrinationes devotè obibant, indulgentias consequerentur.* *August. Valer. in Comment. Anni Sancti.*

Boetius *Noluit*, inquit, *Bonifacius annum centesimum jam olim Iubileis assuetum certas ob causas mutare.* *Boet. de Iubil. & Indul.*

Victorellus, alijque non obscuri nominis Auctores idipsum confirmant, inter quos Franciscus a S. Augustino Macedo, vir acutus, & doctus, ac in omnium scientiarum genere versatissimus; is ita scribit, *Bonifacius VIII. anno* MCCC. *centesimo quoquo anno Iubileum celebrandum statuit Extravag.* 1. *de pœnit. & remiss. fuisse autem illo multò antiquius Iubileum, & ille ibi significavit, & Clemens VIII. in Bullâ de Iubileis editâ apertè dixit.* *Victorell. hist. Iub. Pont. par. 1.* *Macedo de Clauib. Petri lib. 4. c. 7. de Iubil.*

Cardinalis nostro ævo disertissimus, Guido Bentivolus in memorijs italicâ linguâ exaratis *Nota*, ait, *res est, quòd antiquitus in fine cujuslibet seculi Pontifices Romani Iubileo universali indulgentiarum thesauris insignito largiùs frui posse Christianitati concedebant.* *Card. Bentiu. pag. 153.*

Necnon Coquæus, cùm loquitur de Iubileo anno MCCC. refellit mendacia Mornæi verbis ex Navarro acceptis: inquiens, *Quare Bonifacius VIII. videtur potiùs novasse, & in scriptis eam Constitutionem omnium primus redegisse, quàm invenisse.* Subdit mox alia ver- *Coqu. in Antimor. par. 2. pag. 178.* *Navarr. in Comment. de Iub. & Indulg.*

ba Navarri, reprobantis opinionem Polydori Virgilij asserentis, primum inventorem Iubilei fuisse Bonifacium VIII. & citat Blondum *decad.2. lib.9.* S.Antoninum *par. 3. tit.10. c.8. §.2.* Sanderum *lib.7. de visibili Eccl. Monarch.n.985.*& Cranzium *lib.8.Saxon.c.36.*

Guazz. Chron. pag.254. Marcus Guazzus in Chronicâ Hetrusco idiomate exaratâ, cùm de Iubileo, ejusque initio differit, verbis hisce in latinum versis ait, *Omnes antecessores Pontifices, qui initio cujuslibet centesimi anni a Nativitate Domini nostri* IESV *Christi superstites erant, magnâ solemnitate ejusmodi Nativitatis solemnia celebrabant. Itaque Papa Bonifacius VIII.Romanus Antistes, anno millesimo trecentesimo ab ejusmodi Nativitate sedens in Petri Cathedrâ ordinavit magnum Iubileum.*

Ghirard.hist. Bonon.lib 13 pag.410. Cherubinus Ghirardaccius vetustam Iubilei celebritatem centesimo quoquo anno Romæ in usu fuisse credit; & sententiæ S.Augustini adhærere asserens, omnes nempè solemnitates, quæ in Ecclesiâ Dei ritè servantur, quamvis de earum origine non constet, Apostolicâ tamen auctoritate initium sumpsisse pro certo haberi, propterea anni Iubilei institutionem vel ab ipsis Apostolis, vel ab eorum propinquis Successoribus de ipsorum mandato derivatam fuisse concludit.

Rutil.Benzon lib.3.de Iubil. cap.5. Rutilius Benzonius plures congerit probationes, quibus evincere studet, indulgentiam anni centesimi multò antiquiorem esse Bonifacio VIII. cumque nihil addidisse, nisi antiquæ concessionis confirmationem, majorémque celebritatem.

Carol. Carthar. Syllab. Aduoc. Consist.pag.2. Carolus Chartarius Sacri Consistorij Advocatorum Decanus, affinis noster (cujus debitas tum probitatis, & candoris animi, tum eruditionis, & doctrinæ laudes reticemus, ne ad eas exprimendas aliquo sanguinis amore ducti videamur) ita de Bonifacio VIII.scribit. *Anno* MCCC.*magni Iubilei solemnitatem seculari centum*

tum annorum decursu celebrari consuetam, innumerâ populorum frequentiâ Urbem catervatim ingredientium celebravit, & Diplomate marmoreâ Tabulâ inciso, perpetuis temporibus celebrandum sancivit.

Accedunt denique pro coronide hujus sententiæ Silvestri II. Pontificis Vindiciæ a magni nominis, & auctoritatis nostro hoc ævo, eruditione ecclesiasticâ præstantissimo Viro, Iosepho Suaresio Episcopo olim Vasionensi, sic scribente. *Hoc anno M. silentium Iubilei admiratur Grantzius, ipse tamen Romam venisse Othonem Imperatorem III. narrat, eo anno M. peregrinantem &c. Robertus quoque Rex Francorum hoc ipso anno Romam advênit in pervigilio Apostolorum, liminaque sacra ipsorum visitans, in Basilicâ S. Petri super Altare posuit Chirographum, seu Schedulam, in quâ responsorium erat (quod incipit* Cornelius Centurio*) musicâ ratione notatum, & ab ipso Rege compositum. Cnuto Rex Daciæ, seu potiùs Daniæ, & Angliæ Romam præterea convênit Christi causâ, Sanctique Petri Basilicæ ingentia dona religiosè attribuit. Garcia item Abarca Rex Vasconum, & Aragonum dictus Tremulus Urbem petiit orationis ergo. Quis igitur Iubileum annum fuisse tunc dubitet? cùm tot illustres Peregrini confluxerint in Urbem votorum, & supplicandi, remissionumque gratiâ. Iubilei enim celebritas a Bonifacio VIII. non instituta fuit, sed restituta potiùs. Quamvis enim convolare consuevissent quicumque Christiano censebantur nomine ad Urbem, ut Reliquias, & Tumulos Principum Apostolorum, & Martyrum venerarentur sepiùs (uti de Carolo Magno, Ludovico Pio, & Geraldo Comite Aureliacensi Eginhartus, & Quercetanus commemorant, alibique de Iubileis tractans observavi) centesimo nihilominùs anno frequentiùs, ac densiùs eò commeabant, sive ad avertendos hominum animos a superstitione secularium ludorum, sive ad Mosayci Iubilei anni, qui*

Ios. Suaresf. Vindic. S il. vestr. II. c. 2. §. hoc anno.

Crantz. l. 3. c. 39. 40. & 46.

Volaterr. lib. 3. Chronic. Martin. S. Antonin.

Blanca p. 57.

typus erat Christiani, pietatem exsuperandam. Insinuat id Bonifacius ipse in Diplomate, quo Iubileum indicit, & majorem concursum fuisse Peregrinorum anno a Christo nato MCC. *sub Innocentio III. ad Vrbem adeuntium, & Basilicas sacras circumeuntium è testimonijs quorumdam, qui superstites adhuc vivebant, compertum est. neque sub Paschale II. ad annum* MC. *frequentiam illam defuisse ambigendum. Colligitur, quòd pariter sub Silvestro II. anno supradicto* M. *extitisse illam, cùm Imperator Otho, Reges Francorum, Anglorum, atque Danorum, Aragonumque, & Abbates, Virique Principes, & sanctitate clari Romam petierint, immò & antea sedente Benedicto IV. ad annum* CM. *& Leone III. ad annum* DCCC. *quin & sub Sergio I. ad annum* DCC. *tritum illud iter, sed confertioribus cum turbis, facilè pervolventibus Annales Ecclesiasticos innotescet. Iure igitur sub Silvestro II. Iubilei festivitatem Romæ celebratam alij jam affirmarunt.* Hucusque Suaresius.

S. Antonin. in summ. p. 1 tit 10. c. 3. Io. Friburg. de Indul q. 6

Ne tamen contrarias haud ignobilium Auctorum sententias nos non percurrisse, vel omnino neglexisse redarguamur, eas minimè reticendas putavimus, nempè S. Antoninũ, & Ioannem Friburgensem ingenuè fateri sese alterius principij, quam Bonifacij VIII. prorsus expertes: cùm neminem ex Historicis, qui de celebritatibus Ecclesiæ Romanæ, deque cogitatis, ni dicamus gestis Romanorum Pontificum scripserunt, ne verbum quidem, quod Christianorum in Vrbem ejusmodi centesimo Iubilei anno ad Petri limina veneranda spectet concursum, ante Bonifacij tempora protulisse legerint. Nec facilè quidem licêret tot tantosque præstantes viros vel quicquam de retroactis Iubilei annis ignorasse, vel minùs diligenter tantæ rei originem investigasse, sine magnis tum rationis, tum auctoritatis, tum historiæ fundamentis asserere. Quæ

sanè

ſanè ad negativam ſententiam adſtruendam aptè concurrunt. In primis enim de anteacti Iubilei celebrandi ritu nullum verbũ legitur in antiquis Ceremonialibus, quorum antiquiſſimum eſt Ordo Romanus ſub Stephano II. & Pipino compilatus. Immò quòd in moderno Cæremoniali, quod Marcellus Archiepiſcopus Corcyrenſis Ceremoniarum Magiſter ſuum aſſeruit, nihil de ritibus aperiendi, & claudendi Portas aureas appareat, evincit negativam præſtare ſententiam. Atque obiter animadvertimus illud, quod ſibi Marcellus attribuit, alieni laboris partum extitiſſe, adeòque Marcellum ex verſiculis ab alio editis ſibi honorem tuliſſe fatendum eſſe. Vidimus enim in Bibliothecâ Vaticanâ vetuſtiſſimum Codicem mss. ſignatum numero 4757. quem penes Nos aſſervandum exſcribere placuit; qui ad verbum concordat cum prædicto Ceremoniali Marcelli. Propterea ſi is illum edidiſset, proculdubio, cùm floruerit poſt Alexandri VI. Iubileum, quem ex Diarijs Bruccardi conſtat ritè aperuiſſe, & clauſiſſe Portam auream Vaticanam, in eo indubiè ritum ab Alexandro adhibitum exaraſſet. Preterea mira res eſſet, Innocentium III. ſacris ritibus exercendis, celebrandiſque verſatiſſimum, qui & innumeros tractatus edidit eruditione Eccleſiaſticâ refertos, ac ſederat in Petri Cathedrâ, ſeculari anno MCC. de anni tamen Iubilei celebritate, deque ritu per ipſum in ejuſmodi celebratione adhibito, nihil omnino prodidiſſe. Scriptores pariter, qui ad vnguem præclariſſima tanti Pontificis geſta æternitati conſignarunt, ac inter illos Abbatem Vrſpergenſem, eâ ipsâ ætate florentem, & Ludovicum a S. Carolo, ac Franciſcum Boſquettum in notis ad ejuſdem Innocentij Epiſtolas nihil omnino, quod ad annum Iubilei ab eo celebratum pertinêret, vel levi brachio tetigiſse. Immò Innocentius

Ordo Rom.

Cærem. Rom.

Vat. Codex ſign. n. 4757.

Abb. Vrſperg. Ludou. à S. Carol. Franc. Boſquet in not. ad epiſt. Innoc. III. tit. 1

tius ipse in Canonicos Basilicæ Vaticanæ admodùm liberalis, cùm inter cætera in eos collata beneficia, proximo tunc imminente seculari anno MCC. reditum signorum stanneorum sacras Sanctorum Petri, & Pauli imagines præseferentium attribuisset (signa hæc in testimonium consummatæ visitationis sacrorum liminum Peregrini pileolo vel exomio reduces affigebãt) nullam ejusmodi muneris mẽtionem fecisse comperitur. Et siquidem eam non omisisset, dum proximè tunc secuturo anno Iubileo affluentium Peregrinorum ad eamdem Basilicam concursu, collatis undique symbolis, ac stipibus reditus ille summopere augeri contigisset. Extat etiam in Archivo dictæ Basilicæ Vaticanæ Bulla Nicolai IV. quâ recensentur quæcumque indulgentiæ quibuslibet, singulorum annorum temporibus, eamdem Basilicam visitantibus concessæ, eæque specialiter confirmantur. Verùm de anni Iubilei indulgentijs ab Innocentio III. vel a reliquis Prædecessoribus, licèt tunc imminêret secularis annus MCC. ne verbum quidem legitur.

Innoc. III. litt. dat. an. 9119.

Bulla Nicolai IV. dat 6. Kalend. Martij Pont. ann. II.

Baronius autem antiquitatis Ecclesiasticæ indagator, omnium quidem celeberrimus, quem ideò cæteris haud immeritò præferimus, in duodenis annalium Codicibus nullam ante Bonifacij VIII. tempora de Iubileo a Christianis celebrato mentionem habuit, sed de Iobelo tantùm Legis Mosaycæ quinquagesimo (cujus usus extitit in Ecclesiâ Catholicâ ab anno MCCCL. ex reductione Clementis VI. de quâ infra) in exordio narrationis anni a Nativitate Domini CDL. disertè protulit. *Quinquagesimus post quadringentesimum Domini illuxit annus, Iubilei numero cõsecratus faustus, & felix, quo depulsis tandem tenebris, cælitus missa lux obtectas caligine Orientales illustravit oras, & Occidentales mærore squallentes exhilaravit: etenim moritur,*

Bar. an. 450.

Theo-

Theodosius Imperator, cujus favore impietas mirum in modum invaluerat, ac neci traditur malorum omnium auctor Chrysaphius, & inventor hæresis Eutyches exulat: atque ad damnationem Dioscori jam judicium præparatur, ut planè Propheticum illud licuerit occinere canticum Isaiæ 14. quomodo cessavit exactor, quievit tributum? contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium. Tot igitur donis, tantisque muneribus divinitus impertitis, circumagitur præsens annus, dicendus planè præ bonorum fœcunditate annus benignitatis, cui & aptari potest illud Davidicum psalmi 67. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur ubertate. Hæc ad verbum referre placuit, ut cùm semel a Baronio in suis annalibus vox Iubilei usurpetur, nec alibi prætterquam hoc in loco reperiatur, argumento sit, eum in eorum decursu annorum nullum Iubilei annum invenisse, qui ad Iubilei Christianorum celebritatem referri possit; quare tunc ijs tantùm verbis est usus, quæ non utique ad libertatem spiritualem ex lucro indulgentiarum, sed ad libertatem Ecclesiæ temporalem extinctâ impietate ac tyrannide omnino pertinent.

Verùm ut ante annum MCCC. Baronius de anni Iubilei celebritate in Ecclesiam Catholicam inductâ siluit; ita deinceps nec ipse, nec Raynaldus ullum ejusdem celebritatis annum prætermiserunt, immò singulos, eorumque gesta, eventus, & pia Peregrinorum vota, & suffragia singillatim enarrarunt. Quid plura? Iacobus S. Georgij ad velum aureum Diaconus Cardinalis Cajetanus de Stephanesijs, Bonifacij nepos, qui carminibus, & solutâ oratione historiam texuit de Iubilei anno MCCC. nullum in Archivo Vrbis monimentum ejusce anteactæ celebritatis adinvenire potuisse testatur. Itaque Alexander VI. Constit. *inter multiplices*, & alterâ, quæ incipit *Consueverunt*: *Sanè*, inquit,

Bar. in not. mss. in Bibl. Vallic.

Bulla Bonif. 9. quod feli-cis...

Bulla Alex. VI. inter multiplices dat. 13. Kal. Ianuar. & Constit. consueverunt dat. prid. Idus April. 1499.

quit, *cùm annus Iubilei remissionis, & gaudij, qui quolibet anno centesimo ab illius primævi ordinatione per fel. record. Bonifacium VIII. institutus* &c. Et Rubeus in vitâ Bonifacij in hanc arenam descendens, *ancipitem apud ipsum Pontificem, ac penè citra fidem opinionis rumorem anteactæ anni Iubilei solemnitatis agnovit, ejusque notitiam revolutis librorum monumentis nusquam reperiri confirmavit. Ex eo inquiens, quòd forsan non tantum veritatis, quantum opinionis ejusmodi celebritatis assertioni subesset: quinimò ipsis in testimonijs quorumdam senum adductis, multiplex fama vacillaret, itaque manifestum evaderet, Bonifacium condidisse non instaurasse secularem annum*: subdens, *nam si Bonifacio jubente revolutis vetustorum librorum monimentis, ejus anni cognitio, Stephanesio asserente, in lucem non vênit, nec docente Silvestro apparêre potuit manifesta* &c.

Rubeus in Vita Bonif. VIII

Confovetur ejusmodi assertio cœlesti visione cujusdam Clerici S. Georgij, de quâ Raynaldus ita scribit: *Consentit obiectum cælestе Clerico Ecclesiæ B. Georgij, cui præerat Iacobus Cardinalis, qui illud historiæ mandavit in lib. de Iubil. c. 10. ostensum. Cùm enim Virginem filium gestantem supplex, ut sibi videbatur, adoraret, hæc verba excepit. Omnibus miserans indulsit Deus. Ad quam ille, num mihi? subticuit Mater; duriùsque post morulam, inquit, omnibus miserans indulsit Deus vivis, & mortuis (ita nimirùm, ut par est ad divinam gratiam comparatis) substratus iterum; num mihi? cui nec jam responso dato ne forsan aliquâ peccati labe fœdaretur trepidanti subjunxit: indulsit omnibus mortuis, & vivis miserans Deus, tibique.*

Raynald. ad an. 1300. n. 7.

Quare P. Laurentius Brancatus de Lauræâ, acri vir ingenio, doctrinâ multiplici, eruditione eximiâ, nostri amantissimus, ita scribit. *Anni Sancti Iubileũ pro quolibet centesimo fuit institutũ a Bonifacio VIII. Extra, de pœnit.*

Laur. Epit. Can. v. Iubileum.

Ioan-

Ioannes Trithemius de multis Peregrinis Romam profectis anno MCCC. agens; *Res*, inquit, *non audita priùs, & nova, ut tanta multitudo ex omni Germaniâ Romam proficisceretur: ita-ut infinita, & innumerabilis videretur: eo enim tempore Iubilei usus in Ecclesiâ Romanâ esse cœpit.* Io: Trith. Chron. Hirsaug.

Iacobus Mejerus in Annalibus Flandriæ ita asserit; *Isto anno* MCCC. *Iubileum suum a se primò institutum Romæ Bonifacius cum grandi mortaliũ concursu celebravit* Meier. Annal. Flandr.

Polydorus Virgilius ait, *Bonifacius VIII. ad hæc sacra loca visenda piorum maximè incitavit studium, qui primus omnium Iubileum retulit anno , qui fuit trecentesimus super millesimum salutis humanæ.* Polyd. Virg. de rer. inuen. lib. 8 c. 1.

Iacobus Philippus Bergomas italo tamen sermone; ita. *Romæ Iubileum initium habuit hoc anno* a *Bonifacio Pontifice.* Iacob. Philip. Berg. in sup-

Anonymus in vitâ Bonifacij VIII. impressâ in 6. Decretal. *Iubileum quoque*, inquit, *Bonifacius retulit anno millesimo trecentesimo, & centesimo quoquo anno observari mandavit.* Anonym. in vit. Bonif. impr. in 6. Decretal.

Gratiosus Vbertus cùm de anno Sancto loquitur, ait, *Bonifacius VIII. Annum Sanctum plenissimæ indulgentiæ celebrandum quolibet anno centesimo secuturo, ut ad Basilicas Apostolorum accedentes &c.* Grat. Vbert. in legal. congress. pag. 182. & seq.

Onuphrius Panvinius, & Abrahamus Bucholcerus primum Christianorum Iubileum in annum MCCC. rejiciunt. Onuphr. Panu. Chro. Eccles pag 152 Abrah. Buchol. Chron. ad d. ann.

Hieronymus Ghilinus Italico sermone quem nos latinè reddimus, sic ait. *In præsenti anno millesimo trecentesimo Summus Pontifex Bonifacius VIII. sanctissimum Iubileum in beneficium animarum fidelium decrevit, quod fuit primum in Eccl esiâ Catholicâ institutum.* Ghilin. in Annal. Alexandr. ad ann. 1300.

Nicolaus Caussinus hæc asserit, *Annus primus Iubileus a Bonifacio VIII. institutus arâ Christi* MCCC. & rur- Nic. Causs. Ephemer. die 1. Ian. & 24. Dec.

ſus. *Bonifacius VIII.* &c. *Iubileum magnum poſt annos C. recurrens inſtituit.*

Dominicus Tempeſta Iubileum a Bonifacio VIII. anno MCCC. primùm inſtitutum fuiſſe commemorat his verbis. *Et Iubileum, religioſiſſimam peccatorum expiationem inſtituit, quæ centeſimo quoquo anno celebraretur.*

Dom. Temp. in Vita Bonif. VIII.

Laurentius Beyerlinck ita de Iubileo Chriſtianorum ſcribit. *Bonifacius VIII. Papa anno ſalutis* (ſed errat) MCCXCV. *Iubileum annum inſtituit, & centeſimo quoquo anno renovari juſsit: & illis, qui Romam venirent, & ibi preces ſuas effunderent ad D. Petri, atque Pauli ſepulchra peccatorum omnium plenam condonationem promiſit, ut populum Romanum ab inani ſecularium ludorum celebratione ad verum ſolemne ſacrum reduceret.*

Laur. Beyer. Theat. vit. hum. verb. Annus.

Verùm de his ſatis. Etenim ne pluribus fatigemus Lectorem, ex induſtriâ omittimus Sabellicum, Scipionem Ammiratum, Ioannem Tarchagnotam, Gaſparem Bugatum, Ludovicum Guicciardinum, Cæſarem Campanam, Hieronymum Rubeum, cæteroſque celebres Hiſtoricos, Bonifacium VIII. primum Iubilei inſtitutorem aſſeverantes. Illos ſiquidem intelligendos eſſe, non quòd Bonifacius Iubilei celebritatem de novo induxerit, & inſtituerit, ſed quód certis quibuſdam legibus, ac ſolemnibus ceremonijs primus omnium Pontificum firmaverit, & ſtabilierit, teſtimonio Pontificiorum Diplomatum, ac piæ prædictorum, aliorúmque magni nominis Auctorum ſententiæ, perlubenti animo ſubſcribimus: inter quos ita Lezana in rem aptè loquitur. *Omiſsis autem varijs Iubilei acceptionibus, in præſenti ſumitur ex uſu Eccleſiæ primo pro ſolemniſsimo illo quo ſpecialibus cæremonijs Bonifacius VIII. anno* MCCC. *ſtatuit centeſimo quoquo anno Romæ celebrari; eſto eſſet priùs in uſu Eccleſiæ.*

Sabell. Ennead. lib. 9. Ammir. hiſt. l. 4. Tarc. Par. 2. l. 15. Bugat. hiſt. l. 4. Guicc lib. 2. Camp. hiſt. l. 6. Rub. hiſt. Rau. l. 6.

Io: Bapt. Lez. quæſt. reg. tom. 3. ver. Iubileum.

CA-

CAPVT V.

Anni Iubilei institutio unde accepta.

VBILEI anni celebritatem a ſacro veteris Teſtamenti Iobelo acceptam jam ſupra probavimus; ac denuò confirmamus a quinquagenaria ad ſecularem annorum revolutionem, non ſine divino conſilio, exinde translatam fuiſſe: quemadmodum Clemens VIII. in ſuò Diplomate eleganter aſſerit, ut poſtremo cujuslibet ſeculi anno, longiſſimo humanæ vitæ ſpatio, in ipsâ Arce, & domicilio Chriſtianæ Religionis, tanti beneficij memoria a cunctis Chriſti-fidelibus recolatur, Servatoris videlicèt noſtri adventûs. Itaque minimè conſentit revolutio ſecularis Ethnicorum anni, quæ non coincidit cum centeſimo noſtro a Chriſti Nativitate deſumpto. Attamen ſacram hanc noſtram a Summis Pontificibus ad abolendam ſecularium Ethnicorum ludorum ſuperſtitioſam celebritatem a quinquagenariâ ad ſecularem protractam eſse, & nos ipſi aſſentimur, nec Auctores deſiderantur, qui id ipſum comprobent, ac in primis idem Clemens VIII. in præfato Diplomate ſubdens: *Vetuſtiſsimam anni centeſimi inſtitutionem, non vanâ Ethnicorum ſuperſtitione, ſed religioſo cultu, & Chriſtianorum concurſu Romæ celebrandi fel. rec. Bonifacius VIII. Prædeceſſor noſter ſuo Apoſtolico decreto, ad certitudinem præſentium, & memoriam futurorum confirmavit.*

Ita quidem Petrus Creſpetius inquit, *quolibet centeſimo inſtitutam fuiſſe celebritatem Iubilei ad re-*

Petr. Cresp. Sum. fid. Christian. & discip. Eccles. verb Iubileus

Pal. Virg. de rer. inuent. l. 8. c. 1,

vocandum populum Romanum a ludis secularibus , & Polydorus Virgilius sic asserit; *Idem Pontifex* (idest Bonifacius VIII.) *Iubileum centesimo quoquo anno servari mandavit : quod fecisse videtur, ut populum cùm primis Romanum ab inani secularium ludorum celebratione ad verum solemne sacrum revocaret* . Nisi potiùs subscribere velimus Iulio Roseo Scholiasti dicenti , *Non est prætereundum , illud factum esse , quia centesimo quoquo anno Natalis Christi celebritas maxima esse consueverat , quæ ratio si vera est , & fidem quibusdam habeamus , non est quòd alia addamus* . Roseum secuti sunt Marcus Guazzus, & Lorinus, qui hæc adijcit ; *eâ autem ratione Bonifacius secularem celebritatem instituit , vel restauravit , quam affert Gardinalis Stephanesius de Iubil. c. 12. præcit. quòd ea , quæ raró exhibentur alimenta avidiùs sumuntur, dum quisque in vanum gratiam elabi, quam sibi nunquam redituram sperat, refellat* . Hinc igitur evênit , ut rari ad Vrbem ejusmodi Iubilei adipiscendi gratiâ confluxerint, cùm Apostolica Sedes tempus contraxerit , ac frequenter Iubilea , seu plenarias indulgentias elargiri postremis seculis consueverit . Præterea Iubileum ipsum Anni Sancti, quod instantissimè olim Regibus petentibus denegabat, mox etiam Italiæ vicinioribus Principibus indulserit . Quod certè insigne est Apostolicæ Sedis munificentiæ, ac paternæ erga Principes, & fideles populos dilectionis argumentum .

Schol. in lib. Card. S. Geor. de centes. c. 12.

Marc. Guazz. in Chron. citat. 254. Lorin. in c. 25. leuit.

Hujus rei veritatem a Romanis apprimè cognitam, nobis haud obscurè indicant verba, quibus olim Præco populum ad ludos seculares invitabat, ad eosque visendos incitabat ; nempe : *venite ad ludos , quos nemo mortalium vidit, neque visurus est ; nam seculum centum continet annos*, extra quos mortalis vita non tendit.

Festus & Herodianus hist, lib. 3.

Nec ideò mirum , quòd centesimo quoquo occurrente

rente anno fideles frequentiùs olim ex Ethnico populo ad feculares ludos Romam petere afsueto didicerint ad ipfam avidiùs peregrè proficifci; ut ubi ab ipfis nafcentis Ecclefiæ incunabulis religiofo inftituto cæptum fuerat laudibus, proftrationibus, & precationibus Apoftolorum memorias venerari, quorum præcipuis meritis thefaurum Ecclefiæ fuccrevifse cognoverant: ibi fupplicabundi veras divitias lucrifacere fatagerent. Et fanè inter innumeros illas adepturi Marius, Martha cum filijs, Zoas, Simplicianus, compluresque alij è Romano Martyrologio, Apoftolorum meritis confirmati, orantes ad eorum facra pignora confoffi, martyrij palmam confecuti funt, ac Ecclefiæ ipfi indulgentiarum cumulo de proprijs meritis, fi quædam inde abftulerant fpiritualia fubfidia ad robur ineundi martyrij majora alijs profutura fuis paffionibus reddiderunt. Adeòque facri itineris ad Vaticanam Bafilicam præcipuè fufcipiendi religio propagata fuit, ut non tantùm ex plebe infimæ gentes è finitimis, ac remotioribus etiam mundi partibus; fed ut Auguftinus ad Madaurenfes inquit, *Imperij etiam eminentifsima culmina ad fepulcrum Petri fubmiffo diademate fupplicabundi convenerint*. Quin addit Eufebius Cæfarienfis: *Sacrilegij loco apud primævos Chrifticolas pofitum effe, Memoriam B. Petri in Vaticano femel in vitâ coram non venerari*: Itaque Pulcheria Augufta Romam fæpiffimè veniens, quæfita refpondit, *ut Terminis Sanctorum noftram exhibeamus præfentiam, & facrilegium credimus, fi folemnem ordinem denegemus*.

S. Auguft. ad Madaur. to. 2. epif. 43.

Nicolaus verò primus hujus nominis Romanus Pontifex Epiftolâ ad Michaëlem Conftantinopolitanum Imperatorem, & aliâ ad Defiderium Longobardorum Regem narrans, quo fervore, & pietate olim fideles ad Vrbem convolârent, ut indulgentias adipi-

Nicol. I. epift. ad Michaelem, & ad Defiderium.

fce-

ſcerentur, dixit quòd *Chriſtianus non cenſebatur, qui ſemel in vitâ Sepulchrum Principis Apoſtolorum coram venerari neglexiſſet*.

Et S. Ioannes Chryſoſtomus: *Qui deſiderabantur*, ait, *& circumducebantur, qui contempti erant, & vincti: ubi functi ſunt, Regibus ipſis erant magis venerabiles etiã Romæ, quæ Vrbium eſt religioſiſsima; relictis enim omnibus ad Sepulchra Piſcatoris, & Pellionis currunt Reges, & Præſides, & Milites*. Horum verò anteſignanus extitit Conſtantinus Magnus, qui in Vaticanam Principis Apoſtolorum Memoriam (quam ſecundo ſeculo a Chriſto nato Cajus Theologus aſſeruit inſignem: & ad quam Chriſtiani tamquam ad fidei petram, & Eccleſiæ Catholicæ fundamentum conveniebant) octavo die a ſuſcepto baptiſmate apud illam depoſito diademate, & humi procumbens, vim lacrymarum fudit. Sumpto deinde ligone, ac bidente terram eruit, & ablatis duodecim terræ cophinis, in honorem duodecim Apoſtolorum, quos ibi uti membra in capite colendos agnoverat, loco novæ Baſilicæ deſignato, Eccleſiam ibi munificentioris ſtructuræ excitavit. Ad eam ſucceſſu temporis Valentinianus II. Imperator cùm Gallâ Placidiâ Matre anno CDXXXV. Sixto III. Pontifice primùm profectus eſt; ac ſecundò cum Eudoxiâ Vxore, ut refert Vincentius Belluacenſis. Id ipſum tradunt de Honorio, & Othone II. pariter Imperatoribus, nec-non de Conſtantino III. ſub Vitaliano Pontifice, de duobus Saxonum Regibus ſub Conſtantini Pontificatu: de Deſiderio Longobardorum Rege: & de Carolo Magno, Anaſtaſius: de Gedualdo pariter Saxonum Duce, Onuphrius Panvinius: de Enredo Rege Moſci, Beda: de Riccardo Rege Angliæ, & de Duce de Bajoarijs, Paulus Diaconus: de Michaële Orientis Imperatore, Nicolaus I. De Carolo IV. Impera-

S. Ioan. Chryſoſt. aduerſ. Gentil.

Caius Theolog.

Vincent. Belluac. in Spec. hiſtorial. lib. 12.

Anaſtaſ. Biblior. de vit. Pontif. ad ann. 655. 711. 717. & 800.

Onuphr. Panuin. de Pereg. ann. 689.

peratore, deque Edvardo, & Canuto Angliæ, & Daniæ Regibus, Raynaldus, Surius, & Malmesberiensis, Regis ipsius Epistolam ad verbum referens. Ex quibus *Carolus Magnus* (ut Anastasius ait) *singulos vestibuli Vaticani gradus deosculatus fuit, antequam illos conscenderet*. Itaque Ennodius Diaconus mox Episcopus Ticinensis *Ad Sepulchrum*, inquit, *Apostoli Petri ex omnibus Orbis cardinibus devoti perveniunt*; & supradictus Nicolaus I. *Tanta*, ait, *hominum millia protectioni, & intercessioni Beati Apostolorum Principis Petri ex omnibus finibus terræ properantium, sese quotidie conferunt, & usque in finem vitæ suæ apud ejus limina semet mansura proponunt, ut præter illud quo vas è Cælo submissum, in quo cunctorum ostensa sunt eidem Petro horum omnium rectori animantium genera, Catholicam signat Ecclesiam: etiam ipsa sola Romanorum Vrbs, apud quam ejusdem Apostoli corporalis præsentia sedulò veneratur, cunctos dignoscatur in se continere universorum animalium, quæ hominum intelliguntur spiritualiter nationes*.

Beda an 731 Paul. Diac. ann. 741. & 774. Nicol. I in epist. ad Michaelem. an. 858. Raynald. ad an. 1348. Sur. tom. 1. die 5. Ianuarij. Malmesberien lib 2. Anastas. in vit Adr. Ennod. Diac. in Apolog. pro Sym. & Syn. Nicol I. epist. ad Michael. Imper. Constantinop.

Ac sanè neque novum, aut inconveniens videri debet, Ecclesiam Catholicam ex Gentilitate secularis Ethnicorum anni celebrandi ritum in melius immutasse; cùm pleræque solemnitates numerentur cum Fanis ipsis ab Idolorum vanâ superstitione ad cultum veri Dei olim translatæ, quæ adhuc religiosè servantur: ut gens ipsa ad Christi fidem nuper perducta, ideò in illâ libentiùs perseveraret, quòd statutis temporibus ad vetusta loca conveniens, non omnia sibi ex antiquo ritu sublata intueretur; id-ipsum docet Divus Gregorius his verbis: *Cùm verò vos Deus Omnipotens ad Reverendissimum Virum fratrem nostrum Augustinum Episcopum perduxerit, dicite, quòd diù mecum de causâ Anglorum cogitans tractatui videlicet, quia fana Idolorum destrui in eâdem gente minimè debeant, sed ipsa, quæ in*

S Greg. lib 9. ind. 4. epist. 71. ad Mellit. Abb.

eis sunt Idôla destruantur. Aqua benedicta fiat: In eisdem fanis aspergatur, Altaria construantur, reliquiæ ponantur, quia si fana eadem benè constructa sunt, necesse est, ut a cultu Dæmonum in obsequium veri Dei debeant commutari: ut dum gens ipsa eadem fana sua non viderit destrui, de corde errorem deponat, & Deum verum cognoscens, ac adorans ad loca, quæ consuevit, familiariùs concurrat. Et quia boves solent in sacrificio dæmonum multos occidere, debet his etiam hac de re aliqua solemnitas immutari, ut die Dedicationis, vel Natalitio Sanctorum Martyrum, quorum illic Reliquiæ ponuntur, Tabernacula sibi circa easdem Ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosis convivijs solemnitatem celebrent: nec Diabolo jam animalia immolent, sed ad laudem Dei in æsu suo animalia occîdant, & Donatori omnium de satietate suâ gratias referant: ut dum eis aliqua exteriùs gaudia reservantur, ad interiora gaudia consentire faciliùs valeant: nam duris mentibus simul omnia abscindere, impossibile esse, non dubium est; quia is, qui locum summum ascendere nititur, necesse est, ut gradibus, vel passibus, non autem saltibus elevetur. Sic Israelytico populo in Ægypto Dominus se quidem innotuit, sed-tamen eis sacrificiorum usus, quos Diabolo solebant exhibere, in cultu proprio reservavit; ut eis in sacrificio suo animalia immolari præciperet, quatenus cor mutantes, aliud de sacrificio amitterent, aliud retinerent, ut etsi ipsa essent animalia, quæ offerre consueverant, verum-tamen Deo hæc, & non Idôlis immolantes, jam sacrificia ipsa non essent.

Pleraque igitur ejusmodi ex Gregorij doctrinâ a Sanctis Patribus non fuerunt deleta, sed intacta ad posteros transmissa, ut ita pertinaci Paganismo mutatione subventum esset, quem prætermissio vetustæ consuetudinis prorsus irritasset. Ita quidem ad abolendas Ethnicorum agapes die anniversariâ consecrationis

tionis Ædium Martis (de quibus Dion) in memoriam partæ ab Augusto Cæsare victoriæ de Marco Antonio, & Cleopatrâ, Theosebiæ uxoris Theodosij Imperatoris operâ, teste D. Hieronymo, & Ioanne Beletho, cum ipsis convivijs, & sympofijs prophanis, transiêre in consecrationis Ecclesiæ S. Petri ad Vincula celebritatem: eaque propterea festivitas S. Petri epularum dicta est.

Dion. lib. 60.

S. Hieronym. ad Eustoch. epist. 35.

Ioan. Beleth. in rational. div. cap. 141.

Epulæ olim, ac vina, unoquoque anno VIII. Kal. Martij supra parentum sepulchra ab Ethnicis offerri consueta, in Christianorum convivia ad celebritatem utriusque Cathedræ S. Petri translata sunt (ut idem Belethus tradit) quæ postea jam confirmato in fide Catholicâ Gentili olim populo, a II. Synodo Turonensi vetita fuerunt.

Id. Belet. cap. 83.

Synod. Turonen. Can. 23.

Lustralis aquæ in ingressu fanorum mox per Sacerdotem Catholicum expiatæ usus, in Templis Christianorum resumptus, a Concilio Nannatensi probatus est, quemadmodùm Bruccardus, & Micrologus testantur.

Bruccard. lib. 2. c. 12. Microl. de Eccles. cap. 46.

Salis, & aquæ admixtionem, quam pariter in lustralis aquæ expiatione apud Gentiles in usu extitisse ferunt Plinius, Ovidius, & Virgilius, in Ecclesiâ Catholicâ commutatam in melius fuisse, constat ex institutione Alexandri I. teste Anastasio. Hic Leonem IV. Pontificem extructam, & mœnibus vallatam novam Civitatem Leoninam, cum universo Clero nudis pedibus circumijsse, & ab Episcopis Cardinalibus aquam solemniter benedici, eâque inter orationum officia muros aspergi præcepisse tradit. Idque pariter ad mœnia Civitatis Leopolitanæ suo nomine extructæ, ac nuncupatæ duodecim a Centum-cellis milliaria distantis peregisse commemorat. Guillelmus verò alter Bibliothecarius usum aquæ benedictę

Plin. lib. 12. cap. 14. Ovid. Metamor. lib. 9. Virgil. Eclog. 10.

Anastas. in Vit. Alex. I. an. 121.

Guillel. in supplem. Anast.

H mi-

miraculo comprobatum, ſedente Stephano VI. Pontifice teſtatur, clade ſcilicèt locuſtarum, quæ Prædeceſſoris ſuì Adriani III. tempore totam penè regionem vaſtaverant; *Stephanus*, inquit, *ad Domini miſericordiam confugiens, juxta Eccleſiam Principis Apoſtolorum veniens, ſeſe cum lacrymis in orationem dèdit: cùmque diutiùs oraſſet, ſurrexit, & aquam proprijs manibus benedicens, Manſionarijs præcepit dicens: tollite, & ſingulis diſtribuite, monentes, ut in nomine Domini agros ſuos circumeant, & hanc aquam ſpargant per ſata, & vineas; petentes Divinum ſibi ſuffragium, & ſubſidium: quo facto tanta Omnipotentis Dei ſubſecuta eſt miſericordia, ut ubicumque ipſa aqua conſperſa eſt, nulla penitus locuſta remaneret.*

Hinc verò liquet Litanias in triduo ante Aſcenſionem Domini Anno DVIII. ſeu ſecundùm Baronium DVII. a Synodo Aurelianenſi I. in Galliâ primùm inſtitutas his verbis: *Rogationes*, ideſt *Litanias ante Aſcenſum Domini placuit celebrari; itaut præmiſſum triduanum jejunium in Dominicæ Aſcenſionis ſolemnitate ſolvatur, per quod triduum ſervi, & ancillæ ab opere relaxentur, quò magis plebs univerſa conveniat. Quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis utantur*: deinde in Hiſpanias ex decreto Synodi Toletanæ invectas eſſe. Ejus verò inſtitutionis Sidonius Apollinaris Mamertum Viennenſem Epiſcopum prædicat auctorem, ut eo præſidio Civium ſuorum, qui ob multas de Cælo prodigia, & barbararum gentium incurſiones interibant, ſaluti conſuleret. Hæc porrò contigêrunt circa Chriſti annum CDLXXIV. ut ſcribit, S. Gregorius Turonenſis. Nec obſtat quòd aliqui dicant, S. Auguſtinũ ſermone CLXXIII. meminiſſe de ejuſmodi Rogationibus: ideòque Mamertum inſtauratorem, non earum inſtitutorem fuiſſe; nam præfatus ſermo, Auguſtini

Concil. Aurelianen. Can. 29.

Concil. Toletan. V. c. 1. & ſeqq.

Sidon. Apollinar. lib. 7. epiſt. 1.

Gregor. Turonen. lib. 2. hiſt. c. 24.

S. Auguſtin. Serm. 173.

ſtini non eſt, nec illius ſtylum ſapit, ſed eſt S. Cæſarij Arelatenſis, qui floruit anno CDXCIX. Immò ejuſmodi jejuniorum inſtitutio omnino adverſatur teſtimonio Ambroſij, Hieronymi, & Auguſtini, qui docent relaxanda jejunia inter octavas Paſchatis, & Pentecoſtes, ut advertit Amalarius Fortunatus in lectione S. Auguſtini apprimè verſatus. Poſt Mamertum Eſychius Eccleſiæ Viennenſis gubernacula ſuſcepit, cui ſucceſſit Avitus, qui de hoc agens ait: *Currit tramite viali non per Gallias modò, ſed per Orbem totum Rogationis obſervantiæ flumen irriguum*. Itaque Leo III. eas tandem, in univerſo Orbe celebrandas decrevit: & Stephanus VI. ab imploratione opis ad extinguenda bellorum incendia, ad divinum auxilium pro frugibus terræ tunc florentibus a temporis iniuriâ tuendis impetrandum tranſtulit. Illis demum aquæ benedictæ aſperſiones adjectæ ſunt, cùm locuſtarum turba agros vexare cæpiſſet, ut Anaſtaſius, Belethus, ac luculentiùs quidem eruditiſſimus, & diſertiſſimus D. meus Cardinalis Bona teſtantur.

Bellarm. de ſcript. Eccleſ.

Amalar. Fortunat. lib 1. c. 37. de offic. Ecc.

Auitus Viennen. homil. in Rogat.

Anaſtaſ in Leone III. ad ann. 795

Ioan. Belet. c. 123. de inuent & mod. Lytanias.

Card. Bona in Harmon pſallent. Eccl. c. 14 §. 3. de pſalm. pænitent.

Eumdem verò ſalis, & aquæ admixtionis uſum probavit Alexander I. inquiens: *Aquam ſale conſperſam populis benedicimus: ut eâ cuncti adſperſi ſanctificentur, & purificentur; quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulæ adſperſus ſanguine populum ſanctificabat, atque mundabat, multò magis aqua ſale adſperſa, diviniſque precibus ſacrata populum ſanctificat, atque mundat.* Idque comprobauit Concilium Moguntinum his verbis: *Veterem morem in Eccleſiâ ſequimur, dum ſalem, aquam, & cæteras quaſdam res in uſum fidelium præparamus, quemque præcipimus obſervari.*

Alex. I. epiſt. 1 ad omn. Orthodox. de Conſecr. diſt. 2.

Concil. Moguntin. Can. 33.

Candelarum, ſeu luminum nuncupatam celebritatem a Deæ Februæ, Martis genitricis cultu, in Purifi-

Durand. in rational. lib. 7 c. 7. n. 14. cationis Beatissimæ Virginis solemnia immutatam, tradit Durandus.

Ipsam denique Iubilei anni reductionem eâ ipsâ ratione humanę scilicèt vitę brevitatis in Ecclesiam Catholicam inductam fuisse constat. Siquidem, ut referunt Antias, T. Livius, M. Varro, Piso, Agellius, & Val. Maximus, *Antias. Livius. Varro. Piso. Agellius.* Quarti secularis anni ludi non expectato justo tempore peracti fuerunt, L. Æmilio Lepido, & L. Aurelio Oreste Coss. Quinti magno (ut Livius ait) apparatu, ab Augusto arbitratu suo ad æquum tempus reducti, ut quilibet mortalium ejusmodi ludos semel spectare posset. Sextos fecit Claudius Cæsar *quasi anticipatos ab Augusto nec legitimo tempori reservatos: quamvis ipse in historijs suis prodat intermissos eos Augustum multò post diligentissimè annorum ratione subductâ in ordinem redegisse*. *Sueton. in Claud. c. 21.* Sunt verba Suetonij; in quo obiter observavimus, præconis vocem tunc ad ejusmodi ludos antiquo more non immutato invitantis irrisam fuisse: cùm superessent adhuc qui priores spectaverant, & quidam histrionum olim in illis producti tunc quoque in his producerentur. Etenim Stephanionem, qui primus omnium togatis saltare instituit, utrisque secularibus ludis saltasse, Augusti videlicèt, & Claudij, inter quos LXIII. anni tantùm intercessêre, & postea diu vixisse, Plinius commemorat. *Plin. nat. hist. l. 7. c. 48.*

Ita planè Clemens VI. acceptam a Sanctâ Birgittâ, tunc inter vivos degente, Divinam revelationem implevit, cùm Iubileum anno MCCCL. celebrasset, & unoquoquo futuro quinquagesimo anno celebrandum constituisset, *Extrauag. Vnigenitus de pænit. & remiss.* Quam sanctionem confirmavit Nicolaus V. *Extrauag. Immensa eod. tit.* Subinde verò Vrbanus VI. quinquagesimum ad trigesimum tertium ætatis Christi annum reduxit, ut constat literis Bonifacij ad Richardum Angliæ Regem, in quibus hæc habentur: *Vrbanus VI.*

statuit

statuit, ut universi Christifideles verè pœnitentes, & confessi, qui anno a Nativitate Domini nostri IESV *Christi* MCCCXC. *tunc instante, & deinceps perpetuis temporibus de triginta tribus in triginta tres annos Basilicas, & Ecclesias antedictas visitarent*. Idipsum pariter liquet testimonio Pauli II. his verbis: *Et deinde Vrbanus VI. in suâ obedientiâ nuncupatus providè considerans, quòd ætas hominum ampliùs solito in dies laberetur pauciores, ac desiderans quamplurimos ejusdem indulgentiæ fieri participes, cùm ad annum quinquagesimum propter brevitatem vitæ plurimi hominum minimè perveniant, ut populorum augeretur devotio, fides splendêret, & charitas ampliùs incalesceret, de Fratrum suorum consilio annum quinquagesimum supradictum ad trigesimum tertium reducens statuit, quòd universi fideles verè pœnitentes, & confessi, qui anno a Nativitate ejusdem Domini nostri* MCCCXC. *& deinde perpetuis temporibus de triginta tribus annis in triginta tres annos Basilicas Apostolorum, ac Lateranensem, & S. Mariæ Majoris prædictæ Vrbis Ecclesias causâ devotionis visitarent, eamdem prorsus consequerentur remissionem, & veniam peccatorum. Postremò verò postquam fel. rec. Martinus V. Romanus Pontifex Prædecessor noster reductionem per eumdem Vrbanum factam hujusmodi ratam habens, & gratam, ipsam in suâ firmitate persistere, & anno trigesimo tertio supradicto observari debere censuerat, & ad effectum deduci anno ingruente prædicto permiserat, prout observata extitit. Piæ rec. Nicolaus Papa V. similiter Prædecessor noster eorumdem Prædecessorum inhærendo vestigijs, prædictas Clementis ejusdem concessionis literas ratas habens, & gratas, eas de fratrum nostrorum tunc suorum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine innovavit, & approbavit, suique scripti patrocinio communivit, indixitque, statuit, decrevit, & ordinavit, ut omnes Christi-fideles verè pœnitentes, & confessi*

Bonif. IX. Constit. exigunt devotionis.

Paul. II. Constit. ineffabilis.

fessi, qui juxta formam in literis Clementis Prædecessoris hujusmodi comprehensam, anno a Nativitate Domini nostri IESV *Christi* MCDL. *tunc futuro, Basilicas, & Ecclesias antedictas visitarent, ut præfertur, omnium peccatorum suorum plenissimam indulgentiam consequerentur.* His autem, alijsque præmissis, Paulus II. Iubilcum ad vigesimum quintum quemque annum contraxit, ut infra: *Nos igitur, qui miseratione Altissimi labentibus annis regimini Catholicæ, & universalis Ecclesiæ fuimus Divinâ clementiâ disponente præfecti, providâ consideratione non immeritò attendentes, humanæ conditionis statum fragilem, ad peccandum proclivem, & ad declinationem usque adeò celeri cursu properare; brevissimum quoque vitæ spatium, & peccatis nostris exigentibus, crebras pestilentias, varios morbos læthiferos &c. Annum trigesimum tertium hujusmodi de venerabilium fratrum nostrorum consilio, & ipsius potestatis plenitudine ad annum vigesimum quintum reducentes* &c.

Ex his igitur apertè dignoscitur, quòd ratio brevitatis vitæ humanæ Romanam tum prophanam, tum sacram Rempublicam secularem annum ad minoris temporis spatium restringere compulerit.

CAPVT VI.

Iubileum unde dicatur, & quæ sit ejus mystica significatio?

T antea affirmavimus, Iubilei anni in Ecclesiâ Catholicâ institutionem ex Hebræorum quinquagesimo desumptam fuisse: vocem pariter Iubilei a Iobelo antiquæ Legis usurpatam non ambigimus: Iobeleum scilicet dictum a Iobel, hoc est a cornu arietum; vnde ex Iosue *tollent septem Iubileorum buccinas*, quarum clangore quinquagesimus annus libertatis, & gaudij indicebatur; utì pariter Iubileus noster indîci, & evulgari consuevit feriâ quintâ Ascensionis Dominicæ, in quâ solemniter canit Ecclesia cum Davide: *Ascendens Christus in altum, captivam duxit captivitatem, dêdit dona hominibus*: concinens versiculos, *Ascendit Deus in jubilatione, & Dominus in voce tubæ*: seu a jubilatu, quæ vox pro clamore lætitiam exprimente accepta est a Varrone, & Vallâ: vel a Iobelo, quâ voce per glossam interlinearem, & per Magistrum historiarum remissio, seu initiatio significantur; remissio scilicèt ex Isidoro, initiatio ex alijs, quoniam ad initium, & pristinum statum res, ac personas Iobelus revocet: seu tandem a radice Iobel, quod est adducere, seu afferre pariter cum lætitiâ, & jubilatione. Iobeleus enim Mosaycæ Legis erat afferens omnia bona temporalia, & reducens unumquemque ad pristinam libertatem, & hæreditatem, secundùm Oleastrum, Riberam, & alios hujusce professionis auctores; Et quidem Iubileus noster

Iosue c.6. n.4. & 6.

Psalm. 67.

Psalm. 46.

Gloss. interlin. c.5. leuit. Magist. hist. in c.14. Genes. Isidor. lib. 1. Etymolog.

Oleast. Riber.

Cornel. a Lap. Comment. in cap. 25. leuit. Bellarm. de Indulg. c. 1.

ster nobis secum affert omnia bona spiritualia, nempe libertatem a captivitate Diaboli, & retributionem æternæ hæreditatis. Propterea Bellarminus inquit, *Iobel primò significat remissionem, secundò annum, quo plenaria fiebat ipsa remissio, tertiò buccinam, vel potiùs illius clangorem, qui eo anno festivè personabat*. Vnde Latini docent jubilum, & jubilare gaudium esse, quod verbis nequeas, voce confusâ exprimere valeas. Eamdem interpretationem antea amplexus fuerat Divus Thomas, dicens jubilum gaudium esse immensum, & ineffabile, quod nec taceri potest, sed non potest exprimi, quia excedit comprehensionem.

D. Thom. in Psal. 26.

Ab etymologia verò vocis ad mysticam Iubilei anni significationem gradum faciamus: ab ijs videlicèt auctoribus acceptam, qui de Spiritûs Sancti adventu die quinquagesimâ post Pascha Resurrectionis differentes, eam a Iobelo antiquæ legis quinquagesimo deducunt ex similitudine beneficij, quod nos ex aduentu Spiritûs Sancti spiritualiter consecuti fuimus, ac Hebræi ex Iobelo temporaliter adepti fuerunt. Afferunt siquidem, quòd sicut anno Iobeli quinquagesimo agri a culturâ, & aratro quiescebant, expletoque eodem annorum numero, ætate provectiores Hebræi quod reliquum vitæ supererat, in tranquillitate, velut separati a turbis, & a laboribus hujus seculi nequam, non ultrò de necessarijs soliciti, bonorum omnium auctori Deo gratias acturi, se suaque omnia illi credebant: sic expletâ veteris Iobeli figurâ, novam spiritualem tranquillitatis formam novi Testamenti mediator Christus Dominus adventu suo publicavit juxta Isaiæ vaticinium: *Missus est, ut mederetur contritis corde, & annunciaret populis indulgentiam, & prædicaret annum placabilem Domino*. Explevit verò, ut Prudentius cecinit:

Isai. cap. 61. num. 1.

Pascha

Paschæ peracto tempore
Sacro dierum circulo
Quo lege fit remissio.

Propterea S. Eligius Noviomensis Episcopus de Ascensione agens: *Nec sine magno mysterio* (inquit) *tantum Sacramentum feriâ quintâ peragitur; à quinque enim quinquagenarius derivatur numerus; nam quinquagesimo die a Paschate & Lex in monte Synai populo data est, & gratia sancti Spiritûs Discipulis in Cœnaculo missa est. Hoc autem numero perpetuitas futuræ quietis rectè ostenditur, in quo & Legis Decalogus, & mandata, & Spiritûs sancti gratia donatur hominibus; ut apertè demonstretur, quia quicumque divinæ Legis jussa juvante sancti Spiritûs auxilio exequuntur, ad veram, perfectamque pacem & quietem tendunt. Quinquagesimus etenim annus in Lege Iobelus, id-est dimittens, seu mutans, appellari jussus est, in quo populus ab omni operatione quiesceret, omniumque debita levarentur, servi liberi redirent, & annus ipse majoribus solemnijs, ac laudibus divinis eminentior cæteris existeret.* S. Eligius Noviomensis Ep. homil. 10. in Cœna Domini.

Isidorus Hispalensis ait: *Iubileus interpretatur remissionis annus: Est enim hebraicus & sermo, & numerus, qui septenis annorum hebdomadibus, id-est quadraginta novem annis texitur, in quo clangebatur tubis, & ad omnes revertebatur antiqua possessio, debita absolvebantur, confirmabantur libertates. Hunc numerum etiam in diebus Pentecostes & ipsi celebramus post Domini Resurrectionem, remissâ culpâ, & totius debiti chyrographo evacuato ab omni nexu liberi suscipientes advenientem in nos gratiam Spiritûs sancti.* In titulo verò de seculis, & ætate hæc scribit: *Secula Generationibus constant, & inde secula, quòd se sequantur, abeuntibus enim alijs alia succedunt. Hinc ideò quinquagesimum annum dicunt, quem* Hebræi *Iobelum vocant. Ob hanc causam & ille* Isid. Hisp. in Orig. lib. 5. de Olimp. lustr. & Iubil. Id. Isidor. de secul. & ætat. c. 5.

Hebræus, qui propter uxorem, & liberos amat Dominum suum aure pertusâ, servitio subjugatus, servire jubetur in seculum, hoc est usque ad annum quinquagesimum. Ex quo deducitur, secularem annum (ut apud aliquos Auctores in usu fuisse constat) licèt admodùm impropriè, etiam in quinquagesimo verificari.

Bruno Asten. to.2. in Advent. Spirit. Sanc. cap.13. serm.1.

Bruno Astensis *Sexta*, inquit, *Hebræorum festivitas ipsa est Iubileus, quæ anno quinquagesimo celeberrima custoditur, septies septem annorum curriculis evolutis. Inde autem septima, & æterna festivitas in Cælis expectatur, quæ in istis omnibus alijs per tot & tanta secula significatur. Constat igitur non solùm apud nos, verùm etiam apud hujus seculi Sapientes, septenarium numerum sacratissimum, & perfectissimum esse; quoniam & omnia tempora, & omnes numeri in eo continentur. Constat enim ex pari, idest quatuor, & ex primo impari, idest tribus. Omnis autem numerus, aut par est, aut impar: Omnis igitur numerus ex septenarij partibus constituitur, ac per hoc omnes alij numeri in hoc numero continentur.* Rursus verò *meritò quidem die quinquagesimo vênit Spiritus sanctus, quia ipse est remissio omnium peccatorum: annus enim quinquagesimus, qui hunc idem significabat, Iubileus vocatur, idest annus remissionis, in quo & servis dabatur libertas, & omnis hæreditas ad proprios Dominos revertebatur: quod quidem tunc completum est, quando Ecclesiæ Duces in Spiritu sancto baptizati ab omni vitiorum servitute liberati sunt: Vnde ipse Dominus ait, quia Ioannes quidem baptizavit aquâ, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies. Nisi enim quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu sancto non intrabit in Regnum Dei. Hac igitur die & hæreditas, & libertas reddita est nobis, quia ille sine quo, & hæreditas, & libertas haberi non potest, datus est nobis: hæreditas nostra Regnum Dei est, in quod non intratur nisi per aquam, & Spiritum sanctum. Hac itaque*

Idem eodem tom. in Euang. Dominica prima post Ascens. Domini.

die Genus humanum vênit ad Iubileum, hac die vênit ad annum libertatis, & remissionis; hoc anno cœperunt Apostoli clangere tubis, & loqui, & prædicare omnibus linguis: has enim illæ tubæ significabant, quibus tunc incipiente Iubileo, tota illa terra ad festivitatem parabatur.

Beatus Ivo Carnotensis *Sub hac* asserit *significatione, antiquus Hebræorum populus anno quinquagesimo, qui Iubileus appellabatur, ab omni opere servili vacabat: & ijs, qui annis retroactis sub servitutis jugo servierant, libertatem dare consueverant: Septenarius enim septies ductus quadraginta novem facit, & ut quinquagenarius fiat, unitas superadditur in quadraginta novem, quia a septenario non recedit temporum volubilitas, in unitate, quæ sequitur tempore succedens significatur æternitas; in quâ vera dabitur libertas. Congruè ergo quinquagesimo die Spiritum sanctum accepimus: quia sicut post hujus temporis decursum a servitute corruptionis hujus (secundùm Apost. ad Rom. 10.) in libertatem gloriæ filiorum Dei liberandi sumus, sic isto die ipsum Spiritum sanctum æternæ hæreditatis, & veræ libertatis pignus accepimus;* quemadmodùm pariter anno Iubilei acquirimus.

B. Ivo Carnoten. Episc. de reb. Eccl. serm. in die Sancto Pentecostes.

Albinus Flaccus, sive Alcuinus *In veteri*, inquit, *Testamento, quinquagesimus annus Iubileus, & annus remissionis vocabatur, in quo videlicèt anno unaquæque possessio ad proprium revertebatur dominum, & unusquisque dominus quocumque modo esset ab eâ alienatus, ad propriam gratìs revertebatur possessionem: & nos qui propriam in primo parente immortalitatis amisimus hæreditatem, si benè, & justè in hoc tempore vixerimus, quod significatur per numerum quinquaginta dierum, possumus ad nostram reverti hæreditatem, idest ad supernam Hierusalem, & Civitatem Sanctorum, ubi est vera resurrectio, & beata immortalitas, auxiliante Domino nostro* Iesv *Christo, in cujus Resurrectione, nostra vera est resurrectio, &*

Alcuin. de divin. offic. tit. de quinquagesimo.

peccatorum omnium remiſsio, quam etiam nos Iubilei anno conſequimur.

Hæc pauca quidem ex ijs, quæ graviſſimi, & ab antiquitate petiti Auctores de myſticâ Iubilei quinquageſimi Moſaycæ Legis ſignificatione, in unam fermè collimantes ratiocinationis lineam afferünt, lubeat pro legentis ingenio, & pietate ad noſtrum, de quo agimus, Iubileum adjungere.

CAPVT VII.

Iubilei celebritas quo fine in Eccleſiâ Catholicâ inſtituta.

ROMANI olim Imperatores eâ augendæ erga Vrbem Principem Romam exterarum omnium Nationum venerationis cupidine exarſerunt (ut Valerius Maximus teſtatur) quòd cunctarum gentium Idôla Romam advehi curarent, eiſque marmorea, æneaque ſimulacra erigi, Templa extrui, Sacerdotes dicari, ac ludos inſtitui publico edicto præciperent. Adeòque in hanc rem propenſos eoſdem ſeſe oſtendiſſe, tradunt Tertullianus, & Euſebius Cæſarienſis; ut quamvis Chriſtiani nominis infenſiſſimi hoſtes, in Deorum tamen numerum IESVM Chriſtum Dominum noſtrum referendum fore Tiberius Imperator decreviſſet, idque executioni demandaſſet, niſi Senatus inhibuiſſet: immò veriùs niſi Salvator noſter ſocietatem dæmonum, nec-non ſuorum fidelium cum idololatris defugiſſet; *Quæ enim*, Paulus inquit, *participatio juſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ autem*

Tertullian. in apologet. c.5. Euſeb. Cæſarien. Eccl. hiſt. lib. 3.

2. ad Corinth. c.6. num.14.

tem conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fidelium cum infideli? qui autem consensus Templo Dei cum Idôlis?

Verùm cùm advenisset plenitudo temporis, in quo tandem Vrbs Roma erga verum Deum verâ religione cæteris undequaque præstaret, & olim *magistra erroris*, secundùm Leonem Magnum, effecta esset *discipula veritatis*: proinde ex Hierosolymis, & ex quâcumque mundi regione jam non Idôla dæmonum simulacra, sed sacra omnia ad veram religionem tantummodò pertinentia ad se afferri curavit; Præsepe scilicèt, in quo Christus natus est: pannos, quibus involutus: Cunas in quibus jacuit: inconsutilem vestem, quâ tegebatur: purpuram, quâ passionis tempore indutus fuit: Columnam, cui alligatus flagris cæsus est: Spineum Diadema, quo coronatus: Clavos, quibus confossus: Lanceam, quâ vulneratus: partem Crucis, cui affixus, cum titulo eidem appenso: Sudarium denique a Veronicâ Christo exhibitum, ad cujus cultum Iubilei anno exteri avidiùs confluunt: tot præterea, ac penè innumera Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, & Virginum sacra pignora. Congruum igitur erat, ut fideles ad ea religiosè visenda properarent, ac saltem semel in vitâ venerarentur sanctam eorum Matrem Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Dominam, Magistram, & Cardinem a Deo constitutam (a quâ, ut Anacletus ait, *sicut cardine ostium regitur, ita omnes Ecclesiæ reguntur*) nec-non Romanum Antistitem, superstitem in præsenti seculo Catholicæ ejusdem Ecclesiæ sponsum, ac visibilem universi Gregis Pastorem, IESV Christi Pontificis in æternum secundùm ordinem Melchisedech Vicariam imaginem, ejusque vivum simulacrum. Quem Divus Bernardus meritò appellat *Principem Episcoporum, hæredem*

S. Leo. serm. 1 in natal. Apost. Pet. & Paul.

Anaclet.

S. Bernard. de Consider. ad Eugen. lib. 2.

redem

redem Apostolorum, Primatu Abel, Gubernatu Noe, Patriarchatu Abraam, Ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moysen, Iudicatu Samuelem, unctione Christum, potestate Petrum, quem ideò *adhuc in suâ Cathedrâ,* nempe in Successore *vivere, & gubernacula Ecclesiæ,* scilicèt suâ intercessione, ac potenti ope, *non reliquisse* testatur Leo Magnus.

S. Leo loc. cit.

Ea igitur mens Romanorum Pontificum fuit in Anni Iubilei celebritate statuendâ, non tam ad revocandum Populum Romanum a superstitiosis secularibus ludis, quàm ut fideles ad B. Petri Apostolorum Principis sacra lipsana, seu limina veneranda allicerent. Rem apertè demonstrant Martinus Polonus, & Theodoricus è Niem, qui post Martinum floruit, referentes Anacletum Pontificem (ut habet Pontificale Damasi a Bellarmino vindicatum) excitatâ in Vaticano Beati ejusdem Principis Apostolorum Memoriâ, ut olim templa vocabantur, sacram ad ipsa limina peregrinationem instituisse: ac insimul perinde-ac jejunium duorum annorum illam apud Deum valere declarasse. Vnde colligit Panvinius ducentis annis & ampliùs, antequam nova Basilica S. Petri a Constantino Magno imperiali structurâ excitaretur, fideles ad sacrum ipsius Beati Apostoli pignus in Vaticano colendum a Summis Pontificibus indulgentijs donatos fuisse. Immò & magnas illas, & perennes ab ipsis Ecclesiæ incunabulis eamdem Basilicam visitantibus concessas D. Thomas asseruit. Sacram autem B. Petri Memoriam in Vaticano Constantini tempora longè præcessisse certo certius est, ex gravissimorum primæ ætatis Ecclesiæ Scriptorum testimonio. Eusebius enim Cæsariensis Cajum virum Ecclesiasticum cum Zephirino Papâ ad Proculum hæresis Cathaphrigarum Coriphęum dixisse tradit. *Ego habeo trophæa Apostolorum,*

Mart. Pol. Theod. è Niem.

Pontif. Damas. ad ann. 104.

Bellar. l. 4. de Pontif. Rom. c. 8.

Panuin. de Basil. Vatic. lib. 5. cap. 16.

S. Thom. in 4 sent. dist. 10.

Euseb. hist. lib. 2. c. 25.

quæ

quæ ostendam . Si enim procedas viâ regali (ideſt triumphali) *quæ ad Vaticanum ducit , aut viâ Ostiensi , invenies trophæa defixa , quibus ex utrâque parte ſtatutis Romana communitur Eccleſia .*

Itaque Cardinalis S. Georgij Stephaneſius meritò ait . *Celeberrima Vaticana Baſilica toto terrarum Orbe ſingulis jam-dudum annis ex peregrinorum oblatis Apoſtolorum Principi extitit .* Et Nicolaus I. Prædeceſſorum veſtigia ſecutus , in Eriath Francum , qui Monachum Presbyterum occiderat , & ad veniam patrati ſceleris impetrandam , ad Baſilicam B. Petri indulgentiarum ſuffragia conſecuturus properaverat, ob ejus fidei devotionem erga Apoſtolorum Principis lipſana , ſe quidem humaniùs geſturum ultrò obtulit . *Card. S. Georg. de Centeſ.* *Sirmond. Fragm. 7.*

Lêgimus autem, nonnullos, qui id ſtudij habuerunt, ut Sanctorum limina Apoſtolorū frequenter adirent , illorumque interceſſionem apud eorum ſacra pignora quærerent, non modò a Sanctis Viris laudatos, immò ut ab eâ intentione non deſinerent , divinitus admonitos eſſe . Exemplum affert D. Gregorius , narrans , quemdam virum, inter cætera bonorum actuum exercitia , ſingulis annis Apoſtolorum corpora veneraturum Romam adire aſſuetum , fuiſſe admonitum , ut opus , quod agebat proſequeretur , laborum itineris mercedem conſecuturus . *S Greg. in lib. Dialog.*

Idem ſpondet D. Auguſtinus ijs qui ad implorandam ejuſdem Apoſtoli opem ad eorum ſacro-ſancta pignora contendunt : ita enim aſſerit , *Corpus Beati Petri, quo tanquam organo , & vaſe ad omnia opera ſpiritus uſus eſt, habitaculum Dei extitit, & veſtigia Dominicæ ejus paſsionis per ſeipſum experiendo conſummavit , majori merito, ac potentiori auctoritate ad propellenda noxia, & ad profutura impetranda donatum fuit .* apertiùs autem S. Gregorius inquiens: *Ubi in ſuo corpore Petrus* *S. Aug. de Civit. Dei c. 13. & 22.*

jacet

jacet, multa valet signa ostendere, & innumera miracula perpetrare: Si enim adhuc in suo corpore constitutus ac de se solicitus pro nobis oravit, quantò magis post coronam, victoriam, ac triumphum id-ipsum nobis præstabit?

Et porrò si locus retinens Arcam insensibili ligno compactam, eò quòd contineret Vrnam mannâ plenam, Virgam unam, tabulasque lapideas, intus & forìs auro exornari, tantâque populi frequentiâ meruit honorari; meritissimò locus ille religioso cultu perlustrandus est, qui complectitur sacras Apostolorum exuvias: tanquam cælestis Thesauri Arca, corporibus quidem & animorum virtute conspicua, intus tegens animarum splendida Vasa, sapientiæ dulcedine referta, legemque spiritalem, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus exaratam. Vbi cum Apostolicæ jurisdictionis ac Pastoralis auctoritatis Virgâ, ipsius Petri Cathedra custoditur: in quâ idem sêdit, ac sedet adhuc in suis Successoribus vivens.

ad Hebr. c.9.

2. ad Corinth. c.3. n.4.

Ac sanè nihil aptius ad demonstrandam, vel efficacius ad conservandam fidei unitatem Romani Pontifices cogitare potuissent, quàm ut loco dissitæ, linguis variæ, moribus diversæ, quinimò opinione, mente, & legibus non semel contrariæ gentes, unâ in Vrbe, uno in loco ad Vaticanam Petri Cathedram, saltem semel in vitâ convenirent, & collecti ex omnibus terræ partibus populi venerabundi Apostolorum sacra limina, & primariam sedem, fideique petram, & solidissimum fundamentum Ecclesiæ Catholicæ visitarent; ibi *professuri*, cum Cypriano *se Catholicæ ejusdem Ecclesiæ filios matrem agnoscere Romanam Sedem, ac tenêre*; cum Satyro S. Ambrosij fratre, *Romanæ Ecclesiæ typum, & formam sequi*; cum Hieronymo, *ad Cathedram Beati Petri, & fidem Apostolico ore laudatam consulere, atque inde animabus suis cibum postulare*; cum Petro Chrysologo,

S. Cyprian. epist. 15.

S. Ambros. Serm. in obitu fratris & in lib. de Sacrament. c.3.

iis,

ijs, quæ a beatissimo Papâ Romanæ Civitatis præscripta sunt, sese obedientes ostendere ac demum cum Concilio Florentino fateri *sanctam Romanam, & Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem Beati Petri Principis Apostolorum successorem, verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Parentem, ac Doctorem existere, eique in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro* IESV *Christo potestatem omnimodam ligandi, atque solvendi cum suis indulgentijs, traditam esse*. S.Petr. Chrysolog. epist. ad Eutychetem. Concil. Florent.

Nec veró existimandum est absimilis intentionis fuisse Romanos Pontifices, cùm alios quoscumque Præsules in partem solicitudinis assumptos ad Apostolorum limina visitanda coegerint, ac in primis Anacletum, si Gratiano subscribere velimus, seu veriùs Zachariam in Synodo Romanâ his verbis: *Iuxta Sanctorum Patrum, & Canonum instituta, omnes Episcopi, qui hujus Apostolicæ Sedis ordinationi subjacent, & qui propinqui sunt, annuè circa Idus Maij Sanctorum Principum Petri, & Pauli liminibus præsententur: qui autem hujusmodi Constitutionis contemptor extiterit, præterquam si ægritudine fuerit detentus, sciat se canonicis subjacêre sententijs*. Vnde in formulâ juramenti ab Electis Episcopis præstandi, adjecta est particula de hujusmodi visitatione triennio, quinquennio, seu etiam decennio, pro majori vel minori Ecclesiarum distantiâ a Præsulibus obeundâ. Gratian. dist. 93. Synod. Roman. c. 4.

Ex his quidem elici potest, hanc omnino fuisse Romanorum Pontificum mentem in statuendâ Anni Sancti celebritate, utì clarè demonstrat Ioannes Mariana inquiens, *Annum secularem Bonifacius Romanus Pontifex clausit ex Romanæ Vrbis, judaicique populi institutis, lege temperatâ, latâque in perpetuum, ut centesimo quoquo anno veniâ peccatorum donarentur, quicun-* Io: Marian. hist. de reb. Hispan. l. 15. c. 3.

que Romana Templa venerabundi inviserent, plena religione, vetustate sancta. Ad Romanæ majestatis revocandæ, religionisque amplificandæ cultum id institutum pertinebat. Hujus autem rei veritas apertiùs evincitur ex prædicto Diplomate Bonifacij VIII. ac ex historiâ Cardinalis Iacobi Stephanesij, ubi hæc habentur: *Diffiniensque decrevit Præsul, cujus ea mens est, Basilicæ ipsi Principis Apostolorum Dei, ipsâ tantùm famâ crebrescente, tametsi incertum centesimum indultum, illibatumque subsistere.*

Bonif. VIII. Const. Antiquorum. Card. S. Georgij Stephanes. de Centes. an. vers. Igitur.

Addit præterea dictus Suaresius a Polydoro Virgilio id-ipsum affirmari, cùm dicat: *Bonifacius VIII. ad hæc sacra loca visenda piorum maximè incitavit studium, qui primus omnium Iubileum retulit, anno qui fuit trecentesimus super millesimum salutis humanæ, quo pœnarum remissionem ijs præstabat, qui limina Apostolorum visitassent ad exemplum veteris Legis.* Acceptum tamen aliud super-allatum motivum instituendæ Anni Sancti celebritatis adjungens, nempe ad revocandos hominum animos a superstitione secularium ludorum. Polydodori verba sunt: *Idem autem Bonifacius Pontifex Iubileum centesimo quoquo anno servari mandavit, quod fecisse videtur, ut populum cum primis Romanum ab inani secularium ludorum celebratione ad verum solemne sacrum reduceret.* Ex quibus dilucidè appâret Polydorum suo stylo sese mendacio convinci, cùm affirmet Bonifacium VIII. Iubilei celebritatis Auctorem, ut populum Romanum ab inani secularium ludorum celebratione revocaret. Nam si Gentilitatis ejusmodi superstitio jam a tertio seculo post Christum natum, si Philippi ludos inter seculares referre placeat, vel ab Anno CCCC. Honorio Imperatore omnino desierat; vel centesimi Iubilei institutio anteactis seculis, quo tempore ludi seculares vigebant, ut prætulimus, tribuen-

Suares. Ep. Vasionen. in vindic. Silvestr. II cap. 2. vers hoc anno circa fin.

buenda est, & Bonifacius VIII. non institutor, sed instaurator centesimi asserendus videtur : vel assertum motivum abolendæ Gentilium celebritatis omnino evanescit. Itaque manet proximè adducta sententia, quód centesimi institutio Bonifacium VIII. longè præcesserit, atque a quinquagesimo ad centesimum ejusmodi celebritatem protractam olim fuisse, peculiari Sanctorum Patrum studio ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordijs ab Apostolis derivato: ad avertendos nempe Christi-fideles a Iudaicis celebritatibus, ac cæremonijs frequentandis. Quamobrem Sanctus Paulus Antiochiæ *in faciem Petro restitit*, quòd se subtraheret a conversatione Gentilium, *timens eos, qui ex circumcisione erant; quasi cogeret gentes judaizare*. Ad Galat. c. 2. n. 11.

Præterea ex eodem instruimur, convenisse Hierosolymis, ac insurrexisse Apostolos, & seniores contra Pharisæorum hæresim, Legem Moysis servari præcipientem: & insuper nullatenus observandos esse dies, menses, & annos Iudæorum, cùm ad Colossenses scribit; Vmbram fuisse observationes antiquæ Legis, *Nemo vos judicet in cibo, aut potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbatorum, quæ sunt umbra futurorum*, & ad Hebræos: *traslato sacerdotio necesse & ut Legis translatio fieret*: Igitur nec Apostoli, nec Evangelia accedentibus ad Christi fidem jugum servitutis Mosaycæ imposuerunt: sed festivitatem Paschatis, & alias celebritates honorandas esse tantummodò docuerunt: utì idem Apostolus confirmat, inquiens: *dicite mihi qui sub Lege vultis esse, Legem non legistis?* hinc servum ostendens populum Iudæorum, & in libertatem vocatos, qui accedunt ad Christum. Verum-tamen quia in Paschæ celebratione ex Iudæis ad Christi fidem conversi, non adeò omnes ab antiquis traditionibus cor averterant, quin aliqui Iudaismi suspicione labo-

Act. c. 15. n. 6
Ad Colossen. c. 2. n. 16.
ad Hebr. c. 7. num. 12.
ad Galat. c. 4. num. 21.

rarent; propterea Canon Apoſtolicus prodijt, quo *Can. Apoſt. 8.* ſi quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſanctum Paſchæ diem ante vernale æquinoctium cum Iudæis celebraret, is abijciendus declaratur.

Ne autem quo die celebrandum a quoquam dubitari contingeret, ab Eccleſiâ majori minoribus eum diem præſcribendum eſſe decrevit Concilium Carthaginenſe III. his verbis: *Concil. Carthag. III. c. 1. & 41.* *Omnes Africanæ Provinciæ Epiſcopi obſervationem paſchalem ab Eccleſiâ Carthaginenſi accipere curent: Metropolitanus verò, ſive Primas ad omnes Epiſcopos literas dirigat de die, quo feſtum Paſchæ celebrandum ſit.* Id-ipſum in primo Arelatenſi Cõcilio, nec-non Braccarenſi II. & Carthaginenſi V. ſancitum fuit; *Concil. I. Arelaten. cap. 1. Braccaren. II c. 9. & Carth. V. c. 7.* nempe ut dies venerabilis Paſchæ formatarum literarum ſubſcriptione omnibus intimaretur. Licèt enim antea præceſſiſſet Pij Papæ I. Decretalis *Pij Papæ I. Decretal. in to. 1. Concil. impreſ.* quâ ad univerſos Chriſti-fideles ſcripſerat, ijs temporibus Hermeti Doctori fidei, & ſcripturarum ſplendore effulgenti (quem conſtat aliâ ejuſdem Pij Epiſtolâ fuiſſe Presbyterum) *Pij Papæ I. Decretal. ad Iuſtum Viennenſem tom. 1. Concil. impreſſa.* Angelum Domini in habitu Paſtoris apparuiſſe, ac dixiſſe, ut Paſcha die Dominico poſt vernale æquinoctium celebraretur: & acceſſiſſet Victoris Papæ Epiſtola ad Theophilum Alexandriæ Epiſcopum, *Victor. Papa I. epiſt. ad Theophil.* quâ identidem celebritatem Paſchæ die Dominico agi debere, & Prædeceſſores ſuos ſtatuiſſe, ſeque celebrare ſolitum affirmabat; adhuc tamen non deerant, qui dubitarent, an Sedes Apoſtolica celebrare feſtum Paſchę die Dominico poſt æquinoctium vernale ritè præcepiſſet.

Aſſignat verò Binius rationem, cur die tantùm Dominico poſt vernale æquinoctium occurrente, Paſcha *Bin. in not. ad Concil not ad epiſt. Pij Papæ I.* Dominicum celebrandum ſit: ne ſcilicèt Chriſtianorum, & Iudæorum Paſchalia feſta unquam ſimul inciderent: ideòque ſubdit, Pium Pontificem eamdem

tra-

traditionem Apoſtolicam quamquàm Iudaizantium conſuetudine violatam, edito ſcripto, & renovato dumtaxat Decreto confirmaſse. Eamdem porrò conſuetudinem celebrandi Paſcha die Dominico poſt vernale æquinoctium recurrente, tradit Euſebius Cæſarienſis juxta Sanctiones Nicenæ Synodi, & Concilij Romani ſub præfato Pontifice Victore, qui Concilium Ponticum, Gallicum, Oſroënum, & Aſianum ſecus faciens reprobaverat; quòd ea Concilia auctore Polycrate Epheſino Epiſcopo a conſuetudine legitimâ celebrandi Paſcha ad judaicum morem deflexerant.

Euſeb. Cæſa-ſarien. ad an. 198. hiſt. Eccl. c. 23. & ſeqq.

Quare S. Athanaſius: *Nicena* (inquit) *Synodus non temerè habita eſt, ut quæ habeat graviſsimos uſus, & legitimam rationem. Syri, Cilices, Meſopotami jam in feſti causâ claudicabant, atque unâ-cum Iudæis Paſcha celebrabant quartâ decimâ Lunâ menſis Martij, in quem diem incidiſſet*. Et Conſtantinus Auguſtus Epiſtolâ ſuâ ad omnes Eccleſias, quam refert Theodoretus, ſic ait: *Ibi etiam quæſtione motâ de ſanctiſsimo Paſchatis die unanimi ſententiâ decrevêre, rectum eſſe ubique gentium illud eodem die celebrari: quid enim a nobis honeſtius, quid gravius fieri poteſt, quàm iſtam feſtivitatem, unde ſpem habemus immortalitatis eodem ordine, & manifeſtâ ratione obſervare infallibiliter univerſos. Ac primùm quidem indignum viſum eſſe peragere ſanctiſsimam illam feſtivitatem conſuetudinis judaicæ imitatione, qui ipſi nefariè manibus proprijs excæcant animos ſuos; Poſſumus enim Iudæorum rejectâ gente, veriore ordine, qui a tempore Paſſionis, & die eſt hucuſque ſervatus, Completorium obſervationis hujus etiam ad futura ſecula tranſmittere: Proinde nobis cum inimiciſsimâ turbâ Iudæorum commune eſſe nihil debet, qui a Salvatore in aliam ſumus viam inducti*. Et poſt pauca: *Sed his etiam demptis, par erat, prudenden-*

S. Athanaſ. Epiſt. de Synod. Ariminen. & de Conc. Seleucien.

Theodoret. Eccl. hiſt lib. 1. c. 10.

dentiam vestram summo studio, & ardentissimis votis anniti, ne quam similitudinem puritas animi vestri referret rituum hominum pessimorum. Nec secus legitur in historiâ tripartitâ, ubi Constantinum in Alexandrum, & Arrium invectum fuisse fertur, *judaicè festivitatem Dominicam celebrantes, & splendorem Collectæ tali discretione fœdantes: quòd recta ratio videretur exigere, nullam cum Iudæorum perjurio habere communionem.*

Hist. tripart. lib. 1. cap. 20.

Hist. tripart. lib. 9. cap. 38.

Superest itaque unicus finis in Anni Sancti celebritate statuendâ; utpote ad limina Sanctorum Apostolorum, ac in primis ad Basilicam Vaticanam cum spiritali animorum utilitate fideles accersendi, quem supra probavimus.

CAPVT VIII.

Cur Romanus Pontifex Basilicæ Vaticanæ Portam Sanctam aperiat, & claudat?

Optimo quidem jure ibi Romanus Pontifex thesauri Ecclesiæ Portam Christi-fidelibus patefacit, & claudit, ubi universalis Pastoris, & Ecclesię ipsius OEconomi jure ex legitimâ Principis Apostolorum successione, ob consummatum ibidem ejusdem martyrium jussu Domini, verbis illis: *Vado Romam iterum crucifigi*, obtinuisse noscitur. Vt disertè testantur Irenæus, & Divus Augustinus: *Maximam & augustissimam* asserentes, *ac omnibus cognitam è gloriosissimis Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatam Ecclesiam, ac universalem mox effectam ipsius Petri martyrio in Vaticano*, quam proinde Rupertus Abbas Tuitensis, Iesv *Christi vehiculum, & habita-*

Irenæus Mart lib. 3. c. 3. S. Augustin. epist. 162. contra Donatistas.

bitaculum, currum, atque thronum a Petro constitutum eleganter affirmat; eamque Ecclesiæ traditionem habere, & annunciatam hominibus fidem, & in eâ semper viguisse Apostolicæ Cathedræ Principatum, subnectit Augustinus. Tradit verò Nicolaus I. Innocentium I. Prædecessorem suum de eâ scripsisse, quòd *Beatissimus Petrus fecerat præsentiâ corporali, & Ecclesiam Antiochenam jam suam, quæ temporis prioritate Vrbis Romæ Sedi non cederet, nisi quem illa in transitu meruit, ista susceptum quippe Beatum Petrum apud se consummatum gauderet*.

Rupert. Abb. Tuiten. de Diuin. offic. lib. 3 c. 2.

Nicol. I epist. ad Michaelē incip. Proposueramus.

Petrus enim Romam in carne veniens, in eâ vitæ verbum evangelizavit, & inde amotâ erroris caligine, veritatis lumine mentes hominum illustravit; ut alibi fecerat tum in Oriente, tum in Occidente ab eo fundatis Ecclesijs; particulari mox in illis constituto Pastore, & pariter Romæ adhuc ibi subeundæ mortis nescius, Clementem Episcopum ordinaverat. Verùm, ut Etherius, & Beatus ad Elipandum Toletanum Antistitem luculenter scripserunt: *Vbi Apostolorum Coriphæus ad Portam Vrbis vênit, vidit Christum sibi occurrentem, & eum adorans dixit: Domine quò uenis? respondit ei Christus: Iterum venio crucifigi. Intelligens de suâ compassione dictum, quòd in eâ Christus passurus videretur* (qui patitur pro singulis, & in omnibus membris suis) *in Civitatem redijt, comprehensusque a persecutoribus Cruci affixus martyrium consummavit*.

Etherius, & Beatus lib. 1. Elipandum.

Ac ita particulari jam Romanæ Ecclesiæ curæ universalis omnium Ecclesiarum solicitudo indissolubiliter in Vaticano unita fuit. Quamobrem jam non Clemens sibi Successor electus ab ipsomet Principe Apostolorum in curâ mox particulari futurâ ab eo creditâ, quatenus Româ ut meditabatur discessisset, & alibi obijsset, sed Linus, & Cletus ei successerunt.

Ac-

Accedente mox Cleri ſuffragio Clemens ſuffectus eſt Epiſcopus Romanæ, ac univerſalis Eccleſiæ, quam Petrus ſuo cruore irroraverat, & non habentem maculam, aut nęvum Deo dicaverat: ac prę cæteris majus illi contulit privilegium, quo totum Orbem ſplendore fulgoris ſui mirabiliter colluſtraret, & Occidens tanto nitore rutilans in Orientem ipſum veritatis lucem miro, ac inuſitato ordine diffunderet; quod optimè intelligens Ioannes XIX. *in præfatâ* (inquit) *Eccleſiâ S. Petri, a quâ omnes Eccleſiæ doctrinam acceperunt ſicuti Magiſtra, & Domina*. Oportebat ſiquidem, ut Sanctus Leo ait, *ut Beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis ad Arcem Romani deſtinaretur Imperij, ut lux veritatis, quæ in omnium gentium revelabatur ſalutem, efficaciùs ſe ab ipſo capite per totum Mundi corpus effunderet*: atque ex ſententiâ S. Maximi *Vt ubi Mundus Caput habebat Imperij, ibi Regni Chriſti Princeps collocaretur*: & ſecundùm Sanctum Proſperum: *Vt quæ olim fruebatur Mundi principatu, caput Mundi exhiberet, paſtoralis honoris Præſulatu*. Idcirco Iulius Papa ad Orientales Epiſcopos ſcribens: *Optimo jure* (ait) *ſicut Beatus Petrus Apoſtolus primus fuit omnium Apoſtolorum, ita & hæc Eccleſia ipſius nomini conſecrata, Domino inſtituente prima, & caput ſit cæterarum, & ad eam quaſi ad matrem, atque apicem omnes majores Eccleſiæ, cauſa, & judicia Epiſcoporum recurrant*; ibi quidem præcipuè fundata, ut Anacletus inquit, *ubi illam Beatiſſimus Petrus ſuo martyrio conſecravit*.

Ioann. XIX. Epiſc. ad Petr. Epiſc Sylvæ candidæ.

S. Leo serm. 1 ad natal. SS. Apoſt.

S. Maxim. ſerm. in Natal. Apoſt.

S. Proſper lib. de ingratit.

S. Anaclet.

Meritò igitur ex Vaticanâ Baſilicâ tanquam ex Romanæ Eccleſiæ indulgentiarum Gazophilacio earumdem gemmæ hauſtæ, in alias tum etiam Vrbis Baſilicas, & Eccleſias olim translatæ ſunt; ut liquet ex ijs, quæ Panvinius ex Petro Manlio accepta refert, nempe de Cruce ſtationali Baſilicæ Vaticanæ, quæ ab ipsâ olim

Manl. de Baſ. S. Petr. c. vlt.

olim Basilicâ ad Ecclesias stationales delata in singulis ejusmodi Ecclesijs per integram stationis diem in Arâ maximâ exponebatur. Ritus hujus reliquias retinet accessus Summi Pontificis a Vaticano ad Ecclesiam S.Sabinæ feriâ quartâ Cinerum) *Non parum* (inquit Panvinius) *honoris, & prærogativæ Basilicæ Vaticanæ habitum est, quòd ex institutione Sanctorum Patrum sumebatur de Sanctissimo Altari Beati Petri Crux Dominica, quæ præcedebat populum pænitentem per totam Quadragesimam ad Stationes euntem; quæ nimirum Crux stationalis ob Christi, & ejus Apostoli reverentiam in tantâ veneratione a cunctis est habita, ut sicut Cantores, & Regionarij asserunt, si fortè eam non deferri interdum contigisset, immunes a Statione sæpè recedebant, existimantes sine illâ nullas a Deo fore Stationes, nempe indulgentias sese accepturos: Quamobrem Divus Gregorius ordinavit, per totam Quadragesimam, Cruce ipsâ stationali præcedente, per Primicerium, Cantores, & Acolythòs cum pœnitentibus stationes esse celebrandas.* Panuin. in tract. de Basil. Vatic. lib. 5. c. 13.

Hinc est quòd Romanus Pontifex Portam auream Vaticanam utpote Ecclesiæ thesauri (juxta Apocalypsis vaticinium) *aperit, & nemo claudit, claudit, & nemo aperit*; itaut ejus apertio, & obstructio Anno Iubilei fieri solitæ ad solum Summum Pontificem pertinere videantur. Tanta verò ejus Portæ suspiciendæ, ac colendæ religio animos fidelium cæpit, ut cùm illam occasione amplificandę Basilicæ S.Petri Paulus V. loco movêre, & ad nouam Porticum traducere pro justâ Ecclesię amplitudine statuisset, non eam dirui, & particulatim cædi, ac dividi passus est, sed ut erat, integram suis & lapidibus, & asseribus constantem, sibique cohærentem transferri jusserit, servatâ Sanctæ ejus Portæ majestate, quemadmodùm testatur Pancirolus. In alijs verò Basilicis, ac in primis in Basilicâ S.Pau- Apocalips. c. 3. n. 7. Panciroli pag. 15. ad ann. 1609.

S.Pauli, & in venerandâ Ecclesiâ Lateranensi nunquam satìs pro suâ insigni dignitate laudatâ, nec-non in Ecclesiâ S. Mariæ Majoris, Pontifex id-ipsum expleri jubeat per Legatos suos, a quibus spirituales indulgentiarum divitias ex Basilicâ ipsâ Vaticanâ ad eas ablegatas afferri curet. Solam etenim Sacro-sanctam Principis Apostolorum Basilicam ad lucrifacienda indulgentiarum thesauri levamina olim adiri, & coli consuevisse, evincit exordium Extravagantis Bonifacij. Optimo quidem jure, cùm ibi Ecclesiæ thesauri divitias Romanum Pontificem fidelibus impartiri debere congruum videatur, ubi nusquam alibi Sanctorum meritis auctus magis appâret indulgentiarum acervus.

Neque enim in toto terrarum Orbe locus ullus procul-dubio potuit inveniri Vaticano solo æquè ferax, quod Petri Apostolorum Principis cruore irrigatum, Christi Martyres, ac è suis Successoribus plurimos copiosiùs ediderit: adeòut inde palmarũ seges fœcundiùs germinaverit, & uberior Athletarum Christi saguinis unda beatiùs eruperit. Nemo igitur qui rationes hasce expenderit hæsitet, quin Romanum Pontificem deceat Iubilei thesaurum, ejusque Portam Romæ, & in Basilicâ Vaticanâ Christi-fidelibus aperire. Etenim nusquam ęquè-ac in Vaticano colle sæviores Tyranni, infensiores christiani nominis hostes Nerones, Domitiani, Trajani, Adriani, Antonini, Marci Antonij, Veri, Commodi, Severi, Maximini, Decij, Valeriani, Aureliani, Diocletiani, Maximiani, alijque hujus feritatis Romani Imperatores detectos Christianæ fidei professores immaniùs, nisi Idôlis immolarent, mortem subire compulerunt. Ibi opprobrijs, ludibrijs, & exquisitis magis cruciatibus tentatos, truculentiori tandem mortis genere affecerunt, adeòut

via

via olim ad Vaticanum ducens , triumphalis nuncupata (nunc vulgò *Burgum vetus*) deinde via Martyrum, vel ſacra vocaretur. In eâ autem veneratione uſque ad tempora ſa: me: Gregorij XIII. habita fuit, quòd illa veſtigijs Martyrum impreſſa,eorumque ſanguine conſperſa eſset, ut tranſitus illâc brutis animalibus eſſet occluſus; adeò religiosè columnis cincta, & catenis munita cuſtodiebatur. In Vaticano ſiquidem Circo, teſtibus Plinio, Tranquillo, & Cornelio Tacito, Nero Chriſtianorum ſæviſſimam lanienam, ſeu ab Hortis eidem Circo contiguis ſpectabat. Illud cum Ædiculâ olim Apollini ſacrâ, vel Palatio, quod Damaſus, & Bibliothecarius haud dubiè pro Circo uſurparunt (cùm huic multa cubicula, & conclavia in angulis ineſſent) Conſtantinus Imperator, ſuſcepto Baptiſmate demoliri juſſit, ut locum Sepulchri Principis Apoſtolorum in medio excitandę Baſilicæ comprehenderet: nempe ubi olim extabat, hodieque perſeverat multifariam appellatum Sepulcrum, Cœmeterium, Confeſſio, Oratorium, vel Memoria S. Petri.

Smetius Lipſius Panuin. Alexan. Donat. Rom. vet. & rec. l. 1. c. 22.

Plin. lib 36. cap. 11. Tranquill in Claudio cap. 21. Tacit. in August. hiſt. lib. 15.

Quòd autem ſacratiſſimus hic locus ante Conſtantini converſionem, & B. Silveſtri Præſulatum in toto terrarum Orbe ſplendore nominis, ac venerationis cultu, aſſiduo concurſu, & frequenti peregrinatione a primis jam uſque temporibus potitus fuerit, ex ſupra relatis probavimus, & ſequentibus dilucidiùs confirmamus.

Cletus epiſtolâ ad omnes populos *approbat, & commendat peregrinationes ad Sanctos, & maximè ad limina S.Petri*. Ad ea novis conſtructionibus a ſe aucta, & ornata Anacletus *juxta Sanctorum Patrum, & Sacrorum Canonum inſtituta, Epiſcopos omnes ſtatuto tempore venire coëgerat*. Vnde S.Gregorius ad Anaſtaſium Epiſcopum Antiochenum ita ſcripſit: *a Sereniſſimis Dominis*

an. Dom. 80. Martin. Pœnitentiar. Landulph. in Gleſo.

ann. 103. Damaſ. & Anaſtaſ Bibliot. in Anacl. Grat. diſt. 93.

S.Greg. lib. 1. epist. 7. *quantis valui precibus postulavi, ut eos honore restituto ad Sancti Petri Apostolorum Principis limina venire* &c. Ex quibus colligitur jam antea injunctum fuisse Episcopis, ut juxta priscam consuetudinem, ad limina Apostolorum se conferrent; clariùs tamen patet ex ijs, quæ Idem lib. 6. epist. 19. in epistolâ ad Cyprianum Diaconum exaravit. Ita enim inquit: *Novit dilectio tua, hanc olim consuetudinem tenuisse, ut fratres, & Coëpiscopi Romam semel in triennio de Siciliâ convenirent: sed nos eorum labore consulente constituisse, ut suam hîc semel in quinquennio præsentiam exhiberent. Et quia jam diù est, quòd huc minimè convenerunt, eos hortari te volumus, ut Natalem S. Petri hîc Deo perducente nobiscum debeant celebrare*. Protonota-ann. 121. Acta S. Alexan. rius S.R.E. in vitâ S. Hermetis Alexandro I. Pontifice de Nutrice filij vitâ functi hæc differit: *Increpare me cæpit Nutrix dicens si eum ad limina S.Petri duxisses, & Christum credidisses, filium tuum haberes incolumem* (tanta erat in priscis fidelibus erga B.Petri limina religio, tanta in Principis Apostolorum ope fiducia) & Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum *ex Africâ in* ann. 142. Act. S. Telesph. *Vrbem Romam ad limina Sancti Petri, sedente Telesphoro, venisse* narrat.

Cajus antiquissimus inter Ecclesiæ Scriptores, se-ann. 208. Euseb. Cæsar. l. 2. c. 24. dente Zephirino gloriosa *Apostolorum Sepulcra*, ut supra commemoravimus nobiliori titulo *Trophæa* nuncupavit. S.Cyprianus ad Cornelium Pontificem, & ann. 254. S.Cypr. l. 1. epist. 3. Act. eorumd. Mart. Protonotarius ita scriptis commendarunt: *Venerunt de Perside Marius, Martha, Audifax, & Abbacum Viri Christianissimi ad Orationem Apostolorum*, quos ad Confessionem B.Petri confossos supra retulimus. Demum ann. 325. Act. S. Silvestr. Constantinum Magnum Imperatorem a S. Silvestro *ad Confessionem B.Petri Apostoli adductum* fuisse Acta ejusdem Pontificis pervolventibus innotescit.

Quod verò spectat ad praxim ejusce debiti in Basilicam

licam Principis Apoſtolorum cultûs a fidelibus olim præſtiti, Cardinalis Iacobus de Stephaneſijs ita aſſerit; *A primâ die Ianuarij, proclivo in Veſperam Sole quoad mediæ ferè noctis intempeſtæ ſilentium, parumque eo Romanis patefacto frequentes ipſi ad ſacram B. Petri Baſilicam properant; oppreſsi Altaria ſtipant, alternatimque ſe (ut vix accedere fas eſſet) impediunt, tanquam eâ brevi finienda die: expiare gratiam, vel majorem autumarent. Acceſſerint ne moti, cùm aliqualis matutinus de centeſimo, ſeu Iubileo in Baſilicâ factus cieret ſermo; ſponte ne ſuâ jam (quod credulitati magis proximum eſt) cæleſti tracti nutu, qui centeſimi tranſacta memoraret, vel adventura.* Subditque poſt multa: *Publicandi aderat tempus Cathedræ B. Petri celebritas offerendum Principi in ſuo, quàm alibi honeſtiùs Templo; donec publicatur, ſericis, aureiſque ambone circum-fultâ, quò Romanus Præſul, Patreſque conſcenderant, orationeque factâ ad turbam grande lætitiæ munus literæ ſeriæ appenſis Bullis differuntur, quæ etſi Laterani priùs datæ continerentur, illic tamen eas datas apud S. Petrum ſuis juſſit Præſul literis aſcribi, Altarique impoſitum donum* &c.

Iacob. Card. S. Georg. de ann. centeſ.

Id. Card. Stephaneſ. c. 3.

Rem ipſam luculentiùs Silveſter Bonifacij VIII. a ſecretis declarat: *Ad honorem*, inquiens, *Dei, & reverentiam Apoſtolorum Principis S. Petri, a quo cuncti Succeſſores Summi Pontifices coronam obtinent Præſulatûs, dicuntur in ejuſdem anni Iubilei figuram, in honorabili Baſilicâ S. Petri de Vrbe anno centeſimo quolibet a Nativitatis Domini tempore in ſignum clavium, & ſalutis eorum, qui præfatæ Baſilicæ limina viſitarent, multas, & magnas remiſsiones, & amplas peccatorum indulgentias veriſimiliter conceſsiſſe.*

Silveſter Bonif. VIII. à ſecret. lit. ad Eccleſ. Amalphitan.

Porrò nec aliud innuere videntur reliquæ ſubſequentes Conſtitutiones indictionis Anni Iubilei; cùm Baſilicam Vaticanam ſi non ſolam, ſaltem in primis

viſi-

visitandam designent. Adeò ut cùm san.mem. Vrbani VIII. Abbreviator de Curiâ statutum ejsmodi ordinem expressionis Ecclesiarum commutasset, primo loco describens Sacro-sanctam Basilicam Lateranensem in Bullâ indictionis Iubilei anni MDCXXV. editâ mox Constitutione extensionis ejusdem Iubilei ad existentes in perpetuâ clausurâ a disertissimo, æquè-ac doctrinâ, & eruditione præstantissimo Pontifice (sub benignis, ac munificis tanti Principis auspicijs Apostolicæ Sedi jam ab annis quadraginta famulari cæpimus) perturbatum ordinem invertere, & palinodiam recantare coactus fuerit.

Card. Iacob. Stephanes. lib. 1. c. 1. de Iubil.

Comprobat etiam hanc ipsam religiosissimam observationem quicquid Cardinalis Stephanesius memoriæ prodidit, inquiens: *Ijs initijs in dies Civium, exterorumque fides, & peregrinatio augeri cæpit &c. die, quâ toti Orbi venerabilis revelatur effigies, vulgò Sudarium, sive Veronica dicta longè plùs solito compactis turbis.* Itaque omnium concursus in Basilicam Vaticanam dirigebatur, in quâ Sudarium Domini, Veronica dictum, asservatur, ac populo ostenditur, & quidem frequentiùs Iubilei anno; nempe singulis Dominicis, festis diebus, ac sextis ferijs, ut tradunt oculatâ fide Ioannes Villanus, nec-non Cæremoniarum Magistri in Diarijs, id ex præcepto Summi Pontificis peractum asserentes.

Ioan. Vill. lib. 8. c. 36.

Oblationes pariter ad Altare Basilicæ S.Petri (etsi aliæ deinde ad Iubilei indulgentiarum lucrum visitationes Ecclesiarum, scilicèt S.Pauli, Laterani, & Sanctæ Mariæ Majoris adjunctæ fuerint) a Christi-fidelibus eo potissimùm anno munificentiùs continuatæ, ob quamdam constantem fiduciam adhuc acquirendi Iubilei thesaurum in solâ ejusdem Vaticanæ Basilicæ piâ lustratione, id-ipsum solidissimè confirmant. Quæ

obla-

oblationes eò excreverant, ut subortam super earumdem divisione inter Cameræ Apostolicæ Præfectum, & Archipresbyterum, & Canonicos Basilicæ controversiam, Innocentius VI. Avenione degens dirimere studuerit: *Volumus* (inquiens) *& etiam ordinamus, quòd dicti Archipresbyter, & Capitulum ad restituendum ulteriùs aliquid dictæ Cameræ de perceptis per eos in anno Iubilei minimè teneantur. Præterea, si qua ornamenta, vel indumenta Ecclesiastica super ipsum sacrum, ac venerabile Principis Apostolorum majus Altare de cætero offerri contigerit, ad cultum Dei Divinis officijs, & ministerijs necessaria ad instar B. Leonis Papæ IX. prædecessoris nostri, ea omnia eidem Basilicæ volumus inibi perpetuò permansura in usum, & salarium ibi Deo, & dicto Apostolorum Principi servientium, & serviturorum: reliqua verò vasa, ornamenta, ac indumenta dictis officijs, & ministerijs non necessaria, nec-non & totum aurum, & argentum non monetata, nec laborata, & in massâ existentia, quæ super prædicto majori Altari fuerint oblata, Altararius ejusdem Basilicæ, qui pro tempore fuerit, nostro, & Cameræ nostræ nomine recipiat, & conservet: reliquæ verò oblationes, quæ in eodem majori Altari in pecuniâ, & rebus alijs, præterquam in superiùs expressis fieret pro tempore per ipsum Altararium, & quatuor annales dicti Capituli Camerarios per ipsum Capitulum secundùm formam statutorum ipsius Basilicæ ordinatos, in loco tuto, more solito, communiter reponantur certis modo, & temporibus, prout sequitur dividendæ, videlicèt quòd de ipsis reliquis oblationibus, quæ in dicto majori Altari pro tempore fuerint, quinque dumtaxat vicibus partitiones, seu divisiones, & monetarum electiones singulis annis fiant, nisi necessitas immineret; quarum prima divisio in Dominicâ primâ post octavam Epiphaniæ; secunda in Sabbato ante Dominicam de Passione; tertia verò feriâ secundâ, vel tertiâ post Pascha;*

Innoc. VI. lit. dat. Avenion XI Id. Ian. Pont. an. 4.

ſcha; quarta in craſtino Aſcenſionis Domini; & quinta in craſtino Dedicationis Baſilicarum Beatorum Petri, & Pauli fiant. & infra: *Decimam verò partem ipſarum omnium reliquarum oblationum, quæ in pecuniâ, & rebus alijs, præterquàm in vaſis, indumentis, ornamentis, auro, & argento non monetatis, non laboratis, & in maſsâ conſiſtentibus, ut præmittitur, fieret de cætero in majori Altari prædicto, quæ quidem decima ipſis Archipresbytero, & Capitulo ex privilegio deberi pro luminaribus, & fabricâ dictæ Baſilicæ dicebatur, deinceps pro juribus Canonicalibus per ſe, vel dictos eorum Camerarios temporibus, quibus diviſiones ipſæ fieri debent de toto ipſarum oblationum ſic dividendarum cumulo, vel acervo Archipresbyter, & Capitulum recipiant antedicti*.

Vrbanus VI. regeſtr. epiſt. Cur. lib. 6. pag 266.

Hanc ipſam Conſtitutionem Innocentij VI. mox ab Vrbano VI. confirmatam fuiſſe liquet ex ejuſdem Pontificis literis datis apud Vrbem-veterem.

Iacob. Card. S. Georg. de Iubil. cap. 9. verſ. & ne quid.

Refert verò Cardinalis Iacobus Stephaneſius, anno MCCC. Oblationes Altaris Principis Apoſtolorũ aſcendiſſe *ad ſummã florenorum quingentorũ millium*: & hanc *non ex magnis auri, vel argenti muneribus, ſed ex tenujori ære oblato* conflatam fuiſſe; *licèt non omnium oblationes, preſſurâ, vel paupertate præpedientibus injectæ eſſent. Devotè verò oblata piè diſpenſata* fuiſſe ſubdit; *ſcilicèt Caſtris, Caſalibus, prædijſque ad jus, & proprietatem Baſilicæ pro ejuſdem manutentione comparandis: mox ex eorumdem reditu Divinis, ac Apoſtolorum cultu, & officijs augendis*; Ex his verò conſtat, quanto olim Populi Chriſtiani erga Principis Apoſtolorum Baſilicam ſtudio pietatis affecti eſſent.

Hæc quidem hactenus dicta ad oblationes in Altari Sancti Petri anno Iubilei pertinere comperiuntur: cæteræ enim oblationes ſingulis quibuſque annis ad idem Altare fieri ſolitæ, olim in quatuor partes dide-

videbantur, quarum prima Palatij Pontificij quotidiano usui impendebatur; duæ in reparationem, & manutentionẽ, ac in eidem Basilicæ servientium commodũ cedebãt; altera inter Clerum Vrbis ad stipem annuam partienda Ecclesiarum Rectoribus credebatur; de quâ re adhuc reliquiæ supersunt: cùm enim ad Litanias majores die S.Marci Clerus Vrbis ad Vaticanam Basilicam procedit, in ĩgressu ipsius Basilicæ singuli Basilicarum, & Ecclesiarum Rectores ab infimo ad Vicarium Curæ Sacro-Sanctæ Basilicæ Lateranensis è manibus Mansionarij Basilicæ Vaticanæ recipiunt denarium, quod *Presbyterium* dicunt, immò & *Salarium* vocat Eugenius IV. & quia inde jurgia inter Clerum oriri contingebat: ea Nicolaus V. intercessit, ac ut ne ferperent literas dêdit, quæ vnâ-cum prædictis Eugenij IV. quotannis, dum Clerus Vrbis Basilicam ingreditur, ex ambone per Mansionarium altâ voce leguntur.

Eug. IV. lit. incip. ad hac nos. dat. 15. Kal. Iun. Pont. an. 9.

Nicolaus V. lit. incipien. Quanto Basilica datum 8. Kal. Aprilis 1448. Pont. 2.

Iure igitur Alexander VI. de eleemosynis anno Iubilei in animarum suffragium in Purgatorio existentium injunctis disponens, ipsas in solâ Basilicæ Vaticanæ arculâ inijciendas fore præcepit.

Alex. VI. Constit. dat. 3. Kal. Ianuarij ann. 1499.

Demum pro coronide cultûs ejusdem Vaticanæ Basilicæ, præcipuè verò Iubilei anno, Stephanesius cecinit:

Card. Steph. de centes.

Aurea centeno consurgunt secula Phœbo,
Et radiat cæleste jubar, miseratus ab alto
Filius æterni Patris de Virgine carnem
Indutus, redimitque suo de sanguine culpas.
Grande datum miseris, Romam qui limina Petri,
(Cui reserare polos datur, & concludere Cælum.)
Deproperant, Paulique Ducis pia Templa revisunt.
Nam gemini roseis Vrbem sacrare triumphis
Luce pari, nec Roma deest, nec præmia servi

Iudicis hinc cumulant Templis sua munera Divi;
Quæ Sedes Romana sequens, suffultaque tantis
Auxilijs jubilans, centeno Solis in ortu
Diluit omne nefas plenè, quin pleniùs omne
Diluit, & veniam culpis uberrima confert
Gratia, si æthercam passim fœdare figuram,
Haud timidi culpas, compuncti corda recludant,
Divorumque Patrum Petri, Paulique subintrent
Limina tricenis vicibus Romanus, & exter
Quindenis, rutilans Orbem quoad exeat axis.
Quisnam igitur latitet? quænam vecordia, quænam
Segnities compescit iter, quin frigeat æstus,
Et caleat glacies, liquidusque extorreat humor?
Certè magna quies, parvus labor &c.

Tanta enim erat in Beati Petri Basilicam veneratio, & sacra ejus lipsana Christiani populi, ac Imperatorum, & Regum religio, ut Anastasius Bibliothecarius nimis prolixus videatur in enarrando Pontificum, Imperatorum, Regum, & Principum ad ipsam Basilicam concursum, ac munerum transmisiones, seu oblationes.

Siquidem sub Hormidâ, inquit: *Venit Regnum cum gemmis prætiosis a Rege Francorum Clodoveo Christiano donum Beato Petro Apostolo: & multa vasa aurea, vel argentea venerunt de Græciâ, & Evangelia cum tabulis aureis, cum gemmis pretiosis, quæ pensant libras quindecim: Patena aurea cum hyacinthis, quæ pensat libras viginti quinque, Scyphus aureus cum gemmis pensans libras octo, Scyphus aureus circũdatus Regno pens. libras octo, Scyphi argentei deaurati pensantes singuli libras quinque, Patenæ argenteæ duæ pensantes libras viginti quinque, Gabata electrina pensantia libras duas, Thecæ Cyrei aureæ duæ singulæ pensantes libras sex, Pallia olobera blattea cum tabulis auro tectis de chlamyde, vel de stolâ imperiali, Suffittoriũ super Confessionem Beati Petri Apostoli; quæ omnia Iu-*

ann. 514. Anastas. in vit. Pont. sub Hormis.

Sti-

ſtino Auguſto Orthodoxo votorum gratiâ oblata ſunt.

Eodem tempore *Theodoricus Rex*, licèt Arrianus, *obtulit B. Petro Apoſtolo Ceroſtata argentea duo penſantia libras ſeptuaginta.*

Sub Ioanne I. Iuſtinus Imperator Græcus obtulit *Patenam auream cum gemmis ponderis librarum viginti, Calicem aureum cum gemmis ponderis librarum quinque, Scyphos argenteos quinque, & Pallia auro texta quindecim:* ann. 523.

Sub Vigilio Papâ *Beliſarius Patritius de ſpolijs Wandalorum veniens Romam obtulit B.Petro Apoſtolo per manus Vigilij Papæ Crucem auream cum gemmis, quæ penſat libras centum, in quâ ſcripſit victorias ſuas: Ceroſtatas argenteas deauratas majores duas, quæ ſtant uſque hodiè ante corpus Beati Petri, ſed & alia multa dona largitus eſt.* ann. 540.

Subditque Anaſtaſius in eodem Vigilio ſingulare impijſſimæ fœminæ in Baſilicam S. Petri reverentiæ ſpecimen, nullatenus ſilentio prætereundum, nempe quòd furens Theodora Auguſta contra Summum Pontificem, renuentem revocare Anthimum ad Sedem Conſtantinopolitanam, *miſit Anthemium Scribonem cum juſsionibus ſuis, & cum virtute majore Romam, dicens, excepto* Vigilio, *in Baſilicâ S.Petri parce: nam ſi in Lateranis, atque in Palatio, aut in quâlibet Eccleſiâ inveneris Vigilium, mox impoſitum in navi, perduc eum uſque ad nos.*

Sub Leone III. Carolus Magnus, ſuſceptâ Imperiali Coronâ more prædeceſſorum in Baſilicâ S. Petri penes ejuſdem Confeſſionem unâ-cum filio Rege Francorum ipſo die Nativitatis Domini noſtri Iesv Chriſti, peractâ miſsâ, quam audivit, *obtulit menſam argenteam cum pedibus ſuis; ſed & in Confeſsione ejuſdem Dei Apoſtoli obtulit unâ-cum præcellentiſsimo filio ſuo Rege, & filiabus diverſa vaſa ex auro puriſsimo in miniſterio ip-* ann. 795.

sius Mensæ; sed & Coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet super Altare, pensantem libras quinquaginta quinque, & Patenam auream majorem cum gemmis diversis pensantẽ libras triginta, & Calicem majorem cum gemmis, & anxis duabus pensantem libras quinquaginta octo. Item Calicem majorem fundatum, cum Scyphone pensantem libras triginta septem: immò et alium Calicem majorem fundatum pensantem libras triginta sex.

Sub Benedicto III. *Michael filius Theophili Imperatoris Constantinopolitanæ Vrbis Imperator ob amorem Apostolorum misit ad B. Petrum Apostolum donum per manum Lazari Monachi, & pictoriæ artis nimiè eruditi, genere verò Chazai, idest Evangelium de auro purissimo cum diversis lapidibus pretiosis; Calicem verò similiter de auro, & lapidibus circumdatum reticulo pendente de gemmis albis pretiosis miræ pulchritudinis decoratum: & vela duo de olovero, cum Cruce de olovero, & listâ similiter de chrysoclavo, & parvâ coopertoriâ ipsius Calicis, sicut mos Græcorum est. Similiter & vestem de purpurâ Imperiali mundâ super Altare majus, & ex omni parte cum historiâ, & Cancellis, & rosis de chrysoclavo magnæ pulchritudinis deornatam, etiam & velum destauraci unum, cum Cruce de chrysoclavo, & literis de auro græcis.*

ann. 855.

Idem pientissimus Imperator sub Nicolao I. *misit ad B. Petrum Apostolum dona per Episcopos, quorum hæc sunt nomina Methodius Metropolitanus, & Samuel Episcopi, & alij duo depositi ab honore Episcopatûs, quorum nomina sunt, Zacharias, & alius Theophilus, & alius Imperialis laicus nomine Lasavir protospatarius, id-est Patenam ex auro purissimo cum diversis lapidibus pretiosis albis, prasinis, & hyacinthinis. Similiter Calicem de auro ex lapidibus circumdatum: & in circuitu pendentes hyacinthos in filo aureo, & repidis duobus in typo Pavonum cum scutis, & diversis lapidibus pretiosis hyacinthis albis. Similitrr*

ann. 858.

verò

verò & vestem de chrysoclavo cum gemmis albis habentem historiam Salvatoris, & Beatum Apostolum Petrum, & Paulum, & alios Apostolos, arbusta, & rosas utrâque parte Altaris legentes de nomine ipsius Imperatoris miræ magnitudinis, & pulchritudinis decôre. & alia multa dona.

Ejusdem verò Benedicti temporibus *Rex Saxonum nomine, causâ orationis veniens, relictis omnibus suis rebus, Regnum proprium dimisit, Romam properans ad limina Apostolorum* Petri, *& Pauli cum multitudine populi; & obtulit dona B. Petro Apostolo Coronam ex auro purissimo pensantem libras quatuor. Baucas ex auro purissimo duas: Spatam cum auro purissimo ligatam: Item Imagines duas minores ex auro purissimo: Gabathas saxiscas de argento exaurato quatuor: Saraca de olovero cum chrysoclavo unum: Camisias albas sigillatas holosericas cum chrysoclavo: & vela majora de fundato duo.*

Sub dicto Pontifice Nicolao I. *Hludovicus Augustus S.Petro Apostolo contulit dona: Et Carolus Calvus Galliarum Rex obtulit ex purissimo auro, & gemmis constructam vestem, habentem gemmas prasinas, & hyacinthinas, & albas.*

Hucusque Anastasius, cujus ipsa verba referre placuit, quorum pleraque a Codino ad hibita ad germanas latinæ linguæ voces translata apud Gretserum in annotationibus ad eumdem reperientur. *Cod. de rit. Eccl. Constan.*

Omittimus verò recentiorum Principum in Basilicam Vaticanam Religionis exhibita argumenta, ne longiùs ab instituto discedamus; pauca ex alijs Auctoribus subjecturi, ad Christi-fidelium pietatem erga ipsam Basilicam declarandam non minùs idonea.

Osorius Alaricum Regem Gothorum, miram Vaticanæ Ecclesiæ exhibuisse reverentiam, refert, cùm sacra vasa inde a suis militibus erepta, ei retribuenda præceperit. *ann. 410. Osor. lib. 7. c. 29.*

San-

ann.420. S. Paulin. ad Delphin. epist.16.

Sanctus Paulinus *Nos ipsos* (loquitur de Anastasio Pontifice) *Romam* (inquit) *cùm solemni consuetudine ad Beatorum Apostolorum natalem venissemus, tam blandè, quàm honorificè suscepit.*

ann.687. Beda lib. 5. cap. 7. hist. Angl.

Beda de Cedualdo Rege Saxonum, *Romam*, inquit, *venit Cedualdus lavacrum regenerationis accepturus, & Basilicam Sancti Petri coram veneraturus, in quâ sepeliri voluit.*

ann.760. Platin.de vit. Pontif.

Pltina, ubi loquitur de Rege Longobardorum, inquit ejus animum adeò a Pontifice ad mansuetudinem redactum fuisse, *ut omisso bello, Armillas, Baltheum, Ensem, & reliqua arma Templo Principis Apostolorum obtulerit.*

ann.780. Eginar. in Vit. Carol. Magn.

Eginartus in Vitâ Caroli Magni Imperatoris, *quater* (ait) *dum vixit Romam profectus est, ut coram Ecclesiam S. Petri visitaret, dona offerret.*

ann.1070. Panuin.lib.5. de reb.antiqu. memorab. & praestant.Bas. Vatic.

Panvinius *Mathilda* (asserit) *sanctitate celebris tanti Basilicam S.Petri fecit, ut quò luminaribus adhibitis, ea magis decoraretur, tanquam debitam ei dotem donavit Patrimonium suum, scilicet Liguriæ, & Etruriæ præcipuas Civitates cum omnibus Oppidis, & juribus.*

His subijcere oporteret quot Imperatores, ac Reges in vestibulo Vaticanæ Basilicæ suorum corporum exuvias, ossium compages, cinerum urnas Principi Apostolorum perpetuò usque ad consummationem sæculi obsecuturas, condi, & custodiri studuerint. Hęc & alia pleraque pietatis argumenta, quæ facilè in mentem, & calamum venirent, haud silentio prætereunda prætermittimus, ne a proposito argumento nimiùm digrediamur. Verùm Deo dante de his omnibus in libro a nobis jam confecto, & ad umbilicum perducto *De antiquitate, & præstantiâ Vaticanæ Basilicæ* latiùs, & manifestiùs commemorabimus.

CAPVT IX.

De Indulgentijs, quæ visitantibus Basilicas Anno Iubilei propositæ sunt.

VÆ indulgentiæ visitantibus olim Iubilei Anno Basilicam Vaticanam concessæ reperirentur, haud minùs facilè explicatu est, quàm quo tempore Iubilei celebritas cœpta fuerit, ante ne, an post Bonifacium. Cùm utrumque æquè ambiguum esse existimetur; ut de indulgentijs Iacobus Cardinalis Stephanesius videtur innuere: *Quibusdam* (inquiens) *primo centesimi die omnium culparum sordes deleri asserentibus, cæteris annorum centum indulgentiam fore: sicque ferè usque ad bimestre tempus, & similiter die quâ toti Orbi venerabilis revelatur effigies (vulgò Sudarium, seu Veronica dicta) Quidam verò ad ipsam Principis Apostolorum Basilicam dierum trium peregrinationem opportunam fore recensebant; nobisque idem sciscitantibus intulit unaquâque ejusdem anni die, illic* (hoc est in Basilicâ Vaticanâ) *centum annorum indulgentiam lucrifieri posse, ob quam peregrinaturus accesserit. Ast Romæ plenissimè dilui culpas apud Gallos vulgare erat: alij quòd primâ centesimi die omnium culparum sordes diluerentur, cæteris quòd annorum centum indulgentia foret, autumabant.*

Iacob. Card. Stephanes. lib. de Centes. seu Iubil. c. 1.

Idem Card. Stephanes. c. 2.

Has inter ambiguitates Bonifacius VIII. quolibet centesimo anno accedentibus ad Sacras Apostolorum Basilicas, verè pœnitentibus, & confessis, non solùm plenam, & largiorem, immò plenissimam omnium peccatorum veniam indulsit. Patet ex Diplomate

Extrauag. Bonif. VIII. Antiquorum habet §. 2.

te

te eâ de re edito verbis ita conceptis: *Omnibus in præsenti anno millesimo trecentesimo a festo Nativitatis Domini nostri* IESV *Christi, & in quolibet anno centesimo secuturo ad Basilicas ipsas accedentibus reverenter, verè pœnitentibus & confessis, vel qui verè pœnitebunt, & confitebuntur in hujus præsenti, & in quolibet centesimo secuturo non solùm plenam & largiorem, immò plenissimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum.*

Quamobrem Cardinalis Stephanesius, quem sæpè commemoravimus, eamdem indulgentiarum largitionem plurimis habitis consultationibus concessam refert, sic scribens: *Igitur de Centesimi novi jam ad plenum digestâ materiâ, sacrum Patrum consultasse Cœtum; nolentem extinguere spiritum*, *Præsulem*, nempè Bonifacium, *favorabiliterque ob Apostolorum merita responsum consultanti memoramus. Quibuscumque venerabiles Apostolorum Petri & Pauli Basilicas, externis quindecim, Romanis diebus triginta, visitantibus, quoquo Centesimo uberrimam omnium peccaminum abolitionem impertiri.* Immò & carmine idem eleganter expressit, cùm eâ sacrâ visitatione, indefinitè crimina expiari cecinit:

Card. Steph. de centes. c. 3

Discite centeno detergi crimina Phœbo,
Discite, si latebras scabrosi criminis ora
Depromant contrita sinu, dum circulus anni
Girat, perque dies quindenos exter, & Vrbis
Incola tricenos delubra patentia Patrum
Ætherei Petri, Pauli quoque gentibus almi
Doctoris subeant, ubi congerit urna sepultos.

Alexander VI. adjecit, ut animarum salus eo potissimùm tempore procuretur, quæ magis aliorum egêrent suffragijs, ut quæ minùs sibi ipsis proficere valerent, auctoritate Apostolicâ de thesauro Ecclesiæ, ijs in Purgatorio existentibus, quæ per charitatem ab hac luce Christo unitæ discesserunt, & quæ dum vive-

Alexander VI. Const. dat. 3. Kal. Ianu. ann. 1499.

rent

image
not
available

Præterea Bonifacius IX. Anno Iubilei MCCCXC. quibuſdam Germaniæ populis, Corſis, & Sardis, qui nonnulla eorum Templa religiosè luſtrarent, Iubileum conceſſit, etiamſi Romam non accederent, de quâ re extant literę ejuſdem Pontificis ad Conradum Epiſcopum Amelienſem.

Bonifac. IX. epiſt. ſec. lib. 1 pag. 237.

Aliquibus tamen Principibus ejuſmodi indultum, cùm cauſæ deeſſent, denegatum fuiſſe liquet literis Clementis VI. quibus preces Hugonis Regis Cypri, aliorumque Regum, ac Principum ad obtinendum ejuſmodi Iubilei theſaurum rejectæ fuerunt. *Licèt Te inter cæteros Catholicos Principes Orbis terræ geramus in viſceribus charitatis, & vota tua fauoribus Apoſtolicis proſequamur; in indulgentiâ tamen præſenti anno quinquageſimo Iubileo Principis Apoſtolorum, & Beati Pauli Baſilicas, & Lateranenſem Eccleſiam de Vrbe viſitantibus conceſsâ per Nos pro ſalute fidelium animarum; pro quâ concedendâ tibi remanenti in Regno tuo Percivallus devotè, & ſuppliciter cum omni diligentiâ, & ſolicitudine inſtitit (multas rationes, & cauſas, quare id fieri deberet adducens) Tuæ non poſſumus annuere voluntati: licèt enim plures alij Principes, ſicut tu etiam devotè petierint; venerabiles fratres noſtri attendentes, quòd indulgentia ipſa ſicut pro ipſarum animarum ſalute, ita pro honore, ac veneratione Sanctorum Apoſtolorum conceſſa eſt, conſentire, quòd daretur alicui, niſi eaſdem Baſilicas, & Eccleſiam viſitaverit, nullatenus voluërunt.*

Clem. VI. lit. dat. 19. Kal. Septembris 1350. tom. 9. epiſt. ſecr. pag. 78.

CA-

CAPVT X.

Portæ Aureæ apertionis, & clausuræ solemnia a quo tempore celebrari cœpta.

VPEREST, ut aliqua de Portæ *Sanctæ*, olim *Aureæ* nuncupatæ Apertionis, & Clausuræ origine, & solemnijs levi calamo perstringamus; quam sanè ad Portam Templi Hierosolymitani omninò referendam esse non ambigimus: cùm nimis distinctè, ac ad verbum Exechiel nostræ hujus Aureæ Portæ aperiendæ, claudendæque ritum expresserit, inquiens: *Porta Atrij interioris, quæ respicit ad Orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus fit*: qui dies servitutis nempe, & laboris optimè congruunt intermedio tempori annorũ nostri Iubilei. *Die autem Sabbati aperietur*, hoc-est Iubilei anno sabbatorum sabbato omnimodę quiëtis, & libertatis. *Et intrabit Princeps per viam vestibuli Portæ deforis, et stabit in limine Portæ, & facient Sacerdotes holocaustum ejus, & pacifica, & adorabit super limen Portæ. Porta autem non claudetur usque ad Vesperas*, scilicèt ad occasum anni: *& adorabit Populus terræ ad ostium Portæ illius*. Ita quidem Porta nostra aurea rectà ad Orientem respiciens in Atrio interiori, id-est in interiori Porticu ipsius Basilicæ sita, sabbato aperitur, die inquam quiëtis, & veræ libertatis, quâ Dominus IESVS Christus ad eximendum nos è jugo satanicæ servitutis liberator advênit. Ad eam porrò ingreditur Princeps Regum Terræ, Romanus Antistes, per viam vestibuli deforis, nempe per gradus exteriores Basilicæ, qui & vestibu-

Ezechiel. c. 46. n. 1. & 2.

lo ejus inhærent. Stat verò Summus Episcoporum pariter & Sacerdotum Coripheus, & Princeps in limine Portæ, cùm eam attolli precatur Dominum, & malleo pulsat. Sacerdotes autem, utpote Cardinales, Episcopi, Abbates, & Pœnitentiarij, quasi sacris operaturi, Sacrificij vestibus amicti, sacrificium laudis Deo offerunt, unâ cùm ipso Pontifice Apertionis solemnia concelebrantes: deinde genuflexus Summus Pontifex adorat ad limen Portæ, quam Christo comite ingreditur, Crucem elatam ferens: demum usque ad Vesperas completivas Anni Iubilei non clauditur Porta, ut adoret Populus Terræ ad ostium illius.

Ieremias præterea, quâ verâ cordis contritione, & animæ candore per illam ingredi oporteat, non minùs dilucidè prenuncians, his verbis nos admonet: *Cunctique habitatores Ierusalem qui ingredimini Portas has, ut adoretis Deum: hæc dicit Dominus: Custodite animas vestras, & nolite portare pondera, nec inferatis per Portas Ierusalem*: pondera, id-est peccata, ut Sancti Patres interpretantur; & alibi similiter prædixerat: *Audite verbum Domini omnis Iuda qui ingredimini per Portas has, ut adoretis Dominum: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: bonas facite vias vestras, & studia vestra: & habitabo vobiscum in loco isto*. Amon verò: *Odite*, ait, *malum, & diligite bonum, & constituite in Portâ Iudicium, si fortè misereatur Dominus Deus exercituum dominator*: Vnde Sapientis adagium; *Laudent eum in Portis opera ejus*.

Ieremias. c. 17. n. 20.

Ierem. c. 7. num. 2.

Amon. c. 5. num. 15.

Prouerb. c. 31 num. 31.

Ex ejusmodi, alijsque similibus sacræ scripturæ monimentis Ethnici, quippe qui Simiæ veritatem in fictione assimilantes, ut pleraque ex ejusdem veteris testamenti cæremonijs, in suas planè superstitiosas, ac impias celebritates transferre ausi fuerunt, ita fortasse

se apertionis, & clausuræ quorumdam Templorum solemnia eos olim temerasse perspicuum est. Siquidem Virgilius, Aboriginum ætate, morem aperiendi Portas templi Iani tempore belli, easque claudendi, & clausas retinendi tempore pacis, viguisse perhibuit; sic enim cecinit:

Mos erat Hesperio in Latio, quem protinus Vrbes *Virgil. lib. 7. Æneid.*
Albanæ coluêre sacrum, nunc maxima rerum
Roma colit: cùm prima movent in prælia Martem.
Sunt geminæ belli Portæ, sic nomine dicunt,
Relligione sacræ, & sævi formidine Martis.
Centum ærei claudunt vectes, æternaque ferri
Robora; nec custos absistit limine Ianus.

Plutarchus verò, *hasce Iani Portas* (inquit) *aperiri bello, & claudi pace compositâ, solemne est*. At Ioannes Rosinus refert, Numam Pompilium secundum Regem Romanorum multis post annis ordinasse, Templum a Romulo ædificatum tempore belli pariter aperiri. Quare Virgilius rem nouam antiquitati affinxit. *Plutarch. in Numa Pompil.* *Ioan. Rosin. lib. 2. c. 3. antiquit. rom.*

Non incongruè igitur tempore, quo Deus exercituum bellum præcipuè infert hostibus humani generis, ut fideles suos a peccatorum uinculis misericorditer absolutos ad pristinam libertatem revocet, Romanus Pontifex Portam Vaticani Templi aperit, ac pace cum ijsdem fidelibus (remissâ eis pœnâ culpæ) compositâ claudit.

Quoad tempus verò ejusmodi solemnitatis in Ecclesiam inductæ, Bruccardus olim Ceremoniarum Præfectus, ac unâ Episcopus Civitatis Castellanæ rem apertè demonstrat: siquidem narrat, se ab Alexandro VI. infra hebdomadam tertiam Adventûs proximam Nativitati Domini vocatum esse, sibique injunctum, ut Portam aurçam Basilicæ Vaticanæ incisis, *Bruccard. in Diar. sub Alex. VI.*

ſis, & verſicoloribus lapidibus diſtingui, & exornari præciperet. Aliqui enim ejuſdem Baſilicæ Canonici Sanctitati Suæ retulerant, a majoribus ſe accepiſſe, initio cujuslibet anni Iubilei illam per Romanum Antiſtitem reſerari, & ſub finem claudi ſolêre. Similis verò Portæ Baſilicæ S. Pauli apertionis, & clauſuræ ſolemnia per Legatum Apoſtolicum expleri conſueviſſe. Subdit autem Bruccardus, cęmentarios dejecto pariete, in quo aurcam Portam Vaticanam elapſo Iubilei anno obſtructam extare, Canonici aſſerebant (prope videlicèt Veronicæ, quod vocabant, Sacellum) nullum antiquæ ibîdem Portæ veſtigium reperire potuiſſe; & in Baſilicâ S. Pauli Archiepiſcopum Raguſinum ab ipſomet Alexandro ad aperiendam Portam Sanctam ejuſdem Baſilicæ ablegatum, tres Portas ſub Porticu aperiri curaſſe, eò quòd Monachi de aureâ Portâ ibîdem obſtructâ in fine præcedentis anni Iubilei, nullam apud ſe traditionem, vel in Archivo monimentum aliquod haberi procul dubio aſſererent; atque adeò, vel minimam aureæ Portæ ſpeciem, aut ejus veſtigium ibi compererunt.

Vrget præterea ad hanc rem firmandam, quòd ex Bonifacij VIII. aliorumque Summorum Pontificum literis indictionis anni Iubilei uſque ad Alexandrum VI. ne verbum quidem ad ejuſdem apertionis, vel clauſuræ ſolemnia pertinens inveniatur; ab Alexandro verò ad ſan.mem. Innocentium X. incluſiuè ſemper in ſimilibus literis ſpecialis, & individua de eâ re mentio habeatur.

Aperiendæ pariter, vel claudendæ aureæ Portæ ritus adeò olim delituit, ut uſque ad Alexandri VI. tempora nulla ejus rei memoria uſpiam occurrat; immò liquidò conſtet ipſum Bruccardum preces in ejuſmodi ſolemnijs adhibendas primùm edidiſſe, eaſque

Cęre-

Ceremoniali Marcelli (Impressoris quidem non Auctoris) curâ in modernâ illius impressione Venetijs apud Iuntas anno MDLXXXII. cum sequenti titulo ac rubricâ adjectas fuisse. *Preces decantatæ, & Cæremoniæ observatæ, aperiendo Portas Sanctas quatuor Ecclesiarum Vrbis Romæ pro anno Iubilei* MDLXXV. *& primò Ecclesiæ S. Petri in Vaticano per SS. D. N. Gregorium Divinâ providentiâ Papam XIII. Opt. Max. observatæ.* *Cærem. Rom. apud Iunt. Venet. impress. pag. 137. post cap. 17. lib. 2.*

Attamen minimè spernenda videntur contraria testimonia Rieræ, Petri Matthæi, aliorumque asserentium, a Bonifacio VIII. Portam auream Sancti Petri ab initio Iubilei reseratam fuisse: immò & Stephani Vinandi affirmantis, Bonifacium concessisse plenissimam indulgentiam ijs, qui Basilicam devotè per illam ingrederentur. Præsertim quòd hisce Auctoribus senum sub Alexandro VI. Basilicæ Canonicorum assertiones arrideant, ex majorum traditione ad eos derivatæ: necnon Numisma æneum, quod Ciaconius impressum repræsentat in vitâ Bonifacij, ex vnâ parte Pontificis effigiem, ex aliâ imaginem Portæ Sanctæ præseferens: tametsi modernum illud ipse Ciaconius, & Victorellus crediderint, ad speciem antiquitatis confictum. *Rier. hist. Iubil. par. 1. lib. 2. Petr. Matth. in hist. Gall. Steph. Vinand in Henul. pro dis.* *Ciac. in Vit. Bonif.*

Præterea lêgimus Summos Pontifices ante Bonifacium VIII. cùm in Cœnobio S. Sabinæ moram traherent, aperire consuevisse Portam auream, quæ adhuc ibi sub Ecclesiæ Porticu visitur. Quod sanè nullis suffultum antiquitatis monumentis, nullis historicorum testimonijs comprobatum, adeò illorum notitiæ delituit, ut solus ipse Auctor id ominatus fuerit. Quatenus verò Porta, quæ ibi in Porticu obstructa etiam nunc appâret, quamvis ad Iubilei anni usum olim adhibita fuisset; potiùs ob luem in Suburbijs, vel prope, anno Iubilei grassantem, Basilicæ S. Pauli Ec-

cle-

clesiam S.Sabinæ ſubrogatam putaremus; vtì de hujuſmodi aliarum Eccleſiarum ſubrogatione ſuo loco dîcemus. Præcipuè enim ſan. mem. Vrbano VIII. Pontifice Eccleſiam S. Mariæ Tranſtyberim anno Iubilei MDCXXV. ſuffectam nos ipſi vidimus: translato in eam Aureæ Portæ uſu, quæ ibidem prope januam lateralem ad præſens quoque coſpicitur. Neminem verò reperire potuimus, qui de ſubrogatione Portæ S. Sabinæ mentionem vel minimam faciat.

Hæc præmittere placuit; ut origine, & ejuſdem Iubilei ſolemnijs in genere prælibatis, gradatim poſtea ad narrationem cujuslibet anni Iubilei a tempore, quo Hiſtorici, vel Cæremoniarum Magiſtri aliqua de ijſdem annis memoriæ prodiderunt, deſcenderemus; & ita quædam notatu digniora, pia ſcilicèt Summorum Pontificum geſta, ſuo loco & tempore in ſecundâ parte hujus Diſſertationis repetita, referentes, innatam Chriſti-fidelium in Cathedram Principis Apoſtolorũ religionem legentium animis altiùs imprimeremus.

Adhuc tamen, antequàm ad eorumdem ſingulorum Iubilei annorum narrationem propiùs accedamus, neceſſarium duximus, ſummis ſaltem labijs delibare diſſenſionem ſcribentium in ſupputatione eorumdem annorum, ut ſeriem ſubijciendam, erroribus immunem, comprobemus.

In primis verò Diuus Antoninus minimè cognovit Iubilei anni celebritates a Bonifacio IX. & a Martino V. peractas.

S. Antonin. in hiſt.

Iacobus Philippus Bergomas a Iubileo Bonifacij VIII. memoravit Iubilei annos Bonifacij IX. Nicolai V. & Alexandri VI. cæteros interea celebratos ſiluit.

Iacob. Philip. Bergom. in Suppl. Chron.

Franciſcus Sanſovinus ſextum Iubilei annum aſſeruit ab Alexandro VI. celebratum, cùm is procul dubio octavus fuerit.

Sanſouin. in addit. ad ſupplem. Iacob. Philip. Berg.

Pla-

Platina Iubilei annos ab Vrbano VI. & a Martino V. peractos silentio preterivit. *Platin. in Vit. Pont. Roman.*

Volaterranus recensuit Iubileos tantummodò Bonifacij VIII. Nicolai V. Sixti IV. & Alexandri VI. cæteros oblivioni tradidit. *Volaterran. Comm. l. 22.*

Ioannes Mariana numeravit tantùm annos Iubilei celebratos a Bonifacio VIII. Clemente VI. Bonifacio IX. & Sixto IV. reliquos prætermisit. *Ioann. Marian. in hist. rer. Hisp.*

Cyrillus Francus Servita attulit celebritates ejusmodi a Bonifacio VIII. Clemente VI. Bonifacio IX. Nicolao V. Paulo II. Alexandro VI. Clemente VII. Iulio III. & Gregorio XIII. editas; at Iubilei annos Vrbani VI. & Martini V. silentio obvôlvit, & Iubilei annum MCCCCLXXV. Pauli II. asseruit, quem Sixto IV. tribuere debebat. *Cyrill. Franc. seruit. de Iubil.*

Ioannes Baptista Leonius Martini V. Iubileum minimè recensuit. *Ioann. Bapt. Leon. epist. ad Marc. Quirin. impress. in to. 2. Ideâ Zacchij.*

Genebrardus Iubileum a Nicolao V. celebratum quintum memoravit, quem sextum fuisse certum est. *Genebrard. in Chronograph.*

Octavius Pancirolus asseruit, ab Vrbano VI. annum MCCCLXXXIII. & a Ioanne XXII. annum MCDXVI. Iubilei celebritate decoratos accepisse ex Constitune Pauli II. In eâ tamen de illâ re nulla fit mentio. Præterea subdit, Martinum V. non publicasse, sed solummodò confirmasse Constitutionem Vrbani VI. quod secus evênit. *Pancirol. l. Tesori nascosti di Roma.*

Augustinus Valerius Cardinalis de Veronâ tacuit Iubileum a Martino V. peractum. *Augustin. Valer. Card. Veronen. Comment. de Iubil. ann. 1600*

Thomas Vandinus affirmavit, Vrbanùm Sextum ejusmodi anni celebritatem ad trigesimum quemque annum reduxisse, & primam ejusmodi reductionem in praxim redactam fuisse a Bonifacio IX. anno MCCCC. quem MCCCXC. extitisse liquet. Præterea Paulum II. celebrasse, ait, annum Iubilei MCDLXXV. *Thom. Vandin. in Concion. Anni Sancti.*

quem Paulo è vivis erepto a Sixto IV. peractum fuisse liquidò constat: præterit autem Iubileum Martini V.

Robertus Miræus omittit Iubileum ab Vrbano VI. celebratum.

Robert. Miræus in Chron.

Horatius Tursellinus non recensuit Iubilei annos ab Vrbano VI. & a Martino V. peractos.

Horat. Tursellin. in Compend. hist.

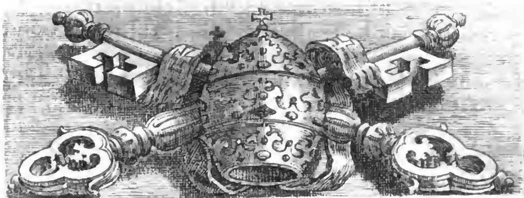
Iacobus Godonius memorat Iubilei annos Bonifacij VIII. Clementis VI. Vrbani VI. Sixti IV. Alexandri VI. & Clementis VIII. cæteros etiam modernos alto silentio involvit.

Iacob. Godon.

Verùm de his satis, & jam ad nostræ hujus Dissertationis secundam partem gradum faciamus; cùm prædicta attigisse sufficiat, ne nos in serie, quæ sequitur, perperàm aliorum errore deceptos damnari contingat.

DE

DE ORIGINE ET PROGRESSV CELEBRITATIS ANNI IVBILEI

PARS II. CAP. I.

De Iubilei ſecularis anno MCCC. a Bonifacio VIII. peracto.

ONIFACIVS VIII. Iubilei celebritatem quolibet ſeculari anno recolendam reſtauravit, ſeu inſtituit, eamque anno MCCC. jam incæpto indixit, ac religioſè obivit: conceſſitque peregrinis, alijſque exteris verè pœnitentibus, & confeſſis quindecim, Vrbis autem ipſius incolis triginta vicibus, totidem diebus Baſilicas Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quam tunc adjecit, viſitantibus, pleniſſimam delictorum omnium remiſſionem. Exeunte autem anno, earumdem indulgentiarum lucrum ijs impertivit, qui in Vrbe aderant pere-

grinis: nec præſtitutum viſitationum numerum expleverant, vel eo non abſoluto deceſſerant, ſeu ſacrum iter legitimè impediti proſequi non potuerant. Terminum præterea prorogavit ad Dominicam proximam Reſurrectionis Domini, ſubſequentis anni ijs, quibus de alieno infra annum ſatisfacere non licuerat. Ter pariter, nempe feriâ quintâ majoris hebdomadæ; die Dedicationis Baſilicarum Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & feſto Nativitatis Domini Iubileum indulſit omnibus ijs, qui animo injunctas viſitationes perficiendi ad Vrbem conceſſerant, dummodò ſaltem unicâ ex præfatis diebus Baſilicas viſitarent. Declaravit etiam Iubilei annum non extendi ad annum Incarnationis Dominicæ, ut aliqui putabant, ſed ad annum Nativitatis Domini juxta ritum Sanctę Matris Eccleſiæ.

Publicandi Iubilei tempus inſtabat, Cathedræ ſcilicèt S. Petri celebritas, in quâ idem indictum fuit lecto Diplomate *Antiquorum* &c. in ipsâ Baſilicâ Vaticanâ, ut Stephaneſius tradit, non quidem in Atrio Baſilicæ, ut alij retulerunt. Illico Romani & advenæ eo pietatis ardore Apoſtolorum Baſilicas luſtrare cœperunt, ut idem Stephaneſius ita de eâ re ſcripſerit: *Nec mora, totius Orbis Caput Roma, Civitatis populus nullo ſexus, vel ætatis, dum pubertatis annos exegiſſet, diſcrimine, ad ſuorum Baſilicas Patronorum* (quos ita pariter appellavit Antoninus Epiſcopus Conſtantienſis) *quoad dierum intervallum finem accepiſſet, curſitabat; nec defuêre innuptæ, die ob virginitatis pudorem domi virorum aſpectibus obtecta, nocte ſub fidâ matronarum cuſtodiâ ad ſacras Principum ædes migrantes. Incredibilis porrò hominum multitudo, non modò ex Italiâ, Siciliâ, Sardiniâ, & Corſicâ, ſed ex Gallijs, Hiſpaniâ, Angliâ, Germaniâ, & Hungariâ ad Vrbem properavit. Nec ſolùm juve-*

Iac. Card. Stephaneſ. de Iubil.

Idem c. 4. & 6

Antonin. Epiſt. Conſtãtien. ad Arcad. epiſt. 136.

nes, & vegetæ ætatis, sed etiam septuagenarij, & infirmi, qui lecticis vehebantur, ad Vrbem confluxerunt.

Eumdem advenarum concursum confirmant omnes Ecclesiasticorum Annalium Scriptores, inter quos Ioannes Philippus Bergomas, Bucholcerus, & Gualterius ex Crantzio referunt, eo anno ad indulgẽtiam acquirendam tantam undique hominum multitudinem Romam confluxisse, *ut vix incedere per Vrbem amplam, & vastam liceret.* *Io:Phil. in supl.Chron. Abrah.Buchol. & Io:Gualter. in Chronol. Crantz.Sax. l.8.c.36.*

Id-ipsum sanè comprobat Chronicon Colmariense, in quo hæc memoriæ commendata leguntur. *Bonifacius VIII. ratione Iubilei omnibus venientibus Romam tanta absolutionis beneficia contulit, quòd tantus factus est concursus Romam, ut sæpiùs unâ die fuerint in eam ingressi, eâque egressi triginta millia hominum.* Sanctus Antoninus: *Ex omni natione*, ait, *quæ sub Cælo est fidelium, & mares, & fœminæ ad eam indulgentiam profecti sunt; adeò ut communiter diceretur, quòd sine Romanis, solùm ex peregrinis ducenta millia essent per totum illum annum in Vrbe sine ijs, qui erant in viâ; tamen satìs copiosè provisum est de victualibus.* *Chron.Colmar ann.1300.* *S. Antonin. tit. 20. c. 8. §.11.p.3.*

Stephanus Infessura in suis Diarijs Italo idiomate scripsit, quæ in latinum translata ad verbum subijcimus: *Anno* MCCC. *Bonifacius VIII. celebravit Iubileum, pro quo consequendo tantus populus Romam profectus est, ut via vix eam multitudinem caperent. Quo anno Romam etiam vênit germanus frater Philippi Pulchri Galliarum Regis, Carolus Valesij Cenomanorum Comes, qui a primo matrimonio celebs uxorem duxerat Balduini junioris Græcorum Imperatoris ex Philippo filio neptem Catharinam, itaque Soceri jure Augustus dici contendebat.* *Stephan. Infessur.in Diar. in Bonifac. VIII.*

De Caroli Martelli Regis Hungariæ ad Vrbem ob indictum a Bonifacio Iubileum adventu, Summontius, & Constantius agunt: & Trithemius de plerisque *Summont. & Constant. in hist.Neap. p.2.*

Tritbem. in Chronic. Hirsaugien. que Principibus, Episcopis, Abbatibus, alijsque ex Germaniâ Præsulibus, & Magistratibus.

Baronius denique in schedulis ex codice, in quo continentur Dialogi Beati Gregorij, ut scribit ex eo Raynaldus: *Admirabilis*, inquit, *Christiani populi multitudo ad obtinendam omnium peccatorum remissionem plenissimam, Apostolorum limina visitavit, & quia sicut arena maris Christianus populus confluebat ad Vrbem, nullo modo credi potuit, quòd tantus populus saturari potuisset: sed Dei cooperante gratiâ, tanta fuit abundantia victualium, quòd quantò magis populus multiplicabatur, tantò alimoniarum copia redundabat. Præterea eodem ipso Iubilei anno in Sanctorum Apostolorum Basilicis a diversis languoribus plurimi curati sunt; exibant siquidem dæmonia a multis, clamantia, & dicentia, quòd non solùm Apostoli Petrus, & Paulus ipsa eijciebant è corporibus obsessis, quæ invaserant, sed multitudo animarum populi Christiani & illas, quæ exigentibus peccatis, laqueis diabolicæ fraudis se subdiderant, a* Iesv *Christo impetrabat, è faucibus eorum liberari: & plusquàm publicè clamabant, quòd dictorum Apostolorum meritis, omnes animæ in Purgatorio existentes, a pœnis liberatæ, gloriam æternam obtinere meruërunt.*

Raynald, Contin. annal. Baron. ad ann. 1300 num. 7.

Hinc igitur colligi potest, quantùm plurimorum oratio efficax sit apud Deum, qui in Matthæo nobis promisit, *quòd ubi duo ex nobis consenserimus super terram, de omni re quæcumque petierimus fiet nobis.*

Matth. 18. num. 19.

Nec concursum ad Vrbem minuit Edictum, ne quis è Regno Galliarum Romam adiret, a Philippo Pulchro irâ in Bonifacium commoto euulgatum. Spes enim Terræ Sanctæ è manibus Saracenorum recuperandæ Bonifacio effulserat ex insignibus Cassani Tartarorum Regis victorijs. Hic subactis Ægypto, Damasco, Syriâque, Christianam fidem amplexus, jam-

jam

jam ad Hierosolymam iter intendebat, ut illam Christianis liberam restitueret. Bonifacius itaque animum, & vires ad id intendens, memoratum Philippum ad piam expeditionem inflammare satagens, Apameensem Episcopum Oratorem ad illum designat. Is cùm ad sacram Vrbem communibus viribus redigendam, Regem id obire renuentem ferventi motus zelo *minis* urgeret; *adeò ejus accêndit iram*, ut ille *quemquam è suo Regno Romam* proficisci præfato *atroci vetaret Edicto*. Nihilominùs Pontificalis Indulgentiarum beneficij fama, in omnes Orbis Christiani partes perlata, ita incredibilem totius Occidentis excivit sedibus suis molem, ut Ioannes Villanus oculatâ fide testetur, nullum ferè abijsse diem, quin Vrbs Romana cc. peregrinorum millia hospitio exciperet: Dei providentiâ (ut ait nunquam satìs celebratæ memoriæ Lucas Waddingus, nobiscum, dum vixit, amicitiâ conjunctìssimus) victualium copiâ cum hominum numero excrescente.

Aytonus hist. Orien. c. 43. & 44.

Tursell. Epit. hist. an. 1300.

Vill. l. 8. c. 36

Vvadd. annal. Ord. min. an. 1300.

Verùm quia in Casanum Tartarorum Regem incîdit sermo, ejusdem conversionis causam, per ea tempora, si Walsinghamo subscribere velimus, insignibus nobilitatam miraculis, ad eximium nostræ sanctæ fidei decus, & ornamentum, referemus. Prædicto Regi tunc Pagano ex suâ conjuge Christianâ, Regis Armeniæ filiâ, natus erat infantulus, ita hispidus, adeòque deformis, ut vix humana species in eo apparêret. Rex itaque ob adulterij suspicionem Reginam cum puero flammis comburi præcepit. Illa in tali discrimine posita, divino instinctu ducta, enixè Regem rogavit, ut antequàm neci traderetur, se Christianorum more, animo ritè expiato, angelicâ dape refici, ac filium sacrâ baptismatis undâ ablui permitteret. Res mirabilis dictu, visuque! Puerum è salutari lavacro eductum, illico mundum, ac mirè speciosum Rex,

Vvalsing. in Eduar. I.

cun-

Vualsing. loc. cit. Io:Vill. d. l. 8, c. 35.

cunctique adſtantes conſpexêre. Quamobrem, ut tradunt idem Walſinghamus, & Ioannes Villanus rem fusè narrantes, ipſe non minùs miraculo attonitus, quàm lætitiâ geſtiens, cum universâ familiâ ſacro fonte lustratus, Chriſtianam fidem ſuſcepit. Sed jam ad noſtrum inſtitutum redeamus.

Bonifacius VIII. lit. Dat. Romæ apud S. Petrum Kal. martij Pont. ann. 6. incip. Nuper per alias.

Declaravit pariter Bonifacius, quòd deferentibus victualia, & arma ad infideles, Iubileum minimè ſuffragaretur, his verbis: *Verùm quia multi indulgentiarum gratiâ ſe reddunt indignos, declaramus expreſsè, & dicimus manifeſtè, quòd illos falſos, & impios Chriſtianos, qui portaverint, vel portabunt merces, ſeu res prohibitas Saracenis, vel ad Terras eorum reportaverint, vel reportabunt, ab eis indulgentiarum hujuſmodi, cùm non ſint capaces, nolumus eſſe participes, ipſoſque penitus excludimus ab eiſdem* &c.

Sub finem verò ejuſdem anni Iubilei, literis non bullatis Bonifacius exteris, qui tunc erant in Vrbe, quàmvis non complevissent injunctas viſitationes, Iubileum conceſſit; ut ita ad domos quoſque ſuas ſacris muneribus donatos hilares dimitteret.

CAPVT

CAPVT II.

De Iubileo celebrato Anno MCCCL. *a Clemente VI. quinquagesimi Indictione statutâ.*

CLEMENS VI. quinquagesimo quoquo anno Iubileum celebrandum fore sancivit ex Sanctæ Birgittæ, vt supra innuimus, revelatione, de quâ testimonium perhibet Alphonsus Eremita, Episcopus olim Giennensis, ejusdem S. Birgittæ peregrinationum comes, atque cælestium omnium arcanorum particeps. In eâ memoratur, ante annos triginta revelatum fuisse S. Birgittæ indictum iri Iubileum anno MCCCL. ac simul iniunctum, ut ex parte Dei Omnipotentis Clementi VI. non adhuc Pontifici inter alia scriberet, quòd prædicaret, & annunciaret gentibus annum Iubilei millesimum trecentesimum quinquagesimum.

Reuel. S. Birgit. lib. 6. cap. 63.

Alphons. Giennen. Episc. informat. super legit. Vrbani VI. elect.

Insuper tradit Augustinus de Angelis, Clementem VI. tum Romanorum civium precibus motum, tum visione reverendæ cujusdam personæ, manu duas claves gestantis, dicentisque sibi: *Aperi ostium, & ex eo ignem mitte, quo calefiat, & illuminari valeat totus mundus*, Iubileum ad quinquagesimum quemque annum more Mosayco reduxisse. Avenione tamen degens Clemens, provinciam celebritatis ejusdem anni commisit Annibaldo Cardinali Ceccano Episcopo Tusculano Legato ad id specialiter deputato, cum amplissimis facultatibus reducendi arbitrio statutum numerum dierum visitationis Ecclesiarum, quibus libuisset, ut Albericus refert, sibimet, coniugi, & filijs

Augustin. de Angel. in hist. Eccl. ad ann. 1342.

Alberic. in Dictionar. verb. Iubileus Annus.

indultum, ut sexies visitaturi Basilicam Iubileum consequerentur: immò ad unicam interdum vicem visitationum numerum ob victualium penuriam contractum, testantur Ananias, & Thomas Fiortifiocca.

Ananias Thom. Fortific. in vit. Nicol. de Renzio.

Alium pariter ejusdem Legationis comitem Guidonem tit. S. Cæciliæ etiam in Hungariam destinatum perhibet Henricus Rebdorfius Monachus, nec-non tertium addit Ciaconius, videlicèt Petrum Cyriaci tit. S. Chrysogoni Presbyterum Cardinalem; iisque ab Vrbe absentibus, facultatem reducendi dies visitationum a Clemente tributam fuisse Pontio Episcopo Vrbevetano, idem Rebdorfius, & Bzovius tradunt.

Rebdorf. in Chronic. Ciac. in vit. Clement. VI.

Accidit verò, quòd prope fuerit, ut Cardinalis Annibaldus reformationi Vrbis intentus a seditiosis appetitus, lapidibus obrueretur; nisi Ioannes de Lucâ Præceptor tunc Nosocomij S. Spiritûs in Saxiâ, & Generalis Ordinis ejusdem Magister, olim prædecessor noster, magnæ quidem auctoritatis vir, in plateam Sancti Petri, ubi tumultus gliscebat, profectus, furentis plebis insaniam cohibuisset, ut Thomas Fiortifiocca refert. Quare de Ioanne Præceptore, haud ineptè canere possimus illud Virgilianum:

Rebdorf. ubi supra. Bzou. tom. 14. ad an. 1350.

Thom. Fiortifiocc. c. 17.

Ac veluti magno in populo cum sæpè coorta est
Seditio, sævitque animis ignobile vulgus,
Iamque faces, & saxa volant, furor arma ministrat;
Tum pietate gravem, ac meritis si fortè Virum, quem
Conspexere, silent, arrectisque auribus astant.
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.

Virgil. Eneid. lib. 1.

Eo anno, ut scripsit Mattheus Villanus ejusdem ævi historicus, Christi-fideles amplissimæ veniæ peccatorum, quam Summus Pontifex Dei Vicarius clargitus fuit, consequendæ causâ permoti, incredibili alacritate sacrum iter periculis omnibus, & incommodis posthabitis susceperunt; totque undique Ro-

Matth. Villan lib. 1. c. 56.

mam

mam confluxere, ut communi consensu existimatum fuerit, a festo Christo Nascenti sacro cunctis solemnibus, ac Quadragesimæ diebus usque ad Dominicæ Resurrectionis Pascha decies, ac duodecies centena circiter peregrinorum millia euntium, ac redeuntium in Vrbe versata fuisse: sacro autem Ascensionis Domini, & Pentecostes tempore ultra octies centena millia: verùm procedente anno numerum imminutum, non tamen adeò, ut quotidie saltem ducenta hominum millia Romæ non reperirentur.

Subdit præterea Villanus, remisso æstu, auctum fuisse peregrinorum numerum, ac præcipuè tunc Transalpinos, plerosque utriusque sexûs generis nobilitate conspicuos ad Vrbem convolasse; inter quos recensentur, ut Augustinus Cardinalis Veronensis ex Surio acceptum refert, S. Birgitta, ad quam, cùm Romæ degeret, Catharina ejus filia, marito Sueciæ Regis cognato concedente, vênit vnà-cum plerisque nobilibus peregrinis, & copioso familiarium agmine: Maria Guidonis Cardinalis soror, Boloniæ in Belgio Comitissa: Insularum, Fuxique pariter Comitissæ: Marchionissa Montis-ferrati: Vicecomes Caramagni: Elnensis Episcopus, Sacri Imperij Princeps: alijque spectatæ dignitatis viri, ac fœminæ, qui Ecclesias Vrbis non sine magno pietatis sensu perlustrarunt, de quibus ejusdem Clementis literæ clarissimum reddunt testimonium.

Augustin. Cardinal Veron. Comment. ad Iub. Clem. Sur. to. 4. die 23. Iulij.

Clem. VI. liter sec. to. 8 pag. 298. tom. 9. pag. 113. 118. & 131.

Præterea Ludovicus Hungariæ Rex, ut tradit Antonius Bonfinius, dispositis in Regno Neapolitano Præfecturis, cæterisque rebus, quæ magni momenti erant, licèt gravis in Italiâ lues ubique grassaretur, cùm Iubilei annus instaret, in quo delictorum expiatio, & animarum salus Romæ a resipiscentibus comparabatur, pientissimus ac religiosissimus Princeps

Anton. Bonfin. dec. 2 lib. 10. Summont. p. 3 l. 3.

propriæ salutis occasionem prætermittendam non esse ratus, Vrbem visere, & mox in Hungariam redire statuit: Bzovius insuper addit, eumdem Regem pluries Basilicam Apostolorum peditem visitasse, sacrum Christi Sudarium veneratum fuisse, & quotidie rei divinæ in Ecclesiâ Vaticanâ solemniter celebratæ intervenisse; aliosque Reges, ac Principes Romam se venturos palàm professos fuisse narrat, nisi rerum publicarum curis distenti fuissent.

Bzou.tom.14 ad ann.1350.

Idem comprobant Clementis literæ, quibus præfati Regis, aliorumque preces, ut memoravimus, rejectæ, oculis subijciuntur, nec-non alijs plerisque Epistolis, quibus elapso Iubilei anno idem Pontifex eorumdem supplicationibus benignè arrisit, propterea quòd se paratos Romam venire ostenderant, nisi Regnorum necessitatibus implicarentur. Quin & literis ad Archiepiscopum Brundusinum, in Siciliâ Apostolicæ Sedis Nuncium, directis Clemens facultatem dêdit, ut triginta fideles Iubilei munere ditare posset, dummodò adeundæ Vrbis ad veneranda sacra Apostolorum limina desiderio flagrassent, at justis impedimentis distracti propositum implere non valuissent.

Clem.VI. lit. dat. Auen. 19. Kal. Septembris ann. 2.

Clem. VI. lit. secr. tom. 9. pag. 249.

De eodem Iubilei anno præter alios hæc scripsit eloquentissimus Petrarcha: *Quàm dulce est Christiano animo Vrbem cernere Cœli instar in Terris, sacrosanctis Martyrum nervis, atque ossibus confertam, & veri testium pretiosâ cæde respersam: Videre venerandam populis Salvatoris imaginem*, nempe Veronicam, *& in saxo durissimo æternùm gentibus adoranda vestigia, ubi ad literam impletum cernitur illud Isaiæ: Et venient ad te curvi filij eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi: circumire Sanctorum tumulos, vagari per Apostolorum atria, melioribus jam curis comitibus.*

Petrarch. lib. 2 epist. famil. epist. 9.

Isai. cap. 60. num. 14.

Pere-

Peregrinorum ſiquidem Veronicam videndi ſtudium, ac pietas, ſicuti Villanus refert, olim adeò vigebat, ut præfato Iubilei anno, nonnulli præ turbâ eliſi, extinctique in Vaticano interdum comperti fuerint. Luculentiùs verò prædictus Henricus Monachus oculatus teſtis, lugubrem ſanè narrat hiſtoriam: nimirum Dominicâ Paſſionis, cùm primùm oſtenſum eſſet Sudarium Domini, ſive Imago delata per Veronicam, eximiâ ob concurſum populi colliſione in Eccleſiâ S. Petri, ſe præſente, plurimos ſuffocatos perijſſe.

Villan. l. 11. c. 56.

Henric. Monach. in Chronic.

Eluxit præterea piorum liberalitas erga Principis Apoſtolorum ſacra pignora in pleriſque muneribus Aræ maximæ Vaticanæ magnificè oblatis: adeò ut ſubortam, quemadmodùm proximè diximus, circa eorumdem partitionem, controverſiam inter Præfectum Cameræ Apoſtolicæ, & Archipresbyterum, & Canonicos Baſilicæ, Pontifex extinguere ſuis literis neceſſarium duxerit: licèt enim Baſilicis Apoſtolorum idem Clemens nunquam ſatis laudatam Sacroſanctam Baſilicam Lateranenſem (prout Gregorius XI. Baſilicam Liberianam) adjeciſſet, attamen fidelium pietas erga Baſilicam Vaticanam conſtans perpetuaque perennavit.

Greg. XI. Conſtit. Saluator. dat. Auenion. 3. Kal. Maij Pont. ann. 3.

CA-

CAPVT III.

De Anno Iubilei MCCCXC. *ab Vrbano VI. indicto, & a Bonifacio IX. celebrato.*

Gobellin. in Cosmodrom. aet. 6. c. 81.

OST hæc, ut fusè Gobellinus commemorat, Vrbanus VI. constituit annum Iubilei per Clementem VI. de centesimo ad quinquagesimum contractum, temporibus inde secuturis, de trigesimo tertio in trigesimum tertium quemlibet annum observari debere, & annum proximum MCCCXC. Iubileum fore indixit: eâ motus ratione, *quòd totum tempus vitæ Domini nostri* IESV *Christi post ejus nativitatem, unde omnes indulgentiæ peccatorum emanarunt, ac thesaurus Ecclesiæ cumulatus est, triginta trium annorum curriculo completum fuerit.* Sunt verba ipsius Gobellini.

Vrban. VI. Constit. edit. 3. Idus Aprilis ann. Pont. XI. Christi 1389.

Id-ipsum confirmant plerique Auctores, quos longum esset recensere, & clarè comprobat Paulus II. in Constitutione *Ineffabilis*. Quamobrem corrigendus est error Panciroli, in quem incautè nonnulli Auctores inciderunt, quòd nempe idem Vrbanus Iubileum celebrandum indixerit annum MCCCLXXXIII. cùm constet, Bonifacium IX. annum Iubileum ab Vrbano indictum celebrasse MCCCXC. ut inferiùs patebit. Error tamen Panciroli innititur decursui triginta trium annorum a proximo Iubileo MCCCL. cui superaddito numero triginta trium annorum conficitur annus MCCCLXXXIII.

Paul. II. Const. ann. 1470. 13 Kal. Maij Pon. ann. 6. Octau. Pancir. Tesori nascosti impress. ann. 1600.

Verùm ut hæc supputatio falsa evincitur ex Historicis, immò & a Pontificiorum Diplomatum narrativis;

vis;

vis; ita Iubileus annus MCCCXC. nullatenus respondet revolutionibus annorum triginta trium a Nativitate, vel a Passione Domini: Siquidem quadragesima secunda triginta trium annorum, quæ tunc contingere poterat, revolutio complebatur anno MCCCLXXXVI. Latet itaque, quâ ratione Vrbanus annum MCCCXC. utì trigesimum tertium ætatis Domini Iubileum constituerit, ac indixerit, eumque Bonifacius celebraverit: sed res ita se habuit, & historica narratio ei, quòd factum fuerit, non quod faciendum foret, obsequitur.

Non desunt tamen, ac præ cæteris Cyrillus Francus Servita, qui asserant, ejusmodi reductionem ab Vrbano VI. confictam esse, cùm de eâ S. Antoninus, Sabellicus, Nauclerus, & Tarcagnota ne verbum quidem scripserint: fatendum tamen est, hos penitùs ignorasse Constitutionem Bonifacij IX. (quâ ipse trigesimi tertij anni reductionem confirmavit, deque illâ literis ad Richardum Angliæ Regem mentionem fecit) nec-non Pauli II. *Ineffabilis*, & Sixti IV. *Pastoris æterni*, eamdem reductionem recensentium. Licèt verò Benzonius Episcopus Recinetensis; & Nicolaus Alamannus a Victorello relatus, perquisitas Vrbani VI. ejusmodi reductionis literas reperire non valuisse asserant, non tamen evincunt, eas ad manus Abbreviatorum de Curiâ præfatorum Pontificum minimè pervenisse, & forsan apud illos perijsse.

Cyrill. Franc. Seruit. de Iubil. c. 9.

Benzon. Episc. Recineten. de Iubil. Nicol. Alaman. Victorell. de Iubil. p. 2.

Sunt etiam, qui ad trigesimum, ad trigesimum quartum, & trigesimum sextum annum reductionem Iubilei reijciunt: eamque anno MCCCLXXXIIX. ab Vrbano VI. decretam asseverant, ut præter alios Lilius Gregorius Giraldus Theodorici è Niem errorem secutus. Itaque alij Iubilei annum ab eodem Pontifice Vrbano celebratum asserunt anno MCCCLXXXIX. alij a Boni-

Papir. Massonus de vit. Episc. Vrb. Ciac. in Bonif. VII. Iac. Gordon. Chronol. Panuin. in Vrb. VI. Il. Girald. de an. & mens.

Theod. è Niem. l.1. c.68. Gib. Genebrardus Cronogr. Petr. Opmeerus Chronogr. Bonifacio IX. anno MCCCXCI. vel anno MCCCXCIII. eâ fortasse specie decepti, quòd extent literæ Bonifacij IX. concessionis Iubilei plerisque Principibus, ac populis, exacto scilicèt Iubilei anno expeditæ.

Boet. de Iur. Iubil. & Indulg. n. 11. At prorsus inane, & a veritate nimis alienum est dictum Boëtij Eponis, asserentis Gregorium XI. celebrasse Iubileum anno MCCCC. cùm jam anno MCCCLXXVIII. idem obijsset. Prout etiam in hujusmodi errore versati sunt ij, qui præfatum Gregorium XI. reductionis Iubilei ad trigesimum tertium annum auctorem constituunt; dum ille de ejusmodi reductione statuendâ tantùm cogitavit, sed eam in praxim minimè redegit, ac tantummodò inter alias Basilicas anno Iubilei invisendas, Basilicam S. Mariæ Majoris adjecit, ut Paulus II. ejus Successor, & Sixtus IV. demonstrant. *Paul. II. Const. ineffabilis: Sixt. IV. Const. saluator.* Sed parcendum est plurima narrantibus, si interdum in aliquem errorem labantur, quibus omnia oculis subijcere concessum non est.

De his autem satìs: & veram annorum Iubilei seriem prosequamur.

Bonifacius IX. Iubilei annum MCCCXC. ab Vrbano VI. indictum celebravit, tanto exterorum ad Vrbem concursu, ut Theodoricus è Niem scripserit, innumerabiles peregrinos, postquàm Iubileus incæpisset, præsertim ex Alemanniâ, Hungariâ, Poloniâ, Bohemiâ, Angliâ, alijsque Regnis, & regionibus ex obedientiâ Vrbani ad Vrbem confluxisse, licèt quibusdam Germaniæ Civitatibus Bonifacius lucrandarum ibîdem Iubilei indulgentiarum modum præscripsisset; videlicèt, ut nonnulla earum Templa religiosè lustrarent: sumptus verò in itinere faciendos Quæstori Pontificio pro instaurandis Vrbis Ecclesijs persolverent, ut pariter in alijs Regnis factitatum fuisse liquet, literis ejusdem Bonifacij ad Conradum Episcopum *Theodoric. è Niem. lib. 1. c. 68.*

Ame-

Ameliensem. Propositus verò quæstus adeò in abominabilem quorumdam Religiosorum, & Clericorum avaritiam degeneravit, ut idem Bonifacius alijs literis ad Benedictum Ferrariensem, & Beltrandum Novocomensem Episcopos per Italiam Commissarios Apostolicos constitutos, nec-non ad Gerardum Razeburgensem Antistites per Germaniam adlectos reprimendæ simoniacæ fraudi, ut Gobellinus affert, egregiam operam dederit, ne immanis illa labes viros Ecclesiasticos deformaret.

Bonifac. IX. Epist. cur. lib. 1. pag. 337.

Idem ad Benedictum Ferrarien. ex lit. dat. 14. Kal. Novembris an. Pont. 1.

Idem ad Gerardum Razeburgen. lib. 1. epist. cur. pag. 298.

Gobellin. c. 86. & 87.

Eodem ipso anno Wenceslaus Rex Bohemiæ Iubileum Pragæ celebrare cupiens, id ex voto a Bonifacio obtinuit, ut Romano more, ac ritu obire posset. Insigni igitur religione, ac mirâ hominum frequentiâ, qui non Iubilei tantùm intuitu, verùm reliquiarum sacrarum visendarum gratiâ eò confluxerunt, pia celebritas acta est.

Præterea Richardo Angliæ Regi, adeò Regni negotijs implicato, ne posset Romanam peregrinationem suscipere, ejusque uxori Annæ Wenceslai Imperatoris filiæ id sibi etiam concedi enixè flagitantibus Iubileum Bonifacius indulsit, quo in Anglia frui liceret.

Bonifac. IX. lit. dat. 4. non. Ian. Pont. an. 1. Incip. exigunt devotionis.

Simili pariter privilegio donavit Ioannem I. Lusitaniæ Regem, ejusque uxorem Philippam, de quo literas in Vaticanæ Bibliothecę Archivo lêgimus. Vniversis quoque Terrarum, & locorum ditionis Stephani Friderici, & Ioannis fratrum, cæterorumque Bavariæ Ducum, & partium adjacentium incolis per tres dietas legales literis ad Apostolicæ Sedis Nuncium directis Iubileum concessit; labore tamen personali, quem ijdem subijssent ad Vrbem peregrè profecturi, in alia pietatis opera commutato; nec-non Longobardis, ut Bernardinus Corius asserit, qui bel-

Idem lit. Incip. Dudum dat. 4. non. Ianu. eodem an. 1390.

Idem lit. ad Herman. de Baluest, Prapos. S. Andr. Frisingen.

Cor. in hist. Mediol. par. 3. ad an. 1391 lorum turbine vexati Romam adire nequiverant, supplicante Ioanne Galeatio Vicecomite, injunctâ videlicèt visitatione Ecclesiarum, quas Ordinarius designasset; easque S. Mariæ Virginis, Sanctorum Nazarij, & Laurentij, S. Ambrosij, & S. Simpliciani idem Corius recenset.

Hist. Erferd. Landtg. Turing. c. 135. Misniæ etiam Incolis anno MCCCXCIII. Willelmi Marchionis precibus ab octavo Paschatis die ad celebritatem S. Andreæ Apostoli id-ipsum concessit, ac præcipuè Fratribus Ordinis S. Dominici in Capitulo generali Erfordiæ tunc congregatis.

Ioan. Bapt. Pign. de Princip. Atestin. lib. 5. Ex Italorum verò Principibus, qui Iubileum consequendi causâ Romam eo anno conuenerunt, insignis fuit Alberti Estensis Ferrariæ Marchionis pietas, qui, ut Io: Baptista Pigna commemorat, cum quadringentis suis familiaribus, uniformi habitu indutis, magno religionis sensu ad Vrbem vênit.

CAPVT IV.

De Anno MCCCC. *quem aliqui Iubileo sacrum fuisse asseruerunt.*

Boninsegn. lib. 4. hist. Florent. LICET verò decennium tantùm intercessisset a præterito Iubileo ad annum millesimum quadringentesimum, & lues, ut Boninsegnius refert, Italiam dirè vexaret, quam ob causam, & ob populi Romani dissidia Bonifacius Româ digressus, Asisij degebat. Idem Pontifex a Romanorum Legatis, ut ardentissimè exoptabat, *Platin. in Bonif. IX.* exoratus, teste Platinâ, Romam redijt, quasi vellet Iubilei annum celebrare: verùm a Iubilei concessione pror-

prorsus abstinuit. Verba Platinæ sunt: *Legati Populi Romani, appropinquante Iubilei anno millesimo quadringentesimo, Bonifacium Asisij degentem adeunt, & enixè rogant, ut Romam proficisceretur.*

Ea verò, quæ ad historiæ complementum Platina subijcit, ex industriâ reticemus: ac ex Cardinali Ægidio Viterbiensi accepta prosequemur, cùm idem eleganter, ac fusiùs rem narret: *Instabat*, inquit, *jam sacer annus centesimus; quare ad Iubileum celebrandum Romani se accingere, Oratores mittere, Pontificem revocare satagunt. Pontifex, qui tunc Asisij degebat, & id quidem ardentisimè præcupierat, desiderium tamen dissimulare, voluntatem tegere, quod illi postulabant tergiversari deliberavit; ratus advenisse tempus, quo omnes ex Vrbe tenebræ, & Tyrannorum radices evellerentur, & Sol, qui in Vrbe posuit tabernaculum suum, imperaret in Vrbe solus; nec esset in posterum, qui se absconderet a calore ejus, hoc-est, qui in Vrbe Pontifici non parêret. Negat tamen prudentissimus Pontifex in Vrbem se venturum, nisi Romani Banderisios eyciant, & Senatorem recipiant. Tollunt statim Romani Banderisios, Senatorem recipiunt, & Conservatores admittunt: omnia demum faciunt, & se facturos spondent, quæ juberet Pontifex modestissimus, gravissimus, optimus. Nulla vis Vrbem Romam cæpit; nulla arma domuêre; nulli Imperatores, nullum barbarum robur obtemperantem reddere potuit: tot bella, tot exercitus, tot incendia, tot direptiones, tot anni, tot secula non valuerunt quòd solus Bonifacius egit, solus præstitit: & quod alij jubendo, bellando, assequi non potuêrunt, hic fugiendo, dissimulando, cunctando restituit. Rursusque a Sacerdotibus illud Ennij cantitatum est. Vnus homo cunctando restituit rem; fecit itaque Pontificis sapientia, ut observato tempore parêret jam Ecclesiæ Vrbs Roma; fecit continentiæ, & sanctitatis opinio, ut Romani*

Card. Viterbien. Comment. de sec.

contraire non auderent, fecit magna virtutis auctoritas, ut post tot secula, omnia tandem Romæ nutu Pontificis administrarentur. Hucusque Ægidius.

Reditus Bonifacij ad Vrbem expetentibus Romanis, ut Iubilei millesimum quadringentesimum annum celebraret, plerisque Scriptoribus ansam præbuit opinandi, quòd idem annus sacris Iubilei indulgentijs destinatus fuerit. Itaque Augustinus de Angelis *Hoc*, inquit, *anno* MCCCC. *comprimendi schismatis causâ magnum Iubileum Bonifacius IX. celebravit; quamvis non ita pridem Vrbanus VI. ad annum trigesimumtertium in memoriam annorum Christi celebrasset*.

Augustin. de Angel. hist. Eccl. ad ann. 400.

Et sanè si Bonifacij Octavi Centesimi instaurationem, & Clementis Sexti ad quinquagesimum reductionem attendamus, eodem anno MCCCC. Iubileum celebrandum erat: at si Vrbani VI legem spectemus, quâ ad trigesimum tertium annum Iubileum contraxit, indulgentiarum thesauris eumdem annũ MCCCC. caruisse constat; cùm præterea Bonifacius IX. Vrbani VI. reductione ratâ habitâ annum MCCCXC. Iubilei thesauris insignem paulò ante reddidisset.

Attamen innumerabilis hominum multitudo Sanctam Christi fidem profitentium, quòd putaret eumdem annum Iubilei beneficio decorandum fore, ad Vrbem peregrè profecta est. Sed & Iubileum celebratum fuisse asserunt S. Antoninus, Ioannes de Ananiâ, Flavius Blondus, Ioannes Nauclerus, Iacobus Philippus Bergomas, Sabellicus, Platina, Petrus Boninsegnius, Iacobus Meierus, Ioannes Mariana, Franciscus Ioannettus, Ciaconius, Bzovius, Ioannes Baptista Leonius,

S. Antonin. ann. 1400. Ioan. Anan. hist. Iub. Blōdus Decad. 2. lib. 10. Ioan. Nauclerus in Chron. generat. 47. Iacob. Philip. Bergom. in supplem. Chronic. Sabellicus lib. 9 Encad 9.9. Platin. in vit. Bonif. IX. Petr. Boninsegn hist. Florent. lib. 4. Iac. Meier. in Annal. Flandr. Io. Marian. Hist. Hispan. lib. 19. c 10. Franc. Ioannet. hist. Pont. Rom. Ciacon. in vit. Bonif. IX. Bzovius in Annal. Eccl. & lib. 2. de Schism. cap. 28. Io. Bapt. Leon. in Idea Secr. Petr. Matur. in addit. ad hist. D. Antonin. par. 3 tit. 22 c. 3. Henric. Spondan in addit. Chronolog. ad Annal. Baron. Carol. Sauss Annal. Eccl. Aureiian. l. 14 Theodoric è Niem.

Horat.

nius, Petrus Maturus, Henricus Spondanus, Carolus Saussejus, Theodoricus è Niem tunc Secretarius, sive Abbreviator Apostolicus, Horatius Tursellinus, Petrus Opmeerus, Surius, Boëtius Epo, alijque non obscuri nominis Auctores, quos omnes manifesti convincunt erroris literæ Bonifacij, quæ extant in Archivo Bibliothecæ Vaticanæ, quarum dispositio his verbis concepta est: *Cum nonnulli Pontifices Prædecessores nostri de centesimo in centesimum, & deinde de quinquagesimo in quinquagesimum revolutis annis ob frequentiam, & concursum fidelium causâ devotionis de diversis Mundi partibus ad almam Vrbem confluentium &c. Per hoc tamen indulgentias, & remissiones peccaminum Christi-fidelibus centesimo, & quinquagesimo annis hujusmodi præfatas scilicèt S. Petri, ac S. Pauli extra muros prædictæ Vrbis Basilicas devotè visitantibus ab ipsis nostris Prædecessoribus quandocumque concessas minimè concedimus, nec ipsas confirmamus.*

Horat. Tursellin. lib. 9. epitom. hist.
Petr. Opimer. oper. Chronograf.
Sur. tom. 3. in vit. S. Bernard Sen.
Boet. Epo. de iur. Iubil.
Bonif. Const. cum Nonnulli

Hac tamen declaratione non attentâ, vel aliquibus ignotâ, innumeri præsertim ex Gallijs (ut tradit Theodoricus è Niem) asserentes hunc annum juxta antiquam institutionem centesimi, & quinquagesimi Iubileum fore, catervatim penè per totum annum ad Vrbem properarunt; quàmvis adeò dira lues in illâ sæviret (sicuti refert præfatus Boninsegnius) ut singulis diebus sexcenti, & interdum octingenti desiderarentur. Idem confirmat Mejerius his verbis: *Romam propter Iubileum multi currebant, sed in magnâ parte peregrini pestilentiâ oppressi reditum perdidere.* Ciaconius verò: *Post tantam* (inquit) *alluvionem hominum, quæ partìm superstitione Alborũ, partìm frequentiâ Iubilei advenerat, magnam hominum multitudinem pestilentiâ consumptam fuisse constat.* Et Surius: *Sæviente*, ait, *illâ peste terribili, & generali anno salutis* MCCCC. *in quem* inci-

Theodoric. è Niem lib. 2. cap. 28.
Petr. Boninsegn. lib. 4. hist. Florent.
Meier. Annal. Flandr. lib. 14
Ciacon. in vit. Bonif. IX.
Sur. tom. 3. in vit. S. Bernard. Senen.

incidit Iubileus, innumeri peregrini Romam euntes, & inde redeuntes ad celeberrimam illam toto Orbe Christiano Domum hospitalem Beatissimæ Virginis Mariæ, quæ de Schalâ dicitur Senis confluxere. Prout verò pestilentia concursum ad Vrbem exterorum cujuslibet nationis minimè cohibuit, ita nec Galliarum Regis edictum, quo vetuerat, ne quis Romam pergeret ob æris penuriam, & clades Regni obfuit, quin innumeri ex eodem Regno Romam confluxerint. Ijsdem ferè verbis usus Carolus Saussejus id-ipsum optimè comprobat, asserens: *Anno* MCCCC. *celebratur Romę Iubileum, ad quod innumeri ex Gallijs profecti sunt, licèt Edicto Regio sancitum esset, ne quis Romam iret propter penuriam pecuniarum, & clades Regni.*

Magis tamen veritati consona ejusce edicti publicationis causa extitit, quòd Galliarum Rex in obedientiâ Benedicti XII. Pseudo-Pontificis versaretur, & Romam, cui legitimus Pontifex Bonifacius præerat, subditos sui Regni adire prohiberet. Subditi autem Regis, qui præcedenti proximo Iubilei anno Benedicto parêntes, rari ad Vrbem confluxerant, eò quòd Iubileum ab Vrbano (quem illegitimum Pontificem putabant) ad trigesimum tertium contractum, & indictum fuerat, ad secularem antiquæ institutionis Iubileum avidissimè convolarunt; ut optimè quidem advertit Theodoricus è Niem in hæc verba: *Et quia primo Pontificatûs Bonifacij anno, cùm juxta ordinationem Vrbani VI. & approbationem Bonifacij IX. plurimi pro indulgentijs anni Iubilei consequendis de universis Mundi partibus, obedientiam ipsi Vrbano præstantes ad Vrbem Romanam confluerent, illi qui de Regno Franciæ erant, & alij obedientiam ejus repudiantes, illo anno hujusmodi indulgentijs Romam non venerint, sed juxta priorem ordinationem Clementis VI. anno Domini* MCCCC. *in maximâ multitudine pro hujusmodi indulgentijs*

Theodoric. è Niem loc. cit.

tijs consequendis, Romam venientes, limina Sanctorum visitabant.

Quòd verò Bonifacius in Iubilei solemnijs eo anno scilicet MCCCC. sese minimè implicuerit, ex eo quidem evincitur, quòd integrum eumdem annum consumpserit in concordiâ ineundâ cum Fundorum Comite, adhibito ejus interprete Ladislao Rege Siciliæ: in compescendâ Ioannis, & Nicolai Prænestinorum Ducum audaciâ, qui cum militibus ipsius anni initio, in Vrbem irruerant: & in extinguendo quorumdam Albatorum instructo Religiosorum agmine. Hi in Pontificis personam conspirantes, & pietatem præseferentes, Imagines Crucifixi, & Beatiss. Virginis lateritias exprimebant; inde infuso in illas sanguine, & olei liquore, æstivo tempore eas in fucatum sudorem compellebant. Ex quibus maleficis unum se Eliam Prophetam de Paradiso reducem profitentem, mundum brevì terræmotu periturum prædicentem, servato juris ordine combustum præfatus Theodoricus è Niem commemorat.

Bonif. IX. regestr. Epist. Cur. lib. 5. pag. 343. & lib. 6 pag. 68. Theodoric. è Niem. lib. 2. c. 27.

Theodoric. è Niem lib. 2. c. 26.

Eumdem etiam Pontificem eo anno totum se collocasse liquet, in parandâ, præstandâque ope Vladislao Regi Poloniæ, cujus exitium moliebantur, ac virtutem exercebant victores Tamerlanis Duces: præterea in schismate Petri de Lunâ abolendo, nec-non in Norvegis, Suecis, Danis, Germanisque inflammandis ad suscipienda religiosa arma contra Bajazetem, Constantinopolitanum Imperium opprimentem, ut constat ex literis ad Episcopum Vratislaviensem, & ad Augustinum de Hundinis directis, indultâ Cruce-signatis noxarum veniâ, ac indulgentiarum stipendio simul collato. In illis siquidem asserti Iubilei anni indulgentiam, si ea verè concessa foret, aliquo modo expressisset; verùm cùm ipsam alto silen-

Cromerus lib. 15. Salomon Neugeb. lib. 6.

Bonif. litt. dat. 14. Kal. Febr. & 11. Id. Ian. Pont. ann. XI. regest. Ep. Cur. l. 5. pag. 302. & 306.

ſilentio involverit, argumento eſt, nullam prorſus extitiſse.

CAPVT V.

De Iubileo ex reductione triginta trium annorum celebrato a Martino V. Anno MCCCCXXIII.

Paul. II. lit. dat. an. 1470 13. Kal. Maij Pont. ann. 6. §. 5.

ARTINVS V. ut conſtat literis Pauli II. reductionem Vrbani VI. ratam habuit, ipſamque in ſuâ firmitate perſiſtere, & quolibet anno trigeſimo tertio ab anno milleſimo trecenteſimo nonageſimo Iubileum obſervari debere conſtituit, prout anno MCCCCXXIII. ad effectum reduci voluit; eaque contractio obſervata extitit, multis ad Vrbem concurrentibus, eò quòd univerſus Orbis ſummâ pace, & tranquillitate frueretur, tantaque frumenti, ac rerum ubertas ubique eſſet, ut ſarcina tritici obolis viginti, ordei duodecim diſtraheretur. Eò verò prorſus collimant aſſertiones Sixti IV. & Iulij III. in Diplomatibus Indictionis pariter Iubilei, nec-non Victorelli, qui tamen faſſus eſt Conſtitutionem Martini V. qua Iubileum indixerat, ſe in Archivo Vaticano reperire non potuiſſe. Panvinius verò de Martino ait: *Hic Pontifex annum Iubileum quintum celebravit*.

Victorell. p. 2. hiſt. de Iubil. pag. 257.

Panuin. in Chron. Rom. Pont. ann, 1423.

Decepti tamen fuere Ciaconius, & Bzovius hujuſmodi Iubileum celebratũ aſſerentes anno MCCCCXXV. Pancirolus verò narrat quidem Martinum confirmaſſe Conſtitutionem Vrbani VI. ſed reticet, ab eodem Pontifice celebratum fuiſſe annũ Iubilei MCCCCXXIII. in eoque errans, quòd Iubilei annum MCCCCXXIII. per-

Ciac. in vit. Martin V. Bzouius in annal. Eccl. tom. 15. Pancirol. Teſori &c. typ. edit. an. 1600

peractum asseveret a Ioanne XXII. qui antea anno MCCCXVII. obierat.

Mirum tamen videtur, quòd in Martini Regestris nulla epistola appareat, quæ ad Iubilei annum spectet; quodque de actis anno MCCCCXXIII. Historici, qui rariores sunt (ac præsertim Diuus Antoninus in historiâ, ubi de Martino agit, tunc inter vivos, cùm septuagenarius anno MCCCCLIX. obierit) de anno hujusmodi Iubilei omnino siluerint; quippe quòd dilucidè constet, eo anno Martinum in cogendis Provincialibus in Germaniâ,& alibi Synodis implicitum Senas contendisse, novo schismati extirpando intentum (Petro de Luna in Latibulo Peniscolæ Dertusensis Diœcesis extincto, cui eodem Martino contradicente,operâ Alphonsi Aragonum Regis ipsi Martino infensissimi,a duobus Benedicti Pseudo-Cardinalibus suffectus erat Clemens, antea Ægidius appellatus,Barchinonensis Canonicus, qui mox se Pontificatu abdicavit).

S. Antonin. in hist. in Martin. V.

Bellarm. de script. Eccl.

Liquet insuper,Martinum eo pariter anno studuisse abolendæ Boëmorum hæresi, & audaciæ Archiepiscopi, & Capituli Cantuariensis comprimendæ. Hi ab anno MCCCCXX. indixerant ad præsentem annum quamdam Romani Iubilei speciem, proposito lucro indulgentiæ plenariæ lustraturis Ecclesiam Cathedralem Cantuariensem, nec-non Pœnitentiarijs institutis ad quoslibet a quibuscumque casibus reservatis absolvendos. Extant eâ de re literæ, quibus Martinus Iacobo Tergestino Episcopo,& Simeoni de Teramo pro Camerâ Apostolicâ in Angliâ Collectori,ac respectiuè Apostolicæ Sedis Nuncio provinciam commisit, ejusmodi scandalosas novitates abolendi, prout omnino per Episcopum, & Capitulum sublatæ fuerunt. In his autem literis, de abrogando Iubileo,

Martin. V. Epist. cur lib. 4. pag. 184. lib. Breuium pag. 74.

ad tunc Romæ vigentis æmulationem, illegitimâ potestate in Angliâ indicto, nulla prorsus mentio reperitur; auctoritati tamen Pauli II. multùm, & eâ, quâ par est, reverentiâ deferendum esse, religiosè fatemur.

CAPVT VI.

De magno Iubileo peracto a Nicolao V. Anno MCCCCL.

Nicol. V. Constit. Immensa dat. 14. Kal Febru. 1449. Pont. 1. Clem. VI. Constit. Vnigenitus Greg. XI. Const. Saluat. dat. 3. Kal, May Pont. Ann. 3.

NITIO Anni MCCCCXLIX. Nicolaus V. proximum sequentem annum Iubileo sacrum fore constituit, indixitque, & Clementis VI. ac Gregorij XI. Diplomata comprobavit, ut Paulus II. Sixtus IV. Iulius III. literis pariter Indictionis Iubilei, nec-non Sixtus V. in Bullâ Canonizationis Sancti Didaci confirmant. Strenuam verò navavit operam, ad accessum in Vrbem tutum reddendum, quippe qui, teste Platinâ, Italiæ in arma concitatæ motus compresserit, pacemque inter Principes conciliaverit. Tantâ enim auctoritate cum urbanitate conjunctâ Nicolaus pollebat, ut non semel Principum animos ad arma inflammatos refrenarit, ejusque nutibus Fridericus Imperator Felicem Pseudo-Pontificem Pontificatu se abdicare compulerit.

Platina in vit. Nicol. V.

Itaque extincto schismate, & universâ Italiâ in pacis tranquillitate quiescente, insignis adeò advenarum multitudo Romam profecta est, ut Iacobus Philippus Bergomas, & Platina nusquam tantam confluxisse asserant, & Pius II. ubi agit de processione Capitis S. Andreæ Apostoli (eo sedente in Vrbem translati)

Iacob. Philip. Bergom. supplem. Chron. Platina in Nicol. V. Pius II in Comment. l. 1

ti) ex Germaniâ, Galliâ, alijſque Tranſalpinis regionibus, ac in primis ex Italiâ innumerabiles populos, & multos nobilium ſtudio viſendi ſacrum verticem convenisse, affirmet, *adeò ut in Iubileo, qui ſub Nicolao V. Pontifice Romano celebratus eſt, quem conſtat fuiſſe maximum, nunquam unâ die major hominum multitudo viſa fuerit*. Et rurſus hæc ſubdat: *Nicolaus V. celebravit Iubileum magnâ populorum frequentiâ*. Marianus verò Florentinus id probat, inquiens, *Iubileus cum magnâ devotione per totam Chriſtianitatem celebratur anno* MCCCCL. *& ingens multitudo ad limina Apoſtolorum confluxit*; Sabellicus quoque idem clarè confirmat his verbis: *Magnus eſt annus celebratus, nec a condito ævo, major mortalium conventus religionis causâ unum in locum coivit unquam*; & Papirius Maſſonus aſſeverat, inquiens: *vidit Nicolaus tot peregrinorum millia, quot duo ſimul Bonifacij Prædeceſſores olim viderant*. Demum id-ipſum tradunt Gonzalus de Illeſcas, Tarcagnota, Ciaconius, Cornelius a Lapide, Auctor Chronicorum Friſingenſium, & Iulius Roſeus, quorum dicta conſultò omittimus, ne legentibus tœdio ſimus; quamobrem Ioannes Ananias ad hæc corroboranda ſubijcit, quindecim dierum numerum, ad conſequendum Iubileum exteris decretum, ad minorem redigere neceſſe fuiſſe, ne ipſa Roma tot gentium incapax redderetur, adituſque pateſieret novis ſuccedentibus hominum turmis.

Idem lib. 2.

Fr. Marianus Florentin. in faſcicul. tēpor.

Sabellic. lib. 5. ancad. 10.

Pap. Maſſon. in Nicol. V.

Gonzal. de Illeſcas in hiſt. Pont. par. 2. lib. 6. c. 14.
Tarcag. hiſt. lib. 2. c. 29.
Cornel. à Lapid. in c. 25. Leuitic.
Chronic. Friſingen. par. 3. lib. 3. c. 34.
Iul. Roſeus in Schol. ad lib. Centeſ. Card. S. Georgij.

Ingens verò, atque innumerus advenarum ad Vrbem undequaque confluentium concurſus ex eo facilè colligi poteſt, quòd unâ die plerique ad Baſilicam Sancti Petri Veronicam viſendi ſtudio convolantes, obviam facti conſertiſſimo populo ex eâdem Baſilicâ redeunti, ita ſe in Ælio Ponte invicem conſtipaverint, ut ex ijs quamplurimi partìm in Tyberim lapſi, partìm irruenti turbâ preſſi, ac obtriti interierint.

S. Antonin. par. 3. tit. 22. cap. 12. §. 3. hist.

Ita enim ſcribit Sanctus Antoninus: *In anno* MCCCCL. *celebratus fuit Iubileus ſolemniter cum indulgentiâ plenariâ viſitantibus Eccleſias Vrbis quatuor, certis diebus determinatis, pænitentibus, & confeſſis certo modo, & formâ: ad quam conſequendam convenerunt ex omni Natione, quæ ſub Cælo eſt, fidelium plurimi, mares, & fœminæ: multi ex eis propter laborem longi itineris ultramontani, & ob incommoda corporis, vel etiam propter peſtem aliqui in viâ defecerunt. contigit autem Romæ in ipſo Iubileo caſus lacrymabilis; nam cum unâ dierum manè, Vrbe peregrinis plenâ, plurima multitudo recedens ab Eccleſiâ S. Petri, viſo Sudario Domini obviaret turbis innumeris euntibus ad ipſam Eccleſiam S. Petri pro videndo Sudario in Ponte S. Angeli, ſeu juxta Caſtrum S. Angeli, ita ſe invicem compreſſerunt, & oppreſſerunt, ut quatuor-centum, & multò plures ſuffocarentur in dicto Ponte, & aliqui etiam in Tyberim lapſi necarentur, quorum corpora collecta, & viſa ab omnibus, ſimul ſepulta ſunt.*

Clariùs autem eadem legitur hiſtoria in Chronico MSS. aſſervato in Bibliothecâ Barberinâ, ab Eminentiſsimo D. Cardinali Franciſco Barberino, non tam dignitate, quàm virtutum omnium genere celeberrimo, ſcientiarum & liberalium artium cultore eximio, ac Patrono beneficentiſſimo, ſummo ſtudio, magnoque ſumptu comparatâ; ibi: *Die 19. menſis Decembris oſtenſâ Veronicâ, ſolemnique per Pontificem benedictione elargitâ, cùm populus a Plateâ S. Petri pontem Adriani repeteret, nec inferior multitudo hominum Vaticanum Templum adiret, mula quædam Petri Cardinalis Barbi, media inter euntes, & redeuntes, adeòque preſſa, quod nec regredi, nec progredi poſſet, calcitrando multos oppreſsit, alios Tyberis undis ſe miſerando caſu concedere coëgit; ipſaque mula cum tribus equis ſuffocata remanſit: quare ad ducentos homines periiſſe ferunt partim in Ec-*

Chron. MSS. Bibliothec. Barberin.

cle-

clesiâ S. Celsi (ut Sabellicus numerat ad centum triginta) cæteros verò in Campo Sancto sepultos fuisse eidem die. Et de hoc numero conveniunt Fr. Iacobus Philippus Bergomas, Platina, Pius II. Cardinalis Ægidius Viterbiensis, Tarcagnota, Ciaconius, Gonzalus, & alij. Sabellic. ent. id. 10. lib. 5.

Prosequitur verò multitudinis populi, ad Nicolai Iubileum profecti, narrationem Iannozius Manettus, ejus concursûs causam subijciens his verbis: *Non solùm ob hanc tantam divinam festivitatem, sed etiam ob admirabiles pontificalis personæ conditiones, quæ jam per totum pene terrarum Orbem famâ undique intonante peragraverat, tota populorum omnium Christianorum multitudo concurrisse, & confluxisse perhibetur, ut cæteris Iubileis hactenus celebratis numero, et copiâ hominum utriusque sexûs non immeritò præferri posse existimetur. Tantæ enim Pannonum, Germanorum, Cimbrorum, Britannorum, Gallorum, Hispanorum, Celtiberorum, Portugalensium, Græcorum, Dalmatarum, Italorum, cæterorumque Christianorum populorum, ut omnes uno verbo summatim comprehendamus, catervæ quotidie confluebant, ut concurrentium congregatio cujuslibet mensis dimidio per arbitrium designato in stuporem, admirationemque procederet; tanta namque, & tam magnæ adventantium gentium catervæ quotidie concurrebant, ut quasi sturnorum, apumve, & formicarum agmina, mirabile, & incredibile dictu! viderentur.* Ideòque non mirum, quòd funestus ille casus ex populi multitudine in Ælio Ponte compressâ acciderit: ut comprobat Mejerus inquiens: *Initium habuit annus Iubileus maximâ hominum multitudine Romam confluente: adeò ut mutuà se opprimerent, & exanimarent, atque usque in Tyberim protruderent.* Iannoz. Manet. lib. 2. in vit. Nicol. Meier. lib. 16 Annal. Flandriæ.

Quâ re motus Pontifex, quippe qui ex eo funesto casu dolorem hauserat acerbissimum, demolitis ædibus, dirutisque tabernis, Pontis viam angustiorem red- Volater. Com. Anthr. l. 22. Bzou. & alij.

reddentibus, plateolam, quæ eidem Ponti adjacet, ampliorem, viamque expeditiorem fecit.

Nec modicum Iubilei celebritati præbuit decus, & incrementum, B. Bernardini Senensis inter Sanctos adscriptionis solemnitas. Hic vir sanctus è Franciscanâ disciplinâ, pietate pariter, ac doctrinâ clarus Euangelij præco, per Civitates totius Tusciæ, & Longobardiæ non popularem auram, plausumque captare satagens, sed spiritualem tantùm fructum, animarumque salutem quærens, verbum Dei maximo auditorum concursu ubique seminando, tandem in Civitate Aquilanâ quieverat. Itaque celebrato in Vrbe, eodem Iubilei anno, Capitulo generali Fratrum Minorum ejusdem Ordinis S. Francisci; Nicolaus præhabitâ acri discussione sanctitatis vitæ, virtutum, & miraculorum ejusdem B. Bernardini, illum de consensu Cardinalium, & Prælatorum, ad preces plurimorum Principum, die Pentecostes in Sanctorum catalogum retulit. Canonizationis solemnijs interfuêre Oratores Regis Æthiopiæ, ut tradit Iacobus Philippus Bergomas, nec-non termille & octingenti Fratres Ordinis minorũ Observantium, inter quos S. Didacus qui obtinendæ amplissimæ indulgentiæ causâ in Vrbem venerat, & Beatus Ioannes a Capistrano, qui Vicariâ Præfecturâ eidem Ordini præerat, strenuamque impenderat operam, ut Sanctorum honores B. Bernardino decernerentur.

Nicol. V. Constit. Misericordias dat. dat. Kal. Iun. Pont, an. 4.

Iac. Phil. Ber. in suppl. Chronic.

Eo pariter anno Fridericum III. electum Romanorum Regem, futurum Imperatorem, Italiam ingressum fuisse innuit S. Antoninus pro coronâ Imperiali è manibus Nicolai suscipiendâ, ubique eo, quo par erat decôre, & magnificentiâ exceptum. Illi Florentiâ transeunti, cum toto Clero Archiepiscopus (tunc ipse Diuus Antoninus) ad Portam Civitatis vnâ-cum

S. Anton. p. 3 hist. c. 12. §. 3

Ma-

Magiſtratu Florentino obviam proceſſit. In Conuentu autem S. Mariæ Novellæ hoſpitio acceptus Imperator, in eâ Civitate per quatuor dies degens, cùm officio Purificationis Beatiſſimæ Virginis interfuiſſet, è manibus celebrantis cereum benedictum devotè ſumpſit: ac quaſdam Sanctorum reliquias, ſibi in vaſe argenteo ab Vniverſitate oblatas, magno pietatis, ac religionis ſenſu accepit. Quare poſt nobiles quoſdam Florentinos militari dignitate donatos, duobus Cardinalibus, quos Nicolaus Florentiam miſerat, comitatus, Senas perrexit: ac demum Romæ Imperiali diademate coronatus eſt. Veriús tamen alij a Bucholcero relati, nec-non Infeſſura, Nauclerus, & Manettus (is Florentini Populi Orator aderat), ejuſdem Coronationis ſolemnia, & ritum fusè narrantes, eamdem reijciunt in annum MCCCCLII. quo datæ viſuntur literæ Nicolai ſuper eiſdem Imperialibus inſignibus Friderico traditis.

Ianoz. Manet. l. 2. vit. Nicol. mss. an. Bibl. Vatic. alij ad an. 1452. Bullar. to. I. in Nicol. V. conſt. 4.

Refert etiam Ioannes Trithemius eo Iubilei anno Romam adveniſſe Iacobum Archiepiſcopum Trevirenſem, Sacri Romani Imperij Electorem: alterum Iacobum Epiſcopum Metenſem Cliviæ Ducem: ac Principem Albertum Friderici Germanum fratrem; quem Nocte Nativitatis Domini gladio & galero, ſacræ militiæ inſignibus, a Nicolao ritè procuratis, in Sacello Pontificio decoratum fuiſſe commemorat.

Trithem. in Chro. ſpanh.

Tantæ verò pietatis Nicolaus fuit, ut Gonzalus de Illeſcas, Platina, Manettus, & Philippus Bergomas de eo tradiderint, totum ferè Iubilei annum in celebritatibus conſumpſiſſe, & ſtationes quotidie cum Cardinalium cœtu inviſiſſe.

Gonzal. Illeſcas, & alij ad an. 1450.

Contulit demum Nicolaus Iubilei gratiam ijs, qui diverſas ob cauſas præpediti, ſe Romam conferre non potuerant: extant namque eâ de re pleræque literæ

Nicol. V. Regeſt. litt. ſecr. lib. 7. pag. 6. 17. 76 249. & 251. lib. 8.

ad

pag. 86. & & 113. lib. 9. pag. 56. 63. 122. 142. 149 & 154. lib. 10 pag. 247. lib. 11. à pag. 164 ad 195. Platin. in vit. Nicol.

ad Ioannem Castellæ, & Legionis: ad Alphonsum Aragoniæ, & Siciliæ Reges, eorumque Reginas ad alios quoque Principes: nec-non Regnorum, & Provinciarum Præsules & populos. His, ut Platina commemorat, Pontifex certas leges præscripsit, nempe religiosè perlustrandi, vice Basilicarum Vrbis, Ecclesias locorum ab Ordinarijs designandas.

Marti. Chromer lib. 22. rer. Polon. Matthias de Miech. lo. 2. rer. Polonic.

Quin etiam Martinus Chromerus, & Miechoviensis testantur, Nicolaum ejusmodi Iubilei thesaurum ad preces Cardinalis Sbignei Olesnicij Poloni Episcopi Cracoviensis, in Regno Poloniæ, & Ducatu Lithuaniæ contulisse ijs, qui a mense Decembri ad finem mensis Augusti MCCCCLI. Cracovjæ, Gnesnæ, Leopoli, & Wilnæ præstitutas ab Ordinarijs Ecclesias visitarent.

Chronic. Sancti Francisci par. 3. lib. 4. c. 21. 22. 37. & 57. lib. 6. c. 28.

Insignem verò Christi-fidelium ad Vrbem concursum, hoc ipso Iubilei anno reddiderunt, ut apparet ex Chronicis S. Francisci, præfati Sanctus Didacus, & Beatus Ioannes de Capistrano, nec-non Beati Franciscus de Papiâ, Philippus de Aquilâ, Petrus de Regaladâ, Catharina de Bononiâ, Gabriel de Anconâ, & Iacobus de Marchiâ.

CAPVT VII.

De Anno MCCCCLXXV. *Iubilei thesauris insignito per Paulum II. ad* XXV. *annum reductione decretâ, & de eodem Iubileo a Sixto IV. celebrato.*

AVLVS II. utì diximus, cognoscens fallaces, & incertos temporis cursus, brevesque humanæ vitæ periodos ad extremum diem, & caducitate propriâ, & mobilitate temporis properantis expendens; ita-ut admodùm pauci indulgentiarum fructibus, & Iubilei thesauris pro angustijs vivendi, & spatijs frvi valerent, cùm ad quinquagesimum vitæ annum vitam protrahere paucorum sit, quolibet vigesimoquinto anno Iubileum de Cardinalium assensu celebrandum fore constituit, & Annum MCCCCLXXV. Iubileum indixit, ac euulgavit, quem mense Iulio anni MCCCCLXXI. Paulo II. ad superos evocato, Sixtus IV. confirmatâ Prædecessoris Decretali, suâ mox Constitutione celebravit, ineunte anno MCCCCLXXV. Quamobrem Auctores non defuere, inter quos Genebrardus, Volaterranus, Stephanus Vinandus Pighius, Petrus Crespetius, Bucholcerus, Gualterius, & Tursellinus, qui Sixtum IV. reductorem anni Iubilei ad vigesimum quintum quemque annum crediderint, & asseruerint; ij tamen intelligendi sunt quò-ad executionem, non quò-ad ordinationem ejusmodi reductionis.

Paul. II. lit. dat. 13. Kal. Maij ann. Incarnationis 1470. Pont 6.

Sixt. IV. Constitut. dat. 9. August. 1473 Pont. 3.

Steph. Vinād. Pigh. in Herc. Petr. Cresper. in Sum. fid. Christ. lib 22. Alij ad ann. 1475.

Pauci verò, ob imminentium bellorum suspicionem, ac formidinem, ad Vrbem profecti sunt; sed inter exiguum peregrinorum numerum, insignis extitit

Ferdinandi Regis Siciliæ ad limina Apoſtolorum luſtranda Romam adventus, ut annotavit Stephanus Infiſſura, quem ſecuti ſunt Gonzalus de Illeſcas, Ciaconius, Turſellinus, & Panvinius. VI. autem Ianuarij die idem Stephanus Infiſſura in Vrbem Ferdinandum ingreſſum fuiſſe aſſerit: obſervatque unâ ſecum duxiſſe plurimos Barones, ac Nobiles cum magnâ vi accipitrum, a quibus omnes in agro Romano milvos occiſos fuiſſe affirmat.

Steph. Infiſſ. Diar. & alij ad an. 1475.

Ad Vrbem pariter eo anno adventus contigit Carolæ olim Cypri Reginæ, de quâ Boſſius; & Catharinæ Reginæ Boſsinæ fortunis orbatæ, quam uti conſtat veniſſe Romam, ita ambiguum eſt, utrùm ad ſacra Apoſtolorum limina, vel ad patrocinium Apoſtolicæ Sedis confugerit. Viſitur in Eccleſiâ Arâ-cælitanâ Vrbis ſepulchralis lapis ejuſdem Reginæ Romæ defunctæ anno MCCCCLXXVIII. Præterea Chriſtiernum pientiſsimum Daniæ, Sueciæ, & Norvegiæ, nec-non Vallachiæ, & Boſsinæ Reges: duos item Duces Saxoniæ, ac Calabriæ in Vrbem veniſſe, in Ædibus Pontificijs, magnificentiſsimis ſumptibus, exceptos, tradunt Volaterranus, Turſellinus, Gonzalus de Illeſcas, Tarcagnota, & Antonius Bonfinius. Verùm-tamen Ciaconius aſſeruit, rariſsimos ad Vrbem ex Galliâ, Burgundiâ, Germaniâ, Hungariâ, Poloniâ, & Hiſpaniâ, ſævientibus bellis, Romam acceſsiſſe. Iulius autem Roſeus Scholiaſtes teſtatur de multitudine peregrinorum hoc anno ad Vrbem profectâ, & Gonzalus de Illeſcas Iubileum Sixti cum magnâ ſolemnitate, & cum infinito populorum concurſu celebratum perhibet. Nihilominùs verum eſt, non tam frequentem peregrinorum copiam hoc anno perinde ac præteritis Iubilei annis ad Vrbem confluxiſſe, ſi fidem Diarijs, & gravioribus Hiſtoricis adhibeamus; majorem tamen, quàm

Boſſ. hiſt. Equit. Hieroſolym. par. 2.

Volaterr. Turſell. Gonzal. Tarcagn. Bonfin. ann. 1475. Ciacon. in vit. Sixti IV.

Roſeus in lib. Card. Steph. de centeſ. c. 5 Gonzal. hiſt. Pontif. lib 6. par. 2. c. 18.

quàm Ciaconius asseruit concursum fuisse ex ijsdem appâret.

Vt verò Apostolicâ benevolentiâ cæteris Christifidelibus Sixtus æquè consuleret, Bononiæ Iubileum instituit a Kalendis Maij ad pridie Kalendas sequentis anni duraturum. Motus deinde supplicationibus Scotorum, ijs injunctâ tamen aliquâ pecuniæ largitione, quæ in rei Christianæ usum adversùs immanes Turcas impenderetur, Iubileum concessit. Præterea Regi, & Reginæ Castellæ, Ducibus, & Baronibus ejusdem prosapiæ, eorumque filijs plenam noxarum veniam impertijt, si a primis Vesperis Kalendis Decembris proximè tunc futuri ad octavam Paschatis certas quasdam Ecclesias visitarent, ac in subsidium Cruciatæ, & fidei exaltationem, ter septem Psalmos pœnitentiales cum Litanijs majoribus, nec-non sexagies Orationem Dominicam, ac Salutationem Angelicam: Rex verò, ac Regina vicies tantùm, filij autem quindecies recitarent.

Lit. secret. lib. 23. pag. 16.

Eod. lib. 23. lit. secr. pag. 42.

Sixt. V. Const. pastoris aeterni.

Sixtus ad peregrinorum præcipuè commoditatem Pontem, suo nomine Sixtum appellatum, olim verò Ianiculum dictum, restituit, ut constat Numismate, quod ex unâ parte ejusdem Pontificis exhibet effigiem, hisce verbis ambîtam: SIXTVS IV. PONT. MAX. SACRI CVLTOR. ex alterâ Pontem ostendit, cum literis: CVRA RERVM PVBLICARVM.

Paulò ante omnium quidem primus Romanorum Pontificum (ut frequentior ad Vrbem concursus fieret) quascumque in formâ Iubilei indulgentias, etiam ad preces quorumcumque Principum concessas, præterquàm Basilicas, & Ecclesias Vrbis visitantibus, ad beneplacitum suspenderat.

Extravag. Quamadmodum & si Dominico de pœnis & remiss.

Plerique magnam frumenti vim, anno Iubilei non modico pretio distrahendam putantes, Romam lucri

Sigonius de Episc. Bonon. lib. 4.

gratiâ adduxerunt; ſecus tamen evênit. non eâ etenim, quam crediderant, frequentiâ, peregrini ad limina Apoſtolorum viſenda confluxerunt, bellis, ut ſupra obſervavimus, ferè in universâ Europâ flagrantibus, & in pleriſque locis peſte graſſante impediti.

Samuel Nakielſki in Miechovia, ann. 1475.

Tyber menſe Novembris (quemadmodùm Ludovicus Aurelius refert) adeò intumuit, ut Baſilicam Divi Pauli Iubileum adipiſcendi ſtudio adeuntes, tumentem alluvionibus fluvium cymbis traijcere coacti fuerint.

Ludou. Aurel. Epit. Annal. ex Bzou.

Cæterùm quia ad hæc uſque tempora, pauciſſima erant Mss. fragmenta ex annotatis per Pontificios Cęremoniarum Magiſtros; propterea hactenus recenſita ex ijs, quæ Hiſtorici memoriæ commendarunt, excerpere neceſſe fuit. Horum deinceps teſtimonijs raró utemur: & noſtram Narrationem ex eorumdem Magiſtrorum Cæremoniarum ſcriptis (*Diaria* vocant) plerùmque deſumptam proſequemur.

C A-

CAPVT VIII.

De Anno Iubilei MD. *ab Alexandro VI. indicto, & celebrato cum solemnijs Apertionis, & Clausuræ Portæ Sanctæ.*

LEXANDER VI. Iubilei celebritatem secularis anni, a Bonifacio restauratam, sive institutam, approbavit, & annum MD. Iubileo sacrum Diplomate, præcedenti anno MCCCCXCIX. edito indixit: illudque unâ-cum altero, quo plenarias indulgentias extra Vrbem concessas ad arbitrium suspenderat, immediatè ante Bullam in Cœnâ Domini, ac eodem prorsus ritu, è prospectu Basilicæ Vaticanæ, ipso Pontifice, & Cardinalibus adstantibus, per Subdiaconum Apostolicum evulgari præcepit. In eâ Constitutione sacri Iubilei celebrationem, ad ejusdem anni Natalitia festa inchoandam, Pontifex auspicatus; alijs literis Portam Auream Basilicæ Vaticanæ suis manibus reseraturum: similes verò aliarum Basilicarum Portas aperiendi munus per Legatos a se designandos obeundum fore, declaravit.

Extravag. Quemadmodum, de pænit. & remiss.

Vt autem ad sacra Apostolorum limina visenda Christi-fideles magis inflammarentur, ac libentiùs, & tutiùs viarum securitate ad Vrbem properarent, evulgatis in eam rem literis, magnam curam, multamque operam Alexander adhibuit.

Lit. incip. Inter cætera in urb. R

Præterea iussit Pœnitentiarijs Basilicæ Vaticanæ, ut factâ inter se consultatione, ipsum monerent, quâ facultate donari cuperent, ad pœnitentes absolvendos

a ca-

a casibus reservatis: eosque Sanctitati suæ singillatim exponerent. Ex illis aliqui selecti; tùm ad eos tollendos Pœnitentiarijs potestate factâ: nominatim recensiti, ac in cartâ ad Basilicarum valvas die XXII. Decembris evulgati. In eâ siquidem legebatur, Confessarijs a Pontifice concedi facultatem absolvendi a quocumque casu reservato, etiam in Bullâ Cœnæ Domini contento, præterquàm conspirationis in Personam Papæ, & in S. Romanam Ecclesiam: falsationis quarumcumque literarum Apostolicarum: delationis armorum ad infideles: & immissionis manuum violentarum in Cardinales, Episcopos, aliosque Præsules, & Superiores Ecclesiasticos. Paucis verò interjectis diebus, nempe sub finem mensis Ianuarij ijsdem Pœnitentiarijs facultatem addidit, commutandi, vel minuendi præfixum numerum visitationum Basilicarum Vrbis; modò exteri divites quartam, Vrbis autem incolæ octavam illius sumptûs partem, quem facturi erant, si justi dies complerentur, & ijs diminutis supererat, pro eleemosynâ in commune conferrent, & in Arculâ Vaticanâ pro sumptibus instructâ reponerent: pauperes verò Parochialem, seu alias Vrbis Ecclesias visitarent, vel alia pia injuncta opera explerent.

Inter alias lit. dat. mēs. Februar. anni 1500.

Cardinales insuper admonuit, ne eodem anno Româ discederent; absentes verò ad eam redirent, ut testatur Petrus Delphinus in Epistolâ ad Franciscum Cardinalem Senensem, quâ ipsum de ejusmodi Pontificis sensu certiorem reddidit.

Pet. Delphin. lib. 6. epist. 1. dat. ex Camaldulo die 10. August. 1499.

Quò autem in promptu essent ea omnia, quæ ad Iubilei solemnitatem celebrandam erant idonea, Alexander sedulò mandavit: & ipsemet ad Atrium Basilicæ Vaticanæ descêndit, ut locum intueretur, in quo quidam seniores ejusdem Basilicæ Canonici Portam

Au-

Auream elapso Iubilei anno obstructam asserebant. Quòd verò nullum ibi antiquæ Portæ signum appareret (perforato enim pariete, eidem hærens Altare repertum est, Beatissimæ Virgini ad Præsepe a Ioanne VII. sub initium VIII. seculi erectum) novam Portam construi, ornarique Burchardo a Pontifice demandatum. Quàmvis prope angulum sinistrum veteris Basilicæ prospectûs, gradibus Episcopij proximum (ut constat graphicâ descriptione studio Tiberij Alfarani impressâ anno MDXC.) pateret Porta olim Sancta appellata. Eam Iubilei anno reserari, & obstrui consuetam testatur Ioannes Severanus, & quidem admodùm angustam ad Portæ Paradisi figuram: de quâ S.Matthæus: *Intrate per angustam portam, quia lata porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem: quàm angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam*. Vrget itaque S.Lucas: *Contendite intrare per angustam portam*. Verùm quòd ex irrumpentibus in eam aliquos interdum suffocari contigisset, ut illa quo-ad ejusmodi usum in desuetudinem abiret, in fine Iubilei eam obstrui prætermissum fuit. Idque ex voto evênit, cùm demum Canonici Alexandro VI. Pontifice eam assiduò patentem visam, nullatenus ad Iubilei ritum pertinere arbitrarentur, ac proinde aliam prope obstructam, ut supra narravimus, haberi crediderint.

Burchard. in Diar. ad an. 1449. Tiber. Alfaran. graph. descrip. num. 114.

Idem n. 113.

Io. Severan. de sept. Vrb. Eccles. pag. 69.

Matth. c. 7. n. 13. & 14.

Luc. c. 13. n. 24.

Interim in Consistorio secreto Alexander Iubileum proximo anno celebrandum auspicatus, illud Dominicâ IV. Adventûs in Portâ Palatij principe, per duos Cubicularios Latino, & Italo idiomate euulgari imperavit. Idque actum, dum Pro-Camerarius, cæterique Cameræ Præsidentes, mulabus, vtì solemne erat, considentes aderant. Sed quia ritum in Portæ Sanctæ apertione, & clausurâ servatum, & mox in augustiorem formam redactum, pijs Lectoribus haud injucun-

dum

dum, rescire putavimus; illum propterea describere, prout idonea se dabit occasio, opportunum duximus.

In Nativitatis pervigilio, quod per triduum Capitolij, & Ecclesiarum Vrbis campanarum sonitus præcesserat, dum Pontifex sacris vestibus induebatur in Aulâ, uulgò *Paramentorum* (verbis ritualibus, ac ephemeridum, ad majorem rei gestæ expressionem ut plurimùm utimur) cerei per Cæremoniarum Magistros Cardinalibus, & Prelatis distributi sunt. Tùm solemnis supplicatio ad Vaticanæ Basilicæ atrium institui cœpta, quam Pontifex thiarâ redimitus, & sellâ eminens sub umbellâ coronabat. Vbi ventum est ad Portam auream, è sellâ descêndit, & Archiepiscopum Ragusinum Prælatum domesticum ad S. Pauli, & Cardinales Vlixiponensem, & Vrsinum ad Lateranensem, ac Liberianam Portas aureas aperiendas designavit. Cùmque hi discessissent, Cantores modulatè percurrerunt psalmum *Iubilate*. Eoque absoluto Pontifex cecinit:

℣. *Aperite mihi portas justitiæ.*
℟. *Ingressus in eas confitebor Domino.*
℣. *Hæc est Porta Domini.*
℟. *Iusti intrabunt in eam.*
℣. *Introibo in domum tuam Domine.*
℟. *Adorabo ad Templum sanctum tuum in timore tuo.*
℣. *Hæc dies, quam fecit Dominus.*
℟. *Exultemus, & lætemur in eâ.*
℣. *Aperite mihi Portas Iustitiæ.*
℟. *Ingressus in eas confitebor Domino.*
℣. *Hæc Porta Domini: Iusti intrabunt in eam.*
℟. *Introite in conspectu ejus in exultatione.*
℣. *Domine exaudi &c.* ℣. *Dominus vobiscum &c.*
Deus, qui per Moysen famulum tuum populo Israëlitico quinquagesimum annum remissionis, & Iubilei instituisti; concede propitius nobis famulis tuis Iubileum centesimum

tuâ

tuâ auctoritate institutum, quo hanc Portam populo contrito aperiri voluisti, feliciter inchoare, & in eo veniâ plenæ indulgentiæ, & remissionis omnium delictorum obtentâ, cùm dies vocationis advenerit, incredibili gloriâ, & perenni felicitate perfruamur. Per Christum Dominum nostrum.

℟. *Amen.*

Tunc Summus Pontifex, mitrâ redimitus, ad Portam Auream propiùs accessit, eamque ferreo malleo, trino viriliter ictu percussit, quo corruit; rediit subinde ad solium, ibique sedit, donec cæmentarij lateres, & cæmentum abjecissent, Portæque limen scopis mundassent. Tùm iterum ad Portam rediit, super cujus limine genuflexus, sinistrâ cereum tenens, breves, sed pias fudit orationes. Mox surgens, sustinentibus fimbrias duobus Cæremoniarum Magistris, pedibus Basilicam ingressus est. Pontificem immediatè secuti sunt Subdiaconus Crucem præferens, Cardinales, Episcopi, Pœnitentiarij, & cæteri, qui aderant. Pontifex verò apud Altare Sanctissimi Sacramenti in genua provolutus, summo pietatis sensu preces habuit: factoque orandi fine, ad Aram Templi principem eminenti sede delatus est: ubi genuflexus super Faldistorium, paulisper oravit: postea surgens, stans præcinuit,

Pater noster.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed libera &c.*

℣. *Dominus vobiscum.*

℟. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Actiones nostras quæsumus Domine &c.

His expletis, Pontifex, resumptâ mitrâ, paratum sibi eminentiori loco Solium conscêndit, & delatum

Sanctitati Suæ consueto ritu excepit obedientiæ obsequium, ac Vesperarum solemnia Pontificali pompâ peregit: ijsque absolutis per Portam majorem Basilicæ ad aulam *Paramentorum* redijt.

Injunctum fuerat Cantoribus, ut cùm Summus Pontifex Portam Auream ingrederetur, inchoarent Hymnum *Te Deum laudamus*, eumque in progressu ipsius Pontificis ad Sacellum Sanctissimi Sacramenti prosequerentur; eoque finito Sanctitas Sua supradictas preces erat cantaturus. Cantorum tamen incuriâ, ejusdem Hymni cantus omissus est.

Quatuor religiosos viros Pontifex delegit, qui cum Canonicis diu, noctuque alternis Basilicam perlustrarent, ne quid in eâ inhonestum, vel minùs religiosum perpetrari contingeret; quod & in alijs Basilicis fieri, & observari præcepit.

Ipso autem die Dominicæ Nativitati sacro, adeò copiosa exterorum multitudo Basilicam Vaticanam petere visa est, Vultum Sanctum visendi, & venerandi causâ, ut oportuerit, illum etiam ante Missarum solemnia ostendi, ne Pontifici via ad rem sacram peragendam multitudine præcluderetur. Idque a Sacro iterari, & quâlibet Dominicâ anni Iubilei repeti imperavit, ut numeroso peregrinorum confluxui, ac piæ devotioni satisfieret.

Licèt autem Iacobus Philippus Bergomas, & Franciscus Sansovinus hoc anno, eò quòd bella per Italiam exardescerent, & pestis grassaretur, non ut antea, tam frequentem ad Vrbem exterorum concursum fuisse asserant; tamen secus affirmant non modò Itali, verùm & cæterarum nationum Scriptores, inter quos Samuel Nakielski ex Miechoviensi, qui ad Iubileum consequendum Romam eo anno conuenerat, hæc tradit: *Sequitur annus* MD. *celebritate Iubilei insignis*

Fr. Iacobus Philipp. Bergom. Chron. Franc. Sansovin. in supplem. Chron.

Thrith. Chro. Speh. Marian. hist. rer. Hisp. Samuel in Miech. clas. 2

gnis: quo tempore magnam multitudinem hominum Romam confluxisse ex toto Orbe Christiano narrat noster Miechoviensis, qui etiam eidem Iubileo interfuisse scribit. Idem comprobat Hubertus Vellesius, referens tantum universæ gentis affluxum ad Vrbem fuisse, ut ab eâ, quæ magnitudine Orbi par fuit, vix caperetur; quinimò nec tantam populi colluvionem ferre communem Patriam potuisse subdit, nisi Sfortia ex Germaniâ reparato exercitu Insubres violentâ manu invasisset, totamque Italiam terruisset. Ciaconius pariter hunc Iubilei annum celebratum fuisse, magno populi ex toto terrarum Orbe ad limina Apostolorum Romam confluentis concursu: idemque Guicciardinus, Lezana, alijque, immo & ipse Alexander in literis facultatum ab eo tributarum Pœnitentiarijs, asserunt. Ex externis autem Magnatibus eodem Iubilei anno Sethzo de Tamrlaca, Baronem Palatinum Cracoviæ, Romam venisse legimus in Burchardo.

Hubert. Velles. in appēd. ad annal. Robert. Gavagn.

Ciac. de vit. Pont. in Alexandro.

Guicciard. hist.

Lez. Annal. Carmel. to. 4.

Alex. VI. lit. dat. 4. Non. Martij 1499

Burchard. ad an. 1500.

Die xv. Februarij visa fuerunt ad Vrbis Portas affixa edicta, quibus Communitates Civitatum, aliorumque locorum Apostolicæ ditionis Alexander obligari a se velle declaravit, ad reficienda ea omnia damna, quæ peregrinis, alijsque personis per vias earum Territorij inferrentur.

Post absoluta feriæ iv. Cinerum solemnia, Cæremoniarum Magistris, Cantoribus, alijsque Pontificiæ Capellæ Ministris Pontifex facultatem tribuit, quoscumque approbatos Confessarios eligendi, per quos a quolibet casu reservato, nullo quidem excepto, absolvi possent: Basilicas veró ter visitantes Iubilei thesaurum lucrifacerent.

Per id tempus Alexander indutus amictu, albâ, cingulo, stolâ, & capuccino (tunc moris erat Summorum Pontificum illum adhibere) præcedente Cruce

vnâ-cum Cardinalibus ad quatuor Eccleſias ſolemni pompâ equitavit. Ibi cunctis Cardinalium, & Prælatorum familiaribus, qui Sanctitatem Suam comitati fuerant, pleniſſimam Iubilei indulgentiam benignè elargitus, eamdem impertivit ſingulis Eccleſiarum Vrbis Capitulis, ſi ſolemni ſupplicatione præſtitutas Baſilicas ſemel viſitarent: Sodalitatibus verò S. Laurentij in Damaſo, S.Mariæ in Porticu, & S.Auguſtini, ſi unicâ vice cum ſacris Beatiſſimæ Virginis Iconibus in earum Eccleſijs aſſervatis, ſupplicabundæ ad Baſilicam Vaticanam procederent.

Inter hæc, Alexander ſummum vitæ diſcrimen ſubijt, eventu memoriæ quidem commendando. Verticoſus enim turbo ingentem camini molem præcipitem jecit ſupra contignationes cubiculi, in quo Pontifex ſub umbellâ ſedens, Cardinalem Capuanum, & Gaſparem intimum Cubicularium a prandio alloquebatur. Hi ipſo eodem tempore, quo tecta ruebant, ne trucis venti impetu vitreæ feneſtræ reſerarentur, ad eas validiùs claudendas, ac vectibus firmandas ſe contulerant. Tùm moles è camino decuſſa, vehementi ictu, laquearis trabem diffregit, ipſumque laqueare in præceps dedit. Cardinalis, & Cubicularius intra concameratæ feneſtræ latera ruinam evaſerunt. Altera autem trabis pars parieti, cui umbella, & ſella Pontificis hærebant, infixa, ruentis ponderis ictum firmiter ſuſtinuit, & ne deorſum tenderet impedivit: atque adeò Pontificem tutata eſt, ne ruinâ ipsâ ſepeliretur. Non tamen fieri potuit, quin Alexander pene exanimatus læderetur. Curatis exinde uulneribus, ad Eccleſiam S.Mariæ de Populo ſupplicabundus equitavit: ibique de evitato diſcrimine, & confirmatâ valetudine gratias ritu ſolemni Deo egit. Præterea tùm in memoriam accepti beneficij, tum ad

divinam opem contra Turcas implorandam, pium morem, ut meridie Campanæ pulsarentur, quo Christi-fideles ad Salutationem Angelicam recitandam excitarentur, a Callisto III. institutum, instauravit.

Recurrente festo omnium Sanctorum, Missarum solemnijs de more in Pontificio Sacello ab Episcopo Cardinali peractis (ijs stans in solij gradibus iuxta Papæ thronum interfuit quidam Dux de Sagamine, & Volamine Dalmata annorum nonaginta unius, Romam ad consequendum Iubileum profectus) Pontifex ad Basilicæ Vaticanæ Porticum delatus est, ibique solemniter benedictionem, cum largitione plenissimæ remissionis Iubilei, circumstanti populo impertivit: idque per Edicta, ad præcipua Vrbis loca affixa præcedentibus diebus euulgari præceperat. Interim Tyber adeò intumuit, ut Cardinalibus vetitum fuerit Palatium Apostolicum adire, quò consuetis defunctorum Cardinalium suffragijs vacarent.

Demum cùm Pontifex articulari morbo graviùs laboraret, quàm ut clausuræ Portæ Aureæ Vaticanę solemnia obire posset, Dominicâ IV. Adventûs Iubileum pro exteris tantùm usque ad diem Epiphaniæ, editâ eâ de re Constitutione, prorogavit, idque per Edicta publicari præcepit. In pervigilio verò Epiphaniæ, adhuc pedibus minùs valens insistere, cùm sacris vestibus indueretur Capellam Sixtinam petiturus, ut in eâ Vesperarum officium absolveret, apud *Lectum Paramentorum* sistens, Legatos ad claudendas Portas Aureas designavit: ad Vaticanam videlicèt, Cardinales Cusentinum, & Mutinensem, ad Lateranensem Cardinalem Vlixiponensem in locum Cardinalis S. Petri ad Vincula Archipresbyteri absentis, ad Liberianā Cardinalem Vrsinum Archipresbyterum; ad claudendas verò Portas Sancti Pauli nemo selectus reperitur.

Alex. VI. Constit. incipien. Commissum dat. 17. kal. Ian. ann. 9.

Præ-

Prædicto die Epiphaniæ sacro, Cardinales Legati Vesperis, quibus in eisdem Basilicis a Canonicis solemni more celebratis, interfuerant, absolutis, supplicantes cum Capitulo, & Clero, ad Portam Auream processerunt, ibique solemnijs earumdem Portarum clausuræ præfuerunt: cùm interim cæmentarij, Canonicis hebdomadarijs inter hæc idoneas preces, & orationes canentibus, Portas obstruerent.

Ritus verò, ab ijs servatus, hic est. Præibat Crucifer: sequebantur Beneficiati: mox Canonici, tùm Canonicus hebdomadarius, qui Vesperarum officia expleverat, pluviali indutus: demum Cardinalis Legatus processionem claudebat, canentibus interim Cantoribus Hymnum *Hostis Herodes Deum*.

Cùmque ultimo loco Legatus è Portâ egressus esset, sibi-met ipsi fimbrias capparum sustinens; cæmentarij excitato pariete, Portas obstruxerunt, Canonico hebdomadario sequentes versiculos, & preces interim accinente.

Pater noster.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed libera nos a malo.*

℣. *Esto nobis Domine turris fortitudinis.*

℟. *A facie inimici.*

℣. *Nihil proficiat inimicus in nobis.*

℟. *Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.*

℣. *Domine exaudi orationem meam.*

℟. *Et clamor meus ad te veniat.*

℣. *Dominus vobiscum.*

℟. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus dirige actus nostros in beneplacito tuo: ut in nomine dilecti filij tui mereamur bonis operibus abundare. Per Christum &c. Actiones &c.

Sub

Sub finem anni Iubilei Alexander ejusdem Iubilei indulgentias concessit ijs, qui ob pestem, & bella Italiam (ut diximus) undequaque vexantia, ad sacra Apostolorum limina lustranda Romam adire formidaverant, aut alijs de causis nequiverant. Extant eâ de re plura Diplomata. Itaque delecti per Christianum Orbem Pontificij Legati ad Iubileum promulgandum, & stipem colligendam, quæ in Christianæ Reipublicæ bonum, ac Cruce-signati exercitûs expeditionem adversùs Turcas foret eroganda. Per universam verò Italiam Patribus Ordinis Minorum de Observantiâ literarum executio demandata: scilicèt ut ab unoquoque Iubilei præmia potituro quartam ejus sumptûs partem exigerent, quam is consumpturus erat, si ad Vrbem easdem indulgentias acquirendi gratiâ convenisset. Propterea Nicolaus Baselius hæc commemorans, ait: *Alexander Papa VI. Raimundum Card. S. Mariæ novæ Gurcensem Episcopum cum gratiâ, & indulgentijs Iubilei in Germaniam, Daciam, Sueviam, & Prussiam Legatum a latere misit*. Polydorus Virgilius inquit: *Misit Alexander Nuncium in Angliã Gasparem Bonspagnolum ad dispensandos Iubilei thesauros*, & Samuel ipsis Cromeri verbis usus, ita scribit: *Supervenit in Poloniam Gaspar Calliensis Episcopus Legatus Alexandri VI. ad Turcicum bellum Regem Albertum cohortans, & piæ militiæ, quam Crucis, sive Cruciatam vocant, facultatem ad id bellum ipsi pariter, & Hungaro Regi afferens simulque Iubileum*. Proinde Bucholcerus scripto reliquit: *Alexander VI. hoc anno* (scilicèt MD.) *Romæ celebravit octavum Iubileum, & anno sequenti per Legatos suos in Germaniam, atque alias longinquas Provincias diplomata cum amplissimis Iubilei indulgentijs misit*.

Volater. anthrop. l. 22. Spondan. ad ann. 1500. Ciac. in Alexand. VI.

Alexand. lit. dat. 5. Id. Decemb. 1500. Bos. hist. Equ. Hier. p. 2. l. 15

Basel. in addit. ad Naucl.

Pol Virg. hist. Angl. l. 26. in Henr. VII.

Sam. Nakielf in Miech. class. 2.

Buchol. in Chron.

C A-

CAPVT IX.

De Anno Iubilei MDXXV. *per Clementem VII. indicto, & celebrato.*

NNVS MDXXV. Iubileus accidit, lætus quidem ob ſolemnem fidelium expiationem a Clemente VII. ſummo Pontifice indictus, at lugubris adverſis eventibus, quos bellorum clades ex antiquâ inter Hiſpanos, & Gallos æmulatione peperit, quibus acceſſit hæreſis Lutheranæ impia rabies, & dira lues in Vrbis pene excidium comparata. Longè igitur minor, quàm retroactis Iubilei annis, advenarum concurſus, ad Apoſtolorum limina veneranda extitit, ut Blaſius de Cæſenâ in Diarijs narrat; quàmvis nihil ſtudij deeſſe potuiſſet ad Eccleſiarum nitôrem, divinique cultûs majeſtatem, nihil ad Cleri reformationem, quibus exteri fideles ad ſacrum iter ſuſcipiendum traherentur, ad pietatem excitarentur: utpotè Vrbis Vicarij munus tunc obiret Paulus Capiſuccus Epiſcopus Neocaſtrenſis, Ioannis Antonij Cardinalis Patruus, Vir literarum ſcientiâ, omniùmque virtutum ſplendore clariſſimus, quem nobili ortum proſapiâ Cardinalis Iacobus Sadoletus in ſuis Epiſtolis ſummis dignum honoribus commendat. Eodem genere exortus, ac ſtirpis claritudine germen eximium floret nunc Reverendiſſimus P. Raimundus Capiſuccus Magiſter S. Palatij, avitæ pietatis, ac doctrinæ mirificus æmulator.

Blaſ. de Cæſena Diar. ad ann. 1525.

Vghell. Ital. ſac. tom. 9.

Iac. Sadolet. epiſt. 1. ad Paulo Sadolet.

Clemens itaque duobus Acolythis Iubilei publicandi provinciam commiſit, cùm Dominicâ IV. Adven-

ventûs præcedentis anni MDXXIV. ad Pontificium Sacellum ſacris de more aſtiturus contenderet. Hujuſmodi autem Iubilei indictionem ſimilibus literis antea non fuiſſe peractam, conſtat ex Diarijs ejuſdem Blaſij de Cæſenâ, & ex ipſis literis Indictionis, datis x. Kalendas Ianuarij anno MDXXV. Pontificatûs II. Acolythi injuncta præſtituri, illico ad januam Palatij principem deſcenderunt, ubi circumſedentibus Pontificiæ Domus Præfecto, alijſque Prælatis, & Papæ familiaribus cum tympanorum pulſu, & buccinarum clangore, appenſo ad alterum ex ambonibus originali Diplomate, ejus exemplaria altâ voce Latino, & Italico idiomate euulgarunt.

Idem Blaſ. de Caſen. loc. citato.
Clem. VII. lit. inter ſolicitudines, & Paſtoris æterni dat. x. Kalend. Januar. Pont. 2.

Prædictæ Decretales literæ ejuſmodi Indictionis Iubilei celebritatem innovatam enunciant: Prædeceſſorum literas ſuper eâdem ſolemnitate editas confirmant: & plenarum indulgentiarum, ac quarumcumque facultatum abſolvendi a caſibus Apoſtolicæ Sedi reſervatis conceſſiones, ad Sanctę Sedis beneplacitum revocant. Subinde præter generalem largitionem pleniſſimæ remiſſionis viſitantibus de more Baſilicas Vrbis declarat ijs quoque Iubilei beneficium, & pręmium impertiri, qui legitimè impediti iter proſequi non potuerint, vel cum animo injuncta explendi, deceſſerint. Præterea poteſtatem applicandi Iubilei indulgentias per modum ſuffragij animabus in Purgatorio exiſtentibus illis tribuit, qui aliquam eleemoſynam, arbitrio Pœnitentiariorum injungendam, in pios uſus erogarent.

In pervigilio Nativitatis Domini, Clemens ad Aulam vulgò *Paramentorum* deſcêndit, ubi apud *Lectum* conſiſtens, accerſitis Cardinalibus, ſuos de latere Legatos ad aperiendas Portas Sanctas delegit, videlicèt ad Eccleſiam S. Pauli Cardinalem Antonium de

V Mon-

Monte Episcopum Portuensem, Ordinis Casinensis Protectorem: ad Lateranensem, Cardinalem Alexandrum Farnesium Archipresbyterum, Episcopum Hostiensem, Sacri Collegij Decanum; & ad Liberianam Cardinalem Andream de Valle pariter Archipresbyterum, quos signo Crucis super eos producto, dimisit. Deinde Pontificalibus vestibus de more indutus, præcedentibus Subdiacono Apostolico, Crucem elatam præferente, alijsque, sacris & consuetis indumentis amictis; ad Sixti IV. Sacellum, in quo, eo manè, Sanctitatis Suæ jussu, augustissimum Eucharistiæ Sacramentum expositum fuerat, sede delatus est. Ibi distributis per Cæremoniarios cereis, flexo poplite thus Sacramento adolevit: accepto verò è manibus dignioris Diaconi assistentis cereo accenso, præcinuit Hymnum *Veni Creator Spiritus*; quem Cantores usque ad Portam Auream prosecuti sunt. Tùm Pontifex stans, cecinit sequentes versiculos cum oratione; cùm autem illi non sint omnino conformes alijs ab Alexandro VI. elapso Iubilei anno, adhibitis: idcirco eos hîc subnectere operæ pretium duximus.

℣. *Aperite mihi portas justitiæ.*
℟. *Ingressus in eas confitebor Domino.*
℣. *Introibò in domum tuam Domine.*
℟. *Adorabo ad Templum sanctum tuum in timore tuo.*
℣. *Aperite Portas, quoniam nobiscum Deus.*
℟. *Qui fecit virtutem in Israel.*

Inter hæc, ad quemlibet scilicèt versiculum, Pontifex malleo argenteo Portam viriliter percussit, eaque tertio ictu ruit. Deinde ad Sedem eminentem contendit, apud quam cecinit:

℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiscum.*

Et

℟. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Actiones nostras &c.

Seditque Pontifex, dum Cantores Psalmum *Iubilate Deo omnis terra* cecinerunt: eo autem expleto, surgens, dimissâ mitrâ, sequentes versiculos, & orationem elatâ voce recitavit.

℣. *Hæc dies, quam fecit Dominus.*
℟. *Exultemus, & lætemur in eâ.*
℣. *Beatus populus tuus Domine.*
℟. *Qui scit jubilationem.*
℣. *Hæc est porta Domini.*
℟. *Iusti intrabunt in eam.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiscum.*
℟. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Deus qui per Moysem famulum tuum &c.

Post hæc Pontifex dexterâ Crucem erectam, sinistrâ cereum accensum gestans, ad Portam Auream rediјt, & super ejus limine genuflexus, intonuit Hymnum: *Te Deum laudamus*. Deinde illam ingressus fuit, subsequentibus Cardinalibus, ac reliquis iuxta morem. Apud Altare augustissimi Sacramenti Papa preces effudit, & eminenti sede ad aram maximam delatus, ibi Vesperarum solemnia pontificali ritu peregit; omissis tamen precibus præcedenti Iubilei anno repetitis: quippe quòd initio semel cantatæ, eas repetere supervacaneum visum esset.

Præfatos versiculos & preces, cum ritu aperiendæ Portæ Aureæ idem de Cæsenâ in decentiorem formam redegît; ijque idcirco a Summis Pontificibus, subsequentibus Iubilei annis, religiosè sunt adhibiti.

Absolutis Vesperis, Pontifex vtrique Collegio militum S.Petri, & S.Pauli custodiam Portæ Aureæ in Basilicis Vaticanâ, & S. Pauli ex institutione Alexandri VI. demandavit.

Ex eo autem quòd (ut prælibavimus) Gallias, & Hispanias dirè bellorum incendia urebant, Lutherana hæresis in Germaniâ debacchabatur, & lues Italiam, ac Vrbem ipsam vexabat; plurimi fideles a sacro itinere suscipiendo deterriti sunt. Clemens proinde animarum saluti providè, & religiosè consulens, extêndit piacularem beneficentiam in plerosque Principes, & Catholicos populos, qui Romanam peregrinationem obire formidaverant. Ipsis verò diebus Nativitatis, & Resurrectionis Dominicæ in arâ maximâ Basilicæ Vaticanæ sacris operatus, in festo Epiphaniæ, rei divinæ in eâdem Basilicâ ab Episcopo Cardinali solemniter peractæ de more interfuit.

Regestr. lit. secr in form. Brevis anno 1500. pag. 290. 386. 483.

Sub finem mensis Aprilis Clemens ad Ecclesiam Lateranensem cum solemni equitatu contêndit: quod tamen non consequendi Iubilei causâ egit, sed ut semel præstaret, quod initio Pontificatûs minimè expleverat, licèt anno MDXXIII. in Summum Pontificem renunciatus fuisset. Postea ad ædes Columnensiũ se contulit, unde die primâ Maij eamdem Basilicam visitavit, ibique adfuit missæ, solemni pompâ celebratæ. Inter eam fœdus ab ipso Pontifice initum cum Carolo V. Imperatore, Rege Angliæ, Archiduce Austriaco, Ducibus, Mediolanensi, & Mantuano, necnon Republicâ Florentinâ publicatum.

Recurrente festo Apostolorum Petri, & Pauli Clemens in Basilicâ Vaticanâ rem divinam solemni ceremoniâ peregit; & ipso die, quo Sanctorum omnium celebritas recolitur, post missarum solemnia, quibus de more interfuerat, è prospectu Basilicæ Vaticanæ

popu-

populo solemniter benedixit, cumque indulgentiæ plenariæ thesauro ditavit.

Post primas Vesperas Dominicæ Nativitatis Pontificali ritu in prædictâ Basilicâ Vaticanâ recitatas, Pontifex, visâ Veronicâ, supplicabundus processit ad Portam Auream, præintonatâ antiphonâ: *Cum jucunditate exibitis*: & cùm ad Portam, quâ ultimus omnium egressus est, pervenisset, cæmentum, sabulum, & primarium lapidem in ejusdem Portæ obstructione imponendum, benedixit, cumque in medio liminis collocavit, curâ clausuræ perficiendæ Pœnitentiarijs, ac cæmentarijs dimissâ. Deinde populo benedictione, ac plenariâ indulgentiâ elargitâ, Anno Iubilei MDXXV. finem imposuit.

Quos verò Legatos ad claudendas Portas Sanctas Clemens renunciaverit, Blasius de Cæsenâ Cæremoniarum Magister omnino siluit, nec alibi reperire potuimus. Verùm facilis, tutaque est conjectura, eos ipsos fuisse, quos ad illas aperiendas idem Pontifex delegaverat, cùm id eorum muneris esset, & singuli adhuc viverent. Siquidem Antonius Cardinalis de Monte vixit usque ad diem XIII. Kalendas Octobris anni MDXXXIV. Alexander Farnesius (qui Paulus III.) Pontifex renunciatus fuit, extincto Clemente eodem anno MDXXXIV. Andreas verò de Valle obijt pridie Idus Augusti pariter prædicto anno: de quo, & illud hujus rei argumentum, extat Numisma in clausurâ Portarum Aurearum apponi consuetum, quod nos vidimus ex unâ parte præseferens Imaginem Religionis, habentis sub manu dextrâ ad Cælum elatâ Portam Sanctam, cum hisce verbis: PORTA AVREA. sub sinistrâ Arcam cum Calice ad Sacrificium composito, cum epigraphe: FIDES PVBLICA. ex aliâ effigiem Cardinalis cum literis ipsius nomen exprimentibus

Diar. eorund. ann. Ciac. de vit. Pont.

cir-

circumdatam , nempe : ANDREAS CAR. DE VALLE AR. ANNO IVBILEI.

Preces, quas in ejusmodi benedictione, & primarij lapidis impositione tum Clemens, tum reliqui pro tempore Pontifices postea adhibuerunt, hæ sunt.

℣. *Adjutorium nostrum in nomine Domini.*
℟. *Qui fecit Cœlum, & terram.*
℣. *Sit nomen Domini benedictum.*
℟. *Ex hoc nunc, & usque in seculum.*
℣. *Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes.*
℟. *Hic factus est in caput anguli.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiscum.*
℟. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Summe Deus, qui summa, media, imaque custodis, qui omnem creaturam intrinsecus ambiendo concludis, san✝cti-fica, & bene✝dic has creaturas lapidis, calcis, & sabuli. Per Christum Dominum nostrum.

Cùmque Pontifex mitrâ redimîtus, & genuflexus super limine Portæ, cocleari accepto cum cæmento, illud in medio liminis, ac desuper primarium lapidem imposuisset, submissâ voce, hæc prosecutus est.

In fide, & virtute IESV *Christi Filij tui vivi, qui Apostolorum Principi dixit: Tu es Petrus, & super hanc petràm ædificabo Ecclesiam meam, collocamus lapidem istum primarium ad claudendam hanc Portam Sanctam singulo Iubilei anno reserandam. In nomine Pa✝tris, & Fi✝lij, & Spiritûs✝Sancti. Amen.*

Mox Cantores Hymnum: *Vrbs Hierusalem beata* cecinerunt: & per id tempus Cardinales Sanctorum Quatuor, & Cybo cum coclearibus, ac demum Basilicæ Pœnitentiarij clausuram omnino perfecerunt.

Tùm

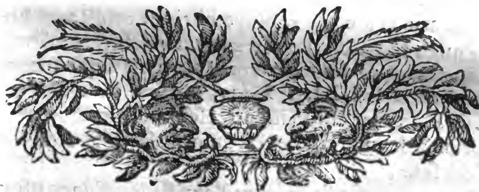
Tùm Pontifex lavit manus, & finito Hymno a Cantoribus, ſtans apud Sedem, cecinit.

℣. *Saluum fac populum tuum Domine.*
℟. *Et benedic hæreditati tuæ.*
℣. *Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos.*
℟. *Quemadmodùm ſperavimus in te.*
℣. *Mitte eis Domine auxilium de ſancto.*
℟. *Et de Sion tuêre eos.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Deus, qui in omni loco dominationis tuæ clemens, & benignus exauditor exiſtis; Exaudi nos quæſumus, & præſta, ut inviolabilis permaneat hujus loci ſanctificatio, & beneficia tui muneris in hoc Iubilei anno univerſitas fidelium impetraſſe lætetur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. *Amen.*

CA-

CAPVT X.

De Anno Iubilei MDL. *a Paulo III. indicto, & a Iulio III. celebrato.*

ROXIMVM Iubilei annum MDL. celebraturus Paulus Tertius ea, quæ ad ejusmodi solemnia opportuna videbantur, selectis aliquibus Cardinalibus, & gravioribus Curiæ Viris, investigari, & decerni jussit, ut ex ipsis ordinationum Capitibus inferiùs exprimendis patebit. Itaque feriâ quintâ majoris Hebdomadæ Anno MDXXXXIX. Bullâ Indictionis Iubilei a duobus Acolythis Capellæ Pontificiæ, immediatè ante publicationem Bullæ Cœnæ Domini prorsus eâdem ipsa serie, eâdemque modulatione servatis, è prospectu Basilicæ Vaticanæ, eomet Pontifice, Cardinalibus, & Prælatis, ac Officialibus consuetis adstantibus, euulgata fuerat. Nec longè erat dies Dominicæ quartæ Adventûs Domini, in quâ iteranda erat hujusmodi publicatio; cùm die x. Novembris prædicti anni horâ XIII. in Exquilijs Pontifex naturæ debitum sôlvit; quamobrem ad diem octavam Februarij sequentis anni protractâ Iulij III. electione, & die XXII. ejusdem electi Pontificis coronatione celebratâ, Portarum Aurearum solemnia ad diem festum S. Matthiæ Apostoli dilata sunt.

Hisque consensit Ioannes Baptista Paulianus illius ævi Scriptor asserens, Paulum III. edidisse Constitutionem indictionis Iubilei, at morte præventum, Iubilei annum celebrare nequivisse; Idque Tursellinus confirmat hisce verbis: *Is* (nempe Paulus III.) *indictâ*

Paulian. de Iubil. &c. lib. 1. pag. 1. Tursell. l. 3. cap. 11. hist. Lauret.

in

in annum quinquagesimum Iubilei celebritate, ipse mortalitate exutus, ad vitam transijt immortalem, Iubilei curâ, ac laude Successori relictâ.

Liquet tamen, assertioni nostræ minimè adversari ea, quæ Iulius expressit in suâ Constitutione: *Si Pastores ovium*, quâ suspêndit quascumque indulgentias plenarias, ac facultates commutandi vota, & instituendi Confessarios cum potestate absolvendi a casibus Papæ reservatis; licèt aliquibus non adeò clara, & certa visa fuerint, quin dubium relinquant, an Paulus III. Bullam indictionis ediderit, ac euulgaverit; inquit enim: *Cùm autem Paulus III. adveniente præsenti anno literas Pauli, & Sixti de Fratrum suorum consilio, de quorum numero tunc eramus, approbare, & innovare, & annum Iubilei hujusmodi publicare intenderet, sicut Domino placuit, rebus humanis fuerit exemptus*. Porrò hæc verba, non ad inchoationem, sed ad perfectionem actûs omnino referenda sunt, cùm is inchoatus quidem esset feriâ v. in Cœnâ Domini, morte verò Pontificis intercedente, nequaquàm perfici potuerit Dominicâ IV. Adventûs: itaque Iulius incompletum actum, quasi non peractum optimè asseruit. Verùm quòd feriâ v. prædictâ inchoatus fuerit, certo certius est: Quamvis enim Firmanus, suspenso veluti gradu, calamum deduxerit, omissâ in Diarijs quarumdam celebritatum, ac præcipuè feriæ v. majoris hebdomadæ annotatione: hoc fortasse egit, quòd sibi satis superque ad eam rem elucidandam visum foret, ea deinde subijcere, quæ in ipsâ peragenda fuerant. Immò & quòd illa minimè prætermissa essent, clarè deduci posset, quòd Paulus tunc bonâ valetudine fruebatur; cùm plerisque interea publicis & privatis Consistorijs eum interfuisse commemoret, nempe à die VIII. Aprilis ad XIII. Augusti. Aliàs absurdum inde secutum fuisset, quòd ille annus Iubileus consueto euulgationis ritu prorsus caruisset: cùm Iulij Constitutio

Iul. III. Cōst. Si Pastores dat. 6. kal. Martij ann. 1546. Pont. 1

Io. Frāc Firman. in Diar.

tutio data fuerit ipsâ die (nempe XXIV.Februarij) quâ apertionis Portarum ſolemnia idem Pontifex obivit.

Iul.III. Cōſt. dat.8.kalēd. Martij,& 3. kalend. Maij 1500.

Bullar. Rom. tom.1.

Præterea editâ Conſtitutione Pœnitentiario majori pleraſque facultates Iulius attribuit: alterâ,hæreticos ad gremium S.Romanæ Eccleſiæ redire hortatus eſt,ut de Iubilei theſauris participes fierent: alterâ demum ſecundò Inſtitutum Societatis Iesv approbavit. Eam inſigni quoque beneficio ditavit,nempe quòd non obſtantibus literis ſuſpenſionis facultatum abſolvendi a caſibus reſervatis,eo tamen Iubilei anno,Indulto Pauli III.uti poſſent,quemadmodùm Orlandinus his verbis teſtatur: *Cùm moris ſit totò Iubilei curriculò privilegiorum uſu cunctis Religionum Ordinibus interdicere,quibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate fas eſt a retentis, reſervatiſq; peccatis confitentes abſolvere,Iulius III.Societati* Iesv *voluit,ea,quæ conceſſa nuper eſſent a Paulo III.hoc quoque anno Iubilei ſalva,atque intacta ubique terrarum relinqui.*

Orlandin. l. 10.hiſtor.Societ.n.4.

Tantâ verò benignitate Iulius III. proſecutus eſt Ignatium Loyolam,tunc inter vivos ſanctitate florentem,ut eidem flagitanti Iubileum pro Socijs in Indijs, Braſiliâ, & Congo degentibus ad votum reſponderit: *Quod attinet ad elargiendum Socijs veſtris abſentibus Iubileum,ita libenter annuimus, ut omnem noſtram in hac re poteſtatem cum Societate veſtrâ communicatam velimus,liceatque Socijs veſtris tanto a nobis intervallo disjunctis ex Eccleſiæ theſauris,et largiſsimis hujus anni condonationibus pleniſsimè gaudere, atque ad eas promerendas quidquid viſum fuerit,veſtro arbitratu eiſdem præſcribere.* Cùmque hoc eodem anno S.Ignatius Romæ in Societatem recepiſſet S.Franciſcum Borgiam Ducem Gandiæ, Pontifex ejus precibus benignè annuens,pleroſque Societatis amicos Meſſanę, Venetijs, Lutetiæ Pariſiorum,& in Germaniâ degentes, nec-non Salamanticæ Gandię Cives, Iubilei theſauro locupletavit.

Orlandin.loc. citat.

Per id tempus Romæ initium ſumpſerat ex fundatione

tione S.Philippi Nerij ab anno MDXLVIII. Venerabilis Sodalitas Sanctissimæ Trinitatis, ad Convalescentes, & Peregrinos quotannis, ac potissimùm Iubilei tempore, liberali hospitio suscipiendos, erecta. Tantæ autem pietatis, ac Romanæ beneficentiæ opus, quo-ad Peregrinorum hospitium, ut Baccius tradit; hoc ipso Iubilei anno executioni demandari cœpit. *Bacc. in vit. S. Philippi l. 1.c.7.*

Interim præfatus Pontifex, ut ea, quæ Paulus III. ad anni Iubilei celebritatem opportuna duxerat, ac peragi statuerat, in praxim redigerentur, sedulam operam, & curam adhibuit. Selegit enim aliquos insignes doctrinâ, & probitate Viros, quorum examini subijcerentur Confessarij, ad audiendas confessiones in præcipuis potissimùm Vrbis Basilicis approbandi.

His etiam sub censuris vetuit, ne quid, vel minimum mercedis, aut munusculi in confessionibus audiendis reciperent. Vt autem hæc debitæ traderentur executioni, Cardinali Io:Petro Carafæ Episcopo Sabinensi unâ-cum aliquibus Prælatis provincia demandata.

Statuit, concedendas esse indulgentias anni Iubilei omnibus in perpetuâ clausurâ existentibus, qui singulis diebus Dominicis supplicabundi intra claustra Litanias majores recitarent.

Cardinali Crescentio curam dedit, redigendi in scriptis facultates absoluendi a casibus reservatis, Confessarijs tribuendas.

Aliquos probos, piosque viros delêgit, qui semel, vel bis in hebdomadâ Vrbis Nosocomia præsertim nationalia lustrarent, ut ad eorum relationem, pauperum Peregrinorum indigentijs Pontificio charitatis subsidio subveniri posset.

Alios quatuor Viros designavit, qui singulis diebus Ecclesias Vrbis inviserent: & ne quid inhonestum in illis patrari contingeret, sedulò invigilarent.

Magiſtris Cæremoniarum commiſit onus perluſtrandi ſingulas Vrbis Eccleſias Cardinalium Titulares, & Cardinalibus patefaciendi quicquid in illis ad ornatum, & ad rei divinæ operationem deeſſet: eoſdemque Cardinales admonendi, ut in ipſis Eccleſijs, Iubilei anno, diebus ſaltem Sanctorum Titularium natalitijs, & Stationum, ſacris myſterijs inibi intereſſent, vel ijs ſolemniter operarentur: & Vrbis Eccleſias, præcipuè Baſilicas devotè, ac piè viſitarent. Verùm ut exteri Chriſti-fideles, ad pietatem, & religionem magis excitarentur, Cardinales quotidie ſacram Eccleſiarum viſitationem obeuntes conſpiciendo; Cardinali Polo curam demandavit agendi cum Cardinalibus, ne omnes unâ die ad perluſtrandas eaſdem Baſilicas convenirent, neve alterâ die ex ipſis neminem ad eas pergere contigiſſet, ſed inter ſe ſingulos anni dies diſtribuerent.

Iuſſit, ut Vicarius Vrbis invigilaret, ne meretrices unâ-cum viris Eccleſias viſitarent, eoſque in illis colloquerentur; graviſſimis pœnis plectendæ, ſi teſtimonio duorũ bonæ famæ hominum convictæ parêre neglexiſſent: idq; per publicum proclama notificaretur.

Clericis, alijſque Beneficiatis, præſertim in ſacris Ordinibus conſtitutis, pariter per Edictum præciperetur, ut talaribus, & humilibus, non autem ſericis veſtibus induerentur. In Eccleſijs prophana, & quæcunque etiam minùs honeſta colloquia ſub grauiſſimis pœnis prohiberentur. Pauperibus mendicantibus, ne per Eccleſias diſcurrerent, omnino vetaretur. Indulgentiæ quæſtuantibus conceſſæ ſuſpenderentur.

Vt Legatis, alijſque Præſidentibus, & Gubernatoribus Provinciarum, Civitatum, & locorum Ditionis Eccleſiaſticæ injungeretur, quòd vias publicas tutas a prædonibus cuſtodiri ſatagerent: pręterea Peregrinos

nos in hoſpitijs benignè recipi, & eſculenta, ac poculenta præſertim a cauponibus juſto pretio vendi invigilarent. Hujus rei provinciâ Cardinali Sfondrato: Cardinali verò Creſcentio Vrbis vias complanandi, ac expediendi commiſſa.

Cardinali Vicario injunctum fuit: omnibus artificibus, præterquàm molendinarijs, piſtoribus, aromatarijs, & fabris ferrarijs, ſub gravioribus pœnis omnimodam, & inviolabilem feſtorum dierum obſervationem imponi. Ludos publicos omnino interdici. Nullo quoquam modo, vel prætextu peregrinos illudi. Hebræis ſub graviſſimis pœnis injungi, ne ſine conſuetis ſignis per Vrbem incederent, nec eorum cuiquam idem Vicarius permitteret per Vrbem abſque notâ impoſitâ curſitare. Cupedinarijs prohiberi, ne quid extra mœnia, ac in ipsâ Vrbe ante meridiem emerent. Sacerdotes ſacris operaturos, ab Eccleſiarũ Rectoribus, ſeu Sacriſtis ſeriò moneri, ne opus Dei negligenter, ſed eâ, quâ par eſt, devotione agerent.

Pœnitentiarijs facultas tributa eſt, abſolvendi a quibuſcumque caſibus reſervatis, exceptis tantùm conſpirationis in Perſonam, & Statum Summi Pontificis, & Apoſtolicæ Sedis, falſationis literarum Apoſtolicarum, ſupplicationum, & commiſſionum, delationis armorum ad infideles, injectionis manuum violentarum in Cardinales, Epiſcopos, alioſque Superiores Eccleſiaſticos: nec-non componendi ſuper malè ablatis incertis, vel ſuper eleemoſynis in ſuffragium animarum in Purgatorio exiſtentium erogatis.

Vt Portæ Aureæ diu noctuque Baſilicas viſitaturis paterent. Eleemoſynarum Arculæ, in Baſilicis exponendæ, tribus ſaltem clavibus, apud totidem perſonas graves, & nobiles deponendis, munirentur.

Duobus Acolythis Apoſtolicis cura committeretur

tur denunciandi Bullam indictionis Anni Iubilei, Latino, & Italo idiomate conceptam per particulas dividendam; prout solemne est in publicatione Bullæ Cœnæ Domini; eademque Indictionis Bulla typis traderetur, per universum Orbem euulganda.

Cardinalis Vicarius cogeret utrumque Vrbis Clerum, exceptis Capitulis, & Clero trium Basilicarum, ac Monachis Casinensibus, ad interveniendum supplicationi, in accessu Pontificis ad aperiendam Portam Auream Vaticanam habendæ.

Summus Pontifex sedens prope Portam Auream ante apertionis solemnia, tres Cardinales Legatos declararet, & illico ad aliarum Basilicarum Portas aperiendas dimitteret.

Vt prima Bullæ Indictionis Iubilei promulgatio fieret feriâ v. in Cœnâ Domini coram Pontifice, Cardinalibus, & Prælatis, immediatè ante publicationem Bullæ Cœnę Domini per Subdiaconum Apostolicum Latino tantùm sermone. Dominicâ verò IV. Adventûs, secunda perageretur ejusdem Bullæ Indictionis euulgatio a duobus, ut præfertur, Acolythis prope januam Palatij, sequenti ritu. Summus Pontifex, absolutâ missâ, & impertitâ benedictione, sedens in Solio, Bullam acceptam è manibus Cardinalis Diaconi senioris Assistentis, antiquiori ex Acolythis ibi in genua provolutis traderet, adstantibus Vice-Camerario, Auditore, & Præsidentibus Cameræ. Acolythi inde descenderent ad Portam majorem Palatij, prope quam ex ambonibus hinc inde ad hanc rem paratis, pręvijs, ac subsequentibus tubarum clangore, & tympanorum sonitu, præsentibus omnibus Prælatis familiaribus, & Officialibus Papæ, qui Missarum solemnijs interfuerint, eamdem Bullam Latino, & Italo idiomate euulgarent.

De-

Demum, ut in fronte Porticûs Vaticanæ ſuggeſtum, ſeu Solium (quod vocant) pro Sede Pontificiâ erigeretur, repagulis muniendum, ad arcendum populum; nec-non omnes Baſilicæ Portæ clauderentur.

Præterea ut in promptu eſſent ea omnia, quæ tantę celebritatis amplitudo expoſcebat, & ſuum quiſque munus ad eam peragendam opportunè, & ordinatè poſſet obire; nonnullæ Præmonitiones in ſcripta redactæ ſunt, ut Summo Pontifici, & Cardinalibus Legatis traderentur. Eas proinde ex Diarijs Ludovici Firmani excerptas hîc inſerere operæ pretium duximus. Quamvis enim ex ſuperiùs relatis id quidem ſuperfluum videatur; tamen ne quid ad hanc rem conducibile ex induſtriâ omittamus: idcirco eas referre, a noſtro propoſito minimè alienum, Lectoribus verò jucundum fore, arbitramur.

Apertionis Portæ Sanctæ ritus a Sanctiſsimo ſervandus.

IN pervigilio Nativitatis Domini noſtri IESV Chriſti, antequàm Papa deſcendat ad ſumenda ſacra indumenta, Reverendiſsimi Domini Cardinales, & omnes Prælati capient ſacras veſtes more conſueto. Præſtituto tempore, Sanctiſsimus deſcendit ad Cameram, uulgò *Paramentorum*, & accipit amictum, albam, cingulum, ſtolam, pluuiale albi coloris, phrygio elaboratum, & mitram pretioſam. Sacris indumentis amictus ante *Lectum* (quod dicunt) *Paramentorum*, omnibus Cardinalibus accerſitis, tres Legatos ad Portas Sanctas trium Baſilicarum aperiendas pronunciat, tradens illis opportunas facultates ad id peragendum, & ad plenariam Indulgentiam omnibus, qui

huiuſ-

hujuſmodi apertionis ſolemnijs aderunt, concedendam. Omnibus ritè diſpoſitis, Pontifex Sedem geſtatoriam conſcendit, indeque ad Sacellum Sixti IV. defertur: ibi ſuper pulvinari ad gradus Altaris genuflexus, ante venerabile Sacramentum, copioſo luminum apparatu expoſitum, preces effundit. Interim per Cæremoniarum Magiſtros cerei Cardinalibus, & Prælatis diſtribuuntur. Ijs accenſis, Papa ſurgens, imponit thus in thuribulum ſine Crucis ſigni ſuper idem productione, & iterum genuflexus, Sacratiſsimæ Hoſtiæ adolet, eâque thurificatâ, intonat Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, quem Cantores proſequuntur. Abſolutâ primâ ſtrophâ, Pontifex ſurgit, Sedem geſtatoriam conſcendit, & mitrâ capiti impoſitâ, acceptoque in ſiniſtrâ cereo, dextrâ populo benedicens, ad Portam Auream deducitur. Sub Porticu, ſedet in ſede ibi ſupra Solium excitatâ, & Cardinales pariter ſedent in ſcamnis conſuetis. Tunc accedunt ad Solium tres Legati, ad aperiendas Portas Baſilicarum deſignati, quibus Pontifex abeundi facultatem tradit. Interjecto poſtea modico temporis intervallo, ad Portam Auream deſcendit, prope quam è manu Cardinalis majoris Pœnitentiarij accipit malleum argenteum, & duobus Diaconis aſsiſtentibus pluuialis fimbrias elevantibus, cantat verſiculos: *Aperite mihi Portas Iuſtitiæ*, terque percutit viriliter Portam, quæ tertiò percuſſa ruit. Statimque Pontifex (dimiſſo malleo in manibus Cardinalis Pœnitentiarij, qui cum Pœnitentiarijs minoribus perficit opus, redit ad Solium, ubi depoſitâ mitrâ proſequitur in cantu ℣. *Domine exaudi*; cum Oratione, *Actiones noſtras*. Pœnitentiarij poſtquàm cæmentarij cæmentum inde abjecerint, ſpongijs aquâ ſanctâ madefactis lavant, ac linteis limen, & poſtes oſtij extergunt. Interim ſedente Pontifice

tifice cum mitrâ, Cantores concinunt Psalmum *Iubilate*, quem repetunt, donec apertionis, & lotionis cæremonia perficiatur. Tunc Pontifex è Solio descendit, & apud Portam Sanctam, depositâ mitrâ, canit versiculos: *Hæc dies, quam fecit Dominus*; unâ-cum: *Deus, qui per Moysen*. Demum acceptâ candelâ in sinistrâ, ac dextrâ Crucem tenens, super pulvinari in medio liminis apposito, genuflectit, & intonat Hymnum: *Te Deum*, quem Cantores prosequuntur. Pontifex autem surgit, & primus omnium Ecclesiam ingreditur; seorsim verò ab ingressu Portæ sedet in sede sibi paratâ, induit mitram, & ingressum Cardinalium, Prælatorum, omniumque Capellæ Pontificiæ Officialium præstolatur. Deinde sedem gestatoriam conscendit, quâ ad Sacellum Sanctissimi Sacramenti defertur, ibique genuflexus preces effundit; mox surgit, & canit orationem Dominicam cum versiculis, *Et ne nos inducas*; ac orationem, *Actiones nostras* (Hæ tamen preces licèt in Instructione appositæ, in ipsâ tamen actione consultò omissæ sunt, ne semel dictæ, ut supra retulimus, repeterentur). Exinde iterum sedem conscendit, cùmque pervenerit ad Aram maximam: ibi Vesperarum solemnia Pontificali ritu absolvit; & per majorem Basilicæ Portam ad Aulam uulgò *Paramentorum* redit.

Prælati, licèt sacris induti, tamen non præstant in Vesperis obedientiam Pontifici. Illo autem in crastinum non celebraturo, statim-ac Cardinales ad peragendarum Vesperarum locum pervenerint, sacris vestibus dimissis, induunt Cappas, & consuetum obedientiæ obsequium exhibent.

Ordo ſervandus a Cardinalibus Legatis, in apertione Portarum aurearum, in tribus alijs Eccleſiis Patriarchalibus.

CArdinalis Legatus induit ſe amictu, albâ, cingulo, ſtolâ, pluviali, & mitrâ prætioſis; ſimiliter Canonici, Capellani, Cantores, & Clerici illius Baſilicæ iuxta ejuſdem ritum amiciuntur: mox præcedentibus Clericis, uno ſcilicèt cum thuribulo, & naviculâ, duobus cum candelabris, & candelis accenſis, & altero Crucem deferente (ſi fieri poteſt) proceſſionaliter Eccleſiâ exeunt, poſtquàm Cardinalis Legatus apud altare Sacrarij, unde diſceſſuri ſunt, depoſitâ mitrâ, intonuerit Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, quem Cantores proſequuntur in viâ. Tunc enim Cardinalis aſſurgit, mitram induit, & poſt Clerum, & Capitulum ad Portam Auream procedit, candelam accenſam manu tenens, prout ſimiliter ſinguli Clerici, Beneficiati, & Canonici peragunt.

Ante Portam Sanctam Legatus ſe ſiſtit, & ſolus cum candelâ in ſiniſtrâ, & malleo in dextrâ, Canonicis hinc inde per alas adſtantibus, ex libro cantat verſus: *Aperite mihi Portas* &c. terque percutit malleo ad ſingulos verſus, ad tertium ictum mallei Porta ruit, & Cardinalis ad Faldiſtorium ibi paratum pergit, dimiſſo malleo in manu ſenioris Canonici, qui cum Pœnitentiarijs apertionis opus perficit. Legatus apud Faldiſtorium ſtatim dimittit mitram, ſurgit, & digniore Canonico librum miniſtrante, canit ℣. *Domine exaudi orationem meam* &c. cum oratione: *Actiones noſtras*. Deinde ſedet, & Cantores canunt Pſalmum: *Iubilate*

Deo

Deo omnis terra; interim Pœnitentiarij, a moto a cæmentarijs cæmento, limen, ac poste ostij spongijs aquâ sanctâ madefactis lavant, & manutergijs extergunt.

Post hæc Legatus, depositâ mitrâ, stans apud Faldistorium candelam accensam dexterâ tenens cantat versiculos: *Hæc dies quam fecit &c.* & orationem, *Deus qui per Moysen* &c. His expletis, accedit ad Portam, in cujus limine genuflectit, & parvam Crucem ei a digniori Canonico porrectam, osculatur, & intonat Hymnum: *Te Deum laudamus*, quem Cantores prosequuntur; Legatus verò surgit, & Ecclesiam ingreditur eum sequentibus Canonicis, alijsque Choristis. Nemo autem ante Legatū Portam ingredi audeat. Cardinalis prope Ecclesię ingressum sistit, ac præeuntibus Clero, & Capitulo, ad Altare venerabilis Sacramenti procedit. Ibi preces genuflexus effundit, indeque pariter supplicabundus ad Aram maximam Basilicæ se recipit, prope quam Vesperarum officium peragit: ijs absolutis, visisque, si libuerit, insignioribus saltem reliquijs, solemnijs finem imponit.

Cur tamen Ludovicus Firmanus ritum, non omnino conformem ei, quem adhibet Summus Pontifex, Legatis præscripserit, ingenuè fatemur, nos ejusdem disparitatis rationem prorsus ignorare. Itaque putaremus, apertionis ritum inchoandum a Secretario, vel alio contiguo Ecclesiæ ornatiori Sacello, ubi Augustissimum Sacramentum expositum foret, ac inde per Plateam ad Portam auream procedendum esse: in reliquis pariter eumdem-met ritum, quo in apertione Portæ Aureæ Vaticanæ Summus Pontifex utitur, ad unguem omnino servandum fore. Verùm ad narrationis seriem redeamus.

Die igitur xxiv. Februarij Iulius III. manè ad Basili-

ſilicam Vaticanam ſede delatus eſt,ubi primùm *Ioannem* Cardinalem Salviatum Epiſcopum Portuenſem, Caſinenſium Ordinis Protectorem,ad Portam S.Pauli: Ioannem Dominicum de Cupis Cardinalem Tranenſem Epiſcopum Oſtienſem, Archîpresbyterum,ad Portam Lateranenſem: & Aſcanium Sfortiam, Diaconum, S. R. E. Camerarium,Archipresbyterum, ad Portam Auream Liberianam, reſerandas Legatos de latere pronunciavit.Mox ijſdem Cardinalibus abeundi veniâ impertitâ, ipſis cæremonijs a Clemente VII. adhibitis, & ſupra recenſitis, Portam Sanctam aperuit: in eoque tantùm a Clementis ritu diſcrepavit, quòd cùm non veſperè; ſed manè apertionis ſolemnia Iulius peregiſſet, poſtea non Veſperis, ſed Miſſæ ſacro per Presbyterum Cardinalem peracto, interfuit. Quamobrem cùm primus omnium Baſilicam ingreſſus eſſet,& Solium è conſpectu Aræ maximę elevatum conſcendiſſet; Cardinales ſacris veſtibus exuti, cappis rubeis reſumptis, conſuetam Papæ obedientiam præſtiterunt. Tanta autem; ac pene innumerabilis populi multitudo, ut ejuſmodi ſolemnijs intereſſet, ad Baſilicam Vaticanam convenerat, quòd vix Pontifici patêret aditus ad ea peragenda. Teſtatur id Ioannes Franciſcus Firmanus Cæremoniarum Magiſter, cui Onuphrius Panvinius, Surius,& Paruta conſentiunt. Hic exterarum gentium ad Vrbem concurſum ex eo plurimùm auctum aſſerit, quòd cuncti Catholicorum Regum, ac Principum Oratores Romam conveniſſent,ut obedientiam,ſub Pontificatûs initium Summis Pontificibus exhiberi ſolitam, multo apparatu, & magnificentiâ, Iulio, Pontifici nuper renunciato, redderent: prout Stephanum Armenorum Patriarcham pietatis, & religionis gratiâ peregiſſe commemorat.

Io.Frãc.Firman. Diar. ann.1550. Panvin. ad eund. ann. Sur. in comment.hiſt. Parut.hiſtor. Venet. lib.12

A dictâ die XXIV. Februarij, Pontifex articulari morbo correptus, sacris per annum functionibus adesse nequivit: nisi fortè Ludovicus Branca (etiam Firmanus nuncupatus) alter Cæremoniarum Magister acta ipsa silentio præterijt; siquidem usque ad IV. Dominicam Quadragesimæ nullam prorsus celebritatem, cui Pontifex interfuerit, Ludovicus in Diarijs annotavit; ita enim scribit: *Die octavâ Martij, Dominicâ Lætare, Pontifex ab articulari morbo cubili affixus, benedixit Rosam auream in Aulâ audientiæ, eamque dono dedit Primogenito Regis Portugalliæ absenti, per Oratorem Regis ad præfatum Principem transmittendam.* Lud. Branca Diar. ad an. 1550.

Subdit verò quædam ad Iubilei solemnitatem minimè spectantia, nempe quòd ipsâ eâdem die post Rosæ aureæ benedictionem Pontifex Crucem tradiderit Cardinali Crescentio Legato de latere ad Concilium Tridentinum ablegando. Inde pergit ad narrationem apertionis Concilij in Civitate Tridentinâ factæ primâ Maij subsequentis anni MDLI. Post hæc recenset dies, in quibus Pontifex hoc Iubilei anno populo solemniter benedixit, videlicèt feriæ quintæ in Cœna Domini; Paschatis Resurrectionis Domini, Ascensionis, Pentecostes, Dominicæ Sanctissimæ Trinitatis, omnium Sanctorum, & Epiphaniæ subsequentis anni MDLII. Deinde retrogressus ad pervigilium Epiphaniæ, narrat, Iulium III. Vesperis consueto ritu in Capellâ peractis interfuisse: ac inde ad Aulam *Paramentorum* redijsse, & Cardinales Farnesium, de Salviatis, ac Sfortiam, ad clausuræ Portarum Aurearum solemnia in tribus Basilicis peragenda designasse.

Igitur die VI. Ianuarij Summus Pontifex sede delatus descêndit ad Basilicam S. Petri, ubi Missarum solemnijs de more ab Episcopo Cardinali peractis interfuit. Ijs absolutis, Cardinales, & Prælati cappis dimis-

missis, sacras vestes sumpserunt, & acceptis cereis accensis, nec-non thure per Pontificem in thuribulo pro supplicatione imposito, ac Veronicâ a Canonicis ostensâ, Sanctitas sua intonuit Antiph. *Cum jucunditate exibitis*. Eam Cantores prosecuti fuerunt, dum supplicatio per Ecclesiam ad Porticum usque habebatur. Singuli per Portam Sanctam exierunt, ultimo loco Summus Pontifex, qui statim ad Portam conversus autem sus, illam consuetis precibus, ac ritu a Clemente VII. servato clausit. Exinde ad Podium uulgò *Benedictionis* prospectûs Basilicæ ascêndit, unde populum solemniter benedixit, & luculento plenissimæ indulgentiæ in formâ Iubilei munere ditavit.

Idem in alijs Basilicis Cardinales Legati eodem prorsus ritu peregerunt. Illum verò hîc attexere placuit, cùm a Magistris Cæremoniarum, præteritis Iubilei annis in Diarijs non sit recensitus; propterea, quòd res singularis sit, operæ pretium erit, clausuræ ejusmodi solemnia, quo ritu manè peragi debeant, enarrare.

Ea autem mens nostra fuit in afferendis singulis fragmentis Ephemeridum Ioannis Francisci Firmani (quæ procul dubio in diversis schedulis ab ipso Auctore memoriæ consignata, ut postea suo loco, ac tempore aptè annotaret, Compilator illius Diarij, dierum serie nequaquàm servatâ, nullâque adhibitâ curâ, sed prout ea reperit, fortuitò exscripsit) ut manifestè appareat, nos parùm, aut ferè nihil ex Diarijs percipere valuisse, quod ad hunc Iubilei annum pertineat. Itaque Instructiones subnectimus ab ijsdem Cæremoniarum Magistris ad aperiendas, & claudendas Portas Aureas, Summo Pontifici, & Cardinalibus Legatis exhibitas, ut ijs, quæ agenda eo anno præscripta fuerant, non annotatis actis utcumque suppleamus.

Ordo

Ordo seruandus per Summum Pontificem in clausura Portæ aureæ Vaticanæ die Epiphaniæ MDLI.

IN vigiliâ Epiphaniæ absolutis Vesperis in Capellâ, postquàm Pontifex reversus fuerit ad Aulam uulgò *Paramentorum*, sacris vestibus exutus, accersitis Cardinalibus, tres Legatos ad Portas Aureas trium Basilicarum claudendas pronunciabit; Cardinales videlicèt Ioannem Dominicum de Cupis Episcopum Ostiensem, Tranensem nuncupatum, Archipresbyterum Lateranensem; Ioannem Episcopum Portuensem Cardinalem de Salviatis, Protectorem Ordinis Casinensis;& Guidonem Ascanium Sfortiam, de Sanctâ Florâ nuncupatum, Diaconum, Archipresbyterum S.Mariæ Majoris.

Die verò Epiphanię post Missam in Basilicâ S. Petri, ut moris est, per Episcopum Cardinalem cantatam, Cardinales,& Prælati induent sacra indumenta, & singulis tribuetur candela accensa. Tunc Pontifex imposito incenso in thuribulum, sede delatus,ad idoneum locum, ubi Veronicam, seu Vultum Sanctum possit conspicere, se conferet. Eo viso intonabit Antiphonam:*Cum jucunditate*,& ad Porticum supplicabundus pedibus procedens, ultimus omnium Portâ Aureâ exibit, quam servatis consuetis cæremonijs claudet. Absolutâ Missâ,non publicabuntur indulgentiæ, quia post clausuræ solemnia erunt promulgandæ.

Cardinales Legati,ad claudendas alias Portas Aureas renunciati, post auditam Missam solemnem, sacra sument indumenta, & ad veneranda Apostolorum Capita, vel alias insigniores reliquias procedent.

Dein-

Deinde supplicationis ritu servato, ad claudendas Portas pergent, & expletis clausuræ solemnijs, adhibitâ ante eos Cruce, stantes sine mitrâ, more Legatorum, populo solemniter benedicent, & indulgentiam plenariam in formâ Iubilei euulgari mandabunt.

Similis Ordo servandus a Summo Pontifice nec-non a Cardinalibus Legatis in clausura Portarum aurearum.

PEr dies octo ante clausuræ solemnia fiant proclamata publica de quatuor Portarum Aurearum clausurâ in singulis Basilicis celebrandâ. Habeantur noua numismata aurea, argentea, & ænea, cum plumbeis capsulis, ad ea in ipsis includenda, quę aptentur in pelui aureo, præter alios duos ad lotionem manuum Papæ, seu Cardinalium Legatorum adhibendos.

Præparentur cerei tribuendi Cardinalibus, & Prælatis, ac respectivè Canonicis, Beneficiatis, & Clericis; prout in apertione earumdem Portarum.

Parentur quatuor coclearia ad usum artis cæmentariæ (quorum pulchrius pro Papâ, vel pro Cardinali Legato) nec-non cæmentum sufficiens ad clausuram cum trabibus, stipitibus, & coronis, si necessaria erunt. Quatuor insuper, vel plures cæmentarij constituantur, ac benè instruantur, quorum aliqui intrinsecus Portæ obstruendæ operaturi sint.

Clerus Vrbis adsit quemadmodum apertioni Portæ Aureæ Vaticanæ interfuit. Construantur repagula tum ante Portam sicut in apertione, tum intra illam per viam habendæ processionis ad Portam Auream; ne eâ egressuri a turbâ opprimantur.

Car-

Cardinales Legati, ad claudendas Portas Sanctas renunciati, Vesperis in Capellâ Pontificiâ intersint: ijsque absolutis, petitâque a Pontifice abeundi veniâ, discedant.

Præmoneatur Pœnitentiarius major, qui cum alijs quatuor saltem minoribus Pœnitentiarijs Portæ Sanctæ obstructioni suam operam præstet.

Papa, & Cardinales Legati, Vesperarum officia obituri per Portam Auream, Ecclesiam ingredientur: ante Altare Sanctissimi Sacramenti orabunt: indeque ad Aram maximam Vesperis interfuturi pergent. Ijs expletis, cerei distribuantur: quibus accensis, instituatur supplicatio ab Altari ad locum, unde Reliquiæ erunt visendæ, ac recolendæ; & inde Portâ Aureâ singuli, omnium verò ultimus Summus Pontifex, siue Legatus exeuntes, ad Porticum procedent. Interim omnes Basilicarum Portæ cunctis latè patebunt.

Sedes, seu Cathedra Pontificalis pro Pontifice, & Faldistorium pro Cardinalibus Legatis prope Portam Sanctam idoneo loco aptetur.

In Basilicâ Vaticanâ Canonici ferrum Lanceæ, & Vultum Sanctum: in alijs Basilicis insigniores Reliquias visendas exhibeant.

Pontifex viso Vultu Sancto surgens sine mitrâ intonet Antiphonam: *Cum jucunditate exibitis*, quam Cantores prosequentur, eamdem repetentes, donec Pontifex, vel Cardinalis Legatus pedes Portâ Aureâ exierit. Verùm *Parafrænarij* (ut vocant) gestatoriam sellam vacuam bajulantes, Sanctitatem Suam præcedant, non sequantur.

Ea omnia sint in promptu, quæ ad Portas obstruendas sunt necessaria: videlicet lateres, calx, sabulum, numismata cum capsulis in pelui aureo, cocleare pro Pontifice, vel Cardinali Legato, nec-non alia

tria pro Pœnitentiario majori, & Pœnitentiarijs minoribus, nec-non pelues, & urceoli ad manuum lotionem adhibendi.

Absolutâ a Cantoribus Antiphonâ, Summus Pontifex, qui mitrâ redimitus sederit in Solio (prout Cardinalis Legatus in Faldistorio) surget, & manu candelam accensam deferens, descendet ad Portam. Ante illam depositâ mitrâ adhuc candelam manu retinens, cum consuetis versiculis, & oratione lapides, calcem, & sabulum benedicet, lustrali aquâ asperget, & thure adolebit. Tunc Papa, sive Cardinalis Legatus, resumptâ mitrâ, è manu majoris Pœnitentiarij, sive dignioris Canonici sumet cocleare cum calce, quam proijciet, & in medio liminis semel, aut pluries, ut sibi placuerit, extendet. Deinde Pœnitentiarius tradet Pontifici lapidem, dicens sine cantu ex libro *In virtute &c.* His peractis, majori, ac cæteris Pœnitentiarijs opus perficiendum dimittit.

Tunc Cantores inchoant Hymnum, *Vrbs Hierusalem beata*, & Pontifex ad Sedem eminentem, Legatus ad Faldistorium redit, ac quilibet manus lavat. Perfectâ mox structurâ, factoque a Cantoribus cantui fine; Papa, seu Legatus depositâ mitrâ surgit, ac ministrantibus Episcopis Assistentibus, seu Capellanis librum, & candelam, Acolythis cum candelabris ante eum stantibus, canit versiculos, & orationem: *Saluum fac populum tuum* &c. *Deus qui in omni loco* &c.

His expletis Pontifex, seu Legatus intonat Hymnum, *Te Deum laudamus*, quem Cantores usque ad locum publicæ benedictionis prosequuntur; quâ solemniter impertitâ, plenarium Iubileum promulgatur.

Omnium quidem manibus de hujus Iubilei anno per Iulium III. celebrato, teritur nummus, ex vnâ

facie

facie Portæ Aureæ imaginem referens cum verbis; IVSTI INTRABVNT PER EAM, ROMA ANNO DOMINI MDL. ex alterâ exhibens stemma Pontificis Gentilitium hisce literis circumdatum. IVLIVS III. P. M. A. IVBIL. Cum iisdem pariter literis inspicitur ipsius Pontificis effigies ab unâ parte Numismatis expressa: ab alterâ verò Porta Aurea cum verbis: APERVIT, ET CLAVSIT.

CAPVT XI.

De Iubileo celebrato a Gregorio XIII. Anno MDLXXV.

REGORIVS XIII. die XVII. Maij MDLXXIV. in Consistorio secreto Cardinalibus nunciavit, se paratum esse, Annum proximum MDLXXV. Iubileo sacrum indicere. Cùm igitur in festo Ascensionis Domini ad Basilicam Vaticanam Sede elatus descenderet, & sub Porticu ante majorem Basilicæ Portam sisteret, Cæsar Glorierius Brevium a secretis, Bullam Indictionis Iubilei manu elevatam Pontifici ostendit, quam ipse signo Crucis producto euulgari annuit. Illa itaque per Glorierium tradita Francisco Mucantio Cæremoniarum Magistro, ut unâ-cum Cantore Capellæ eam publicaret. Vterque suggestus ibi ad latera Portæ majoris erectos conscêndit, & Bullam Latino, Italoque idiomate, prævio tubarum clangore, & tympanorum strepitu, eâdem prorsus periodorum diuisione, nec-non cantu in publicatione Bullæ Cœnæ Domini adhiberi solitis, euulgavit; cùm interea

Gregor. XIII. Const. Dominus, & Redêptor dat. Idibus Maij an. 1574. Pôt. 3.

terea Pontifex Missarum solemnijs in Basilicâ interesset; Absolutâ Bullæ publicatione, Cursores ejus exemplaria typis data ad valvas affixerunt: idemque peregerunt ante fores aliarum trium Basilicarum, ad quas cum Tubicinibus,& Tympanistis ex Vaticano se contulerant.

Eadem repetita sunt Dominicâ iv. Adventûs post Missarum solemnia in Sacello Pontificio decantata. Ijs namque absolutis, Gregorius Ludovico Bentivolo, & Camillo Burghesio (mox in Pontificatu Paulo V.) Abbreviatoribus de Parco majori Diploma tradidit iterum publicandum, & ad Aulam *Paramentorum* regressus est. Præfati verò Abbreviatores ad Portam Palatij principem descenderunt, ibique ex suggestibus ad hæc paratis, præsentibus Prælatis Assistentibus, ac reliquis Abbreviatoribus,& Papæ Cubicularijs prædictum Diploma solemniter euulgarunt. Ejus exemplaria Mandatarij Cardinalis Vrbis Vicarij ad Basilicarum valvas publicè visenda præbuere. Tubarum autem clangor, tympanorum strepitus,& bombardarum horribilis,ac unâ festiuus fragor,& reboatus Diplomatis publicationem subsecuti sunt, quemadmodùm præcesserunt.

Hisce literis Pontifex hortabatur Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos ad instruendos populos de ijs, quæ conducerent ad eorum animas præparandas consecutioni divitiarum spiritualium, quas Iubilei anno pia Mater Ecclesia munificentiùs profundit. Imperatorem verò, Reges, ac Principes ad sacrum iter suscipiendum, viasque ad Peregrinorum securitatem tuendas. Alijs præterea literis Gregorius ad suum, & Sedis Apostolicæ beneplacitum suspendit quascumque plenarias indulgentias, etiam ad instar, & in formâ Iubilei, earumque facultates, concessio-

Gregor. XIII. lit. dat. Idib. Nouemb. an. 1574. Tom. 3.

nes,

nes, & quæcumque indulta ab ipso, & a Sede Apostolicâ, ejusque auctoritate, Ecclesijs, locis, nec-non Ordinibus etiam Mendicantium, vel Confraternitatibus concessa. Indulgentias tamen Basilicarum, & Ecclesiarum Vrbis excepit.

In Consistorio autem secreto ante prædictam Dominicam celebrato, Pontifex ad reserandas Portas Aureas trium Basilicarum Legatos renunciaverat: Cardinales videlicèt, Moronum Episcopum Ostiensem Decanum: Marcum Sitticum ab Altæmps Presbyterum: & Alexandrum Sfortiam Archipresbyterum. Verùm quia Cardinalis ab Altæmps articulari morbo laborans legationem obire nequivit, ejus vices Marco Antonio Presbytero Cardinali Columnæ Pontifex demandavit.

Paucos post dies (ut retulit Franciscus Mucantius) Cardinales a Gregorio moniti pontificaliter equitantes ad Capellas accedere cæperunt: suasque Titulares Ecclesias plerique instaurarunt, & decentiùs, ac splendidiùs exornari curarunt. *Franc. Mucant. Diar. an. 1575.*

Die XXIV. Decembris uterque Clerus ab horâ XVIII. Summum Pontificem in Vaticano præstolabatur. Is horâ XX. ad Aulam *Paramentorum* descêndit, indeque sede delatus est ad Capellam Sixtinam, mox ad Basilicæ Porticum. Ibi paratum sibi Solium conscêndit, & eminenti sedens sellâ, antequàm apertionis cæremoniam inchoaret, Cardinales Legatos ad suum munus obeundum dimisit. Deinde Portam Auream aperuit, ritu a Clemente VII. decreto, & a Iulio III. adhibito; dispari tamen sorte: nam primo ictu, fracto mallei manubrio digitum Pontifex leviter læsit, unde residuum manubrij Stanislao Cardinali Hosio majori Pœnitentiario tradidit. Cecidit tandem murus Portam Sanctam obstruens, & repente in eam ingressuram, den-

densissima turba eo impetu irrûit, & sese constipavit, ut quàmplurimi vehementi illâ concitatione compressi, expirarint. Tanta enim vis hominum ad hanc celebritatem visendam, & ad cumulatissimam delictorum veniam lucrifaciendam in Vaticanam Basilicam confluxerat, ut Victorellus scripserit, trecentorum millium numerum attigisse: quàmvis aliæ Vrbis Basilicæ frequenti clausurę cæremoniam spectantium copiâ minimè caruerint. Igitur semoto cæmento, Pontifex non quidem primus, ut ritus exposcebat, sed post innumeros, ob custodiarum defectum Portam Sanctam ingressus est. Ante Altare Sanctissimi Sacramenti preces fudit, & ad Aram maximam Vesperarum solemnia Pontificali pompâ peregit. Ijs adfuit Ernestus Bavariæ Ducis filius, Hidelmensis, & Frisingensis Ecclesiarum administrator a Pontifice malleo argenteo donatus.

Victorell. de Iubil. par. 3.

Nocte Nativitati Domini dicatâ, Pontifex matutinis precibus, & Missæ Sacrificio, solemni more in Sacello Pontificio peractis interfuit; postero autem manè in Basilicâ Vaticanâ solemnibus sacris operatus, ac postea flexis genibus Veronicam veneratus, è prospectu Basilicæ circumstanti in foro confertissimo populo benedictionem, & amplissimam delictorum veniam impertivit.

Insequenti die, Missæ de more in Capellâ, præsente Pontifice, cantatæ interfuit Fridericus Willelmus Cliviæ Ducis primogenitus in scamno Cardinalium post juniorem Diaconum sedens. Hunc in eâdem Capellâ absolutis Missarum solemnijs, insigni ensis, & pilei munere decoratum, paucos post dies in ædibus Vaticanis graviter ægrotantem, ac in extremis laborantem sacro viatico, extremâque unctione Pontifex munivit. Cùmque pientissimus Princeps obijsset, ejus

cada-

cadaver in Sacello Vaticano S. Mariæ de febri depositum, inde ad Ecclesiam S. Mariæ de Animâ Nationis Theutonicæ, funebri, solemnique pompâ equitantibus post feretrum Pontificiæ Domûs Præfecto Prælatis Assistentibus, & Papæ Cubicularijs translatum fuit.

Baccanalia eo Iubilei anno Summi Pontificis jussu omnino vetita: & bravia in pios usus erogata.

Feria IV. Cinerum Gregorius (utì solemne est) Pontificio, piâque majestate pleno equitatu, S. Sabinæ Ecclesiam invisit: inde ad Palatium Apostolicum redijt per Pontem S. Mariæ, olim Senatorium dictum, quem nuper suâ munificentiâ ob publicam commoditatem instaurari curaverat, ut constat ex Numismate in unâ fronte ipsius Pontificis effigiem, ex alterâ Pontis formâ præseferente cum verbo: RESTAVRAVIT. Quotidianas verò Stationum indulgentias Cardinalibus, Episcopis assistentibus, Protonotarijs, & Auditoribus Rotæ, concessit; dummodò in suis domesticis Sacellis, seu viciniorибus Ecclesijs Litanias majores recitarent. Præterea ijs omnibus, qui Missarum solemnijs in Capellâ Pontificiâ ubicumque eadem celebrarentur, interessent, plenarias indulgentias, alijs non Iubilei annis concedi consuetas, attribuit.

Singulis VI. ferijs Martij, postquàm apud aras Sanctissimi Sacramenti, & Sanctorum Apostolorum in Basilicâ Vaticanâ preces effuderat, peregrinis præsertim fœminis pedem osculandum exhibere consuevit.

Quater Basilicas ad Iubileum consequendum præstitutas, totidemque vicibus septem Ecclesias equitans Gregorius devotè perlustravit: omnibusque Sanctitatem Suam in postremâ earum visitatione comitantibus Iubilei divitiarum lucrum indulsit, perinde

de-ac tricies ad illas perrexissent. Insuper cùm primùm quatuor Basilicas lustraturus esset, suis familiaribus præcepit, ut triduo ante jejunarent, sese illis exemplar exhibens: & singulos, antequàm sacrum iter susciperet, sacrâ Eucharistiâ cibavit.

Cęterùm a Portâ Ostiensi reliquum, quod supererat, iter ad Basilicam S. Pauli octogenarius senex pedibus confecit, summo pietatis sensu, & peregrinorum, aliorumque illum comitantium admiratione pariter, & ædificatione. Oh quantum Principis exemplum subditos urget, & ad pietatem, ac religionem excitat! Illico enim plerique Cardinales, ac ferè omnes Præsules, pedibus ad Ecclesias cum universâ familiâ pergere: eorum familiares, animo ritè expiato, Sacramentum communionis frequenter obire: hinc nobiles, inde plebei, majorum, & præcipuè Ecclesiasticorum exemplo ducti, mirâ pietate, ac devotione frequentiùs Ecclesias adire: cælesti dape refici; itaut undique Romana pietas coruscaret, exteros ad ipsos religionis actus crebriùs exercendos alliceret. Insignis verò eluxit Sancti Caroli Borromæi pietas, cùm nudis pedibus quatuor Basilicas, ac interdum septem, & novem Ecclesias perlustraret, quotidie Scalas sanctas nudis genibus ascenderet, ac adeò totus in Deo esset, ut ad prædictas Basilicas pergens, vix obvios videret, quempiam salutaret, neminem verò alloqueretur. Dux itaque Parmæ in eum plerùmque incidens, ac demissis omnino oculis, nec ipsi salutatione redditâ procedentem intuitus, Viri sanctitatem admiratus, se de modo visitandi Basilicas ad consequendum Iubileum a Cardinali Borromæo satis superque instructum fuisse, palàm asseruit.

Florebant tunc Romæ non egregiâ virtute solùm, sed etiam christianâ humilitate conspicui S. Philippus

Ne-

Nerius, cujus Congregationem Oratorij tunc ab ipso fundatam Gregorius eo anno approbaverat, & Beatus Felix a Cantalicio, qui eximiæ pietatis, ac sanctitatis specimen præbuerunt. Itaque exteri omnes, qui ad Iubilei lucrum Romam convenerant, optimis, sanctisque exemplis mirum in modum extructi discesserunt. Inter eos hunc annum insignem adventu suo reddidere prædicti Dux Parmæ, & Princeps Cliviæ, Comes de Granvelâ, & Comes de Lemos Proreges Neapolis, Principes Bavariæ, Ducissa Vrbini, quidam Princeps Germanus, alter Græcus ex Imperiali familiâ Paleologâ, & quidam Abraham Ruthenus, vir singulari doctrinâ conspicuus, qui Romanam fidem amplexus fuerat, & cæteri, quos nimis longum esset recensere.

Gregor. XIII. Const. Copiosus dat. Idib. Iul. 1575.

Septies è prospectu Basilicæ Vaticanæ Gregorius, eo anno, præter consuetas vices, & celebritates, solemnem benedictionem impertivit: festo scilicèt Nativitatis Domini præcedentis anni MDLXXIV. Epiphaniæ, S. Marci, dum uterque Vrbis Clerus agmine composito, & innumeri ferè peregrini in foro Vaticanæ Basilicæ eam opperiebantur, Dominicâ Sanctissimæ Trinitatis, festo Apostolorum Petri & Pauli, Omnium Sanctorum, & Nativitatis Domini ejusdem anni MDLXXV. Privatim verò ex fenestrâ Palatij Apostolici, pluriès etiam unâ die, & quoties exterorum multitudo, ac turmæ, peregrinorumque Sodalitates eamdem benedictionem efflagitabant.

Franc. Muc. Diar. 1575. Io. Paul. Mucātius. MSS. Observat. Ceremonial.

Singularis autem extitit benedictio, prædicto die Sancti Marci, solemni cæremoniâ impertita, cui Missarum solemnia nullatenus præcesserant. Itaque Cardinales, ac Prælati eâ de re moniti, è suis domibus, cappis induti ad Aulam *Paramentorum* sese, ut mos est, contulerunt; inde Pontificem ad Podium prospe-

ctûs Basilicæ comitati sunt; ac elargitâ benedictione cum indulgentiâ plenariâ, in prædictâ Aulâ Cappas, postquam Pontifex inde discessisset, dimiserunt.

Verùm ne peregrinorum solamini quidquam deesset, singulis diebus a prandio ad pedis osculum plurimos exteros excipiebat, itaut referant Hieronymus Capugnanus, & Franciscus Scotthus, non semel unâ ipsâ die tresdecim millia peregrinorum Pontificis pedem osculatos fuisse.

Hieron. Capugnan. de Iub. Franc. Scot. Itinerar. par. 2.

Singulis per annum consuetis Vesperarum, Matutini divinæ laudis officij, ac Missarum solemnijs Gregorius eo anno in Capellâ, vel extra interfuit: in festo autem Nativitatis Domini MDLXXIV. Resurrectionis, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ac Nativitatis Dominicæ anni MDLXXV. solemni cæremoniâ in Basilicâ Vaticanâ sacrificavit. Præter verò consuetas Ecclesiasticas functiones ipso eodem Iubilei anno peractas, die S. Catharinæ sacro, adfuit rei divinæ in Capellâ Apostolicâ pro gratiarum actione ob electionem Rodulphi Austriaci in Romanorum Regem futurum Imperatorem solemni ritu celebratæ. De ejusdem electionis nuncio Pontifex ab eodem Electô, & ab Electorum Collegiô certior factus, illam in Consistorio secreto paucos ante dies Cardinalibus nunciaverat.

Devotionis, ac pietatis ergo, ut pio advenarum desiderio satisfaceret, pluries se visendum Gregorius exhibuit; privatim enim equitando, semel Basilicam Lateranensem, & Ecclesiam S. Mariæ de Arâ-Cæli, bis sacras Ædes Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio, & S. Mariæ de Populo visitavit.

Inter hæc, religionis causâ Romam advenit Victoria Farnesia Ducis Parmæ soror, cui Pontifex Iacobum Boncompagnum S. R. E. Capitaneum Genera-

lem, & Honoratum Cajetanum custodiarum principem unâ-cum plerisque Aulicis Palatinis obviam misit. Illa, dum Romæ commorata est, bis ad Pontificij pedis osculum admissa: eique decretus visitationum numerus benignè imminutus.

Id autem plerisque Societatibus Pontifex concesserat: præcipuè verò Sodalitati Sanctissimæ Trinitatis Urbis, instructâ peregrinorum ferè viginti millium supplicatione ad Vaticanam Basilicam procedenti plenissimam impertivit indulgentiam, ac-si decretis vicibus Basilicas visitasset. Et optimo quidem iure; eadem enim Sodalitas singulis Iubilei anni diebus sexcentos peregrinos se hospitio excepturam Pontifici exhibuit. Gregorius proinde humaniter indulsit, ut Peregrini, quos ipsa in Xenodochio exciperet, quater, vel quinquies Basilicas perlustrantes: Societates verò eidem aggregatæ, semel ab ipsâ Urbis Sodalitate ad statutas Ecclesias deductæ, Iubilei thesaurum consequerentur. Verùm ipsa non tantùm sponsionibus stetit, sed centum septuaginta sex millia quatuor centum decem & novem peregrinorum eo anno hospitio excepit; quemadmodùm initâ exactissimâ eorumdem ratione ex Codice MSS. in Archivo ipsius Sodalitatis asservato clarissimè appâret: ita ut interdum unâ-met die non sexcentum tantùm, sed sexmille peregrinos in hospitium admiserit. Ingens sanè divinæ munificentiæ miraculum, & Romanæ pietatis argumentum!

Codex MSS. in Archivo Sodalit Sanctiss. Trinit.

Interim Pontifex ea omnia, quæ ad peragenda clausuræ Portæ aureæ Vaticanæ solemnia opus erant, provideri, ac præparari præcepit: nempe coclearia argentea aurata, & numismata aurea, argentea, & ænea, tribus arculis plumbeis includenda. Archiepiscopo verò Senensi provinciam demandavit, ut a Sa-

cello Innocentij VIII. in quo augustissimum Sacramentum asservabatur, usque ad Portam auream hinc inde lignea repagula construi curaret: imposuitque Cæremoniarum Magistris, quòd per Cursores ejusmodi clausuræ solemnia, & Iubilei thesaurum schedularum impressarum operâ euulgarent.

Demum in pervigilio Dominicæ Nativitatis eâ prorsus solemnitate a Iulio III. præcedenti Iubilei anno adhibitâ, Gregorius Portam auream Vaticanæ Basilicæ feliciter obstruxit.

Designaverat jam præcedenti die Cardinalem Farnesium vice Cardinalis Moroni Decani, Genuæ Legationis munus obeuntis, ad S. Pauli: Columnam Archipresbyterum ad Lateranensem: & ab Altæmps, in locum Cardinalis Sfortiæ Archipresbyteri, ægrotantis, ad S. Mariæ Majoris Portas claudendas. Illos rectâ viâ ad Basilicas pergere jussit, licèt reclamante Cæremoniarum Magistro, quòd Legatos a latere ipsâ-met die coram eligi oporteret, perinde ac de latere Pontificis crearentur.

Præterea Gregorius facultatem tribuit Pœnitentiarijs prorogandi tempus acquirendi Iubileum ijs, qui serò ad pœnitentiam ducti, injuncta explere nequiverant. Postero autem manè pro coronide Anni Iubilei, post Missam pontificali ritu in Basilicâ Vaticanâ celebratam, è prospectu ejusdem Basilicæ populo solemnem benedictionem, ac Iubileum elargitus est.

Cæterùm tanta vis hominum Romam eo anno confluxit, quantam nemo meminerat: itaut etiam posteris memorabilis sit futura; quemadmodùm referunt Pientinus, & Riera. Siquidem solam Sanctissimæ Trinitatis Sodalitatem a vigiliâ Nativitatis ad Pentecosten, benè subductâ ratione, nonaginta mille quingentos viginti peregrinos hospitio recepisse perhibent:

Angel. Piet. Raphael Rier. hist. Iubil an. 1575. cap. 6.

Vale-

Valetudinarios, ex majori parte advenas, sex circiter mille: integro verò anno centum sexaginta quinque mille; quæ conveniunt cum præcedenti supputatione, additis Valetudinarijs integro anno in hospitium admissis. Reliquas verò Sodalitates Vrbis trecentas circiter exteras Societates aggregatas excepisse, ac inter cæteras Veliternam, quam tradunt octo millium Confratrum numerum complevisse. Meritò igitur Augustinus Valerius Cardinalis de Veronâ, Annum Iubileum Gregorij celebriorem anteactis Iubileis extitisse affirmavit.

August. Valerius de Iubil.

Iubilei thesaurum Gregorius indulserat Anglis Catholicis, dummodò illi quatuor, tres, duas, vel unam, si una tantùm esset, ex Ecclesijs locorum, in quibus degerent, quindecies devotè visitarent, ubi cultus publicus ijs permissus esset: at ubi interdictus foret, vel aliqui legitimo impedimento aliàs detenti essent, ea quæ ipsis a Confessario injungerentur explerent; demum ubi copia Confessariorum deesset, ijs qui verâ cordis contritione expiati quindecies Rosarium, vel precatoriam Beatæ Virginis coronam recitarent, factâ facultate Confessarijs absolvendi a quocumque casu etiam in Bullâ Cœnæ Domini Apostolicæ Sedi reservato.

Gregor. XIII. Const. Salvator dat. 30. Martij ann. 1578.

Insuper Sancto Carolo Cardinale Borromæo, Mediolani Archiepiscopo, id enixè flagitante, Iubileum concessit omnibus, qui in eâ Civitate proximo anno Ecclesias ab eo designandas perlustrarent. Quamobrem Sanctus ipse Archiepiscopus, ineunte anno MDLXXVI. Mediolani Iubileum indixit visitantibus pedester quatuor Ecclesias, ab eo præstitutas. Ad illas autem rhedis, aut equis vehi, omnibus vetuit, tum fœminis, tum maribus, ijs solummodò exceptis, qui pedibus incedere non valerent. In eâ Civitate hospitia mu-

mulierum ab hospitijs virorum omnino disjuncta selegit, ac Iubileum aperuit die Purificationi Beatissimæ Virginis sacro; ut purificatis tantùm mentibus, scirent populi, se ad indulgentiarum lucrum accessuros fore. Tunc factus ipse aliorum norma, & exemplar, nudis pedibus frequenter cum universo Metropolitanæ Capitulo, & Clero decretas Ecclesias lustrabat, peregrinorum pedes abluebat, eisque in mensâ, jam seruus non Dominus, ministrabat. Tres supplicationes cum toto Clero ab Ecclesijs scilicèt S. Ambrosij, S.Laurentij, & S.Simpliciani ad Metropolitanam institutæ: prima, ad opportunam animarum præparationem: secunda, ad perseverantiam in bonis operibus: tertia, ad consecutionem Iubilei a Deo implorandam. Cæterùm, exposito ijs diebus in eâdem Metropolitanâ Augustissimo Sacramento ibi prolixiùs idem Sanctus orabat, ut Ioannes Petrus Glussianus, de his fusè loquens, commemorat.

Io.Petr.Glussian. vit. S. Carol. cap.7.

Accedit demum, ad Iubilei anni MDLXXV. per Gregorium XIII. celebrati testimonium confirmandum, numisma, in quo imago Pontificis, ac Portæ aureæ effigies appârent expressæ cum verbis: APERVIT, ET CLAVSIT ANNO 1575. ROMA. & alterum item numisma, Pontificis effigiem referens ab unâ parte, his literis circumdatam: GREGORIVS XIII. PONT. MAX. A. III. & Portam auream ab alterâ, cum lemmate: NIHIL COINQVINATVM. M.D.L.XXV. ROMA.

C A-

CAPVT XII.

De Iubilei Anno MDC. *a Clemente VIII. indicto, & celebrato.*

SECVLAREM Annum MDC. juxta primævam institutionem, Iubilei solemnitate celebrandum, Clemens VIII. in Consistorio secretò festivitati Dominicæ Ascensionis proximo, ejusdem Iubilei thesauris insignire decrevit. Mox ipso Ascensionis die, cùm ad Vaticanam Basilicam sellâ delatus pergeret, sub ejusdem porticu Marcello Vestrio Barbiano Brevium a secretis, Bullam Indictionis manibus gestanti, benedixit, ac simul ejusdem publicationem injunxit. Missarum deinde solemnijs in Basilicâ interfuit. Inter hæc idem Marcellus adhuc Cappâ de more indutus, uti erat etiam Abbreviator Curiæ, Diploma consuetis cæremonijs, ac Officialium præsentiâ, ex ambone altâ voce perlêgit: prout Dominicâ IV. Adventûs ab Angelo Rogerio Abbreviatore de Parco majori repetitum fuit. *Clem. VIII. Const. Annus placabilis dat. 19. Martij 1599.*

Alterum pariter Diploma Pontifex edidit, quo omnes indulgentias plenarias, etiam perpetuas (nec indulgentiæ Vrbis in eo reservatæ recensentur) per totum annum Iubilei, non autem ad beneplacitum suspêndit. Præteritis enim annis dubitatum fuerat, an absque speciali declaratione eædem indulgentiæ ad beneplacitum suspensæ, exacto Iubilei anno revixissent. Diplomatum exemplaria jam typis tradita, eomet die, quo, ut diximus, fuerunt evulgata, de *Clem. VIII. lit. dat. 12. kal. Iunij an. 1599. Pör. 8.* *Paul. Alaleo Diar. ad an. 1600.*

more

morè ad præcipua quædam, & frequentiora Vrbis loca affixa.

Interim Clemens nihil potius habens, quàm ut Iubileum eâ, quâ par erat, pietate, religione, àc simul Pontificiâ munificentiâ celebraret, tutum peregrinis Romam confluentibus, expeditumque iter redderet, eorumque indigentijs consuleret, sedulò studuit, ne quid non necessarij tantùm, sed etiam opportuni prętermitteretur, quod ad eam rem conferret, advenasque ad Vrbem adeundam alliceret. Quapropter ædes in suburbio ad pauperes Episcopos, aliasque Ecclesiasticas insignes personas Apostolici Palatij sumptibus recipiendas, conduci, & ante parari curavit. Ad pauperes verò peregrinos hospitio excipiendos, & quotidie liberaliùs alendos, Sodalitati Sanctissimæ Trinitatis quinquaginta scuta argentea, in singulas hebdomadas eroganda, assignavit.

Vittorell. de Iubil par. 3.

Cùm autem prope jam esset vigilia Nativitatis Domini, Clemens ab articulari morbo oppressus, tam graviter laboravit, ut cubiculo egredi non potuerit, & a Portæ aureæ apertionis solemnijs omnino abstinere coactus fuerit. Itaque ne exterorum pietas ob id frustraretur, publico edicto per Vrbem affixo declaravit, a prædictâ vigiliâ, tametsi Portis aureis non reseratis, qui quatuor Basilicas inviserent, eos Iubileum fore consecuturos.

Nec citiùs quàm circumacto anno MDIC. nempe ante primas Vesperas Circumcisionis Domini, excussâ vi morbi, Pontifex apertionis solemnia perficere valuit. Tunc itaque in Aulâ *Paramentorum* priusquàm sacris vestibus indueretur, Cardinales Gesualdum Episcopum Ostiensem, ad Basilicam Sancti Pauli: Columnam Archipresbyterum Lateranensem, & Pinellum Archipresbyterum Sanctæ Mariæ Majoris

Lega-

Legatos ad aperiendas Portas aureas renunciavit.

Deinde pluuiali Phrygio elaborato, & mitrâ pretiosâ redimitus, sub umbellâ ab Oratoribus Imperatoris, Galliarum Regis, Venetorum, & Sabaudiæ Ducis, a Ioanne Francisco Aldobrandino nepote, & a tribus Conservatoribus Vrbis elatâ, ad Capellam Sixti IV. inde ad Porticum Vaticanam sellâ gestatoriâ vectus, ritu a Prædecessoribus instituto religiosè servato, Portam auream reseravit. Absolutâ apertionis ceremoniâ, quam è Choro Cantorum inspectavit Dux Parmæ, Pontifex Basilicam ingressus, Vesperarum officia eo solemni ritu peregit, ac si in crastinum celebraturus esset. Verùm insequenti manè pedibus non satis expeditus, Missæ per Cardinalem Episcopum cantatæ interfuit. Quod autem eo ipso die obire non potuit, in Epiphaniæ celebritate explevit.

Siquidem etiam malâ valetudine utcumque impeditus, dummodò posset, Sacerdotij onus ferre non devitavit. Die enim Resurrectionis Domini, adeò illi manus tumebant chiragrâ, ut chirothecis nedum cum dolore indui potuisset: attamen solemni Pontificali pompâ sacrificavit. Dominica verò Adventu Spiritûs Sancti celebri, ita podagrâ laborabat, cubili confixus, ut inde vix potuerit ad sellam gestatoriam deferri; tamen sacris indumentis vestiri passus est, ut populo in foro adstanti benedictionem largiretur.

Ioann. Paul. Mucant. & Idem Paul. Alaleo. Diar. Ann. 1600.

Quæ verò potuit per valetudinem insignis suæ pietatis, ac devotionis argumenta, eo Iubilei anno, præbere nullatenus prætermisit. Is quippe supra quinquagies singulis præsertim Dominicis quatuor Basilicas; semel septem Ecclesias perlustravit; cùmque ad illas lecticâ veheretur, proprijs manibus stipem peregrinis erogabat. Pluries flexis genibus Scalas Sanctas conscêndit eâ pietate, vt magnam lacrymarum uim

Bb pro-

profunderet. Sexies ſeptem Vaticanæ Baſilicæ Altaria viſitavit. Duodecies Miſſam privatam celebravit in Baſilicis, alijſque ſacris Ædibus Vrbis: decies ſcilicèt ad Altare majus Baſilicæ Vaticanæ, ſemel in Eccleſiâ Sanctæ Cæciliæ, die eidem Sanctæ ſacro, & ad Aram maximam Lateranenſem, antequàm rei diuinæ ibidem die XXIV. Iunij de more celebrandæ intereſſet.

In ſolemni Sanctiſſimi Corporis Chriſti ſupplicatione, quàmvis maximâ pedum imbecillitate, ac dolore excruciaretur; tamen Auguſtiſſimum Sacramentum, pedibus incedendo, eâque pietate detulit, ut ſeniori Romanę Rotę Auditori anteriores fimbrias elevanti munus acceſſerit, ſudariolo plerùmque tergendi Pontificis oculos, religioſis lacrymis redundantes.

Cæterùm Clemens ad Hoſpitium, ſumptibus Apoſtolicis pro Epiſcopis, & nobilibus Eccleſiaſticis peregrinis conductum, & paratum pluries ſe contulit. (Hi teſte Victorello quatuor millium numerum eo anno complevere) Exterorùm, quos ibi invenerat, pedes lavit, & oſculatus eſt, quin etiam in menſâ demiſsè miniſtravit: idemque in Hoſpitio Sanctiſſimæ Trinitatis pauperibus peregrinis præſtare non deſtitit. Ad eos piè excipiendos, ac liberaliùs alendos ultra certam pecuniæ ſummam (ut ſuprà teſtimonio Victorelli retulimus) è Pontificio ærario per hebdomadas Sodalitati aſſignatam, aliam deinde, ac prout rei neceſſitas poſtulabat, ſuppeditari præcepit. Etenim ut ex Rationario Codice in Archivo ejuſdem Sodalitatis aſſervato colligitur, ſcuta ſeptem millia ducenta quinque Clemens eo Iubilei anno in pios Xenodochij uſus benignè attribuit. Eadem pietatis officia retroactis quoque annis Clementem obijſſe teſtatur marmorea Tabula in eodem Xenodochio ad parietes Cœnaculi, quod *Magnum* vocant, ſub æreum ipſius

Victorell. de Iubil, par. 3. Io. Stringa in vit, Clem,

Codex Rationar. Arch. SS. Trinit.

ſius Pontificis ſimulacrum ſummâ arte elaboratum, expoſita, ac ſequenti concinnâ inſcriptione inſignîta.

CLEMENTI VIII. PONT. MAX
QVOD XENODOCHIVM
PATERNA CHARITATE INVISERIT.
SINGVLARIQVE LIBERALITATE
SVSTENTAVERIT.
SODALITAS OPORTVNA EIVS OPE
CONSERVATA POSVIT MDXCVII.
ILL. D. DIDACO DE CAMPO PRIMICERIO.
IO. FRANC. SALOMONIO I.V.D. CVRTIO SERGARDIO
PROSPERO IACOBATIO. ET MARIO SERREMEDIO CVST.

Porrò celeberrimâ religionis ſignificatione, ad idem Xenodochium (ut refert Cardinalis Veronenſis) convenerat Bavariæ Dux, habitu pauperis peregrini indutus: univerſo nobilium familiarium comitatu Domini exemplum ſequente. *Card. Veron. Cõment. ann. Iubil. 1600.*

Fuit autem (ut habetur in Relatione Venetijs impreſsâ apud Iuntas) adeò frequens eo Iubilei Anno in idem Hoſpitium peregrinorum concurſus, ut ducenta ſeptuaginta millia peregrinorum, & ducenta quadraginta octo Societatum aggregatarum, quæ quinquaginta quatuor millium, & ſexcentum hominum numerum conſtituebant, eò confluxerint. Et ſanè idem prorſus numerus in prædicto Xenodochij Rationario accuratiſſimâ initâ ratione recenſitus apparet: Andreas autem Victorellus, & Marſilius Honoratus ex aliâ relatione MSS. (ut ijs Ioannem Bicillum aſſeruiſſe tradunt) a quodam ex ejuſdem Sodalitatis Confratribus collectâ, quatuorcentum quadraginta quatuor millia virorum, fœminarum verò viginti quinque millia: univerſim quatuorcentum ſe-

Relat. de vit. Clẽ. i mpreſſ. Ann. 1622. Id. Stringa in vit. Clem.

Cod. Rationar. an. 1660.

Victor. de Iubil. par. 3. Marſil. Honorat. lib. 1. c. 5

xaginta novem millia peregrinos eo anno ibi hoſpitio exceptos fuiſſe commemorant. Alia Vrbis Xenodochia, præſertim Nationalia viginti quinque circiter millia hominum excepere.

Cæterùm incredibilis advenarum frequentia Romæ viſa eſt, multis paſſim agminibus per omnes vias ſemitaſque ad Iubileum acquirendum undequaque concurrens. Petri Matthæi hac de re teſtimonium ex prædictâ relatione confirmatur; cùm illâ liqueat terdecies centena millia exterorum ad Vrbem veniſſe. Conſtat verò ducenta circiter millia peregrinorum ſolemni Pontificis benedictioni, ipſo die Dominicæ Reſurrectioni ſacro, interfuiſſe, ac ex illis triginta ſex viros Lutheranam hæreſim abjuraſſe. Qui ſanè eximiam Romanorum Civium charitatem magnopere ſunt admirati, ac inſignem præcipuè pietatem Summi Pontificis, quem octogenarium bis in hebdomadâ jejunare audierant: viderant rem divinam quotidie facere, ſacris ſolemnijs nunquam deeſſe, Eccleſias frequenter adire, publicæ rei aſſiduè ſtudere. *Quod verò magis mireris* (ſubdit Cardinalis de Veronâ oculatus teſtis) *quòd præfati ad fidem converſi per Vrbem candelam accenſam in manu geſtantes, palàm hæreſim abjurare non erubuerint.* Stephanus verò Calvinus, Ioannis hæreſiarchæ affinis, quem Clemens perhumaniter amplexus fuerat; & ſacro Chriſmate deliniverat, inter cæteros noſcitabatur.

Card. Veron. loc. cit.

E proſpectu Baſilicæ Vaticanæ, ultra conſuetas anni celebritates, in Circumciſionis, Epiphaniæ, Pentecoſtes, Sanctiſſimæ Trinitatis, Apoſtolorum Petri, & Pauli, Omnium Sanctorum, & Nativitatis Domini feſtivitatibus, poſtquam rei divinæ vel ipſe operatus eſſet, vel interfuiſſet, ſolemnem populo benedictionem impertivit.

Ne

Ne quid verò optimi Præsulis muneris Clemens prætermitteret, eodem Iubilei anno quælibet Sacramenta, Baptismate tantùm excepto, Christi-fidelibus ministravit. Nec ab illo omnino abstinuisse dixerimus; quoniam etsi neminem sacro fonte lustrasset, tamen in ipsum cereos Agnos immisit, ut sacratior unda evaderet; Cardinales Dietrichstainum, Guevaram, & Dezam in Episcopos Olomucensem, Philippensem, & Albanensem consecravit. Ascanium Cardinalem Columnam sacro Presbyteratûs Ordine initiavit. Duos insignes viros ab hæresi revocatos sacro-sancto Chrismate in Basilicâ Vaticanâ confirmavit, eosque unâ-cum innumeris peregrinis augustissimo Eucharistiæ Sacramento refecit. Non semel in eâdem Basilicâ plurimorum confessiones sacramentales audivit, ijsque salutari pœnitentiâ injunctâ, absolutionis beneficium impêndit. Cardinali Andreæ ab Austriâ sacrum viaticum, & extremam unctionem contulit, pijsque monitis, ac precibus ad sacræ ab eo susceptæ peregrinationis præmium, æternæ scilicèt felicitatis Iubileum consequendum, opem tulit. Mox defuncti cadaver funebri pompâ ad Ecclesiam S. Mariæ Theutonicorum efferri, ac nonnullis interjectis diebus ad honorarium Tumulum tanto Principi parem excitandum opportunis, ibi a sacro Cardinalium cœtu solemnia justa celebrari, a quinque Episcopis absolutionis cæremoniam peragi, & disertam facinorum, quæ religiosissimus Princeps patraverat, Orationem haberi præcepit. Card. Radzivilium (teste NaKielsKi) *pridie ejus diei, quo piam Factori suo redditurus erat animam invisit: & stans super eum, & sacram manum ægrotantis vertici imponens, adhibitis ad id accommodis precibus, prout supplex petebat, benedixit ei, omnemque remissionis indulgentiam, magnique Iubilei thesaurum libe-*

Samuelin Miech. class. 3. ann. 1600.

liberalissimè attribuit. Raynutium Farnesium Parmę, & Placentię Ducem, & Margaritam Aldobrandinam suam proneptem matrimonio junxit.

Præterea centum Confratribus Societatis S. Benedicti Civitatis Florentiæ sacrâ Communione refectis, & prandio exceptis, fercula proprijs manibus ministravit: Duodecim peregrinis singulis diebus mensæ accumbentibus humiliter cibos porrexit. Noctu è lecto surgens, relicto cubili, ad Basilicam S. Petri cum intimis familiaribus per scalas secretas descendens, pias, ac prolixas preces ad Sacro-sanctæ Apostolorum lipsana effundebat. Ibi appropinquante die Sacrum faciebat: orto jam Sole ad consuetas Pontificij muneris partes obeundas pergebat. Frequèns, ut notavimus, jejunavit, quandoque solo pane, & aquâ contentus.

Nec assidua spiritalium rerum solicitudo a curâ temporanei Christianæ Reipublicæ boni Pontificem avocavit. Exortis enim contentionibus inter Regem Galliarum, & Ducem Sabaudiæ dirimendis, Petrum Card. Aldobrandinum nepotem ad benedicendas nuptias Mariæ Mediceæ Galliarum Reginę, Florentiam: & ad pacem inter præfatos Principes conciliandam, Lutetiam Parisiorum ablegavit.

Patribus Dominicanis unâ-cum decem & octo Cardinalibus, & prope infinito populo, Beatissimæ Virginis Rosarij nuncupatam Imaginem circumferentibus, institutâ supplicatione ad quatuor Ecclesias Clemens indulsit, ut eâ solâ Basilicarum visitatione, quotquot eos comitarentur, Iubilei divitias lucrifacerent. Idque concessit Capitulis, & Cleris trium Basilicarum, & Ecclesiarum nationalium Vrbis Presbyteris, & Clericis, nec-non Sodalitatibus ibidem institutis, & Sanctissimæ Trinitatis convalescentium

ad

ad prædictas Ecclesias processionaliter accessuris. Sacristæ autem, & Cæremoniarum Magistris, alijsque ministris, & Cantoribus Capellæ Pontificiæ bis similem gratiam impertivit, diebus videlicèt xxviij. Aprilis, & xxviij. Decembris; adhuc enim aureæ Iubilei thesauri Portæ Christi-fidelibus patebant; siquidem Pontifex podagrâ laborans ad vigiliam Circumcisionis Domini clausuræ solemnia publico edicto distulerat. At cùm neque eâ die, pedibus adhuc debilis, clausuræ munus obire valuisset, novo edicto ad octavam Epiphaniæ Iubilei beneficium protraxit.

Prædictâ igitur die apud *Lectum Paramentorum* sistens, Legatos ad obstruendas Portas aureas aliarum trium Basilicarum delegit, Cardinales Gesualdum Episcopum Ostiensem Sacri Collegij Decanum ad Basilicam S.Pauli: de Terranovâ Pro-Archibresbyterum Ecclesiæ Lateranensis: & Pinellum Archipresbyterum S.Mariæ Majoris: illisque facultate tributâ concedendi ijs, qui clausuræ solemnijs adessent, plenariam indulgentiam in forma Iubilei: & veniâ abeundi traditâ, ad Basilicam Vaticanam sede delatus, Missæ sacrificio a Cardinale Antoniano solemniter, ut moris est, peracto interfuit. Absolutâ Missâ, ac distributis cereis per Cæremoniarum Magistros Cardinalibus, Episcopis, & Pœnitentiarijs, sacris vestibus indutis, Pontifex visâ Veronicâ, præeuntibus reliquis, supplicabundus ad Sacellum Sanctissimi Sacramenti sellâ delatus est. Inde inchoatâ Antiphonâ: *Cum jucunditate exibitis*, pedibus ad Basilicæ Atrium per Portam auream contêndit, eamque servatis jam decretis cæremonijs obstruxit. Cocleare argenteum Pontifici ministravit Card. Salviatus senior Presbyter, ob absentiam Cardinalis Sanctæ Severinæ majoris Pœnitentiarij, ad quem id munus pertinebat. De-

mum ad Podium in prospectu Basilicæ ascendit, indeque solemni populum benedictione, & cumulatissimo indulgentiarum thesauro ditavit.

Hîc silentio prætermitti non debet rara Clementis munificentia a Victorello commendata; asserit enim, illum trecenta millia circiter scuta argentea eo anno in pium pauperum subsidium erogasse.

Victorel. Hist. Iubil. par. 3.

Iubilei anno circumacto, ejusdem Indulgentias, præscriptis conditionibus lucrifaciendas Clemens ad Regum preces plerisque Regnis impertivit: ut testatur Petrus Matthejus, Samuel NaKielsKi, & Carolus Sausseyus, qui Iubilei celebritatem in Aurelianensi Cathedrali, solemni, ac religiosâ pompâ peractam, fusè describit.

Pet. Matth. Hist. Gall. Samuel Miechou. Class 3. Car. Sauss. Annal. Aurel. lib. 16.

Hunc annum insigniorem reddidere Comitis de Lemos Pro-Regis Neapolis, & Domini de Aleoncurt celeberrimæ Legationes (Hic Henrici Galliarum Regis, ille Philippi Regis Hispaniarum nomine, solemnem magnificâ pompâ obedientiam Pontifici præstiterunt) nec-non adventus plurium tum nobilitate, tum dignitate præstantium virorum, qui Romam ad Iubileum adipiscendum convenerunt. Inter eos recensentur Dux de Bar: Fr. Gonzales de Mendoza, Capitaneus Generalis Triremium Ordinis Hierosolymitani: quidam Episcopus Mexicanus: duo Episcopi Hungarici: aliqui Regis Galliarum intimi Cubicularij: alij Regis Poloniæ: Vxor Pro-Regis Neapolitani: quædam nobilis Polona: & Catharina Zani Veneta, cui semel ingredi Monasterium S. Andreæ Venetiarum, in quo duæ ejusdem Sorores Sanctimoniales degebant, Pontifex facultatem attribuit. Hinc liquet, quanta ratio clausuræ Monialium a Summis Pontificibus haberetur. Quandoquidem semel tantùm nobilissimæ fœminæ advenæ, Romam eo tempore

Abraham Bzouius. Chron. & alij.

re venienti, invisendarum Sororum gratiâ, potestas intrandi Monasterium facta fuerit.

Insignia demum ejusmodi Iubilei Anni MDC. celebrati testimonia (numismata scilicèt Summi Pontificis, & Cardinalium Legatorum) subijciemus. Primum ab unâ fronte exhibet effigiem Clementis his literis coronatam: CLEMENS VIII. PONT. MAX. ANN. VIII. ab alterâ eumdem Pontificem in Throno cum duobus Cardinalibus ibi assistentibus, sedentem, ac Iubilei publicationem ex ambone lectam auscultantem, duosque Tibicines tubis canentes repræsentat, cum lemmate. IVBILEI INDICTIO A. MDC. In alio numismate eleganter cuso inspicitur Clementis effigies his circumductis characteribus: CLEMENS VIII. PONT. MAX. ANN. IX. ex alterâ facie Summus Pontifex Pontificalibus vestibus indutus ostenditur, flexis genibus adorans Christum, Angelorum cœtu stipatum, ac supereminentem Portæ Sanctæ, in quam Christi-fideles, ouium speciem referentes ingrediuntur, additis literis: INTROITE IN EXVLTATIONE. A. MDC. Clementis effigiem in altero cusit Artifex, literis ejusdem nomen ita exprimentibus circumdatam: CLEMENS VIII. PONT. MAX. ANN. IVB. & Portam Auream cum Epigraphe: IVSTI INTRABVNT PER EAM. A. MDC. Alterius numismatis frons effigiem, ac nomen Pontificis præfert: aversa Christum Dominum nubibus insidentem, ac Angelorum Choro septum, flexisque ante Portam Sanctam peregrinis benedicentem demonstrat, circumpositis verbis: EGO VOS REFICIAM. A. MDC. Præter Pontificis effigiem cum ijsdem prorsus supra recensitis literis ab unâ parte: ab alterâ Angeli imago conspicitur, olivarum ramum manu gestantis, & peregrinis binis ac binis per Portam Sanctam ingredientibus assistentis: verbis circumscriptis: LAVDATE

NOMEN DOMINI. MDC. Demum aliud numiſma in principe facie Clementis effigiem, & nomen indicat: ex alterâ continet eundem Pontificem ſacr is veſtibus unâ-cum Cardinalium cœtu indutum, & primum lapidem pro clauſurâ Portæ Sanctæ ſuper limine figentem, his coronantibus literis: ABSOLVTO ANNO IVBILEI MDCI. Cardinalis verò Geſualdi numiſma ex unâ facie exhibet Portam Auream cum lemmate circumpoſito: IVSTI INTRABVNT IN EAM. ex alterâ verò continet verba: ALPHONSVS EPVS OSTIEN. SACRI COLLEGII DECANVS S. R. E. CARD. GESVALDVS IVSSV CLEMENTIS PAPAE VIII. APERVIT ET CLAVSIT. ANNO IVBILEI MDC. In altero numiſmate ab unâ parte cernitur Porta Aurea Lateranenſis cum Epigraphe: CLEMENS VIII. PONT.MAX. ANN.IVB.MDC. ex alterâ: SIME. D. ARAGON. C. TERRANOV. LOCO ASCA.C. COLVMNAE ARCHI. In tertio numiſmate, ex unâ facie Porta Sancta Baſilicæ Liberianæ clauſa cum literis: APERVIT ET CLAVSIT ANNO IVBILEI MDC. Ex alterâ facie: DOMINICVS S. R. E. CARD. PINELLVS ARCHIPRESB.

CA-

CAPVT XIII.

De Anno Iubilei MDCXXV. *ab Vrbano VIII. indicto, & celebrato.*

CVM Vrbanus VIII. in Consistorio secreto die XXIX. Aprilis Anni MDCXXIV. de Cardinalium consilio Iubileum in proximum Annum indicere statuisset; recurrente die, Dominico in Cælos Ascensu celebri, dum jn Basilicâ Vaticanâ solemni sacro aderat, ejusdem Indictionis Diploma, utì Sanctitas Sua Vulpiano Vestrio Brevium à Secretis de more in Atrio præceperat, Augustinus Vrandus Abbreviator Curiæ consuetis, & aliàs servatis cæremonijs euulgavit. Diplomatis exemplaria pluribus distributa, & ad consueta loca affixa. *Paul. Alal. Diar. Ann. 1625.*

Deinde ea omnia, quæ ad Iubilei celebritatem peragendam erant opportuna, aptè sunt comparata; Vrbani enim magnifica liberalitas eo præsertim anno mirabiliter eluxit, ac ne quicquam advenarum commoditati deesset, paterna charitas, & solicitudo curavit. Viæ, quà stratæ, quà expeditæ, undique autem tutæ peregrinis redditæ. In primis itaque Pontifex Hospitium exteris Episcopis, & Sacerdotibus excipiendis, ad Vaticanum erigi S. Palatij Præfecto imperavit. Franciscus verò tunc Sanctæ Agathæ Diaconus Cardinalis Barberinus, Sanctitatis Suæ Nepos, nunc Episcopus Ostiensis Sacri Collegij Decanus (cum quo sanè ab infantiâ crevit miseratio, eaque de utero matris cum eo egressa est) Patrui munificentiam, ut alia charismata meliora æmulatus, *Iob. cap. 31. n. 18.*

alterum Hospitium patefecit Scotis, Hibernis, & Anglis Catholicis; quorum protectionis peculiare munus obibat. Illis non ad victum tantummodò necessaria suppeditavit, sed constanti liberalitate, tum eo anno, tum deinceps ad privatam indigentiam commodè reparandam, atque ad publicam Catholicæ religionis causam tuendam, suum ærarium non semel exhaurivit, & adhuc impavidus emungit; sciens, quòd honoranti Deum de suâ substantiâ, implebuntur horrea saturitate, & vino torcularia (iuxta Sapientis adagium) redundabunt.

Prou. c. 3. n. 9

Pleraque mox recensenda essent, quæ æternæ memoriæ Summo Pontifici egregia pietas ad Populi devotionem excitandam, zelus & dilectio decôris Domûs Dei ad nitorem sacrarum Ædium augendum suaserunt. At ne nimis prolixi videamur singula percurrendo: vel audaciâ notemur, si brevi narratione tot insignia, ac saltem clariora ejus facinora perstringere posse arbitremur, satis superque fore existimavimus fateri; nil penitus ab eo prætermissum fuisse, quod eo potissimùm pœnitentiæ, ac salutis anno, Cleri disciplina, Ecclesiarum decus, divinorum dignitas exegerint. Pontifex enim erga sacras Apostolorum exuvias (ad quarum cultum, Iubileum Anni Sancti in primis institutum probavimus) sese religionis exemplar absolutissimum exhibuit.

Quod verò mente conceperat, licèt temporis angustiæ a recenti suâ in Summum Pontificem evectione tunc perficere vetuissent, brevi mox, ut licuit, expleri non distulit. Extant insignia hujus rei testimonia; Moles amplissima ex ære intercurrentis auri venis undequaque asperso, ad Confessionem Principis Apostolorum excitata: Inter ingentes vastissimi Hemisphærij pilas interjecta loculamenta, giganteis mar-

moreis simulacris, & variâ lapillorum conglutinatione, ac cælaturis ab imo pavimento ad coronam exornata: Cochleis quoque columnis alabastritibus (quas Gregorius III. Anastasio teste ab Eutichio Exarcho acceptas, veteris presbyterij cancellis addixerat, Sixtus V. ad majoris absidæ moderni Templi ingressum transtulerat) antiquitatis dignitate servatâ, ad decentiorem locum evectis, nempe ad celeberrima conditoria, quibus Veronicæ linteum, frustum Dominicæ Crucis, Longini Lancea, & B. Andreæ Caput reponuntur. Et sanè insignis hic ornatus longè excellit prisca argentea ciboria, quibus Gregorius Magnus, & Leo IV. sacram ipsam Beati Petri Confessionem collustraverant. Quàmvis enim illa huic materiâ præstarent: vastitate tamen molis, & arte, hic illis luculentiùs præponderat: quantitate ac pretio argenti, quæ Anastasius supputat, æquè pensatis. Amplissimam ejusdem ornatûs memoriam inscriptiones utrinque in spatio inter superiora, & inferiora loculamenta interposito, marmori sculptæ perennant.

Anastas. Biblioth. in Greg. III.

Idem in vita eorumd. Pōt.

SALVATORIS IMAGINEM
VERONICAE SVDARIO EXCEPTAM
VT LOCI MAIESTAS DECENTER CVSTODIRET
VRBANVS VIII. PONT. MAX.
CONDITORIVM EXTRVXIT ET ORNAVIT
ANNO IVBILEI MDCXXV.

LONGINI LANCEAM
QVAM INNOCENTIVS VIII. PONT. MAX.
A BAIAZETE TVRCARVM TYRANNO ACCEPIT
VRBANVS VIII.
STATVA ADPOSITA ET SACELLO SVBSTRVCTO
IN EXORNATVM CONDITORIVM TRANSTVLIT.

PAR-

PARTEM CRVCIS
QVAM HELENA IMPERATRIX
E CALVARIO IN VRBEM EVEXIT
VRBANVS VIII. PONT. MAX.
E SESSORIANA BASILICA DESVMPTAM
ADDITIS ARA, & STATVA
HIC IN VATICANO CONDITORIO COLLOCAVIT.

SANCTI ANDREAE CAPVT
QVOD PIVS II. EX ACHAIA IN VATICANVM
ASPORTANDVM CVRAVIT.
VRBANVS VIII.
NOVIS HIC ORNAMENTIS DECORATVM
SACRISQVE STATVAE AC SACELLI
HONORIBVS COLI VOLVIT.

Sed neque assidua sacrorum studia unquam a Reipublicæ curis Vrbanum revocarunt; ut enim ad sacrarum rerum incrementa, & ad seculi decus æquè mortalibus datus videbatur: par erat illi ad singula sensus. Itaque in Vaticano Armamentarium instruxit, apposità ibi marmoreâ tabulâ, his verbis incisâ.

VRBANVS VIII. PONT. MAX.
VRBIS ET DITIONIS ECCLESIASTICAE
SECVRITATI
ANNO IVBILEI MDCXXV.

Verùm Pontifex optimè sciens, Principis Majestatem, nondum armis esse oportere decoratam, sed in primis, literis, ac legibus armatam, insignis Palatinæ Biblio-

bliothecę volumina, quæ Romam aduehi curaverat, Vaticanæ Bibliothecæ inseruit, hac ibi apposità inscriptione.

VRBANVS VIII. PONT. MAX.
COMPLVRA
PALATINAE BIBLIOTHECAE VOLVMINA
NOBILIS HIDELBERGICAE VICTORIAE
MANVBIAS
GREGORIO XV. ET APOSTOLICAE SEDI
A MAXIMILIANO BAVARIAE DVCE
DONATA
ROMAM ADVEXIT
OPPORTVNIS ARMARIIS IN VATICANO
CONCLVSIT
LOCVM RVDEM ANTEA, ATQVE INFORMEM
IN HANC SPECIEM REDEGIT
ET PERSPICVO SPECVLARIVM NITORE
EXORNAVIT
ANNO DOM. MDCXXIV.
PONT. PRIMO.

Cæterùm, utì Cardinalibus injunxerat Titularium Ædium restaurationem, nec ipse omisit Sacro-sanctæ Lateranensis Ecclesiæ adjacens Templum in utriusque Ioannis honorem Deo sacrum, & Constantiniani Baptisterij memoriam a summo ad imum exornare, ibi apposito lapide.

VRBANVS VIII. PONT. MAX.
RESTAVRAVIT ANNO IVB. MDCXXV.

Præ-

Præterea quòd S. Bibianæ Virginis Ecclesiam vetustate collabentem restituerit, potiùs quàm restauraverit, subsequens inscriptio confirmat.

AEDEM HANC
AB OLYMPINA MATRONA SANCTISSIMA
IN HONOREM
SS. BIBIANAE DEMETRIAE ET DAFROSAE
PRIMVM EXCITATAM
A SIMPLICIO PAPA DEINDE RESTITVTAM
AB HONORIO III. CONSECRATAM
VRBANVS VIII. PONT. OPT. MAX.
INSTAVRAVIT ET ORNAVIT.
ANNO IVBIL. MDCXXV. PONT. II.

Post tertiam Adventûs Hebdomadam publico edicto Cardinalis Vicarius injunxit omnibus Ecclesiarum Vrbis Rectoribus, alijsque quovis nomine nuncupatis earumdem Custodibus, ut singulis tribus diebus ante pervigilium Nativitatis post salutationem Angelicam, summo manè, meridie, & post Solis occasum cunctas campanas festivè pulsarent, ac uterque Clerus secularis, & regularis, exceptis Monachis S. Pauli, nec-non Capitulis, & Cleris Lateranensi, & Liberiano; in ipso Nativitatis pervigilio, apertionis Portæ aureæ Vaticanæ astiturus, post meridiem eò conveniret.

Eâ igitur die Summus Pontifex in Aulâ *Paramentorum* antequàm sacris vestibus indueretur, ad aperiendas Portas Sanctas aliarum trium Basilicarum Legatos a latere renunciavit Cardinales a Monte Episcopum Ostiensem Sacri Collegij Decanum, Lenium, & Millinum Archipresbyteros; deinde ad Capellam Sixti IV. contêndit, ubi ante venerabile Sa-

cramentum preces effudit, ac intonuit Hymnum: *Veni Creator Spiritus*. Mox sede delatus, ad Porticum Vaticanam descêndit; cùmque propè jam accessisset ad Portam Palatij principem, Cardinales Legatos ad suum munus obeundum dimisit.

Vterque Clerus è Palatij portâ ad majorem Porticûs ingressum foro obversum longo ordine binas ab utroque latere efformando alas protentus, Pontificem opperiens, illum in sellâ sub umbellâ sublimem prætereuntem veneratus est. Is autem Portam auream consueto ritu, accepto malleo è manibus Cardinalis Burghesij majoris Pœnitentiarij, trino ictu percussit, & per eam obitis cæremonijs Ecclesiam ingressus est; in quâ Vesperarum Pontificalium officio peracto, injunxit militibus S. Petri, & S. Pauli, ut quotidie Portarum aurearum custodiæ invigilarent.

Ejusmodi apertionis cæremoniam è Choro Cantorum inspexit Vladislaus Sigismundus Regis Poloniæ primogenitus. Huic ense, & galero ipsâ Natalis Christi nocte a Pontifice ritè expiatis donato, ac per literas in formâ Brevis Canonico supranumerario Basilicæ Vaticanæ instituto potestas facta, ut rochetto & cottâ indutus sine stolâ, cùm omni Ecclesiastico careret ordine, Lanceam, Crucem, & Vultum Sanctum coram veneraretur, ac cum duobus numerarijs Canonicis, utì solemne est, Romano populo ostenderet.

Insigni autem hoc indulto, ut erat Vladislaus, jam Parente senio affecto, regno per electionem proximè accingendus (virtutibus enim præclarissimis jam ejusmodi Reipublicæ voto in Regem inaugurabatur) eum a munifico, & sapiente Pontifice ornatum fuisse arbitramur. Cùm alias peculiare ejusmodi privilegium nemini præter Imperatores, & Reges, collatum inve-

nerimus. Hi enim dumtaxat coronam ſuſcepturi, ſicuti à Canonicis S. Petri, veſtibus Canonicalibus induti, nempe ſuperpelliceo, & almutiâ (ea tunc erant eorumdem Canonicorum inſignia) in Canonicos excipiuntur; ita abſolutis Coronationis ſolemnijs ad Veronicam aſcendere, eamque adſtanti populo oſtendere è marmoreo podio conſueverunt: utì de Carolo Magno, alijſque teſtantur antiqua Cæremonialia.

Cæremonialia MSS.

Innumeri præterea nobiles exteri, & ex Magnatibus, ac Dynaſtis non pauci ijſdem apertionis ſolemnijs interfuere; ut enim erat Vrbanus naturæ, & animi dotibus egregiè ornatus, formâ decorus, moribus ſuavis, patriâ eloquentiâ, ac ubertate ingenij præſtabilis, literarum quoque tum humanarum, tum divinarum ſcientiâ inſtructiſſimus, ſolicitudine Reipublicæ curis aſſiduus, religione ad divinorum operationem omninò impiger, magnitudine animi ad Imperium natus: inſigni erga omnes munificentiâ, profusâ in pauperes miſeratione conſpiciendus: varijſque præterea linguis, latinâ, græcâ, & gallicâ pollens; propterea neque bella Europam vexantia, neque lues dirè per Italiam ſerpens, populos, ac pręſertim Tranſalpinos cohibere potuerunt, quin ad Vrbem confluerent, Iubilei theſauros adepturi, ac ſpectandi gratiâ Pontificem, Sacerdotum normam, Principum ideam perfectiſſimam.

Ac ſanè, ut huic piæ Peregrinorum religioni, aviditati, animique voluptati ſatisfieret, haud infrequens ſeſe offerebat occaſio. Terdecies enim Vrbanus quatuor Vrbis Templa, bis ſeptem, obivit, ſingulis VI. ferijs menſis Martij, utì ſolemne eſt, Cardinalium comitatu, in Baſilicam Vaticanam deſcêndit: ſacris in eâ frequèns operatus eſt. Idem egit in Eccleſiâ S. Ioannis Baptiſtæ nationis Florentinæ, recurrente

ejuſ-

ejusdem Sancti Nativitatis pervigilio. Alias sacras Vrbis Ædes equitans pluries ac religiosè visitavit. Sexies ultra consuetos dies solemnem impertivit benedictionem: privatam verò è fenestrâ Palatij, ubi commodè posset conspici, quotiescumque Sodalitatum, populique frequentia id exposcebat. Semel confessiones sacramentales, in Vaticanâ majoris Pœnitentiarij cathedrâ sedens, audivit: ac transeuntes peregrinos, & incolas virgâ solemni leviter percussos expiavit.

Sub initium verò mensis Februarij, cùm lues Panormi sæviùs grassaretur, ad tuendam Vrbem, Basilicæ S. Pauli invisendam subrogavit vetustissimam Sanctæ Mariæ Transtyberim Ecclesiam, in quâ Portam Sanctam extrui & aperiri voluit. Vt autem piæ eorum devotioni, qui septem Vrbis Templa obire voluissent, paternâ charitate satisfaceret; Ecclesijs SS. Sebastiani, & Laurentij extra muros sacras Ædes S. Mariæ de Populo, & S. Laurentij in Lucinâ substituit. Marmoreæ tabulæ in Atrio earumdem Ecclesiarum prope fores collocatæ beneficij memoriam, nunquam oblivione delendam, his insculptis characteribus æternitati tradiderunt.

VRBANO VIII. PONT. MAX.
QVOD TRIGEMINA PORTA PESTILENTIAE METV CLAVSA
IN BASILICAE D. PAVLI LOCVM
TEMPLVM HOC PORTAMQ. EIVS MEDIAM
MAGNAM ANNI SACRI PARTEM
SVBSTITVERIT.
CANONICI MEMORES BENEFICII
POSVERE
ANNO IVBILEI
MDCXXV.

Inſcriptio verò in Atrio Eccleſiæ Sancti Laurentij in Lucinâ hiſce verbis concepta inſpicitur.

VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX.
HAC INTER SEPTEM VRBIS ECCLESIAS
LOCO BASILICAE S. LAVRENTII EXTRA MVROS
PESTILENTIAE CAVSA SVFFECTA
CLERICI MINORES GRATI ANIMI MONVMENTVM POSS.
ANNO IVBILEI MDCXXV.

Dominicâ Quinquageſimæ ad Eccleſiam Iesv, & ipſe Pontifex equitans perrexit, in quâ Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum miro apparatu expoſitum adoravit, & Sacrum confecit. Vt verò Vallis-tellinæ exortis tumultibus vigil occurreret, ad eos compeſcendos Franciſcum Cardinalem Barberinum nepotem Legatum a latere inſtituit. Hic dum Pariſijs Legationis munus ſtrenuè obiturus morabatur, inde Roſam auream Pontificio nomine ad Henrichettam Borboniam Regis Galliarum Ludovici XIII. ſororem, Angliæ Reginam orthodoxam cum Apoſtolicis literis tranſmiſit.

Cùmque cladis inter Luuenſes, & Inſubres ſpecies quædam obijcerentur, Pontifex divinam opem, in quâ unicè confidebat, imploraturus, ampliſsimam noxarum propoſuit veniam ijs, qui triduò jejunaſſent, ac expiatâ conſcientiâ Baſilicam Vaticanam, & ſacram S. Mariæ Transtyberim Ædem, fuſis ad Deum imperatis precibus, devotè luſtraſſent. Ipſe autem omnium religioſiſsimus jejunia, ac ſacrum iter, ſolemni univerſi Cleri, Prælatorum & Cardinalium inſtitutâ ſupplicatione, pedibus confecit, atque ſcriptas in eam rem preces, Litanijs, Pſalmiſque decantatis, recitavit.

Die

Die IX. Martij S.Franciscæ celebritati dicatâ, Ecclesiam S.Mariæ novæ, in qua ejusdem Sanctæ corpus quiescit, devotè visitavit. Paucis interjectis diebus Divi Andreæ Templum pariter invisit, piasque preces obtulit in Sacello a se, cùm in minoribus esset, Pontificiâ tamen innatâ magnificentiâ extructo. Eâ autem majori veneratione illud colendum esse non est ambigendum, quòd ibi extaret Altare majus vetustissimæ Ædiculæ, a Christi-fidelibus supra Cloacam, in quam S.Sebastiani Martyris corpus dejectum fuerat, excitatæ. In eodem Sacello legitur inscriptio, & rei testimonium, & Barberinæ familiæ pietatis insigne argumentum præseferens.

Singularis autem Vrbani pietas, ac munificentia, in pauperibus peregrinis Romam venientibus benignè, ac liberaliter alendis eo potissimùm anno eluxit. Mille circiter Sacerdotes, inter quos nonnulli Nobiles viri, ac tresdecim Præsules in Hospitium ad eam rem magnificè institutum admissi. Ibi epulæ splendidè comparatæ, eorumque indigentijs largè subventum. Archiconfraternitati verò Sanctissimæ Trinitatis, ultra certam nummorum summam singulis quibusque mensibus è Pontificio ærario assignatam, valida pecuniarum subsidia tributa. *Marsil. Honorat. de Ann. Sanct. lib. 3. cap. 1.*

Constat enim ex Rationario, in suprамemorato Archivo ejusdem Xenodochij asservato, Pontificem eo Iubilei anno novem millia, & octingentos nummos argenteos Sodalitati suppeditasse; peregrinos autem in ejus anni decursu ibi per singulos dies hospitio exceptos (præter viginti sex millia trecentos nonaginta sex valetudinarios) quingentorum sexaginta quatuor millium numerum complevisse: Et sanè ex prædictis, ac ex Sodalitatibus ab alijs quoque Vrbis Archiconfraternitatibus hospitio acceptis, *Rationar. Archiconf. ann. 1625.*

Marsi. Honor. de Iub. lib. 3.

quas Marsilius Honoratus fusè, & distinctè recenset, apertè colligitur, eum Iubilei annum magno ad Vrbem peregrinorum concursu fuisse celebratum.

Prætereà Vrbanus argentea, immò & aurea numismata exteris, ac peregrinis proprijs manibus erogando, ingentem pecuniæ vim singulari liberalitate profudit. Vt autem quos benignè excipi, ac opiparè ali præceperat, suâ quoque præsentiâ Pontifex foveret, prædictum Sanctissimæ Trinitatis Hospitium non semel adivit, plurimorum advenarum pedes lavit, mensas benedixit, ijsque discumbentibus ministravit, ac innumeros ad pedis osculum admisit, non sine religiosâ animi jucunditate, & maximâ illorum ædificatione. Proinde marmorea tabula, sub æreum Vrbani simulacrum in Cœnaculo Xenodochij apposita, sequens hujus rei exhibet testimonium.

VRBANO VIII. PONT. MAX.
CAELESTIS HVMANAEQVE REI DISTRIBVTORI
LIBERALISSIMO
QVOD ANNO IVBILEI MDCXXV.
APERTIS VTRISQVE MVNIFICENTIAE VALVIS
XENODOCHIVM HOC AERE PLVRIMO IVVIT
NOVA SVPELLECTILI AVXIT
PRAESENTIÀ SAEPIVS
ILLVSTRAVIT
SODALITAS GRATI ANIMI MONVMENTVM
POS.

Nec ullus Vrbano summæ religionis, vel pastoralis solicitudinis ornatus defuit, cujus aliqua non præbuerit argumenta. Etenim inter Missam privatam Dominicâ v. post paschales ferias in Basilicâ Vaticanâ celebratam, trecentos fermè Sodalitatis S. Benedi-

cti patriæ Civitatis Florentiæ confratres, ſacco indutos(inter quos Carolus Barberinus Sanctitatis Suę germanus frater recenſebatur) ſacro Chriſti corpore cibavit. Exinde in Aulâ, alteri Clementinæ nuncupatæ contiguâ, poſt miniſtratam aquam ad lotionem manuum ſingulis confratribus, menſas benedixit, eoſque cibo temporali refecit. Ipſe in menſâ ſeparatâ comêdit.

Per id tempus nouum Iubilei celebritati additum decus, & incrementum, innumerâ populi devotionis, & ſpectandæ cæremoniæ Canonizationis ſtudio ad Vrbem confluentis frequentiâ. Pontifex enim die Sanctiſſimæ Trinitati ſacro, Beatam Eliſabetham Luſitaniæ Reginam, vitæ ſanctitate, ac miraculis claram inter miſſarum ſolemnia in Baſilicâ Vaticanâ de more inſigni pompâ Sanctorum catalogo adſcripſit.

Indulta venerationis auſpicia Beato Felici a Cantalicio Laico in Eccleſiâ S. Bonaventuræ ad radices Collis Quirinalis, ut maximè potuit pro loci anguſtiâ, ac religioſâ votivæ perfectæ paupertatis profeſſione, celebrari præcepit.(Inde ad montem Pincium inchoatis eo anno, ac mox perfectis, ſumptu Antonij Cardinalis S. Honuphrij, Suæ Sanctitatis germani fratris, Eccleſiâ ac Cœnobio, universa familia translata). Eccleſiæ autem inſequenti anno, ſummâ ſuæ in Beatum Franciſcum pietatis ſignificatione, primum lapidem jecit; & Pontificiam charitatis munificentiam nolens Vrbanus Capuccinæ paupertatis limitibus coërceri, Aram maximam ornavit. Eadem prorſus verba marmoreo lapidi in eodem Templo inciſa rem diuturnitati commendant.

Inter hæc auxit Romanæ Aulæ majeſtatem, ſplendoremque inſignis planè ac magnifica Legatio Ferdinandi Afau de Riberâ Enriquez Ducis, uulgò de

Alca-

Alcalà Pro-Regis Neapolis. Is unâ-cum Duce de Paternianâ apud Summum Pontificem Oratore (ut vocant) *Ordinario*, nomine Philippi IV. Regis Hispaniarum Catholici, ſolemnem Pontifici in publico Conſiſtorio exhibuit obedientiam. Cæteras enim anteactas ejuſmodi Legationes illa excelluit pompâ, oſtentatione, apparatu.

Remiſsâ demum vi peſtis, Pontifex ſacris Ædibus Sanctorum Pauli, Sebaſtiani, & Laurentij extra muros indulgentias, & viſitationem reſtituit. Quòd autem eo, & inſequentibus annis non ſemel Vrbem a contagione reddidiſſet immunem: ad Metaurum auctâ ditione Vmbriam Æmiliæ, Vrbinatenſis Ducatûs ad mare Adriaticum acceſſione, nodo indiſſolubili conjunxiſſet, aliaque in publicum bonum beneficia contuliſſet; propterea Senatus Romanus animi gratitudinem publicis, perpetuiſque monimentis in aversâ Ara-cælitanæ Eccleſiæ fronte inſcriptis ita teſtatam voluit.

VRBANO VIII. PONT. OPT. MAX.
QVOD VRBEM GRASSANTE PER ITALIAM
ACERBISSIMAE PESTILENTIAE LVE INCOLVMEM
SERVAVERIT
ET SPARSA ALICVBI CONTAGIONIS SEMINA
PROPERE EXTINXERIT
QVOD DOMINATVM ECCLESIASTICVM
PEROPPORTVNA DITIONIS ACCESSIONE
AMPLIFICAVERIT
QVOD ITALIAM EDVCTIS IAM AD PRAELIVM
ADVERSARVM PARTIVM EXERCITIBVS
IN IPSO PVGNAE PROCINCTV
SVMMA FELICITATE
PACAVERIT

QVOD

QVOD ROMAM
AELIA ARCE IN MELIOREM FORMAM REDACTA
MAGNO AENEORVM TORMENTORVM PARATV
ET COPIOSISSIMO ARMAMENTARIO
FINES VERO
ARCE VRBANA A FVNDAMENTIS EXCITATA
VRBESQVE ALIAS COMPLVRES
FIRMISSIMIS OPERIBVS MVNIVERIT
QVOD TRAIANI PORTV
AD CENTVMCELLAS RESTITVTO PERFECTOQVE
VARIIS OPIFICIORVM GENERIBVS VBIQVE INDVCTIS
REI FRVMENTARIAE INOPIA INGENTI SVMPTV
SVBLEVATA
QVA TEMPLIS EXAEDIFICATIS
QVA REFECTIS ORNATISQVE
IVSTA AC TEMPERATA VEREQVE PATERNA
DOMINATIONE
POPVLORVM COMMODIS VIGILI CVRA PROSPEXERIT
S. P. Q. R.
AETERNVM MEMORIS GRATIQVE ANIMI
MONVMENTVM POSVIT.
AN.SAL.MDCXXXIV.

Cæterùm, ut Vladislai Poloniæ Principis præsentia clariora reddiderat Iubilei hujus anni primordia: quâ nempe Portarum Sanctarum apertionis solemnia illustraverat; par erat, ut non inferioris dignitatis Princeps, eidem anno coronam imponeret, & clausuræ celebritati splendorem augeret. Is fuit Leopoldus Archi-Dux Austriæ Ferdinandi III. electi Imperatoris germanus frater, quem vertente anno Romam ignotè ingressum, in Vaticanis Ædibus summâ sanè magnificentiâ hospitio exceptum, unâ-cum Marchione Badensi, ac nobilibus familiaribus Pontifex inter divinam rem sacrâ communione refecit.

Archi-Dux die xxiii. Decembris cum Pontifice pransus, postero die clausuræ Portæ Sanctæ cæremoniam è suggestu spectavit, pereunte mense Româ discessit.

Iterum Vrbanus Cardinalibus de Monte Episcopo Ostiensi, Lenio Lateranensi, & Millino Liberiano Archipresbyteris, chirographo Cardinalis Barberini manu signato potestatem fecit, ut Portas earumdem Basilicarum claudendi, & plenissimam in formâ Iubilei indulgentiam, ijs qui adessent concedendi facultatem exercerent.

Itaque in Nativitatis Dominicæ pervigilio, absolutis Vesperis Pontificalibus, Portam Auream Vaticanam solemni ritu, ac pompâ Vrbanus clausit. Duodenæ capsulæ plumbeæ, aureis, argenteis, & æreis numismatibus, suo nomine (ut infra referemus) inscriptis plenæ, in ipsâ structurâ reconditæ. Demum ipso Domini Natali die, Missæ Sacrificio, statutis, celebribusque cæremonijs in Basilicâ Vaticanâ peracto, è Podio principis Basilicæ Portæ in forum versæ solemnem circumstanti populo benedictionem, & cumulatissimam indulgentiam impertivit. Ita Iubilei Anni solemnijs finem imposuisset Vrbanus; nisi mox benignè miseratus eorum, qui integrum præstitutum visitationum numerum non compleverant, ad supremum anni diem Iubileum prorogasset.

De Portæ Sanctæ apertione, & clausurâ plurimorum teruntur manibus Numismata. Quorum alterum ex unâ parte exhibet Portam Auream cum Pontifice per eam ingrediente pluviali induto, & capite regno redimito (quo etsi in hujusmodi ingressu Pontifex non utatur, tamen Cælator uti peculiare Pontificis insigne illud adjecit) cum inscriptione: HOMINIBVS BONAE VOLVNTATIS. ROMA. Altera autem pars effi-

effigiem, ac nomen Pontificis præfefert hac ratione: VRBANVS VIII. PONT. MAX. Alterius fimilis Numifmatis frons effigiem ejufdem Pontificis & nomen continet: altera pars Portam Auream Vaticanam cum Pontifice flexis genibus illam obftruente repræfentat, infcriptis verbis: PONAT FINES SVOS PACEM. MDCXXV. Tertium pariter Numifma vifitur, monftrans ex unâ facie Portam Sanctam claufam cum Epigraphe: RESERAVIT ET CLAVSIT. ANNO IVBILEI MDCXXV. Ex aversâ Pontificis effigiem cum præmiffis proximè verbis: VRBANVS VIII. PONT. MAX. In Numifmate verò, quod Canonici infignis Collegiatæ S. Mariæ Tranftyberim cudi curarunt, vifuntur, in priori parte Pontificis effigies, his literis coronata: VRBANVS VIII. PONT. MAX. AN. II. MDCXXV. in alio latere Porta Sancta, in quam aliqui peregrini ingrediuntur: alij in genua provoluti ante eam orant. In Portæ fronte cæleftis Aliger: infra eam literæ: ROMA. circum: C. ET CAP. S. MARIAE TR. Demum penes nos reperitur Numifma Card. Millini, hinc præferens Portam Auream S. Mariæ Majoris cum verbis: APERVIT ET CLAVSIT ANNO IVB. MDCXXV. illinc literas ad ejufdem gentilitia infignia circumpofitas: IO. GARSIA S. R. E. CAR. MILLINVS ARCHIPRE.

CAPVT XIV.

De novissimo Iubilei Anno MDCL. *ab Innocentio* X. *indicto, & celebrato.*

Author. in Diar. ann. 1650.

OVISSIME Innocentius X. Iubileum Annum MDCL. celebraturus, proximo præcedenti anno in Consistorio secreto Cardinalibus patefecit, ejusdem Iubilei Indictionem de more feriâ v. Dominicę Ascensionis peragi statuisse. Præstitutâ igitur die, Petrus Ioannellus Curiæ Abbreviator Diploma in eam rem editum, a Marco Aurelio Maraldo Brevium a secretis in Atrio Basilicæ Vaticanæ accepit, & consuetis cæremonijs, ac Officialium præsentiâ euulgavit.

Eadem publicatio Dominicâ IV. Adventûs iterata est, ritu tamen non ut aliàs servato. Pontifex enim, stans apud *Lectum Paramentorum* sacris vestibus nondum indutus, duobus Subdiaconis Apostolicis cappâ amictis, ante Sanctitatem Suam genuflexis, Indictionis Diploma tradidit. Tum ambo ad Portam Palatij Quirinalis principem descenderunt, ac ex suggestibus prope eam ad id paratis, considentibus pariter Clericis, & Officialibus Cameræ Diploma Latino & Italo idiomate per periodos distinctum publicarunt. Ante lectionis initium, eâque finitâ, cecinerunt tubæ, sonuerunt tympana, ænea tormenta jucundo strepitu reboarunt.

Post hæc Innocentius avidissimè cupiens, ut peregrini in hospitijs Vrbis commorantes, benignè & liberaliter a cauponibus tractarentur, ad eam curam

fedulò adhibendam Lucam Torreggianum Archiepiſcopum Ravennatem, & Cameræ Apoſtolicæ Præſidentem deſignavit. Præterea Pontificiæ Domûs Præfecto Hoſpitium prope Bâſilicam S. Petri parari præcepit, ad excipiendos, & Apoſtolici Palatij ſumptibus alendos pauperes Epiſcopos, alioſque viros tum Eccleſiaſticâ dignitate, tum generis excellentiâ illuſtres. Inſuper Prædeceſſorum leges, quæ pro Iubilei celebritate tàm ad ſacram, quàm ad profanam gubernationem ſpectabant, ratas habuit, & ſuâ auctoritate firmatas euulgari præcepit. Alias tulit, quibus Clero Romano diſciplinam, advenis religionem adjecit.

Vt autem Cardinales magis exemplo, quàm verbo ad reſtaurationem Eccleſiarum Vrbis inflammaret, Pontifex Conſtantinianam Baſilicam jam vetuſtate collabentem, jactis iterum fundamentis conſtabilivit, veteres parietinas, antiquitati veneratione ſervatâ, novâ ſtructurâ concluſit, pavimentum varij generis marmoribus mirificè ſtravit. Inſcriptio rem perennans, in averſâ Baſilicæ fronte, legentium oculis, his verbis concepta, obijcitur.

INNOCENTIVS X. PONT. MAX.
LATERANENSEM BASILICAM
CONSTANTINI MAGNI IMPERATORIS
LIBERALITATE ET MVNIFICENTIA EXTRVCTAM
SVMMORVM PONTIFICVM PIETATE
SAEPIVS INSTAVRATAM
VETVSTATE IAM FATISCENTEM
NOVA MOLITIONE ADQ VETEREM
EX PARTE ADHVC STANTEM CONFORMATA
ORNATV SPLENDIDIORE RESTITVIT
ANNO IVBILEI MDCL. PONTIF. VI.

Præ-

Præterea Sacella Vaticanæ molis, ultra præscriptam a Michaële Angelo Bonarotâ icnographiam, Pauli V. munificâ accessione, Templo adjecta, ornatu penitus destituta, undequaque versicolorum lapidum columnis decoravit: & marmoreis crustis aptè dispositis, ac cælaturis, miro artis studio, Pontificum martyrij palmâ insignium effigies, Angelosque sacra trophæa gestantes, exprimentibus illustravit. Pavimentum lateritiâ olim materiâ substratum, versicolorato marmore magnificè distinxit. Ita-ut Vaticani Templi majestas, supremo hoc addito ornamento omnibus ferè numeris absoluta, peregrinis eo Iubilei anno ad Vrbem confluentibus Apostolorum triumphos ostenderet, debitam loci venerationem ingereret, ac eximiam Pontificum munificentiam patefaceret. Ornamenti hujus memoriam eleganter, & luculentiùs exprimit inscriptio, supra principem Templi januam absidæ obversam, his notis insculpta.

BASILICAM PRINCIPIS APOSTOLORVM
IN HANC MOLIS AMPLITVDINEM
MVLTIPLICI
ROMANORVM PONTIFICVM AEDIFICATIONE
PERDVCTAM
INNOCENTIVS X. PONT. MAX.
NOVO CAELATVRAE OPERE
ORNATIS SACELLIS
INTERIECTIS IN VTRAQVE TEMPLI ALA
MARMOREIS COLVMNIS
STRATO E VARIO LAPIDE PAVIMENTO
MAGNIFICENTIVS TERMINAVIT.

Porrò Innocentij munificentia tum in sacrarum rerum cultu, tum in Vrbis ornatu mirificè eluxit. Siquidem,

dem, ut exteri ad ſacram peregrinationem proximè tunc ſecuturo Iubilei Anno magis ac magis allicerentur, Vrbi pariter exornandæ animum adjecit. Vaticanas itaque Ædes ſalubris aquæ fonte ſuperaddito, novo decore, & ornamento nobilitavit. Ingentiorem ſanè ac ſplendidiſſimum in Foro Agonali quatuor coloſseis exornatum ſtatuis (hæ tam egregio ſcalpro, quàm immani profluentium aquarum vi, celeberrima Orbis flumina repræſentant) ſuperinducto Obeliſco, miro Equitis Bernini artificio, extruxit. In Areâ Capitolinâ contra Palatium Michaëlis Angeli Bonarotæ operâ olim exædificatum, alterum uniformi prorſus ſtructurâ excitavit. Vnico proinde elogio tanti Pontificis facinora complexus Senatus Romanus æneam Statuam in Capitolini Palatij Aulâ, cum ſequenti inſcriptione erexit.

INNOCENTIO DECIMO
PAMPHILIO
PONTIFICI OPTIMO MAXIMO
OB CAPITOLIVM ET AGONALE FORVM
AEDIBVS FONTIBVS OBELISCIS ORNATA
OB PRINCIPES BASILICAS
MAGNIFICENTISSIME INSTAVRATAS
OB INVECTAM DIFFICILI TEMPORE ANNONAM
ECCLESIASTICAM DIGNITATEM FELICITER
VINDICATAM
DIVTVRNAE QVIETI BREVI BELLO CONSVLTVM
PVBLICAM VTILITATEM
ABSQVE PVBLICO ONERE PROCVRATAM
FAS IVSQVE VBIQVE SERVATVM
S. P. Q. R.
ROMANO PRINCIPI MERITISSIMO
POSVIT.

His

His præclaris operibus nobilitatâ Vrbe, ſacriſque Ædibus magnificentiſſimè adornatis; Pontifex alia omnia, quæ ad Iubileũ celebrandum, & apertionis cæremoniam peragendam requirebantur, confici præcepit. Hæc pro eo, quod ad nos ſpectat, munere aptè comparari curavimus. Interim Aurearum Portarum reſerationis ſolemnia: & conſuetus omnium campanarum pulſus per triduum, poſt ſingula Angelicæ ſalutationis ſigna Eccleſiarum Cuſtodibus denunciatus, edictis ad inſigniora Vrbis loca, ut ad omnium notitiam pervenirent, de more affixis, promulgata.

Die igitur XXIV. Decembris, Summus Pontifex (ad reſerandas Portas S. Pauli, Lateranenſem, & Liberianam, Cardinalibus Lante Decano, Columnâ Archipresbytero, & Maidalchino Pro-Archipresbytero ablegatis) Portam Auream Vaticanam conſuetis precibus, & cæremonijs aperuit. Vices Pœnitentiarij, poſt Cardinalis Iuſtiniani interitum, nondum inſtituti, Cardinalis Capponius Prior Cardinalium Presbyterorum obivit. Accidit autem, ut quàmvis Innocentius validè Portam percuſſiſſet, tegulam tamen in medio ſitam duriorem frangere nequiret; præfatus itaque Cardinalis Capponius rem confecit.

Cardinales Legati, acceptâ a Pontifice abeundi facultate, prope januam Palatij, ſacras veſtes dimiſerunt. Ex ijs Cardinalis Lantes ferè nonagenarius indutus brevi amiculo, ac exomide (mantellettum, & mozzettam vocant) curru vectus ad S. Pauli Baſilicam contêndit. Columna & Maidalchinus cappis Pontificalibus amicti, extra catenas, Palatij fores cuſtodientes, mulas de more ornatas conſcenderunt, & ad ſuam quiſque Baſilicam ſolemni equitatu ſe contulit. Cardinales Legatos comitati ſunt ſui, aliorumque Cardinalium, & Oratorum familiares, ac innu-

meri è primaria nobilitate viri, inter quos Maphæus & Nicolaus Barberini germani fratres,& Dux Bassanelli Cardinalem Columnam, quem sanguinis gradu contingebant, nec-non plerique Prælati rochettis & mantellettis induti, pileisque semi-pontificalibus insigniti. Ijdem Cardinales,dum ante Castrum S. Angeli transibant, quatuor mortariorum explosione salutati. Cùmque pervenissent ad plateam Columnæ Trajanæ,vel ut alij scripserunt ad Ecclesiam S.Martinæ in Capitolini clivi radicibus sitam; se inuicem consalutarunt, & seorsum quilibet proprium iter arripuit.

Nocte Nativitatis Dominicæ, Pontifex præcedentis diei laboribus fessus, solemni matutino Officio, & Missæ sacro in Pontificio Sacello peractis minimè interesse valuit; postero autem die,prout ijs,quibus Resurgentis Domini, & Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum memoria recolitur, rem divinam in Basilicâ Vaticaná solemni ritu celebravit.

Quindecies ad quatuor statutas Ecclesias Innocentius laneis indumentis, & stolâ rubeâ, curru ductus cum Cardinalibus brevibus vestibus violaceis amictis perrexit. Primùm quidem cum universo Cardinalium cœtu,alijs deindediebus, octo tantùm Cardinalium comitatu, quos pridie moneri præcipiebat,illas invisit. Ex ijs etenim duo Pontificio curru excepti:reliqui in rhedâ Cardinalis Nepotis Sanctitatem Suam sequebantur;ita-ut duo primi Cardinales, rhedâ Pontificali excepti, è Basilicâ S.Petri ad S.Pauli Pontificem comitarentur. His verò dimissis, alij duo, Cardinalatu reliquis anteriores,è curru Cardinalis Nepotis ad Pontificium translati,à S. Pauli ad S.Ioannis Laterani Ecclesiam Pontificem sociarent. Subinde duo ex quatuor reliquis succederent, comi-

tantes Pontificem ad Basilicam S.Mariæ Majoris. Inde verò novissimi duo reliquum iter a Basilicâ Liberianâ ad Ædes Pontificias in ipso Pontificis curru conficerent; ut sic alternis eodem honore comitandi Pontificem fruerentur: & nullam apud eum, qui vices Dei gerit in terris, acceptionem Fratrum esse constaret.

Quinquies (ultra consuetas vices) diebus scilicèt Nativitatis Domini anni MDCIL. & MDCL. Epiphaniæ, Pentecostes, & Omnium Sanctorum, a sacro, cui vel operam dederat, vel interfuerat, è Podio Portæ Atrij Basilicæ Vaticanæ, & Palatij Quirinalis prostante, solemnem populo benedictionem impertiebat; privatam verò è fenestrâ Palatij Apostolici, quoties peregrinorum multitudo illam efflagitabat. Tunc etenim ij ad quos id onus incumbit (*Florerios* vocant) tapetem rubeum auro contextum superimposito pulvinari ad fenestram applicabant; unde Pontifex eminens, postquàm circumstanti populo se paululùm intuendum præbuisset, ter illum Cruce signabat: deinde post modicum temporis intervallum, unicâ Cruce iterum productâ, recedebat.

Die autem XVI. Martij, cùm Pontifex evitaturus incommodum se conferendi ad Pinacothecæ fenestram, in Forum versam, ex alterâ interioris Atrij Quirinalis peregrinos in genua provolutos benedicere voluisset, evênit, ut illi acceptâ benedictione, turmatim in Portam Palatij irruentes inter egrediendum sese adeò compresserint, ut eorum plurimi inde semimortui ad Vrbis Nosocomia fuerint delati. Itaque cavendum est in posterum, ne quid similis periculi contingat. Quod sanè evitabitur, si Pontifex è fenestrâ exterioris prospectûs Palatij hujusmodi benedictiones in Foro Quirinali, vel Vaticano largiri dignabitur.

Plu-

Pluries, & præcipuè ſingulis VI. ferijs menſis Martij, ad Baſilicam S. Petri Innocentius deſcêndit. Licèt enim die Beatæ Virginis Annunciationi ſacro, quæ eo anno incidit in feriam VI. manè ad Eccleſiam S. Mariæ ſupra Minervam Miſſæ aſtiturus, ſericis veſtibus amictus ſe contuliſſet; tamen veſperè laneis indutus unâ-cum univerſo Cardinalium cœtu eam viſere non prætermiſit: non ſine ſummâ ſuæ pietatis erga eamdem Baſilicam ſignificatione. Alias etiam ſacras Vrbis ædes devotè viſitavit: V. ſcilicèt feriâ infra hebdomam Sexageſimæ Eccleſiam S. Laurentij in Damaſo, & feriâ II. Quinquageſimæ Eccleſiam Sanctiſsimi Nominjs IESV titulo inſignitam, ut in illis venerabile Euchariſtiæ Sacramentum ſolemni, eximioque apparatu expoſitum adoraret. Præterea ad Templa Sanctæ Franciſcæ in foro Boario, & S. Ignatij (hoc nuper ſumptibus Ludovici Cardinalis Ludoviſij extructum) dum dies eorum feſti agitabantur, contêndit.

Cæterùm nec pietatis, nec munificentiæ officia peregrinis in Innocentio contigit deſiderari. Is enim Archiconfraternitati Sanctiſsimæ Trinitatis ad exteros omnes in Vrbem confluentes benevolè & liberaliter excipiendos, certam pecuniæ ſummam per ſingulos menſes è ſuo ærario erogari præcepit. Alia poſtmodùm munificæ charitatis ſubſidia, prout Xenodochij indigentiæ exigebant, religioſè ſuppeditavit. Quippe quòd appareant in Rationario Archiconfraternitatis undecim millia novem centum quadraginta quatuor nummi argentei eo Iubilei anno in Xenodochij uſus a Pontifice attributi. *Rationar. Archichcõſ. ann. 1650.*

Inter hæc Innocentius, haud ignarus ab ſe principibus viris prodendum exemplum; idem Xenodochium, cui paternâ ſanè charitate, re nummariâ opitulabatur, ſuâ quoque præſentiâ cohoneſtavit. Ete-

nim feriâ III. majoris hebdomadæ, visitatâ primùm Ecclesiâ, in quâ coram Augustissimo Sacramento preces fudit, ad Cœnaculum, quod vocant mulierum, ascêndit: ibique sedens sub umbellâ, advenas omnes, quæ aderant, ad pedis osculum excepit. Inde ad Cœnaculum, S. Philippi Nerij nuncupatum, descêndit, in quo nonnullis peregrinis pedes abluit. Vasculum cum aquâ Matthias, & Leopoldus Medicei, Magni Ducis Etruriæ germani fratres, Sodalitij sacco induti ministrarunt. Lotos ac extersos peregrinorum pedes Pontifex osculatus, manus lavit, cùm aquam Princeps Ludovisius, Suæ Sanctitatis Nepos, Archiconfraternitatis Custos, linteum Cardinalis Maidalchinus Vice-Protector, saccis induti præberent. Postea ad Cœnaculum *Magnum* se contulit. Ibi stans ad caput mensæ, prolatâ per Sacerdotem a Pontificiæ missæ sacro benedictionis formâ, mensam signo Crucis benedixit, epulasque ab ijsdem Etruriæ Principibus Sanctitati Suæ porrectas, peregrinis ministravit.

Hęc intuens piâ sanè admiratione quidam Vgonottus, è mensâ illico surgens, se ad Pontificis pedes abjecit, & in lacrymas effusus, hæresim palàm abjurando, se Romanam Religionem amplecti paratum alacriter exhibuit. Mirâ eum Pontifex clementiâ, & hilaritate ad pedis osculum perhumaniter admisit, ac Domûs Pontificiæ Præfecto instruendum, & sacro chrismate liniendum tradidit.

Verùm ut grata Innocentianæ beneficentiæ recordatio tum apud incolas, tum apud advenas perpetuò extaret; Sodalitas æneâ Pontificis effigie in præcipuo Xenodochij Cœnaculo (quod uti diximus *Magnum* nuncupant) erectâ, hac additâ inscriptione, memoriam ad posteros transmisit.

INNO-

INNOCENTIO X. PONT. MAX.
QVOD INSIGNI EIVS LIBERALITATE
DIFFICILLIMIS XENODOCHII TEMPORIBVS
VETVS IN EXCIPIENDIS PEREGRINIS MOS ET
LAVS RETINERI ATQVE FLORERE POTVERIT.
BENEFICII MONVMENTVM SODALITAS POSVIT
ANNO IVBILEI MDCL.

Cæterùm Cardinalium quoque pietas eo præsertim Iubilei anno mirificè eluxit. Illi etenim præfatum Sanctissimæ Trinitatis Xenodochium rei nummariæ auctario iuvare: peregrinos ibi hospitio exceptos suâ præsentiâ solari: ijs discumbentibus ministrare: aliaque Christianæ charitatis munia obire non prætermiserunt. Plerique, inter quos Cardinalis Lantes nonagenarius, statutis vicibus quatuor Ecclesias summo devotionis sensu pedibus frequentarunt. Aliqui in Oratorio Sancti Marcelli, singulis VI. ferijs Quadragesimæ, celeberrimas conciones habuerunt. Hi fuere Cardinales Io. Baptista Alterius, sedentis nunc feliciter SS. D. N. CLEMENTIS X. germanus frater: Franciscus Rapacciolus: Ioannes de Lugo: Vincentius Maculanus: & Aloysius Capponius.

Sacrum Iubilei beneficium benignè impertitum fuit trium Basilicarum Capitulis & Cleris; si semel supplicantium more ad quatuor Basilicas procederent. Quamobrem Capitulum Vaticanum die VIII. Liberianum XI. & Lateranense XV. mensis Decembris decretas Ecclesias ad Iubileum consequendum, agmine composito, visitarunt.

Demum die XXIII. Decembris Innocentius epistolis Cardinalis Pamphilij Nepotis, Cardinalibus Lanti, Columnæ, & Maidalchino Portas S. Pauli, Latera-

nen-

nenſem, & Liberianam claudendi poteſtatem fecit.

Itaque in Nativitatis Domini pervigilio, Pontifex præſtituto tempore, horâ ſcilicèt ferè xx. ex Aulâ *Paramentorum*, ubi ſacras veſtes de more indûit, ad Baſilicam Vaticanam per Portam Auream ſede vectus perrexit. Ibi in paratum ſibi Solium conſcêndit: & acceptâ a Cardinalibus obedientiâ, unâ-cum ijs ſolemni pompâ indutus, Pontificales Veſperas peregit. Ijs abſolutis, poſtquàm ſacro-ſanctas Reliquias coram veneratus eſſet, inſtitutâ ſupplicatione ad Sacellum Sanctiſsimi Sacramenti, ubi devotè oravit, delatus fuit. Inde ad Porticum, cereum accenſum manu tenens, ſe contulit, & omnium ultimus Portâ Aureâ pedibus egreſſus, conſuetis cæremonijs ritè ſervatis, eam obſtruxit. Illas autem hîc ex induſtriâ omittimus, ne pluries repetitis fatigemus Lectorem. Cocleare plenum calce, quam Pontifex ſuper limen jecit, tribuſque lateribus obduxit, recitans verſiculos: *In fide &c.* (eos, ut noſtrum erat, ad aures ſuggerebamus) Sanctitati Suæ tradidit Cardinalis Ludoviſius. Is, cui nuper Pœnitentiarij munus demandatum fuerat, cum quatuor dignioribus Baſilicæ S. Petri Pœnitentiarijs, obſtructionis opus confecit. Demum omnibus ritè peractis, cumulatiſſimam delictorum veniam in formâ Iubilei ijs, qui aderant, conceſſit, eamque tum Latino, tum Italo idiomate, ut moris eſt, Cardinales Diaconi euulgarunt.

Exterorum concurſum hoc Iubilei anno inſignem reddiderunt Margarita Sabaudiæ Ducis Emanuëlis Principis Mauritij olim Cardinalis, & Principis Thomæ ſoror, neptis Philippi II. Hiſpaniarum Regis, quæ in Monaſterio Oblatarum Turris Speculorum hoſpitium elegit: nec-non memorati Principes Medicei: & Princeps Mirandulæ, quem feriâ IV. majoris hebdo-

madæ

madæ post officium in Capellâ de more recitatum, ad privatum Pontificis colloquium admissum vidimus.

Imperatori, Regibus, alijsque supremis Principibus Innocentius pro se, suisque Coniugibus, filijs, fratribus, nepotibus, cæterisque eorum magis intimis familiaribus, seu Magnatibus Iubileum benignè impertivit.

Ad hujusmodi Iubilei celebrati testimonium cusa circumferuntur plura Numismata. Horum primum ex uno latere Innocentij effigiem exhibet circumpositis literis: INNOC. X. PONT. MAX. A. IVB. MDCL. ex altero ipsum Pontificem Portam Sanctam referantem repræsentat, additis literis: OSTIVM COELI APERTVM IN TERRIS. In altero Numismate, in priori facie Pontificis effigies exprimitur, hisce literis coronata: INNOCEN. X. PON. MAX. AN. V. In aversâ conspicitur imago Spiritûs Sancti Columbæ speciem referentis, cum duobus olivarum ramis Portam adornantibus, & sequenti lemmate: PORTAE COELI APERTAE SVNT. ROMA. Tertium Numisma præter Pontificis effigiem ex unâ parte cum literis: INNOCEN. X. PONT. MAX. A. VII. ex alterâ Portam Sanctam clausam ostendit, cum epigraphe: APERVIT ET CLAVSIT AN. IVB. MDCL.

Accedunt Cardinalium Legatorum Numismata, quæ ab ipsis accepta penes nos asservamus. Horum primum est pientissimi viri, egenorum parentis, Cardinalis Lantes; qui nonagenarius, utì diximus, quindecies quatuor Basilicas eximiâ cum devotione pedibus obivit: assuetus corpus cilicio, ac flagellis affligere, in jejunio ac oratione assiduus, & super nudis assibus somnum in vigilias vertere. Numismatis frons Portam Auream, imagine S. Pauli super-impositâ, prçsefert, circumdatam literis: INNOCENTIVS X. PONT. MAX. A. VII. in alterâ Numismatis parte absque gentili-

tilitijs insignibus cælata sunt verba: MARCELLVS EPVS OSTIEN. S. R. E. CARD. LANTES S. COLL. DEC. APERVIT ET CLAVSIT. Secundum Numisma Cardinalis Columnæ similiter in primâ facie ipsam eamdem imaginem Portæ Sanctæ cum ijsdem prorsus literis primi Numismatis demonstrat: in alterâ expressa visuntur insignia gentilitia familiæ Columnensis, & Tomacellæ, ac verba: HIERONYMVS S. R. E. CARD. COLVMNA SS. LATERANEN. BAS. ARCHIP. APERVIT ET CLAVSIT. Tertium Numisma ex uno latere Liberianæ Basilicæ Portam Auream repræsentat, & hinc inde millesimum numerum continet, hac inscriptione: ANN. IVB. 1650. circumpositis literis: INNOCENTIVS X. PONT. MAX. A. VII. & sub gradibus Portæ verba præfert: PORTA S. MARIAE MAIORIS: in alterâ facie stemmata gentilitiæ familiæ exhibet his verbis: FRANC. TIT. S. ADRIANI S. R. E. DIAC. CARD. MAIDALCHINVS APERVIT ET CLAVSIT. Vbi animadverte, delendum esse verbum *Tituli*, errore cælatoris additum; cùm Diaconorum Ecclesiæ Diaconiæ non Tituli dicantur. Solis enim Presbyteris Ecclesias in Titulum conferre licet, Diaconis verò nequaquàm; quemadmodùm antiquorum Cæremonialium lege cautum est, & Eminentiss. D. meus Franciscus Cardinalis Albitius, Sedis Apostolicæ defensor acerrimus, veritatis assertor, religionis vindex, solidissimè docuit.

Franc. Card. Albit. in Disscept. de Iurisdict. Card. num. 7.

C A-

CAPVT XV.

De solemnijs Apertionis Portæ Aureæ Vaticanæ sub initium Anni Iubilei MDCLXXV. *a Sanctissimo D.N.* Clemente X. *celebratis.*

PERTIONIS Portarum Aurearum solemnia jam imminebant, cùm serò nimis, utpote inviti, ne obstinatæ mentis notam nobis inureremus, hunc nostrum exiguum, ac abortiuum laborem typis dari permisimus. Illum namque elucubraveramus ad nostros tantùm animos instruendos, ac ut quæcumque acta Iubilei annis a Summis Pontificibus, pro nostro munere exhiberemus Sanctissimo Principi, & benefactori Clementi X. sanè in nos clementissimo. Is enim sub ipsius Pontificatûs auspicijs, nos inter Prælatos domesticos benignè recensuit, & Abbatiâ jurisdictionali SS. Severi & Martyrij Vrbis veteris Patriæ nostræ, alijsque beneficijs cumulavit. Cùm itaque non-nisi mense Ianuario a Typographo Camerali eum juris publici fieri contigerit; idcircò temporis beneficium præstitit, ut quicquid in publicatione præsentis Anni Iubilei, ac in Portarum Sanctarum reseratione peractum est, subijcere potuerimus.

Appropinquabat Iubilei Annus, cùm Sanctissimus Dominus Noster Clemens divinâ providentiâ Papa X. ut augustiorem & faciliorem ad Basilicam Vaticanam accessum, ac jucundiorem ad illam ingressum redderet; amplissimam Aream inter Alexandri VII. Porticus quaternis columnarum ordinibus, ac ter-

nis ambulationibus distinctæ, complanavit: & novo fonte alteri a Paulo V. ibidem excitato omnino conformi, splendidiùs illustravit. Atrij pavimentum varij generis marmoribus elegantissimè stravit. Iconam olim Giotti Florentini Pictoris insignem, tessellato opere S. Petri naviculam per mare gradientis, & Salvatoris eum, ne mergeretur, erigentis exprimentem restituit. Sacelli Sanctissimi Crucifixi testudinem pariter tessellato opere decentissimè ornavit.

Cùmque tempus instaret euulgandi literas Indictionis ejusdem Iubilei, Sanctitas Sua, providâ solicitudine quosdam Præsules delegit, qui coram Cardinalibus Alterio Sanctitatis Suæ Nepote S.R.E. Camerario, ac majori Pœnitentiario, & Gaspare Carpineo Pro-Datario ac Vicario Vrbis (insignibus quorum virtutibus encomia texere sumus omnino impares) convenirent: & re maturè discussâ decernerent quicquid excitandis, instruendisque fidelium animis, ad tantæ remissionis, & gratiæ thesauros lucrifaciendos, atque ad ejusdem celebritatis ritum pro dignitate explendum, haud tamen a Prædecessorum suorum praxi alienum, in Domino conducibile videretur.

Hi fuere Archiepiscopus olim Vrbinatensis Iacobus de Angelis, Vicesgerens: Nos, qui Apostolicarum cæremoniarum Præfecturam agimus: Roccius Archiepiscopus Damascenus, Sacri Apostolici Palatij Præfectus: de Augustinis Archiepiscopus Heraclensis, magnus Papæ Eleemosynarius: Eusanius Episcopus Porphyriensis, Sacrista: Slusius Brevium a Secretis: & Pilastrius Subdatarius, ac Abbreviator Curiæ; utriusque Signaturæ Referendarij, & Prælati domestici Papæ: nec-non Abbas Michaël Angelus Riccius Congregationis Indulgentiarum, & Raphaël Fabret-

brettus Cardinalis Vicarij, a Secretis. Viri quidem (si nos demas) probitate morum, doctrinâ, ac solerti prudentiâ insignes.

Cùm igitur primùm apud Cardinalem Alterium, ac pluries apud Cardinalem Vicarium, additis quibusdam Theologis, convenissemus; aliqua nos præteritis Iubilei annis observata: pleraque Pilastrius, & Riccius sacrâ eruditione egregiè instructi exposuerunt.

Ex illis selecta nonnulla, quæ magis opportuna visa sunt, proximo anno in praxim redigenda. nempe quòd in Consistorio secreto, proximo feriæ v. Ascensionis Dominicæ, Sanctissimus D. N. cum Cardinalibus propositum indicendæ celebritatis communicet.

Bulla Indictionis in formâ consuetâ concipiatur, in exprimendis etiam primo loco Basilicis S. Petri, & S. Pauli Apostolorum, ad quarum præcipuam venerationem Iubileum Anni Sancti institutum fuisse constat.

Die Ascensionis Dominicæ, Brevium a secretis, rochetto & cappâ indutus, in Porticu Basilicæ Vaticanæ plumbatas literas Indictionis de more Summo Pontifici exhibeat, mox Abbreviatori Curiæ euulgandas consignet.

Post aliquot dies a publicatione literarum ejusmodi Indictionis, publicetur Breve suspensionis Indulgentiarum cum clausula *Iubilei anno durante*, in eoque exprimatur, Indulgentias plenarias concessas in articulo mortis, & indulta Altarium privilegiatorum pro defunctis nequaquàm comprehendi. Cæterùm ut major in populo Christiano sit Iubilei æstimatio, reliquæ omnes etiam Vrbis indulgentiæ in ipsâ generali suspensione iuclusæ habeantur. De indulgentijs, quas vocant Cruciatæ, Portiunculæ, & San-

ctæ Domûs Lauretanæ, proximè præcedentium annorum Iubilei consuetudo servetur. Ex facultatibus verò, ac indultis absolvendi a casibus Apostolicæ Sedi reservatis, ea tantummodò suspendantur, quæ indulgentiarum causâ concessa sunt, ad formam literarum Gregorij XIII. Hoc tamen in sequenti Congregatione non omnino comprobatum.

Dominica IV. Adventûs Iubileum iterum publicetur per Auditores Rotæ Subdiaconos Apostolicos, & in pervigilio Nativitatis, Sanctissimus apud *Lectum Paramentorum* tres Legatos renunciet ad aperiendas Portas Sanctas trium Basilicarum, cum facultate concedendi præsentibus indulgentiam plenariam.

Quadragesimæ tempore appropinquante, Stationes Vrbis cum consuetis indulgentijs promulgentur, & Breve concessionis Iubilei Sanctimonialibus, Anachoretis, Eremitis, Carceratis, & Infirmis Mense Februario publicetur: atque ad Imperatorem, ac Reges, aliosque supremos Principes congruo tempore, ejusmodi concessionis literæ mittantur.

Hospitium, quod alendis pauperibus Episcopis, ac exteris Presbyteris Summus Pontifex erigere meditatur, prope Basilicam Vaticanam statuatur.

Innovetur edictum de modesto habitu, & decenti tonsurâ Clericorum.

Superiores Generales Ordinum, Societatum, & Congregationum regularium exhibeant Card. Vicario quàmprimùm nomina eorum, quos verbi Dei precones in Vrbe pro Anno Sancto designaverint, ut expendere liceat, an ij sint moribus & doctrinâ, qui populos verbo, & exemplo instruere, & docere valeant.

Viri Ecclesiastici idonei, & honesti per singulas Vrbis regiones eligantur, qui cum Magistris Cæremoniarum Papæ omnes Ecclesias Vrbis, eique adjacen-

cen-

centes exquisitè perlustrent,& investigent, si quæ ad structuram instauranda,vel ad divinorum celebrationem necessaria desiderentur.

Aliqui etiam nobiles viri laici eamdem solicitudinem in visitandis Hospitijs Vrbis adhibeant, & sedulò caveant, ne inhonestæ mulieres, ac improbi homines exteris, & peregrinis ad ipsa Hospitia, ad caupon-as, & ad tabernas sese recipientibus, scandali occasionem præbere possint.

Literis circularibus Episcopi,alijque Ordinarij locorum Statûs Ecclesiastici moneantur, ut sedulò curent,Hospitia peregrinorum restaurari, ac inibi peregrinos cum debitâ charitate recipi: piorumque locorum Custodes, ad quos id munus spectat, in eo sese vigiles exhiberi.

Ad Secretariæ Statûs ministros mittatur notula eorum, quæ ad restaurationem, ac securitatem viarum, & commoditatem peregrinorum conferre possunt,ut illa Cardinalibus Legatis,Presidentibus Provinciarum, aliorumque locorum ditionis Ecclesiasticæ Moderatoribus Pontificio jussu observanda injungantur.

Ex eo autem, quòd Breve suspensionis indulgengentiarum de more verbis generalibus concipiendum,euulgandumque fuerat,in secundâ habitâ Congregatione decretum est, quòd edicto publico notificetur fidelibus, a Sanctissimo præservatas esse, vel denuò impertitas indulgentias Altarium privilegiatorum, & alias quascumque pro defunctis dumtaxat concessas: item tributas in articulo mortis, & facultates eas communicandi; sed cessare illas, quas vivi lucrantur,cum facultate applicandi animabus defunctorum per modum suffragij. Verùm neque suspensas esse facultates absolvendi ab hæresi, indultas Tribuna-

bunali Sanctiss. Inquisitionis, ejusque Officialibus: seu Missionarijs, ac Ministris Sacræ Congregationis de Propagandâ Fide, alijsque, hisce Apostolicis facultatibus munitis. Præterea restituendas videri solitas indulgentias septem Ecclesiarum Stationum Vrbis, & Schalarum Sanctarum. Indulgentias verò quadragenarum horarum supplicationis ad septem annos, & totidem quadragenas durante anno Iubilei reducendas fore.

In intimatione ad valvas, & loca publica affigendâ pro accessu utriusque Cleri ad processionem Vaticanam, excipiantur tantummodò Capitula, & Clerus Basilicarum S. Pauli, Lateranensis, & S. Mariæ Majoris, nec-non familiæ regulares, Rectoresque etiam seculares Ecclesiarum, quæ earumdem Basilicarum filiales existunt.

Exigatur notula Sacerdotum, qui in Ecclesijs Vrbis confessionibus audiendis fuerint addicti, cùm maximè intersit Iubilei anno, eos doctrinâ & pietate pollere.

Fiat edictum, quo præcipiatur Custodibus omnium Ecclesiarum, ac præcipuè quatuor Basilicarum Vrbis, ne permittant quæstuantes, & pauperes per illas vagari, ac divina officia, & orantes ad Altaria perturbare, sed eos præ foribus Ecclesiæ contineri studeant.

Cardinalis Pro-Datarius mandet literas Indictionis in italum idioma tranferri, ac imprimi: easque impressas cum exemplaribus latinè conceptis actâ publicatione ad valvas affigi, & Cardinalibus, ac Officialibus Cameræ Apostolicæ de more distribui.

Certioretur Decanus Sacræ Rotæ Auditorij, cui ministerium Subdiaconorum Apostolicorum annexum est, ut duobus Collegis Bullam Indictionis Iubilei

bilei Dominicâ IV. Adventûs Latino, & Italo idiomate publicandi munus injungat.

Moneantur Canonici Sacro-ſanctæ Eccleſiæ Lateranenſis, ut ſupplicent Sanctiſsimo, pro obtinendis literis conceſsionis indulgentiarum ad ſeptem Altaria; idque pariter Abbas S. Crucis in Hieruſalem agat, vel ſi jam obtinuerit, deſignet in ſuâ Eccleſiâ Altariâ viſitanda, ad conſequendas ejuſmodi indulgentias.

Alijs deinde Dubijs in tertiâ Congregatione ita reſponſum.

Eò quòd viſum fuerit, Pœnitentiarios Iubilei anno non habere niſi ordinarias facultates: Sanctiſsimo proinde ſupplicandum, ut poteſtatem tribuere dignetur Pœnitentiarijs tum ordinarijs, tum extraordinarijs hoc Iubilei anno deſignandis in quatuor Baſilicis, ac Rectoribus omnium Parochialium Vrbis tam ſecularibus, quàm regularibus, ſeculares quoſcumque abſoluendi a caſibus reſervatis etiam in Bullâ Cœnæ Domini, & a cenſuris Eccleſiaſticis, ad effectum dumtaxat præſens Iubileum conſequendi, & in foro conſcientiæ tantùm: non tamen reducendi ad priſtinum ſtatum irregulares, ſeu aliàs incapaces: publicè verò interdictos, ac excommunicatos, non-niſi ſatisfacto, parito, vel cum partibus concordato. Præterea facultatem delegare Confeſſarijs prædictis commutandi vota, præterquàm caſtitatis, & Religionis; ac pro eorum arbitrio egenis exteris numerum dierum viſitationum Eccleſiarum reducendi. Pœnitentibus verò poteſtatem facere eligendi, quem maluerint ex Confeſſarijs approbatis, ut hactenus in Iubileis extraordinarijs indulgeri conſuevit. Quod verò ſpectat ad regulares, ejuſmodi facultates tribuendas eſſe eorum Confeſſarijs ordinarijs per Superiores de more eligendis: & quòad votorum commuta-

tio-

tionem, exceptis ſubſtantialibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti.

Quòd exteræ Confraternitates Iubileum conſequi valeant, ſemel proceſsionaliter, bis ſeorſim quatuor Baſilicas viſitantes.

Regularibus exteris reducatur numerus quindecim dierum ad quinque, ſi ſeorſim: ad tres, ſi cum fratribus de familiâ Vrbis proceſsionaliter inceſſerint. Regularibus verò Vrbis incolis, ad majorem populi ædificationem, & regularem decorem, Iubileum concedatur ter Baſilicas proceſsionaliter viſitantibus; dummodò ſaltem medietas familiæ uniuſcujuſque Monaſterij, Conventûs, vel Domûs regularis ad eas ſimul accedat.

Alumni, & Convictores Seminarij Romani, aliorumque Collegiorum Vrbis, ſimul omnes, vel ſaltem medietas eorum unâ-cum Præfecto, Præceptore, ſeu famulo Baſilicas quater viſitantes, Iubileo potiantur.

In literis conceſsionis Iubilei Sanctimonialibus, Anachoretis, alijſque in perpetuâ clauſurâ degentibus, carceratis, & infirmis, explicitè comprehendantur oblatæ: puellæ, quæ educationis gratiâ in Monaſterijs degunt: aliæque ſeculares mulieres, quæ de licentiâ Sedis Apoſtolicæ ibi commorantur, ac legibus clauſuræ ſubjacent, etiam in Monaſterijs, quæ exempta præſumuntur. Quò verò ad puellas in Conſervatorijs conviventes Sanctiſsimus ſuo ſpeciali reſcripto ad ſupplices earum libellos id-ipſum indulgere dignetur.

Demum quia Bulla Indictionis non proſpicit Vrbis incolis infirmis, qui viſitatione inchoatâ, eam perficere non potuerint; illos in hoc exteris omnino æquandos fore, eiſque opus injunctum viſitandi Baſilicas, commutandum arbitrio Pœnitentiarij, vel pro-

prijs

prij Parochi, quorum conſcientiæ onerandæ ſunt, ne ejuſmodi facultate abutantur.

Demum acriter diſcuſſum eſt dubium, an Bulla Indictionis Iubilei, ubi diſponit, quod ſemel in die, ſaltem triginta, vel quindecim reſpectivè continuis, vel interpolatis diebus, quatuor Eccleſiæ viſitentur, tum ad diem naturalem, tum ad eccleſiaſticum, congruè referri poſſit; ita videlicèt, ut earumdem Eccleſiarum viſitatio præcedenti die a primis Veſperis ad Solis occaſum ſubſequentis diei, ad Iubileum conſequendum ſuffragetur, æquè ac ſi die naturali completa eſſet: vel tempus viſitationis a mediâ nocte præcedenti ad ſubſequentem omnino contractum videatur. Licèt verò major pars, ſolidis quidem innixa fundamentis, rejecto die Eccleſiaſtico, ad diem naturalem legibus tum civilibus, tum canonicis communiter receptum, & praxi, fidâ legum interprete, comprobatum; tamen quia contrarium ſentientibus (quibus nos adſtipulati fuimus) nec idonea deerant argumenta: Sanctiſſimo placuit, rem a novâ declaratione immunem prudenti arbitrio, ut hactenus, dimittendam fore. Vrgebat porrò Ioannis Monachi Cardinalis eximia auctoritas, quâ latior in eâ re Bonifacij mens in Conſiſtorio declarata, canonicis dilucidationibus, quaſi legibus inſerta, & commendata extitit; nempe, quòd viſitatio utriuſque Baſilicæ SS. Apoſtolorum (quarum tantummodò ad Iubilei lucrum tunc erat injuncta) quamvis diverſis ac diſtinctis diebus completa, tamen ad integram vicem ſatis eſſet. Ejuſmodi verò Bonifacij, ac Succeſſorum mens luce clarior elicitur ex ipſo Diplomatis verborum ſenſu; quo viſitatio Eccleſiarum haud minori triginta, vel quindecim reſpectivè dierum ſpatio obeunda concluditur: cùm ſemel tantùm unâ eâdemque die eam explendi facultas

Gloſſ. in extravag. Antiquorum verſ. ſemel ſaltem de pœnit. & remiſſ.

tribuatur: verùm latius tempus minimè contrahatur. Præterea quòd Ecclesiastico diei inconcussus, potissimùm Apostolicæ Sedis stylus, in concessione indulgentiarum, ac in Iubilei Anni Sancti indictione religiosè servatus arrideat. Etenim ab apertione Portarum Sanctarum ante Vesperas ad subsequens Nativitatis pervigilium post Vesperas, nempe ad Solis occasum, ejusmodi Indulgentiarum, ac Iubilei lucrum protrahitur. Neque huic stylo, ut aliqui asserebant, Stationum indulgentias adversari, certo certius est. Hæ namque indultæ erant stato quodam, ac determinato tempore, illis nempe, qui Pontificem olim cum Cruce stationali, & Clero ex Arâ maximâ Vaticanâ ad statutam Ecclesiam procedentem comitabantur, & stationes (utì moris erat) peragebant: prout pariter ijs, qui Missarum, alijsq; divinorum officiorum solemnijs, & sacris processionibus præsentiam exhibuerint, similes indulgentias elargiri frequèns Apostolica munificentia consuevit.

supra in Par. 1. cap. 8. pag. 81.

Aderat Domini in Cælos Ascensui sacer, ac solemnis dies, cùm literæ Indictionis Iubilei, datæ die XVI. Aprilis traditæ sunt memorato Slusio Brevium a Secretis; Vir quidem doctrinâ, ac eruditione, tum sacrâ, tum prophanâ, morum suavitate, & in suo munere impigrè, ac integerrimè obeundo, inter Præsules Apostolicę Sedis Officiales nemini secundus, ni dicam Antesignanus, nobis quidem amicitiâ coniunctissimus: de quo sanè summoperè gloriandum, & gaudendum, ut tanto Viro consociemur. Is itaq; cappâ supra rochettum indutus, cùm Sanctissimus ad Basilicam Vaticanam Missarum solemnijs astiturus, sellâ veheretur, & è conspectu Portæ majoris in Basilicæ Atrio substitisset, Sanctitati Suæ easdem literas Indictionis exhibuit, ut ipsas de more euulgari præciperet. Pontifice

tifice autem (ſigno Crucis ſuper eum producto) hujuſmodi publicationem peragi annuente, Sanctes Pilaſtrius, Curiæ Abbreviator, illas a Sluſio acceptas, ex ambone ante fores Baſilicæ ad id paratâ, clarâ voce perlêgit: circumſedentibus interim in ingreſſu ejuſdem Baſilicæ, Vice-Camerario, Præſidentibus Clericis, & Officialibus Cameræ Apoſtolicæ, cappâ redimitis. Lectionem præceſſerunt, & ſubſecuti ſunt tubarum cantus, tympanorum ſonitus, ac bombardarum reboatus. Inter hæc, Diplomatis exemplaria, typis mandata, prædictis Cameræ Adminiſtris: prout poſt Miſſarum ſolemnia, Cardinalibus, cæteriſque Præſulibus per Cæremoniarum Magiſtros diſtributa.

His omnibus ita abſolutis, Curſores Pontificij ad Baſilicæ valvas ejuſmodi exemplaria de more affixerunt; deinde præeuntibus Tibicinibus, & Tympaniſtis Populi Romani, originale Diploma geſtantes, ad S.Pauli, cæteraſque Baſilicas, pro eâdem publicatione ſolemniter peragendâ equitarunt.

Vt autem omnia in promptu eſſent, quæ ad Apertionis ſolemnia ritè, ordinatèque celebranda requirebantur, pro noſtro munere ea parari, ac confici ſedulò curavimus: tum ad majorem, ac decoram majeſtatem Summi Pontificis, & ſacri Purpuratorum Patrum Senatûs, tum etiam ad ipſorum ſacram cæremoniam ſpectantium commoditatem.

Metatis igitur Vaticani Atrij latitudine, ac mediâ ad Portam Auream longitudine, Pontificium Solium a dextrâ Portæ Sanctæ excitatum; ita videlicèt, ut a dextero illius latere ſubſellia Cardinalium Epiſcoporum, & Presbyterorum uſq; ad columnam ingreſsûs in Porticum è regione ejuſdem Portæ Aureæ (dimiſſo tamen in mediâ latitudine aditu ad aream agendæ celebritatis) in quadrum excurrerent: ex adverſâ So-

lij parte subsellia Cardinalium Diaconorum usque ad alteram columnam pariter in quadrati formam protenderentur. Hinc alter ad aream patebat aditus: ut Pontifex, si cæli intempestate per forum procedere nequiret, ab areolâ, quam nunc ob Constantini Magni Imperatoris simulacrum, ibi erectum, Constantinianam nuncupant, ex Aulâ regiâ ad Atrium Vaticanum rectà contenderet. Post subsellia Cardinalium triplex alius decurrebat ordo sedilium, excipiendis Archiepiscopis, ac Episcopis non Assistentibus (Assistentes enim super Solij areâ utrinque consident) Abbatibus, Gubernatore Vrbis, Auditore Cameræ, Thesaurario Generali, Protonotarijs, ac reliquis Officialibus pari privilegio suffultis, & Generalibus Ministris, ac Procuratoribus Ordinum Mendicantium. Infra ipsa sedilia scamnum pro Oratore Bononiæ a sinistris paratum. In eo autem spatio, quod inter utramque columnam ingressûs, prædictæ Portæ Aureæ obversi, a subsellijs Cardinalium supereslet, Auditoribus Rotæ Subdiaconis Apostolicis, Clericis Cameræ, Votantibus Signaturæ Iustitiæ, Abbreviatoribus, Cubicularijs Papæ, & Sacri Consistorij Advocatis, idoneus locus assignatus.

Verùm in superiori ejus intervalli parte, Podium Regale excitari præcepimus, unde pro loci angustiâ nunquam tamen satis pro dignitate sublimiùs Regia Majestas Christinæ Alexandræ Suecorum Reginæ, hoc nostro ævo, religionis Catholicæ decoris, Romanique Cæli sideris fulgidissimi, adapertis undique cortinis, Portæ Sanctæ reserationis solemnia liberiùs prospectare posset. Ad ejusdem Podij latera, interjecto tamen hinc inde non exiguo spatio, tabulata admodùm humiliora erigi, unde è ligneis craticulis Principes, & nobiliores fœminæ sacram ipsam cære-

mo-

moniam intuerentur; ac in primis quidem è parte, Solio Pontificio proximiori, Serenissima Ducissa Mutinensis, quæ ad sacra Petri limina veneranda nuper ad Vrbem pientissimè prorsus ignota properaverat. Demum extra septa jam memorata à sinistris videlicèt ingressûs majoris Basilicæ Portæ, alia tabulata construi (ut exteri sanguinis claritudine conspicui inde sacram actionem inspicerent) nobilis viri, excultique Præsulis, Herculis Vicecomitis, Protonotarij Apostolici, nutibus, ac dispositioni dimittenda. Is enim a Pontifice adlectus, quòd advenis aditum ad ejusmodi solemnia spectanda, præberet. Eique mox curâ demandata invigilandi, ne ijdem hoc Iubilei Anno ab exactoribus vectigalium, cauponibus, hospitibus, vectoribus, & hujusmodi generis hominibus extorsiones quascumque patiantur: specialique chirografo potestas data, reos repertos, etiam *solâ facti veritate inspectâ*, compescendi, & ad extorta producenda compellendi.

Cùmque singula ad mentem instructa, ac in ordinem adducta essent; illa octiduo ante pervigilium Nativitatis Domini ab ijs, quibus id onus incumbit (*Florerios* vocant) insequenti, quâ jussimus, specie adornata. Thronus Pontificius majestate plenus, aureo coruscans fulgôre, sub umbellâ phrygio opere elaboratâ, eminebat. Solij areolam, & subiectos illi gradus purpurea peristromata: universam aream, inter Cardinalium subsellia pretiosis aulæis obducta, virides tapetes operiebant. Amplissima Porticûs moles circumquaque aureis culcitris: tabulata, & scamna intrinsecus sericis violaceis, extrinsecus aulæis omnino laneis tegebantur. Locus verò Serenissimæ Ducissæ Mutinensi designatus, ubi & scamnum cum postergali, & pulvinari serico rubro extabat, puniceis se-

ricis

ricis damaſcenis,aureis diſtinctis lineis,introrſus tantùm cæteris ornatior enitebat.

Regale autem Podium, quaſi coronides apparatûs, undequaque aulæis auro textis locupletatum, penſili faſciâ aureis lacinijs onuſtâ cingebatur. Interiorem ejus ſinum aulæa pariter auro, & puerorum ludentium Raphaëlis delineamentis inſignia,ac picturarum raritate magis quàm aureâ materiâ metienda magnificè obducebant. Pueri enim coloribus adeò animati intuentium oculis objiciuntur,ut agendos nondum ſpirent ludos, ſed propemodùm agant. Cælum oloſerico villoſo rubro, undequaque faſciam lineis, ac lacinijs aureis interſtinctam diffundente, emicabat. Super ſuppedaneum è pavimento, eleganti tapete conveſtito, ſurgebat ſella ſerico, auroque utrinque expolita, Regiam exceptura Majeſtatem, tum dignitate, tum doctrinâ penè ad miraculum collucentem.

His aptè paratis, cum ſtrenuis, ac nobilibus viris Commendatario Hieroſolymitanæ Religionis, Paulo Paſsioneo, majore adiutore Locumtenentis Generalis armorum S. R. E. tribus Capitaneis, & pleriſque alijs Officialibus minoribus cuſtodiarum Papæ, bis in Vaticanum convenimus, quò ſingulis loca cuſtodienda deſignaremus. Ea præcedente Iubilei Anno MDCL. nobis etiam dirigentibus, eorumdem Prædeceſſoribus concredita fuere; annuente ſ. m. Innocentio X. tunc Summo Pontifice, ac in nos munificentiſſimo Principe. Contulit enim nobis Canonicatum Baſilicæ Vaticanæ, & Secretariam Congregationis Cæremonialis: bis præterea pontificiâ benignitate obtulit Secretariam Congregationis Sacrorum Rituum, quam haud muneri pares primò oblatam, quâ par erat, reverentiâ recuſavimus,ac iterum collatam, ſuadente fel.rec.Alexandro VII.tunc Cardinale Chiſio,

ſio, ſuſcepimus. Præſulatum pariter Referendariatûs utriuſque Signaturæ comiter offerenti, noſtrâ conditione contenti, humiliter remiſimus, donec jubente prælibato Pontifice Alexandro, qui & Commendâ Sancti Spiritûs, & Archiepiſcopali dignitate nos auxit, illam induere coacti fuimus. Sed ad rem propoſitam, a quâ paululùm declinare grati animi vis impulit, redeamus.

Singulis militum, & cuſtodiæ Pontificiæ Officialibus excubias addiximus: quâve lege, & ſolerti cuſtodiâ deſignatum munus quemlibet obire oporteret, diſtinctè nimis indicavimus; nempe quòd a Portâ Palatij Vaticani ad Obeliſcum in medio circo erectum, indeque ad Portam uſque Baſilicæ, viam ducendæ proceſsionis milites, hinc inde in duos partiti ordines, armati ſepirent; quorum ſtantes in lineâ interiori, haſtis in crucem inverſis, intextiſque vallum munitiſsimum efformarent: qui verò exteriorem tenerent lineam, ſclopulis ad populum directis ejus impetum ſtrenuè cohiberent; plerique milites ſuperiorem veſtibuli Eccleſiæ aream circumambientes, exteriores ligneos cancellos Portæ ejuſdem Baſilicæ principis cuſtodirent: alij pariter, tres cancellos Atrij, totidemque ex adversâ parte in idem Atrium, ad læuum Baſilicæ latus Pontificio Palatio cohærens, reſpondentes; alij fores Sacrarij Baſilicæ: nec-non tabulata nobilibus fœminis, ac cæteris excipiendis deſignata, ab irruenti turba validè tuerentur. Exteriora demum lignea Regalis Podij aditûs repagula ſtiparent: ijſque ad interiorum cancellorum munimen, milites Helvetij è cuſtodiâ Pontificiâ thoracati, ac loricati, galeiſque muniti adjungerentur.

A ferreis cancellis majoris ingreſsûs in Baſilicæ Porticum uſque ad valla lignea, locum agendæ cære-

mo-

moniæ ſcepientia, equites levis armaturæ, baculos pr ę manibus geſtantes, vigiles utrinque ſiſterent. Duplicem verò aditum, qui dabatur ad aream Solij Pontificij, ſubſelliorum Cardinalium, ſedilium Prælatorum: locaque & intervalla eidem ingreſſui hærentia (è quibus Canonici cum Clero Vaticano, exterique nobiliores viri ſacram actionem inſpecturi, ac Cantores Capellæ Pontificiæ expleturi erant) militari Helvetiorum cuſtodiæ tuenda commiſimus; ſub imperio tamen Romani Dynaſtæ, Caroli de Comitibus, Ducis Poli, Magiſtrique perpetui Sacri Hoſpitij Palatij Apoſtolici, morum ſuavitate, ac avitâ nobilitate nil minùs conſpiciendi.

Ex utriſque autem Pontificijs excubijs alij ſupereſſent; Heluetij ſcilicèt hinc inde Summo Pontifici cuſtodiam exhibituri: & equites levis armaturæ, qui poſt ſellam geſtatoriam, ac Prælatos ſolemnem ſupplicationem claudentes, pedibus incederent, ut illos, ne ab irruenti populo opprimerentur, vel interturbarentur, munirent, ac defenderent: immò Portam Aulæ regiæ, & cancellos in mediâ Palatij Porticu poſt egreſſum Summi Pontificis, ac præfatorum Præſulum occluderent, ut conatus confertiſsimæ turbæ faciliùs arcerent.

Aliqui demum milites, quòd cuſtodirent repagula erecta pro tuendo exteriori Sacello Sanctiſsimi Crucifixi, ac prohibendo egreſſum à Portâ Sanctâ, in Baſilicam admitterentur: Equitis tamen Io. Laurentij Bernini fabricæ Architecti celeberrimi nutibus ſubijciendi.

Præterea Arcis S. Angeli Vice-Caſtellanum Franciſcum de Maximis, virum æquè animo fortem, ac moribus ſuavem (cui illud apprimè conſentit: *De forti dulcedo*) tum voce, tum ſcripto admonuimus, ut a

ſuis

ſuis militibus cautè cuſtodiri præciperet ingreſſum in Pontem Ælium, ne ibi inter ſe conſtipatâ turbâ tumultus fieret, & aditus ad Vaticanum procedentibus præcludi contingeret. Id autem officij ſeriùs præſtarent in Suburbij areâ, eidem Caſtro adjacente: vias, quæ ducunt ad Baſilicam S.Petri, & Noſocomium noſtrum Sancti Spiritûs ita cuſtodientes, ut omnino ab horâ XVI. rhedas, currus, & quælibet animalia ſarcinis onuſta, inde per eumdem Pontem tranſire prohiberent, ſed per Burgum Sancti Spiritûs (& ut uulgò dicunt) *Longaram*, abire compellerent. Cardinalium, aliorumque ad Capellam pergentium currus per viam Burgi Sancti Angeli iter proſequi curarent: cæterorum verò quorumlibet, ac præcipuè nobilium fœminarum rhedas per viam Burgi veteris ad forum Vaticanum, indeque ad Eccleſiam S.Marthæ, & ad cancellos fabricæ dirigerent. Rhedas autem Sereniſsimæ Duciſſæ Mutinenſis, & Neptum Pontificis ad infimos veſtibuli Baſilicę gradus ſiſtere oportere certiorarent: aditus enim ad tabulata pro ijſdem parata è minori Portâ a ſiniſtro latere Eccleſiæ proſpectûs patebat.

Cæterùm ne apicem prætermitteremus ad excogitabilem confuſionem evitandam; Cardinalibus, Oratoribus, Principibus Solij, cæteriſque Capellæ Pontificiæ intereſſe ſolitis id ipſum per Cæremoniarum Magiſtros nunciatum. Familiares quoque Neptum Pontificis admoniti, ut ſingulis nobilibus fœminis ab ijſdem Principibus invitatis viam, & locum ſpectandæ celebritatis diſtinctè indicarent; ex ipſis verò aliqui apud Cancellos uniuſcujuſque tabulati ſiſterent, ijſdem fœminis ingreſſum ſingillatim patefacturi. Idque obſequij munus nobilis vir Vrbanus Roccius intimus Papæ (ut vocant) enſis, & pallij Cu-

bicularius, Serenissimæ Ducissæ Mutinensi præstaret.

Demum prædicto Arcis S.Angeli Vice-Castellano: & Capitaneo custodiæ Helvetæ præmonitiones in scriptis consignari fecimus, ut tum pro apertione Portæ Sanctæ, tum pro benedictione solemni postridie populo clargiendâ, ænea tormenta cum mortarijs in eâdem Arce, & in foro Vaticano displodi præciperent. Præfectis verò rei tormentariæ explosionum numerum voce præscripsimus.

Vt omnes Vrbis Campanæ triduo ante pervigilium Nativitatis Domini per horam post singula Angelicæ Salutationis signa, ipso autem pervigilio ab horâ XIX. ad XXI. festivè pulsarentur, Ecclesiarum Rectoribus, impressis schedulis præcipi curavimus.

Inter hæc, ut aliquo ornatûs augmento, præsertim hoc Iubilei anno, nostram S.Spiritûs Ecclesiam decoraremus, Aram Templi principem in ampliorem, dignioremque formam erigi fecimus. Illa igitur noviter extructa: ac lapidum variorum crustis & cælaturis, gradibus quoque clynopedijs circumvolutis, & Angelorum simulacris Sacratissimæ Eucharistiæ Tabernaculum porrectâ, submissâque dextrâ extollentibus, ac flexo poplite quasi Sacramentum adorantibus, utrinque auratis ornata: ac speciosâ eminus umbellâ pensili contecta, sacris de more super-erat initianda. Solemni itaque precatione, ipso S.Thomæ Apostoli festo, non omisimus illam, Litanijs, Psalmisque decantatis, aquâ lustrali perspergendo expiare, circum thurificando clarificare, sacrâ utriusque olei unctione liniendo consecrare, succinendo preces, ac orationes, interimpertitis benedictionibus insignire: pontificali demum litatione ad immolandum adhibere. In eo autem, nempe in loculamen-

to ad mediam mensæ superficiem effosso, inclusimus particulam veli Beatissimæ Virginis, dentem Sanctæ Nimphæ, & ex cranio SS. Triphonis, Respicij, & Severæ Martyrum, quæ ne evelli possent, tesséllo marmoreo vario occlusimus, & sacrâ inunctione ritè conneximus. Sub eo pariter mansura dimisimus reperta ibi dimidiata Corpora eorumdem Sanctorum Triphonis, Respicij, & Nimphæ: atque adjecimus Corpus S. Severæ Virginis & Martyris, cum suo antiquo lapide, sepulcrali urnæ annexo; partem tamen Cranij ex ijsdem sacris ossibus eduximus, cujus particulam in loculamento Altaris, ut supra condidimus, residuum Vasculo inclusum Ecclesiæ Arcis Sanctæ Severæ perpetuò addiximus.

Hîc silentio haud obvolvendam fore existimavimus sortem, quæ nobis contigit, integras eorumdem Sanctorum sacras exuuias inspiciendi. Etenim præcipiente f.me. Alexandro VII. Summo Pontifice unâcum Vicesgerente juridicæ earumdem Reliquiarum recognitioni interfuimus; cùm Arcula, in quâ ipsorum Sanctorum Corpora condita asserebantur, ex antiquo loculo nobis præsentibus amota, sub Arâ maximâ Ecclesiæ S. Augustini Vrbis decentiùs fuit collocata. Et sanè repertam ossium parvitatem cum Fratribus admodùm admirati fuimus; quippe qui integra corpora inibi condita quiescere putaremus. Ex ijs tamen modicis ossibus, annuente Generali Magistro Lanfranconio, mox Episcopo Interamnensi, Vicesgerens particulam eduxit, eamque nobis cum documento attribuit, quam Basilicæ Vaticanæ pro nostrâ in eamdem religione dono dedimus. Nuper verò antiquo Altari in Ecclesiâ Sancti Spiritûs everso, ut nouum ornatius sufficeremus, residuam partem eorumdem Sanctorum Corporum vidimus, & coram

veneratі ſumus. Verùm de his ſatis; ne ſi ſermonem protrahamus,collati potiùs in Eccleſiam noſtram exigui munuſculi memoriam refricare videamur, quàm (ut animum intendimus)rem gratam pijs noſtris religioſis Canonicis Regularibus faciamus, ſi præſens opuſculum legentibus de Eccleſiâ, ac Religione noſtrâ aliqua memoremus.

Dominicâ IV. Adventûs literarum Indictionis Iubilei euulgatio, Latino, & Italo idiomate per ſingulas periodos diſtincta, & eodem ritu, quo Bulla in Cœnâ Domini publicari conſuevit, in Quirinali repetita eſt. Lectores fuere Iacobus Emerix, & Marcellus Rondininus, Præſules doctrinâ, integritate, & honeſtate morum inſignes. Ad eos id munus ſpectabat, cùm Alexandri VII.juſſu,Romanæ Rotæ Subdiaconorum Apoſtolicorum officium acceſſerit. Hi acceptâ a SS. D. N. apud *Lectum Paramentorum* eaſdem literas publicandi facultate, Sanctitatis Suæ pedes oſculati, ad Portam Palatij principem deſcenderunt. Tùm Vice-Camerario, Theſaurario Generali, Præſidentibus Clericis, & Officialibus Cameræ Apoſtolicæ in ſubſellijs ibi paratis conſidentibus, ex cathedris hinc inde ad ejuſdem Portæ ingreſſum erectis, prævio, ac ſubſequenti tubarum, & tympanorum ſonitu, ac bombardarum exploſione in plateâ Quirinali, publicationem complevere.

His peractis, Curſores Pontificij duobus præfati Diplomatis exemplaribus ad ejuſdem Palatij fores affixis, primùm ad Vaticanam, exinde ad S.Pauli,Lateranenſem,& Liberianam Baſilicas equitarunt;apud quas eamdem euulgationem ſimili prorſus ſolemnitate Aſcenſionis feſto ſervatâ, ſolâ tamen Itali idiomatis adjectione ſuperadditâ,iterarunt.

Poſt Veſperas ejuſdem diei, Pontifex ex Quirinali

ad

ad Ædes Vaticanas se recepit, unde in pervigilio Nativitatis, omnibus ad solemnia Apertionis ritè peragenda jam dispositis, horâ quasi vigesimâ, sellulâ gestatoriâ vectus, adivit cubiculum *Falda* (ut vocant) quam ibi de more induit, & ad Aulam *Paramentorum* contêndit. Ibi stans apud *Lectum*, tres Cardinales Legatos ad reserandas Portas Aureas renunciavit. Ij fuere Franciscus Barberinus, largâ in pauperes benignitate, ac morum honestate conspicuus: Flavius Chisius, vir munificentissimus, & insigni prudentiâ præstabilis: Iacobus Rospigliosius, humanitate ingenitâ, & avitâ liberalitate conspiciendus; singuli verò excelso animo, & omni virtutum, ac scientiarum genere ornatissimi. Primus scilicèt Sacri Collegij Decanus, Episcopus Ostiensis, in cujus Diœcesi sita est Ecclesia S.Pauli, & Ordinis Casinensium Protector, ad quem si Decanus Româ abesset, vel is alterius ex Basilicis Lateranensi, & Liberianâ Archipresbyter existeret, hujusmodi apertionis munus spectaret, ut alibi supra demonstravimus; alij duo S. Ioannis, & S.Mariæ Majoris Archipresbyteri. Eos proinde Pontifex, vernaculâ tamen linguâ, uti moris est, ita allocutus fuit: *Declaramus Dominationes vestras nostros a latere Legatos, ad aperiendas Portas Aureas S.Pauli, Lateranensem, & S.Mariæ Majoris: ipsis ad hæc agenda opportunas, & necessarias quascumque facultates, ac præterea ad plenariam indulgentiam præsentibus elargiendam tribuentes.*

Subinde Sanctitate Suâ amictu, albâ, cingulo, stolâ pluuiali albo, formali, & mitrâ indutâ, ac præcedentibus septem Votantibus Signaturæ Iustitiæ Acolythis cereos accensos in totidem candelabris, deferentibus, nec-non Felice Vbago S.Rotæ Auditore Subdiacono Apostolico tunicellâ amicto, Crucem gestan-

te,

te, supplicatio ad Sixti IV. Sacellum instituta. Vbi Pontifex ad Altare pervênit, è sella descêndit, ac in supremo ejusdem Altaris gradu ante Sacro-sanctam Eucharistiam submissis genibus oravit. Interim ijs omnibus, qui sacris vestibus erant induti, Protonotarijs, Ordinumque Mendicantium Generalibus Ministris cerei per cæremoniarum Magistros distributi, & per Capellæ Clericos accensi.

Pontifex verò ad cornu Epistolæ se recepit, & thure in thuribulum imposito, iterum genuflexus, venerabile Sacramentum thurificavit, atque Constantinopolitano, & Alexandrino Patriarchis librum, & candelam ministrantibus, dextrâ cereum accensum sustinens, ut tantæ rei benè gerendæ felix initium, faustumque auspicaretur, præcinuit Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, quem Cantores concinnâ modulatione prosecuti sunt. Absolutâ primâ strophâ, Pontifex surgens, sellam gestatoriam conscêndit, & mitrâ redimitus, iterum thus in thuribulum in supplicatione adhibendum immisit, cereumque sinistrâ tenens, dextrâ populo benedicens, ad Basilicæ Porticum deductus est. Vmbella ab Oratoribus Galliarum, & Venetorum, ac a Nepotibus Suæ Sanctitatis, Solij (ut vocant) Principibus, de more usque ad infimum scalæ majoris gradum, seu nunc Constantini areolam, indeque a Referendarijs rochetto, & mantelletto indutis ad Basilicæ atrium elata. Præterea a Portâ Palatij principe, flabellis hinc inde elevatis, Pontifex ab aëris inclementiâ tectus.

Cardinales Legati, qui proximiores Diaconis Assistentibus usque ad prædictam Portam Sanctitati Suę famulati fuerant, petitâ abeundi facultate, non procul inde mulas conscenderunt, ac cappis, & galeris Pontificalibus redimiti, solemni pompâ, ac innume-

ro

ro Cardinalium, & Oratorum familiarium, nec-non frequenti nobilium, Dynaſtarum,& Prælatorum comitatu ad injunctum munus obeundum equitarunt.

Præibant Tibicines: ſuccedebant duo Legatorum familiares, hippoperas purpureas portantes: Oratorum, & Cardinalium familiares, digniori autem loco Legatorum ſervitio addicti, eorumque Caudatarij, veſtibus, & caputijs violaceis ornati. Sequebantur Tympaniſtæ Populi Romani pedites: Viri nobiles,& Magnates. Veniebant poſtea Legatorum Clavigeri cum clavis per forum Vaticanum demiſsis, ac inde ad Baſilicas erectis. Prope Cardinales Legatos equitare debebat Fulvius Servantius Cæremoniarum Magiſter; ſed is non optimâ fruens valetudine, rectâ ad Baſilicam S.Pauli perrexit. Solemnem hanc pompam coronabant Cardinales Legati, longo circumpedum agmine ſtipati; quorum duo cujuslibet Legati, baculos auratos de more geſtabant. Poſt Cardinales Epiſcopi, & Prælati rochettis, mantellettis, & galeris ſemi-pontificalibus decorati: ac demum magnificentiſsimi Legatorum currus equitatum claudebant. Duo ænea mortaria pro unoquoque ex Legatis, dum ij per Arcem Sancti Angeli pertranſibant, exploſa.

Vbi ventum eſt ad radices clivi Capitolini, unuſquiſque Legatorum, ſalute datâ, acceptâque, idoneâ ac breviori viâ, quæ ad ſuas Baſilicas ducebat, iter confecerunt. Cardinalis Barberinus dexterâ per viam Monaſterij Turris Speculorum ad Baſilicam Oſtienſem: Cardinalis Chiſius per eumdem cliuum Capitolinum ad Lateranenſem: Cardinalis Roſpiglioſius, viâ, quæ ſub Aracælitanæ Eccleſiæ gradus ad lævam flectit, ad Liberianam equitarunt. Singuli verò pompâ quidem inſigni, pro ſummâ eorum pietate, religione, ac munificentiâ, apertionis cæremoniam,

&

& Pontificalium Vesperarum solemnia ritè obivere.

Hæc autem species, & ordo Vaticanæ processionis. Omnium primi procedebant pueri orphani; deinde sequebantur Fratres mendicantes, Monachi, Clerus secularis (nec exceptis Capitulis Collegiatarum insignium) singuli suis distincti Crucibus. Verùm prout egrediebantur è Porticu, Palatio Pontificio hærente, obeliscum versus eundo, & inde ad dexteram flectendo, rectâ ad exteriores Basilicæ Atrij cancellos, duplicem hinc inde lineam texentes, alij alijs antiquitatis, ac dignitatis ordine servato, succedebant. Ita quidem, ut infimi proximiores Palatio, digniores Basilicæ foribus magis vicini sisterent, a longo militum agmine ex utrâque parte vallati.

Inter stantem Vrbis Clerum incedebant S. Consistorij Advocati: Capellani, & Cubicularij Papæ consuetis vestibus, & caputijs induti: Abbreviatores: Votantes Signaturæ Iustitiæ: Clerici Cameræ: & Romanæ Rotæ Auditores Subdiaconi Apostolici, rochettis & superpelliceis amicti. Inter septem candelabra a postremis Acolythis accensis cereis delata, Crux Pontificia eminebat. Eam præcedebat Thuriferarius Votantium Signaturæ Decanus, antiquior Acolythus Apostolicus: Sequebantur Patres Pœnitentiarij Sancti Petri casulis; Episcopi, & Archiepiscopi non Assistentes, deinde Præsules omnes Papæ Assistentes, pluuialibus, & mitris lineis; tum Cardinales Diaconi tunicellis; Presbyteri Cardinales, planetis; & Cardinales Episcopi pluuialibus, ac mitris damascenis ornati. Post hos Orator Bononiensis, Conservatores Vrbis, Principes Solij, Oratores Principum, & Gubernator Vrbis. Intermixti verò præibant plurimi nobiliores, & Dynastæ Romani, Pontifici famulatum exhibentes. Prope Pontificem duo

Car-

Cardinales Diaconi Afsiſtentes, & duo Auditores Rotæ ad fimbrias ſuſtinendas progrediebantur. Poſtremò Summus Pontifex, ſublimi eminens ſellâ: & umbellâ, utì diximus, obtectus. Poſt Pontificem, inter duos Cubicularios aſsiſtentes, Rotæ Decanus mitram, cùm Papæ detrahitur, ſuſcepturus. Demum processionem claudebant Auditor Cameræ, Theſaurarius Generalis, Protonotarij Apoſtolici, cæterique ijs additi, ac Generales Miniſtri, & Procuratores Ordinum mendicantium, a pleriſque militibus Helvetijs hinc inde incedentibus, & a levis armaturæ equitibus ſtipati; qui irruentem inſequentis populi turbam ſubmovebant.

Hac ſpècie religioſæ pompæ Pontifex in Atrium delatus, juxta Throni gradus ſellâ deſcêndit, & in paratum ſibi Solium ſe recepit. Cùmque paululùm quieviſſet, ad Portam Auream acceſsit, eamque dimiſſo cereo, & accepto malleo è manibus Cardinalis Alterij Majoris Pœnitentiarij, ter percuſsit, occinens ad quemlibet ictum: *Aperite portas &c.* tertio demum ictu validiùs impreſſo, Pontifex ad ſolium redijt: & Cardinalis Alterius Portæ fracturam absôlvit. Vbi autem & is receſsit, momentò Porta corrûit in axem rotis innixum; quem Fabricæ cæmentarij cum cæmenti, ac laterum reliquijs inde illico amoverunt. Sex Pœnitentiarij cum ſpongijs aquâ luſtrali madefactis (quâ ipſo manè a Sacriſtâ ritè expiatâ, plenum vas argentatum in ſiniſtro ejuſdem Portæ Aureæ latere extabat) poſtes, & limen abluërunt: alij linteis exterſerunt.

Interea Pontifex apud ſedem mitrâ depoſitâ, allatiſque ſibi libro, & candelâ, cecinit Orationem, *Actiones &c.* Eâ abſolutâ, mitratus ſedit, & Cantores Pſalmum *Iubilate Deo*, modulatè recitarunt. Tum

Sanctitas Sua iterum depositâ mitrâ, surrexit, & ministratis sibi libro, & candelâ, præcinuit ℣. *Hæc dies &c.* cum oratione, *Deus qui per Moysem* &c. demum resumptâ mitrâ ad Portam Auream redijt, & super illius limine (paraverat ibi *Florerius* paruum tapete, & pulvinare ex serico, auroque textili confectum) mitrâ detectus genuflexit, & dexterâ Crucem Subdiaconi, sinistrâ cereum tenens, intonuit Hymnum. *Te Deum laudamus*, quem Cantores jucundâ modulatione cecinerunt. Pontifex, intonato Hymno, surrexit, ac per Portam Auream primus omnium Basilicam ingressus est. Interea tubarum cantus, tympanorum sonitus, tormentorum strepitus, tum ex Adrianæ molis Arce, tum ex Basilicæ Vaticanæ foro, festiuusque omnium campanarum pulsus, adstantes ac universam Vrbem inenarrabili animi jucunditate replevere.

Summum Pontificem sequebantur duo Diaconi Cardinales Sanctitati Suæ Assistentes, anteriores faldæ & pluuialis: mox duo Cubicularij Assistentes, posteriores fimbrias elevantes, & Vbago Subdiaconus. Succedebant Cardinales, bini, a dignioribus incipiendo, postes portæ devotè osculantes: subinde Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Pœnitentiarij, & reliqui, consueto antiquitatis, ac dignitatis ordine servato. Quàmvis autem adstantium multitudo cohiberi non potuerit, quin inter Cardinales, & Prælatos plurimi sese immiscerent, neminem vidimus, vel audivimus confertâ turbâ compressum vel vocem edidisse; Vigiles enim erant Helvetij milites, ne quid tumultûs accideret. Itaque sacra cæremonia decoro ritu, nec apice intermisso, divino favente Spiritu cujus opem Sanctissimus imploraverat, absoluta. Pontifex Basilicam ingressus, in sellâ gestatoriâ sibi apud Altare in Sacello Sanctissimi Crucifixi paratâ

sedit,

ſedit, & accitis militibus Sancti Petri, & Sancti Pauli injunxit, ut Portas Aureas earumdem Baſilicarum Sanctorum Apoſtolorum, Iubilei anno accuratè cuſtodirent, ne apud illas aliquid minùs honeſtum, aut inordinatum perpetrari contingeret. Inſtitutâ mox iterum ſacrâ ſupplicatione, Sanctiſsimus ſede geſtatoriâ ſub umbellâ a Referendarijs delatâ vectus eſt ad Sacellum Sanctiſsimi Sacramenti, quod decenti luminum apparatu expoſitum adoravit.

Tabernaculum ibi nuper extructum inſpexit, columnis æneis,& Apoſtolorum ſimulacris undique auratis, lapidibus cæruleis pretioſis cruſtatum, cælatumque: duobus præterea hinc inde poſitis Angelis, pariter æneis auratis,flexo poplite Sacramentum quaſi adorantibus,exornatum.Opus Equitis Ioannis Laurentij Bernini,viri noſtrâ hac ætate celeberrimi,qui in eâ æris,aurique mole, admirabili ſanè complexu conflavit quicquid architectoriæ,ſculptoriæ,fuſoriæ, cruſtariæ, nigellariæ, plaſticæ, ac gemmariæ artes ad majeſtatem impertire,& ad ornatum conferre potuerunt. Omnium itaque oculi, ac intuentium animi adeò ad ſtuporem rapiuntur,ut nemo ſpectator acceſſerit, quin admirator redierit.

Facto orandi fine, Sanctiſsimus annorum pondere magis quàm ſacræ actionis feſſus labore, quippe qui ad divinorum exercitia obeunda prompto animo polleat, Veſperis præſentiam exhibere poſſe planè diffiſus eſt. Proinde dimiſsis prope genuflexorium mitrâ & pluuiali, ſellulam conſcendit, & ad interiora cubicula ſe recepit. Cardinales verò, & Prælati, uti erant, ſacris veſtibus induti, apud Aram Templi principem, officium, a Cardinali Vrſino Epiſcopo Albanenſi peractum, devotè attenderunt.

Inter hæc Sacra Regalis Suecorum Reginæ Maje-

ſtas ex Podio per oſtium, ibi ad hanc rem aptè apertum, a pleriſque Helvetijs cuſtodiæ Pontificiæ ſtipata, in aream actæ cæremoniæ deſcêndit: & Baſilicam ingreſſura, ſuper limine Portæ Sanctæ in genua devotè provoluta, illud ſummo, & quidem regio pietatis ſenſu oſculata eſt; ne quid deëſſet nobis, quod anteactis ſeculis invideremus, nempe vel Caroli Magni Imperatoris religionem, quâ ille ſingulis Vaticanæ Baſilicæ gradibus devota fixit oſcula: vel Chriſtierni, Suecorum, & Ludovici Hungariæ, Regum, in eamdem Baſilicam venerationem, quâ dum Romæ Iubilei anno moraretur, eam quotidie invîſit, ac ibi ſolemni ſacro interfuit; prout eadem pietatis officia ipſa quoque non ſemel religioſiſsimè præſtitit. Demum poſtquàm ante Aram Sanctiſsimi Euchariſtiæ Sacramenti, & Principis Apoſtolorum Confeſsionem preces fudiſſet, Baſilicâ egreſſa, rhedam conſcêndit in inferiori veſtibuli Vaticani areolâ; ad quam Pontificio dumtaxat, ac Imperatorum, & Regum vehiculis aditus pateſieri conſuevit. Illam comitatus eſt Sacri Palatij Præfectus, qui Summi Pontificis juſſu Majeſtatem ſuam ad Regium Podium obſequens exceperat: eidemque ſacram actionem ſpectanti aſtiterat. Ex eo autem quòd mandaveramus, ut milites in veſtibulo, & foro diſpoſiti uſque ad Reginæ diſceſſum ſtationes agerent; propterea abſq; ullo minimo tumultu Majeſtati ſuæ foro egredi Vaticano licuit.

Anaſtaſ. in vit. Adriani. Volaterr. & alij relati ſupra pag. 138. Bzou. tõ. 14. ann. 1350.

Cùm denique de auguſtiori re, vel ſaltem æquè ſublimi haud verba ſuperſint; ne ſermo decreſcat, ſilendum potiùs, quàm ad inferiora delabi, operæ pretium exiſtimavimus. Ideòque ad coronidem hujus Diſſertationis quædam tantummodò dignè ſubijciemus de Numiſmatibus, ſub ipſius anni initium egregiè cuſis, ac in uulgus productis.

In primo, ex unâ parte effigies Pontificis Regno redimiti, nomenque ita inscriptum: CLEMENS X. PONT. MAX. AN. V. ex alterâ, Templi Vaticani facies, Ædesque Pontificiæ illi hærentes: super-inducto lemmate: FLVENT. AD. EVM. OMNES. GENTES. In Basilicæ fastigio Fama volantis more, tubam inflans, dextrâ eamdem tubam, lævâ tabellam sustinens, his literis insculptam: IN SPLENDORE STELLARVM. Alterum, ex uno latere, easdem prorsus effigiem, & literas præfert: ex alio, a dextrâ, Pontificem sacro Purpuratorum Senatu stipatum, Portam Sanctam reserantem: lævâ advenas, & peregrinos ante illam genuflexos, ejusdem Portæ ruentis lateres pro religione sumere satagentes, repræsentat; super-impositis verbis: DOMVS. DEI. ET. PORTA. COELI. in imâ parte, hæ notæ annum indicantes inspiciuntur: 1675. Alterum, sed minus, hinc continet Pontificis effigiem, & nomen proximè recensita: inde exprimit Pontificem, Cardinalium cœtu, & custodiarum turmâ septum, Portam Auream aperientem, super-inscriptis literis:

APERVIT DOMINVS THESAVRVM SVVM. infra suppositis notis:

MDCLXXV.

INDEX

INDEX RERVM.

A

Car-

Author

Et

Ensis

Gal-

Hlu-

Ali-

Asca-

Pascha-

lescen-

Oo Pre-

FINIS.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sac.Pal.Ap.

I.de Ang.Archiep.Vrb.Vicesg.

Imprimatur.

Fr.Vincentius Strozzius Reverendiss.P.Sacri Pal. Apostolici Socius.

REGESTVM.

† ††.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo.

Omnia sunt folia integra, excepto Oo, quod est dimidium.

ROMÆ.

Typis Cameralibus, & Vaticanis. M.DC.LXXV.
Superiorum permissu. Et privilegio.

Pascha-

Rese-

Ejus

Con-

FINIS.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſsimo Patri Magiſtro Sac.Pal.Ap.

I.de Ang.Archiep.Vrb.Viceſg.

Imprimatur.

Fr.Vincentius Strozzius Reverendiſs.P.Sacri Pal. Apoſtolici Socius.

REGESTVM.

† ††.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo.

Omnia ſunt folia integra, excepto Oo, quod eſt dimidium.

ROMÆ.

Typis Cameralibus,& Vaticanis. M.DC.LXXV.

Superiorum permiſſu. Et privilegio.

